INSTITVTIONES LINGVÆ HEBRAICÆ

in ſex partes diſtributæ.

QVIBVS

Acceſſit exercitatio Grammatica in IONAM *Prophetam*,

Operâ

GEORGII MAYR

è Societate IESV.

LVGDVNI,
Sumptibus ANTONII IVLLIERON Typog. & Bibliopolæ, in vico Racemi, ſub ſigno duarum Viperarum.

M. DC. XLIX.

Cum Priuilegio Regis Chriſtianiſſimi.

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISSIMO
DOMINO, D. ROBERTO
BELLARMINO, S.R.E.
Cardinali, &c.

Domino suo obseruandissimo.

INSTITVTIONVM istarum editionem, Ill.^{me} ac R.^{me} Domine, nemini potiùs, quàm Ill.^{mæ} D.^{ni} V.^{æ} adſcribendam, adeóque inſcribendam eſſe, cùm aliæ me rationes hortantur, tum ipſe imprimis ſapientiſſimus Eccleſiaſtes, dum ait: אל־מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת: quibus verbis vt vetuſtiſſimus, ita fidiſſimus inter-

pres noster animi mei sensa prorsus expressisse videtur : AD LOCVM, VNDE EXEVNT, FLVMINA REVERTVNTVR, VT ITERVM FLVANT. Triginta abhinc annis & ampliùs Ill.^{mæ} D.^{is} V.^{æ} Institutiones linguæ Hebraicæ lucem aspexerunt, quæ ob perspicuam methodum, nouum eundémque permirum discendi ardorem in quamplurimorum animis excitarunt, è quorum numero me quoque fuisse perlibenter fateor. Quod quidem meum desiderium vehementer auctum sensi, cùm aliquot pòst annis, Illma D. V.^{a} eo tempore, quo Romano Collegio præerat, per literas ad huius linguæ studium prosequendum, & apud alios excitandum me cohortata esset. Atque vtinam ex eodem quasi fonte Hebraicæ doctrinæ nobis quoque

cætera

cætera haurire licuiſſet, quæ ad pleniorem Grammatices cognitionem aſſequendam ipſa Ill.ma D. V.a datâ opportunitate, tradere ſtatuerat (id enim initio methodi tum inſtitutæ ratio non admittebat) præſertim cùm non ignoraret, in tantâ bonorum librorum Hebraicorum inopiâ, illa ab omnibus huius linguæ ſtudioſis, maximè verò à noſtris, vehementer deſiderari. Quoniam autem, temporis progreſſu, nemini non conſtabat, Ill.mam D. V.am tam in ipſa Societate, quàm in hac poſtmodùm imperatâ ſibi ſacrâ purpuratorum Patrum dignitate longè grauioribus curis in dies impediri, quàm vt ad hanc operam præſtandam redire poſſet, non defuerunt ex noſtris, etiam Superiores, qui, vt hunc laborem ſuſciperem, mihi tunc Ingoſtadij lin-

guam sanctam profitenti, authores extitere. Quare ex iis, quæ partim ipse in scriptoribus sacris ac Sante Pagnino obseruaui, partim docendi experientiâ, Patrúmque nostratium Hebraicè doctorum consilio ad hoc propositum necessaria vel vtilia fore didici; Institutiones istas in nostrorum potissimùm vsum cœpi conscribere. Quam opellam meam Ill.^mæ D. V.^æ non ingratam fuisse R.P. HIERONYMVS BRVNELLVS p. m. in Collegio Romano eiusdem sanctæ linguæ tunc Professorem agens, pluribus abhinc annis ad me ex Vrbe scripsit: pòst verò, pro singulari suo in hoc studiorum genus amore, ipse quoque R.^dus admodum P. CLAVDIVS AQVAVIVA Societatis nostræ Præpositus Generalis (cuius memoriam nulla ætas oblitterabit) idem mihi

mihi significauit, facultate præterea huius libelli mei excudendi impertita. Quò minùs verò hæc prodierit editio, typorum Hebraicorum inopia hactenus impediuit; quâ nunc, piorum benignitate, sublatâ, AD LOCVM, hoc est, ad mare magnæ variæque eruditionis Ill.mæ D. V.æ huius qualisqualis laboris mei non FLVMINA, sed modici duntaxat riuuli, VNDE EXEVNT (vt enim primum desiderium meum, ita quicquid inde profectum est, Ill.mæ D.V.æ in acceptis referendum existimo) submissæ obseruantiæ ac gratitudinis ergò, REVERTVNTVR, VT INDE, sacræ benedictionis incremento percepto, ad alios, potissimùm verò ad domesticos φιλεβραίους nostros, vberiùs ITERVM FLVANT. DEVS OPT. MAX. Ill.mam D. V.am pro totius Ec-

clesiæ Catholicæ commodo, cui tot iam annis variarum scriptionum monumentis, & quod caput est, laudatissimæ vitæ exemplis, magnoperè profuit, quàm diutissimè conseruet incolumem. Augustæ Vindel. 19. Septemb. Anno M.DC.XXII.

Ill.mæ D. V.æ

humillimus in Christo seruus

GEORGIVS MAYR.

PRÆ

PRÆFATIO AD SANCTÆ LINGVÆ ſtudioſos.

IN tradendis huius linguæ præceptionibus, eam rationem modúmque tenere conati ſumus, vt eius ſtudioſos nihil adeò magnoperè (quod quidem ad hoc argumentum ſpectat) deſideraturos, & nunc hæc, nunc illa in diuerſis huius generis libris quæritandi permoleſto labore vt plurimùm leuatum iri confidamus. Cæterùm vt hæc ipſa noſtra opera iiſdem, præſertim tyronibus, ſit vtilior, nonnulla capita præmittenda duximus. I. Ac primò quidem non eſt, quòd rerum propoſitarum multitudine quiſpiam mox initiò terreatur, cùm minimè neceſſarium ſit, eâdem lege ac tempore vniuerſa addiſcere, & ad verbum memoriæ mandare. Faciendum initium à communioribus, cuiuſmodi poſt legendi rationem cognitam, cenſentur quæ in ſecundâ parte traduntur (annotationibus maiori profectui reſeruatis) itemque paradigmata octo

Coniu

Coniugationum verborum Perfectorum, & id genus nonnulla, quæ prudentis Magistri erit pro tempore ac ratione libri, quem explicat, deligere.
II. Postquam huius linguæ tyro, ea, quæ diximus, didicerit, & in sacro textu audiendo aliquid intelligere cœperit, ne præproperè ac temerè per varia vagetur, verùm si quid auditis in schola velit addere, Exercitationem nostram in Ionam Prophetam his Institutionibus adiunctam, in manus sumat, neque desistat, donec ipsam plenè, quoad eius fieri poterit, intelligat. Interim tempus quoque nonnullum opportunum tribuatur legendis & intelligendis reliquis præceptionibus & annotationibus, quæ in quinque partibus continentur, quas sibi quisque paulatim, quoad sensum, ita notas ac familiares reddere conetur, vt saltem nôrit, quibus in locis quælibet res quærenda sit, si quando eius notitia usúsve necessarius fuerit. Taceo, quòd felicioribus ingeniis etiam aliud quasi agentibus multa solo libri vsu, inhærescere soleant. Quod ad Poësin attinet, illa in eorum duntaxat gratiam conscripta est, quibus ingenium tempúsque eiusmodi exercitationem concesserit. Cùm enim ea
ad

ad Grammatici operis integritatem doctis viris pertinere videatur, nequaquam à nobis prætermittenda fuit. III. Ionâ nostro probè cognito, certum sibi quisque S. Scripturæ librum deligat (neque enim præter Scripturam magni momenti Hebraicè quidquam extat) cui intelligendo seriò ac constanter nauet operam. Vt autem tutior & solidior laboris fructus existat, præstantem aliquem & Hebraicè doctum Vulgatæque editionis studiosum illius libri sacri Commentarium adiungat, ex quo simul & sanctæ linguæ, & Catholici sensus intelligentiam doctrinamque hauriat. Inde progressus fiat ad alios Scripturæ libros Hebraicos, annotentúrque selectiores voces, phrases & idiotismi, &c. quorum cognitio in posterum vsui esse possit. IV. Ad extremum, quamuis apud Catholicos totius Hebraici studij potissimus & ferè vnus sit scopus sacrorum librorum recta intelligentia, & vulgatæ editionis defensio; cui tamen à grauioribus occupationibus literariis plus otij fuerit, næ ille cùm regularum Grammaticarum, tum sacræ linguæ retinendæ ac perficiendæ haud vulgare compendium sese habiturum nouerit, si discendi

modo

modo, de quo nunc agimus, nonnullam quoque ſtyli Hebraici exercitationem adiunxerit, concipiendo primùm ex iam auditis, vel lectis ac probè intellectis ſcripturæ locis themata ſeu ſententiolas Latinas, quas Hebraicè transferat. Atque hoc ſtudij genere aliquandiu vtiliter continuato, nonnullâque (vt paulò antè dictum) vocum phraſiúmque Hebraicarum ſupellectili comparatâ, operæ pretium fuerit aliquãtò longiores etiam iſtiuſmodi ſcriptiones Latinas Hebraicè vertendas ſuſcipere. Styli enim exercendi etſi in hac linguâ non adeò magna neceſſitas apparet, non minor tamen, quàm in aliis, vtilitas omninò cenſenda eſt. Quam ob cauſam in his ipſis Inſtitutionibus nonnulla fuſiùs proponenda duximus, quæ alioqui, cæterorum more, qui hæc tractant, breuiter attigiſſemus. Hæc ferè ſunt, de quibus huius linguæ ſtudioſos præmonendos exiſtimauimus. Deus Opt. Max. vt aliarum linguarum, ita etiam huius Sanctæ cognitionem ad ſui nominis maiorem gloriam, & Eccleſiæ Catholicæ vtilitatem in dies magis, vt cœpit, ſecundet atque amplificet.

FACVL

Facultas R.P. Prouincialis Prouinciæ Lugdunensis Societatis IESV.

EGO IOANNES GAYET Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi Præpositus Prouincialis iuxtà Priuilegium Societati à Regibus Christianissimis HENRICO III. 10. Maij 1588. HENRICO IV. 20. Decemb. 1606. & LVDOVICO XIII. 14. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab hominibus nostræ Societatis compositos absque Superiorum eius permissione imprimant, permitto ANTONIO IVLLIERON Lugdunensi Typographo, vt *Institutiones linguæ Hebraicæ, operâ* P. GEORGII MAYR *eiusdem Societatis conscriptas, vnà cum exercitatione Grammaticâ in* IONAM *Prophetam* ad sex proximos annos, imprimere ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni 1. Septemb. 1649.

IOANNES GAYET.

CAPITA SINGVLARVM PARTIVM.

PARTIS PRIMÆ.

De ratione legendi & pronuntiandi.

PARTIS SECVNDÆ,

De Nomine.

PARTIS TERTIÆ.

De Verbo.

VII. De

PARTIS QVARTÆ.

De Dictione, & quibusdam communibus partium orationis attributis.

PARTIS QVINTÆ,

De Syntaxi.

PARTIS SEXTÆ,

De Poësi Hebræorum.

INSTI

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM
PARS PRIMA.
DE RATIONE LEGENDI ET PRONVNCIANDI.
CAPVT I.
De Literis.

LITERÆ Hebræorum quas ipſi אותיות appellāt, (ab אות *ſignum, litera*) viginti duæ receſentur, omnéſque ſunt conſonantes. Earum numerum, & ordinem (qui ex Threnis Hieremiæ, aliiſque id genus Alphabeticis Scripturæ locis colligitur) necnon figuras, nomina, poteſtatem, ſiue ſonum, ſubiecta tabula indicabit.

Figura.	Nomen.	Potestas.
א	*Aleph.* אָלֶף	*'Spiritus tenuis Græcorum.*
ב	*Beth,* בֵּית	*β Græcorum, vel* bh, *vel* v *consonans.*
ג	*Gimel.* גִּימֶל.	gh.
ד	*Daleth.* דָּלֶת	dh.
ה	*He.* הֵא	h.
ו	*Vau.* וָו	v. *consonans.*
ז	*Zain.* זַיִן	z.
ח	*Cheth.* חֵית	*Aspiratio densior, quam nunc plerique instar* ch *seu χ Græcorum pronunciant.*
ט	*Teth.* טֵית	t.
י	*Iod.* יוֹד	j. *consonans.*
כ ך	*Caph.* כַּף	ch.

Figura.	Nomen.	Poteſtas.
ל	*Lamed.* לָמֶד	l.
ם מ	*Mem.* מֵם	m.
ן נ	*Nun.* נוּן	n.
ס	*Samech.* סָמֶךְ	ſ.
ע	*Ajin.* עַיִן	*Aſpiratio fuit denſiſsima, quam alij vt* ch, *alij vt* gh, *alij aliter pronunciant, plerique nunc ſono ab* א *non diſcriminant.*
ף פ	*Pe.* פֵּא	ph.
ץ צ	*Tſade.* צָדֵי	ts.
ק	*Koph.* קוֹף	k. c. *quidam vt* q *proferendum putant.*
ר	*Reſch.* רֵישׁ	r.
שׂ שׁ	*Schin.* שִׁין	*Cum puncto in dextro latere ſonat vt* ſc, *vel* ſch. *In ſiniſtro, ſono non differt nunc à* ס.
ת	*Tau.* תָּו	th.

I. Quinque literæ, nimirũ Caph, Mem, Nun, Pe, Tſade, dupliciter ſcribuntur. Sic figuratæ, צ, פ, נ, מ, כ, in principio, & medio dictionis ponuntur. Hoc autem modo, ץ, ף, ן, ם, ך, tantùm in fine, exceptis pauciſſimis Scripturæ locis, qui nonnullis corrupti videntur.

II. Literæ ſecundùm pronunciationis organa diuiduntur in quinque ordines, vt

Gutturis,	א,ה,ח,ע	*Hæ, ſubintellectis punctis, vocantur literæ, licèt hæc vocabula aliàs nihil ſignificent, ſed tantùm memoriæ iuuandæ cauſa excogitata ſint.*	*Ahecha.*
Palati,	ג,י,כ,ק		*Gichak.*
Linguæ,	ד,ט,ל,נ,ת		*Datlenath.*
Dentium,	ז,ס,צ,ר,ש		*Zastſeraſch.*
Labiorum,	ב,ו,מ,ף		*Bumaph.*

Annotatio.

Hebræi ante captam Ieroſolymam, & templi inſtaurationem ſub Zorobabel aliis vtebantur characteribus, quorum tamen vſus, aut memoria nulla iam ſupereſt.

Has verò literarum figuras, quæ iam propoſitæ ſunt, Eſdras ſcriba inuenit. Vtriuſque rei teſtis eſt D. Hieronymus, in prologo Galeato, qui etiam in comment. ad cap. 9. Ezech. docet, literam

ram ה *olim crucis figuram expressisse. Atque his ipsis Alphabeti literis (quæ nunc propriè Hebraicæ sunt, & vocari debent) sacra Biblia iam scripta, & impressa habentur. Nam quæ à Iudæis vulgò vsurpantur, aliæ sunt, & à veris Hebraicis figurâ diuersæ. Aliter enim Itali, aliter Hispani, aliter Germani, suas vulgares literas (quas Currentes appellant) efformare solent. Earum, quæ communiores habentur, figura & paradigma ponetur parte* 4. *cap.* 10. *Denique de literarum Hebraicarum vsu seu officio, quo in numeris seu notis arithmeticis funguntur, commodiùs agemus parte* 4. *cap.* 11.

Cæterùm omittendæ videbantur in Alphabeto nominum literis impositorum significationes, quòd hisce figuris, quibus nunc formantur literæ, non satis sint accommodatæ: nec dubium, quin literæ priùs sua nomina, quàm istas figuras habuerint, quamuis non negandum, significantia esse; vnde prima א *designat* principium, *vltima* ה terminum. *Sed quare quælibet aliarum tali vel tali nomine appelletur, non est facile diuinare.*

CAPVT II.

De Punctis, quæ Vocalium loco sunt apud Hebræos.

PVncta (נְקֻדּוֹת seu תְּנוּעוֹת) tredecim numerantur ab Hebræis; quinque longa, totidem breuia; tria, quæ breuissima vocantur. Iam agemus de longis, & breuibus, seruato ordine Latinarum vocalium, a, e, i, o, u.

Longa.			Breuia.		
Fig.	Nomē.	Potestas.	Fig.	Nomē.	Potestas.
ָ	*Camets.* קָמֵץ	a.	ַ	*Patach.* פַּתַח	a.
ֵ	*Tsere.* צֵרִי	e.	ֶ	*Segol.* סֶגוֹל	e.
יִ	*Chiric magnum.* חִירִק גָּדוֹל	i.	ִ	*Chiric paruum.* חִירִק קָטוֹן	i.
וֹ	*Cholem.* חוֹלֶם	o.	ָ	*Camets Chateph.* קָמֵץ חָטֵף	o.
וּ	*Schurec.* שׁוּרֶק	u.		*Kibbuts.* קִבֻּץ	u.

ANNOTATIO.

Porrò puncta hæc non modò quantitate, sed pleraque etiam sono differre volunt. Vnde Camets dictum à קָמַץ collegit, *quòd ore collecto proferatur, sono quodam medio inter* a, *&* o. *Patach autem à* פָּתַח aperuit, *quòd ore aperto clarissimè pronuncietur, planè vt* a *Latinum. Tsere à verbo* צוּר contractauit, *quòd aliqua oris indigeat contractione, cùm Segol (quod dicitur à* סְגוֹלָא *Chaldaico,* botrúmque *significat, cuius figuram imitatur) amet oris dilatationem. Schurec nomen habet à sibilo: nam* שָׁרַק *idem est quod* sibilauit, *& pronunciatur ut* u *Latinum: Kibbuts verò collectis labijs, ut* u *Gallicum, vnde à* קָבַץ *quod est* congregauit, *nomen habet. Chiric vtrumque à* stridore *dicitur, sed in modo soni nullum discrimen percipitur, sicuti nec inter cholem, & camets cateph, quamuis differentiam olim fuisse, ipsa nomina innuant. Cholem enim crassius quiddam ac spissius indicat à* חָלַם *incrassatum est, quasi* o *plenum ac perfectum sonet, cùm tamen alterum nonnihil ad Camets accesserit. Sed in his & similibus non est scrupulosiùs immorandum.*

Quem locum, ſitúmve ſingula puncta conſonantibus addita requirãt, & quo pacto cum iiſdem ſyllabam efficiant, ſubiecta tria exempla omnium facillimè docebunt. Idem enim in aliis obſeruandum.

va	va	ve	ve	vi	vi	vo	vo	vu	vu.
בָ	בַ	בֵ	בֶ	בִי	בִ	בוֹ	בָ	בוּ	בֻ
Da	da	de	de	di	di	do	do	du	du.
דָ	דַ	דֵ	דֶ	דִי	דִ	דוֹ	דָ	דוּ	דֻ
Ha	ha	he	he	hi	hi	ho	ho	hu	hu.
הָ	הַ	הֵ	הֶ	הִי	הִ	הוֹ	הָ	הוּ	הֻ

ANNOTATIO.

I. *Veteres Hebræi vocalium loco vtebantur quatuor iſtis literis* א ה ו י, *quæ quoniam modò conſonantium munere fungebantur, modò vocalium; & quidem non ſingulæ ſingularum, ſed vna eadémque plurium, vt* א a *&* e: ו o *&* u: *item hæ ipſæ literæ non rarò ſubintelligebantur, tandem ad ambiguitatem & difficultatem lectionis tollendam excogitata ſunt puncta, vocalium loco vſurpanda. Et quamuis nonnulli contendant Biblia Hebraica ab ipſo Moſe, vel certè ab aliquo alio præſtanti Legis Diuinæ Doctore ante Chriſti aduentum punctulis, accentibúſque diſtincta fuiſſe, certior tamen ac verior eſt ſententia eorum qui* *aſſerunt*

asserunt non nisi post Christum, & quidem eius annum 500. *puncta hæc à Iudæorum Rabbinis, qui Masorethæ vocantur, excogitata, & Bibliis apposita fuisse apud Tiberiadem Palæstinæ: qua de re inter alios legendus R.P. Nicolaus Serarius in prolegom. Biblicis c.4. quæst.5.*

II. *In literarum pronunciatione priùs auditur litera, quàm punctum literæ. Non enim dicimus* לַ al, מַ am, *sed* la, ma, *& sic de cæteris. Excipiuntur tamen* ח *&* ה *(modò* ה *habeat punctum intra, vel infra se* הּ הְ, *de quo postea) quando in fine dictionis sub se patach habent. Tunc enim priùs auditur punctum, quàm litera, vt* מָשִׁיחַ *Maschíach,* Messias, *non Maschicha.* אֱלוֹהַּ *Elóah,* Deus, *nō Elóha. Excipitur etiā* ע *ab iis, qui illud per ch, gh, vel nescio quo alio sono pronunciandum putant. Legunt enim* יוֹדֵעַ *iodéach,* sciens: שׁוֹמֵעַ *schoméagh,* audiens, *&c. Alij, qui* ע *perinde mutum esse volunt, atque* א, *nec ei diuersum à vocali sua sonum tribuunt, pronunciant illa duo,* iodéa, schoméa. *Sic* יְהוֹשֻׁעַ *Iehoschúa,* Iesus. *Illud autē patach his tribus literis,* ח, ה, ע, *in fine subiectum, vocatur Patach suffuratū, seu necessitatis, cò quòd licèt non sit de essentia illorum nominū, necessariò*

 tamen,

tamen, quamuis alienum, addatur, vt literæ illæ ex gutture pronunciari possint. Atque hoc patach furtiuatum, literæ ה ח *&* ע *in fine positæ semper requirunt, nisi præcedat Camets, aut Patach, vt* שָׁלַח misit. שָׁמַע audiuit תּוֹרָתָהּ lex eius.

III. *Cholem dupliciter notatur: vno modo cum litera* ו, *vt* הוֹ *ho,* דוֹ *do,* בוֹ *vo: altero sine Vau, & tunc ponitur supra consonantem (cum qua syllabam constituit) non in medio, sed ad latus sinistrũ hoc modo* הֹ, דֹ, בֹ. *Hinc compendij causa vnum idémque punctum dextrum in* שׁ, *non tantùm sonat sch, sed etiam sæpè pro cholem prioris literæ accipitur, vt* משֶׁה *Mosche,* Moses, *pro* מוֹשֶׁה, יֹשֵׁב *pro* יוֹשֵׁב *ióscheu, sedens.*

IV. *Camets cateph (quod & camets catuph, id est, raptum, dicitur) sæpissimè sine duobus punctis scribitur* ָ, *& tunc figurâ non differt à Camets puncto longo. Vt ergo vnum ab altero discernas, has regulas notabis.*

Prima, *si* ָ *post se non habeat accentum Rhetoricum, & mox sequatur scheua aut dagesch, est Camets Chateph, vt,* חָכְמָה *chochma,* sapiẽtia; *non chachema.* קָרְבָּן *korban,* munus, oblatio, *non Kareban.* רָנּוּ *ronnu,* laudate, *nõ rannu. Hic*

tamen

tamen accentus Rhetoricus non semper ponitur, sed sæpe ex communibus nominum, verborúmque paradigmatis subintelligendus est, vt דְּבָרְךָ *deuarecha*, verbũ tuum. *non deuorcha*, לָמְדוּ *lamedu*, didicerunt, *nõ lomdu*. SECVNDA, *si post* ּ *sequatur linea* ־ *Maccaph, (modò ipsam lineam non præcedat* א *vel* ה*) est camets cateph*, כָּל־אֶרֶץ *col-erets*, omnis terra, *nõ cal-erets*. TERTIA, *in finibus verborũ si præcedat accentus, est etiam camets chatepb* וַיָּקָם *vaijácom*, & surrexit, *non vaijacã. Aliàs semper est Camets. Cæterũ quid accentus ille sit Rhetoricus, quid sit scheua, dagesch, & maccaph, ex sequentibus capitibus intelligetur.*

CAPVT III.

De punctis breuissimis.

Breuissima puncta sunt Scheua, Chateph patach, & Chateph segol.

SCHEVA, שְׁבָא, constat ex duobus pũctulis, quorum vnum alteri perpendiculariter superimponitur hoc modo(:) quod quidẽ interdum sonat, interdũ quiescit. Quando quiescit, nullum sonum edit, nec syllabam propriam,

propriam,more aliorum punctorum, cõstituit,sed tantùm trahit literã sibi superimpositam,ad præcedentem syllabam, vt cùm dicimus הָלַךְ *halách*, *ambulauit*, scheua trahit ךְ ad לַ.Quando sonat,ac mobile est, idem valet quòd e breuissimum, & more aliorum punctorum cum sua consonante syllabam efficit, vt לְמוֹד *lemod*, *disce*. מְלוֹךְ *melóch*, *regna*.

Vt autẽ intelligas, quando scheua quiescat,& quando sonet,has regulas obserua.

I. Scheua in principio dictionis sẽper pronũciatur לְמוֹד *lemod*,*disce*.מְלוֹךְ *melóch*, *regna*.

II. *In medio pronunciatur.*
- Sub litera immediatè geminata, si quidem sub priore sit,vt הַלְלוּ *halelú*, *laudate*.
- Sub litera habente punctum in vẽtre, quod dagesch vocatur (de quo sequẽte cap.) לַמְּדוּ *lammedú*, *docete*. (*discent*.
- Post alterum scheua יִלְמְדוּ *jilmedú*.
- Post lõgam vocalẽ carentem accẽtu Grãmatico,vt לָמְדוּ *didicerunt*, לָ enim Rhetoricũ habet,de quo infrà.

III. In

III. In fine semper quiescit, siue vnũ sit, vt הָלַךְ *halach*, *ambulauit*: siue duo, etiam præsente dagesch, vt יֵשְׁתְּ iescht, *bibet.* קֹשְׁטְ *koscht*, *veritas*, *firmitas.* יֵבְךְּ *ievch*, *flebit.* Non halache, ieschete, koschete, ieveche.

CHATEPH PATACH, חָטֵף פַּתַח, constat ex patach & scheua, ־ֲ & sonat a breuissimũ.

CHATEPH SEGOL, חָטֵף סֶגוֹל, constat ex segol, & sceua ־ֱ, & sonat itidem e breuissimum; vtrumque vocatur scheua compositum: primum autem dicitur simplex.

ANNOTATIO.

I. Scheua videtur dici à שׁוּב, redire, *quia literam suam ad præcedentem seu literam, seu punctum trahit, & quodammodo redire facit, dum quiescit. Vnde omnis litera in fine dictionis (exceptis quiescentibus* אהוי*) si nullum habeat punctum, censetur habere scheua, licèt non reperiatur in fine expressum, nisi sub* בגד כפרת, *quando habent dagesch lene: quod scheua tum demum apparet, cùm quippiam adiungitur, vt* פָּקַד visitauit, פָּקַדְתָּ visitasti. *Inuenitur tamen etiam hoc scheua finale in* ךְ *licèt non habeat dagesch lene vt* דֶּרֶךְ via, *& in tribus aliis dictionibus* יֵשְׁתְּ declina

declinabit, קִשְׁשַׁט firmitas, וַיַּשְׁק & potũ dedit, *quæ vltimam literis* ת *&* כ *cognatã habent.*

II. Si Scheua posteriori ex geminatis literis subscribatur, secunda regula locum non habet. Nam רוֹמַמְתֶּם exaltastis, *pronunciamus* romamtem, *non* romametem. *Nec itidem locũ habet, si longa vocalis notetur accentu Grammatico, dicimus enim* לְמוּדְנָה lemodna, discite, *non* lemodena.

III. Cùm post scheua ponitur litera gutturalis, docent quidem plerique ipsum scheua debere proferri ad eum ferè modum, quo profertur punctum subiectum literæ gutturali, &, si adsit accentus, qui dicitur gaaia, proferendum planè eodem modo, vt תְחִי tichi viuet, *non* techi. *Et idem dicendum de scheua posito ante iod sine chiric: vt* בְּיָד bijad, in manu, *non* beiad: *alij tamen hæc & similia sine dispendio negligunt.*

IIII. Vtrumque scheua compositum peculiariter literis gutturalibus א, ה, ח, ע, *loco simplicis scheua, subiicitur. Vbi enim aliæ consonantes scheua simplex possidere solent, ibi gutturales, vt faciliùs proferantur, scheua compositum requirunt, non tamen sine discrimine. Vtrum*

autem

autem eorum ponendum sit, ex vsu potiùs, quàm regulis discendum est. Nonnunquam tamen Chateph patach, sub aliis quoque literis, quæ gutturales non sunt, inuenitur. Vt sub geminatis, גָּלְלוּ reuoluerunt. רְבָבוֹת myriades. *Item sub* ר *vt,* וְהִתְבָּרְכוּ & benedicentur. *Similiter post accentum Rhetoricum, vt.* אֲמָרוֹת eloquia.

V. Solet tamen etiam scheua simplex gutturalibus subiici; idque hisce de causis. 1. si præcedat accentus Grammaticus, vt שָׁלַחְנוּ misimus. 2. *si præcedat chiric sub litera seruili, vt* יִהְיֶה erit. תִּחְיֶה viues. 3. *si Patach aut Segol excidat ob euphoniam, aut pronunciandi, seu facilitatem seu celeritatem, vt* יַחְפֹּץ volet. *pro* יַחֲפֹץ נֶאְדָּר magnificus, *pro* נֶאֱדָּר. *Quæ ratio valet etiam in pluribus aliis. Dicimus enim* לֵאמֹר ad dicendum, *pro* לֶאֱמֹר. *item* נֵרְדְּ nardus, חֵטְא peccatum, קֹשְׁטְ veritas, שָׁוְא mendacium, vanitas, *in quibus sub penultimis literis ponitur scheua pro segol, & fiunt nomina monosyllaba.*

CAPVT

CAPVT IV.

De Dageſch.

דָּגֵשׁ Dageſch (nomen artis, cuius propria ſignificatio ignorari perhibetur,) eſt punctum in medio literæ poſitum hoc modo, בּ, quod etſi vocalis munere,vt ſuperiora, non fungitur , ipſam tamen pronunciationem non parum adiuuat. Eſt autem duplex Dageſch, Forte & Lene. Forte duplicat literam , in qua poſitum eſt,vt לִמְּדוּ *limmedu, docuerunt* , שִׁלַּח *ſchillach,* dimiſit.Et locum habere poteſt in omnibus literis,exceptis gutturalibus,& ר, etſi א & ר,in pauciſſimis Scripturæ locis etiam reperiantur cum Dageſch.

LENE,literæ ſuæ aſpirationem tollit,& idcirco ipſius pronunciationem nonnihil roborat. Reperitur autem ſolum in ſex literis,quas hæc duo nomina בֶּגֶד כֶּפֶת continent. Sed paucis , quomodo hæ ſex literæ cum dageſch , & ſine dageſch ſcriptæ nunc proferantur,oſtendamus.

Cum

ב	*Cum Dagesch, sonat*	b.	ב	*Sine Dagesch, sonat*	bh.
ג		g.	ג		gh.
ד		d.	ד		dh.
כ		c.	כ		ch.
פ		p.	פ		ph.
ת		t.	ת		th.

Cæterùm quia hæ literæ בְּגַד כְּפַת etiam dagesch forte recipere possunt: ad discernẽdum vtrumque, vnam obserua regulam.

Initio dictionis est dagesch lene, itémque in medio, & fine post scheua quiescens, vt in תִּזְכּוֹר *recordaberis*, vtrumque est lene: in דִּבַּרְתָּ *dixisti*, primum & vltimum est lene, medium verò forte. In aliis quibuscunque locis semper est forte, דִּבֵּר *dibber, locutus est*. נִשֵּׁךְ *nischschech, momordit*. לַמֵּד *lammed, doce.*

ANNOTATIO.

I. Ratio, cur dagesch forte insigatur, multiplex assignatur. 1. *ad supplendum defectum literæ* נ *in coniugatione Niphal, in defectiuis Pe nun, in verbo* נָתַן dedit, *& in nominibus inde deriuatis, vt* מַטָּרָה custodia, מַתָּנָה donũ. *Sic etiam in præpositione* מִן *Nun plerumque per dagesch*

compenſatur. 2. *ad ſupplendum defectum literæ geminatæ in duplicantibus Ajin, & nominibus inde profectis, vt* זִמָּה cogitatio, ſcelus. חִתָּה pauor. *Et ad ſupplendum defectum literæ* ת, *in verbis quæ habent tertiam radicalem* ת. *& quando in Hithpael* ת *eſſet geminandum, vel cum ſimilis ſoni literis coniungendum, vt* הִטַּהֵר mundauit ſe *pro* הִתְטַהֵר. 3. *ad oſtendendam coniugationis grauitatem in Piel, Pual & Hithpael.* 4. *In nominibus, quorum prima breuis, ſecunda longa, ponitur dageſch in ſecunda litera poſt* ַ, ִ, ְ, *ſi quidem eius capax ſit, vt* צַדִּיק iuſtus. גִּבּוֹר præualidus. כְּבּוֹל onus. 5. *poſt* ה *demonſtratiuum &* ו *verſiuum &* שֶׁ *relatiuum, de quibus plura ſuo loco. Demum & nonnunquam euphoniæ cauſa.*

II. Cum puncto Dageſch nonnulli coniungunt Raphe. Eſt autem Raphe lineola tranſuerſa literæ impoſita hoc modo בֿ, דֿ, *qua oſtendebatur has literas* בגד כפת *cum ſua aſpiratione pronuncian- das eſſe, vt* נֶפֶשׁ nepheſch, anima, *non* neſch. בָּבֶל Babhel, *non* Babel. *Verùm cùm abſente dageſch hanc aſpirationem his literis ſemper deberi quiſque per ſe facilè intelligat, vix vllis*

vllis in libris ampliùs exprimitur, & à Grammaticis non incommodè prætermittitur.

Regulæ Orthographicæ de ponendo Dageſch in literis.

Prima. *Literæ* בגד כפת *initio dictionis requirunt Dageſch,* פָּקַד viſitauit, בַּיִת domus, *niſi litera præcedens fuerit vna ex quieſcentibus* אהוי. *Quatuor tamen in locis, etiam præcedente vna ex quieſcentibus, illæ ſex literæ initio dictionis, Dageſch habere poſſunt, quamuis non ſemper habeant.* 1. *ſi litera quieſcens non quieſcat eo loco* אָבִיו דָּרַשׁ pater eius interrogauit. 2. *Si quieſcens habeat vnum ex accentibus regibus præſertim diſtinguentibus, (de quibus infrà ſuo loco) vt,* לְבָנָה כּוֹכָב luna, ſtella. 3. *Si* ה *terminet dictionem, & ſequatur alia vox monoſyllaba incipiens ab vna ex literis* בגד כפר־ת *vt* נָשְׁבָה בּוֹ ſufflauit in eum, *aut accentum habens in penultima, vt* וזבחתה פסח ſacrificaſti Paſcha. 4. *Si Maccaph coniungit literam* ה *dictionis monoſyllabæ cum dictione incipiente ab vna ex literis* בגד כפת *vt* מַה־בֶּצַע quæ cupiditas

ditas: *Aut contrà, id est, si dictionem monosyllabam incipientē ab vna ex literis* בגד כפת, *præcedat dictio finita in* ה *cum Marcaph* יִצְפֶּה־בִּי respiciet in me.

SECVNDA. *Post punctum breue cuiuscunque literæ plerunque ponitur dagesch, aut scheua* לִבּוֹ cor eius, שִׁמְרוּ custodite, וּנְרוֹמְמָה vnromema, & exaltemus (*nam* וּ, *breue est, cùm tantùm ponatur loco* וְ, *ne scilicet duo scheuaim concurrant*) *nisi illa breuis accentum habeat, vt in* שֶׁבֶת habitare: *aut sit camets chateph* (*maximè descendens ex cholem*) קָדָשִׁים sanctitates. *Huc spectant pauca participia passiua* פְּקֻדִים *recensiti. Exod.* 30. 13. *Item* זְקֻנִים *de quo p.* 2. *c.* 2. *in Annot. Quod si post chiric breue sequatur iod, faciliùs dicitur in Iod esse mappic, (de quo sub finem sequentis capitis) quàm dagesch, vt* צִיּוֹן Siō.

III. Post punctum longum non est Dagesch, vt עָמָל labor, *nisi adsit accentus, vt* לָמָּה quare, סֹבּוּ circumdate, & *in perpaucis aliis, vt* חוּכָּה percussus est. לִיסּוֹד ad fundandum.

IV. Literæ בגד כפת *post scheua quiescens, plerumque dagesch habent,* בִּגְדוֹ vestis eius, נֶגְדִּי coram me. *Excipe.* מַלְכוּת regnum, עַבְדֵי serui, &

ui, *& quædam alia vsu discenda.*

V. Post scheua mobile, & reliqua duo puncta breuissima nunquam ponitur Dagesch מְלָכִים Reges, עֲבוֹד seruire, אֱכוֹל comede. *In vnico tamen vocabulo* שְׁתֵּי, שְׁתַּיִם duo, *post scheua mobile reperitur Dagesch.*

CAPVT V.

De literis quiescentibus & Mappic.

QVATVOR literæ, quæ nomine אהוי continentur, quiescentes, נָחוֹת vocantur, quia proprio puncto vocali destitutæ nullum sonum auribus exhibent, sed in præcedenti puncto quiescunt. Et quidem א post vocales longas, vt בָּרָא *bara, creauit,* כִּסֵּא *kisse, solium,* נָבִיא *naui, propheta,* &c. & interdum etiam post breues, vt וַאדֹנָי *vadonai, & Dominus,* פֶּרֶא *pere, onager.*

ה quiescit in fine dictionis in ָ, ֶ, ֹ, vt מַלְכָּה *malca, regina.* אַרְיֵה *arje, leo.* גָּלֹה *galo, migrare* seu *migrando.* Interdum etiam in breuibus, vt מָה *ma, quid?* פֶּה *pe, os, oris.*

י Quiescit in cholem vt לוֹ *lo, illi*, & in

 schurec,

ſchurec, vt לוּ, *lu, vtinam.*

י quieſcit in ֵ, ֶ, chiric & ִ, vt דְּבָרָיו *deuarau, verba eius.* דִּבְרֵי *divre, verba.* בִּין *bin, intelligere.* אַחֶיךָ *achécha, fratres tui.*

ו & י, in fine cum quibuſdam punctis in vnam diphthongum coaleſcunt. ו quidem poſt ָ, ַ, ֵ, & chiric, vt דְּבָרָיו *deuarau,* קָו *kau, linea,* שָׁלֵו *ſchaleu, quietus, opulentus.* פִּיו *piu, os eius.* Iod autem poſt ָ, ַ, i, & ו, vt אֲדֹנָי *Adonai, Dominus.* דְּבָרַי *deuaraj, verba mea.* vtrumque triſyllabū. גּוֹי *goi, gens,* monoſyllabum. בָּנוּי *banui, ædificatus,* diſyllabum. Quin & in medio poſt ָ & ַ in diphthongum tranſit, vt בַּיְתָה *baitha, intrinſecus,* לַיְלָה *laila, nox,* niſi poſt jod ſequatur ו coaleſcens cum puncto præcedente, vt פָּנָיו *panau, facies eius.*

ANNOTATIO.

I. Hæ literæ אהוי *idcirco quieſcunt interdum, quòd iis olim Hebræi (vt diximus cap. 2.) loco vocalium vtebantur: quo munere poſt inuenta puncta ampliùs fungi non poſſunt. Sunt tamen etiamnum neceſſariæ, ad longarū vocalium pronunciationem, ideóque ſemper vel actu, vel po-*

teſtat

testate adesse dicuntur. Hinc in illa sententia, Exo.20.4. לֹא־תַעֲשֶׂה־לְּךָ פֶּסֶל non facies tibi sculptile, *illud* פ *non habet dagesch lene, quia præcedit* ה *virtute contentum in camets dictionis* לְּךָ, *quamuis etiam habere posset, vt constat ex regula prima, cap.4. Idipsum in aliis id genus locis, sicubi literæ* בגד כפת *contra regulam primam, suo dagesch in initio carent, obseruandum erit. Quin etiam eædem quiescentes, saltem* ה, *in fine dictionum positæ efficiunt, vt aliæ quoque literæ, præter* בגד כפת *initio dictionum, dagesch nonnunquam admittant, siue eæ cum præcedente per Maccaph coniungantur, siue non, vt Gen.* 30.1. הָבָה־לִּי da mihi. *Ps.*91.10. יְצַוֶּה־לָּךְ mandabit de te. *Gen.*35.3. וְאֶעֱשֶׂה־שָּׁם *& faciam ibi, &c. Gen.* 15.22. לָמָּה זֶּה אָנֹכִי vt quid ego? *Ps.*75.2. הוֹדִינוּ לְּךָ confitebimur tibi. *Num.* 22.5. לִקְרֹא־לּוֹ vt vocarent eum. *Porro in his & similibus scripturæ locis (licet codices in hoc dagesch ponendo inter se varient) cùm literæ* ש, ל, ו, *&c. non sint ex* בגד כפת, *dicendum est hoc dagesch esse forte, & priorem partem ex literis ita duplicatis trahi ad præcedens vocabulum, & ex vtroque quasi vnum integrum conflari, quod*

ri, quod neque in aliis linguis insolens est. Hinc vsitatissimè & rectissimè dicimus Osanna, *licet Psal.* 118. 25. *ex quo desumptum est, scribatur* הוֹשִׁיעָה נָּא salua quæso : *de quo legendus S. Hieron. epistola* 145.

II. Quoniam ה & י, *sonant nonnunquam, vbi tamen ex regulis datis videntur quiescere, idcirco solet iis tum punctulum quoddam insigi, quod vocatur Mappic, id est,* eductor, *quòd harum literarum sonum educat. In* ה *quidem inuenitur in affixis generis fæminini, vt* בְּנָהּ benah filius eius, *in nomine* אֱלוֹהַּ Deus. *Item in hisce verbis* גָּבַהּ eleuauit se, superbiuit נָגַהּ splēduit, תָּמַהּ admiratus est, *quibus adiungunt* כָּמַהּ desiderauit, *ex Ps.63.v.2.vbi tamen 70. legerunt* כַּמָּה, *id est,* quàm multipliciter, quoties: *rectè adiungitur* הִתְמַהְמַהּ moram facere. *Exod.* 12, 39. *In Iod autem quando post chiric breue ponitur, vt* גָּפְרִיּוֹת sulphura. *Præter hæc puncta iam explicata, quæcunque aliæ lineolæ, notulæ, apices, vel puncta, quacunque forma vel situ occurrant, accētus haberi debent, excepto signo, vel circulo* כְּתִיב *id est,* scriptionis, *de quo parte 4.c.9. agemus.*

CAPVT

CAPVT VI.

De Accentibus.

EA solùm hîc de accentibus consultò tradêmus, sine quorum cognitione, linguæ huius tyrones facilè non possunt progredi. Reliqua parte 4.c.9. explicabimus.

Accentus igitur, generatim loquendo, duplex est, Grammaticus, & Rhetoricus. Grammatici permulti numerantur, quibus omnibus, quamcumque etiam figuram habeant, hoc commune est, quòd acuant syllabam, quam afficiunt, vt acutus Græcorum. Cæterùm ex eis tantùm quatuor notãdi sunt, qui non solùm suam acuunt syllabam, sed etiam eâdem operâ orationem distinguunt, (quemadmodum apud Latinos punctum, colon, semicolon & comma) quamuis non semper hoc fungantur munere.

PRIMVS dicitur *Soph pasuc*, סוֹף פָּסוּק qui infra literã scriptus, periodũ seu integram

ſententiam orationis (inſtar puncti Latinorum) finit, hac figura, ׀ vt in דָּבָר *verbum.* Quia tamen ſæpè tantùm acuit ſyllabam, nec diſtinguit orationem, ideo quando diſtinguit, adduntur ei duo craſſiora puncta hoc modo, ׃ דָּבָר *verbum.*

SECVNDVS *Athnach*, אַתְנַח qui item infra literam ſcriptus, orationis colon, ſeu membrum ibi eſſe oſtendit, hac figura דָּבָ֑ר, aliquãdo tamen minori diſtinctioni ſeruit.

TERTIVS eſt *Zakeph caton* זָקֵף קָטֹן, qui ſupra literam poſitus ſemicoli vim habet, hac figura דָּבָ֔ר.

QVARTVS *Reuia*, רְבִיעַ, notatus item ſupra literam, minimis diſtinctionibus inſeruit hac figura דָּבָ֗ר.

Rhetorici accentus ſunt quatuor.

PRIMVS dicitur *Metheg*, מֶתֶג, cuius officiũ eſt retinere ſyllabam, ne celeriùs pronuncietur; & ſcribitur ſub litera hac figura בָֽ. Quomodo autem differat à Soph paſuc, ſuo loco dicetur. SECVNDVS dicitur *Mazze* מַזֶּה, cuius idem eſt officium, quod primi, & notatur ſupra literã hoc modo בּ̇.

TERTIVS

TERTIVS dicitur *Gaaia*, גַעְיָא & retinet ſolum punctũ ſcheua, cùm *Metheg* & *Mazze* aliis quoque punctis addantur: ſcribitur autem ſic בְ.

QVARTVS dicitur *Maccaph*, מַקֵּף, qui lineola tranſuerſa tali-dictiones modò duas, modò tres inter ſe colligat, vt inſtar vnius vocis vno accentu Grammatico proferri poſſint, veluti מַה־עָשִׂיתָ *Ma-aſitha, quid feciſti?* אַל־תַּאֲמֶן־בּוֹ *al-taamen-bo, ne credideris ei.*

ANNOTATIO.

Apud Hebræos ſingula vocabula ſuum accentum acutum habent, iis duntaxat exceptis, quæ per Maccaph cum ſequenti dictione coniunguntur, vt paulò antè diximus. Quem quidem accentum ſi Dictio habeat in vltima, (vbi omnium ſæpiſſime reperitur) vocatur breuis vel מִלְרַע Milra: *ſi in penultima, dicitur longa vel* מִלְעֵיל Milel, *quas voces ex Chaldaicis radicibus Grammatici formarunt.*

INSTI

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM
PARS SECVNDA.
DE NOMINE.

PARTES ab Hebræis tantùm tres numerantur. NOMEN שֵׁם, (cui Pronomen, כִּנּוּי dictum, adiungitur) VERBVM, פֹּעַל quod Participium quoque continet,& genera,numerósque cum nominibus communes habet. DICTIO, מִלָּה, quæ Aduerbia, Præpositiones,Coniunctiones, & Interiectiones complectitur.Atque has tres partes ordine explicaturi initium faciemus à Nomine, prout ferè in aliarum etiam linguarum institutionibus fieri solet.

Nominis attributa tot ferè afferri possent, quot in aliis linguis. Sed nos ea tantùm prosequemur, quæ potissimùm attendenda sunt, vt Genus, Numerus, Casus,

ſus, ſiue Declinatio, Status abſolutus, Regimen, & Formatio nominum.

CAPVT I.

De Genere.

GENERA nominum Hebraicorum tria ſunt, Maſculinum, Fœmininum, & Commune.

FOEMININA ſunt, I. Nomina Vrbium, רוֹמָה, *Roma*, נִינְוָה, *Niniue*, דַּמֶּשֶׂק *Damaſcus.* Regionum, יְהוּדָה, *Iudæa*, מִצְרַיִם, *Ægyptus*, גָּלִיל, *Galilæa*, אַשְׁכְּנַז, *Germania*, vt Rabini volunt. Membrorum, quæ natura ſunt gemina, vt רֶגֶל *pes*, עַיִן *oculus.* Et in trium horum nominibus nulla prorſus terminationis habetur ratio.

II. Deſinentia in ה, præcedente camets, & accentu poſito in vltima, vt תּוֹרָה *lex*, צְדָקָה *iuſtitia.* Excipe communia, de quibus mox.

III. Deſinentia in ת, præcedente ſegol, chiric, aut ſchurec, אִגֶּרֶת *epiſtola*, גָּפְרִית *ſulphur*, מַלְכוּת *regnum.*

Com

Communia, id est, quæ nunc masculina, nunc fœminina sub eadem terminatione reperiuntur, sunt ferè nomina generum & specierum animalium, vt בְּהֵמָה *animal*, עוֹף *auis*, חֲזִיר *sus*, בָּקָר *bos*, & quædã alia, vt אֵשׁ *ignis*, רוּחַ *spiritus*, אֶרֶץ *terra*. מַחֲנֶה *castra*, מָקוֹם *locus*, זָקָן *barba*, מָגֵן *clypeus*.

Masculina sunt reliqua, vt סֵפֶר *liber*, שֻׁלְחָן *mensa*, אוֹר *lumen*, exceptis numeris cardinalibus, de quibus suo loco; & paucis quibusdam aliis, quæ terminatione masculina, genere fœminina sunt, vt חֶרֶב *gladius*, אֶבֶן *lapis*.

ANNOTATIO.

Neutro genere Hebræi carent, cuius tamẽ loco in adiectiuis, quæ absolutè ponũtur, tum masculina, tũ fœminina vsurpãt. Gen. 2. 18. לֹא־טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ non est bonũ esse hominẽ solũ, *Masculinũ* טוֹב *ponitur pro neutro. Psal. 27. 4.* אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ, vnũ petij à Domino, hoc requirã. אחת *fœmininũ vsurpatur pro neutro. Idem in pronominibus seruatur, cuius exemplum etiam habetur in* אוֹתָהּ hanc vel illam, *quod hîc itidem absolutè positum vides.*

CAP.

CAPVT II.

De numero.

NVmeri nominum ſunt tres; Singularis, Dualis & Pluralis.

SINGVLARIS varias habet terminationes, vt iam vidimus.

PLVRALIS maſculinorum formatur in ▭ים, vt שִׁיר *canticum*, שִׁירִ▭ *cantica.* Quæ enim exeunt in ין, vt Prou. 31. 3. מְלָכִין *reges.* & Dan. 12. 13. יָמִין *dies*, rariora ſunt, Chaldaicámque formam habent.

PLVRALIS fœmininorũ, in וֹת, vt מַלְכָּה *regina*, מְלָכוֹת *reginæ*. Ea tamẽ, quæ in ſingulari in ית, vel וּת terminabantur, in plurali exeunt in יוֹת, vt גָּפְרִית, *ſulphur*, גָּפְרִיּוֹת; מַלְכוּת *Regnum*, מַלְכִיּוֹת. Hîc tamen etiam ו mutatum eſt in *Kibbuts*.

DVALIS pro vtroque genere vnã tantùm terminationem habet, nimirum ▭יִ praecedente patach, vt à יָד *manus*, fit יָדַיִ▭ & à רֶגֶל *pes*, fit רַגְלַיִ▭. Vſurpatur autẽ hic Dualis potiſſimùm in membris naturâ geminis, vt duo hæc exempla declarant, quamuis in aliis etiam quandoque reperiatur

riatur, vt שָׁנָה *annus*, שְׁנָתַיִם *biennium*. יוֹם *dies*, יוֹמַיִם *biduum*. Imò nec semper tantùm duas res significat, sed pro plurali etiam accipitur, Zacha. 4. 10. שִׁבְעָה עֵינַיִם *septem oculi*, & Esa. 6. 2. שֵׁשׁ כְּנָפַיִם *sex alæ*.

ANNOTATIO.

I. *Nomina specierum animalium sæpe in singulari accipiuntur pluraliter, instar collectiuorum, vt* אָדָם homo, & homines. בָּקָר bos, *&* boues, *&c.*

II. *Quædam tantùm singularem numerum habent*, עֹשֶׁק calumnia, זָהָב aurum, עֹפֶרֶת plumbum. *Quædam tãtum Dualem, vt* שָׁמַיִם cælum. מַיִם aqua. רֵחַיִם mola. *Quædam tantùm pluralem*, חַיִּים vita, בְּתוּלִים virginitas, נְעוּרִים pueritia, זְקֻנִים senectus, פָּנִים vultus, facies. *Huc etiam spectant fœminina finita in* ת *seruilem literam, præcedente segol*, אִגֶּרֶת epistola. עֲטֶרֶת corona, diadema, *& sic cætera. Carent enim plurali regulariter formato, quem idcirco ab alia forma accipiunt, vt* אִגֶּרֶת אִגְּרוֹת *ab inusitato* אִגְּרָה, *Sic participia eiusdem terminationis, vt* לוֹמֶדֶת discens, *proprio plurali carent, quem tamen ab altera forma*

in

in ה, *præcedente Camets, mutuò accipiunt, vel si mauis, communem habent, vt* לוֹמְדוֹת *à* לוֹמְדָה discens. *Cæterùm* קֶשֶׁת *arcus, in plurali facit* קְשָׁתוֹת *quia* ת *radicale est.*

III. Multa Masculinæ terminationis in plurali exeunt in ות, *vt* אָב pater אָבוֹת, מָקוֹם locus, מְקוֹמוֹת, אֶרֶץ terra, אֲרָצוֹת, חֶרֶב gladius, חֲרָבוֹת, *&c. Contrà, multa fœminina terminationem habent masculinam,* יוֹנָה columba, יוֹנִים, נְמָלָה formica, נְמָלִים, דְּבוֹרָה apes, דְּבוֹרִים *&c.*

IV. Quædam in plurali habent vtramque terminationẽ שָׁנָה annus, שָׁנִים *&* שָׁנוֹת, עֶצֶם, os, ossis, עֲצָמִים, *&* עֲצָמוֹת, צָבָא exercitus, צְבָאִים *&* צְבָאוֹת, *vnde toties* Deus Sabaoth, *id est,* virtutum, vel exercituum.

V. Desinentia in י, *in plurali plerunque euphoniæ causa alterum Iod abiiciunt, vt* יְהוּדִי Iudæus, יְהוּדִים, נָכְרִי alienigena, נָכְרִים, גּוֹי gens, גּוֹיִם, *pro* יְהוּדִיִּים, נָכְרִיִּים, גּוֹיִים, *&c. Perdunt suum Iod in plurali, aliquãdo etiam alia non desinentia in* י, *vt* צַדִּקִם iusti *à* צַדִּיק iustus, נְשִׂאִם, principes, *à* נָשִׂיא princeps, *pro* צַדִּיקִים *&* נְשִׂיאִים.

CAPVT III.

De Casibus, siue Declinatione.

CVM Hebræorum nomina in quouis numero sint indeclinabilia, eorum casus (qui sex rectè statui possunt,) non ex terminatione, vt fit apud Græcos & Latinos, sed ex literis quibusdam seruilibus, velut articulis, à fronte præpositis, cognoscuntur. Quare vt in Declinationibus aliæ linguæ summam, ita Hebraica nullam difficultatem habet. Qui enim quinque illius monosyllabos articulos, & trium numerorum terminationes nouerit, omnes omnium nominum, & participiorum casus obliquos nouerit. Sunt autem hi articuli. Genit. הַ vel שֶׁל, Dat. לְ, Accus. אֶת־, Vocat. הַ, Ablat. מִ, Nominatiuus rarò habet articulum , nisi הַ, demonstratiuum. Vtriusque generis nomina cum suis articulis proponamus.

PARA

PARADIGMA MASCVlinum. תַּלְמִיד Discipulus.

Numerus.

Singularis.

Discipulus.	תַּלְמִיד	*Nom.*
	vel הַתַּלְמִיד	*Gen.*
Discipuli.	שֶׁל־תַּלְמִיד	
Discipulo.	לְתַלְמִיד	*Dat.*
Discipulum.	אֶת־תַּלְמִיד	*Acc.*
ô Discipule.	הַתַּלְמִיד	*Voc.*
à Discipulo.	מִתַּלְמִיד	*Ablat.*

Pluralis.

Discipuli.	תַּלְמִידִים	*Nom.*
	vel הַתַּלְמִידִים	*Gen.*
Discipulorum.	שֶׁל־תַּלְמִידִים	
Discipulis.	לְתַלְמִידִים	*Dat.*
Discipulos.	אֶת־תַּלְמִידִים	*Acc.*
ô Discipuli.	הַתַּלְמִידִים	*Voc.*
à Discipulis.	מִתַּלְמִידִים	*Abl.*

PARADIGMA FOEMIninum תּוֹרָה, lex.

Numerus

Singularis.

Lex.	תּוֹרָה	*Nom.*
	vel הַתּוֹרָה	*Genit.*
Legis.	שֶׁל־תּוֹרָה	
Legi.	לְתוֹרָה	*Dat.*
Legem.	אֶת־תּוֹרָה	*Accus.*
ô Lex.	הַתּוֹרָה	*Vocat.*
à Lege.	מִתּוֹרָה	*Ablat.*

Pluralis.

Leges.	תּוֹרוֹת	*Nom.*
	vel הַתּוֹרוֹת	*Genit.*
Legum.	שֶׁל־תּוֹרוֹת	
Legibus.	לְתוֹרוֹת	*Dativ.*
Leges.	אֶת־תּוֹרוֹת	*Accusat.*
ô Leges.	הַתּוֹרוֹת	*Vocat.*
à Legibus.	מִתּוֹרוֹת	*Ablat.*

Eodem

Eodem planè modo adduntur articuli Duali numero, cuius exemplum breuitatis cauſa, nullum ponimus.

ANNOTATIO.

I. Hi articuli (qui omnibus & generibus & numeris communes ſunt) non ſemper nominibus præponũtur, ſed, omiſſis illis, nominum caſus perſæpè tantùm ex conſtructione, ſensúq; orationis cognoſcendi ſunt, vt & in vocibus Latinorum indeclinabilibus, frugi, nauci, *&c. fieri ſolet.*

II. Iiſdem caſibus iidem articuli non perpetuò inſeruiunt. Nam הַ *non ſolùm Genitiuum, ſed cæteros etiam omnes quandoque denotat:* לְ *etiam Nominatiuo, Genitiuo & accuſatiuo iungitur.* אֶת*, aliquando etiam Datiuum & Ablatiuum deſignat, ſine Maccaph plerumque habet Tſere, vt* אֵת דָּבָר; *Et* מִ*, quia ponitur pro integra propoſitione* מִן *loco abiectæ literæ* נ*, requirit in ſequenti litera Dageſch, vt* מִדָּבָר *pro* מִן דָּבָר*. Quòd ſi ſequens litera ſit gutturalis, aut* ר*, poſtulat plerunque tſere pro chiric paruo*, מֵעִיר ex vrbe, מֵרֶגֶל ex pede. *Sed de* מ *plura infrà parte 4.cap.6.* שֶׁל *Rabbinicum eſt, & quando iungitur pronominibus à* ל *incipientibus, eſt relatiuum,*

teris, modò in punctis, modò in vtriſque mutationem patiatur: ea verò quæ regitur, inuariata maneat. Contrarium ſit apud Latinos. Quando enim prophetæ verbum *tribuo, non dico*, verbi *prophetæ, ſed* verbum *prophetæ, mutata dictione, quæ regitur à voce* verbum; *manente verò ea, quæ regit, ſcilicet* verbum.

Sed iam quomodo, quámque mutationem in vtroque genere Regimen Hebraicum efficiat, explicemus.

Maſculina ſingularis numeri ob Regimen mutant plerunque puncta longa in breuia, vt דָּבָר *verbum*, in ſtatu abſoluto. In Regimine דְּבַר נָבִיא *verbum prophetæ*. In Plurali autem abiiciunt ם, & tunc Iod quieſciſcit in tſere, vt דְּבָרִים *verba* ſtatus abſoluti. In regimine, דִּבְרֵי נְבִיאִים *verba prophetarum*. Idem fit in Duali עֵינַיִם *oculi*. In regimine עֵינֵי יוֹנִים *oculi columbarum*.

Fœminina ſingularis numeri, quæ terminantur in ה, præcedente camets, mutant in Regimine ה in ת, & proximum camets in patach, vt מַלְכָּה *Regina*, in regimine, מַלְכַּת שָׁמַיִם *Regina cæli*. Quæ verò

in ת exeunt, nihil mutant מַלְכוּת *regnum*, in regimine eodem modo, מַלְכוּת שָׁמַיִם *regnum cælorum.* In plurali denique fœminina in וֹת vel יּוֹת deſinentia, ob regimen nullam mutant literam. Cætera, quæ ad mutationem punctorum pertinent, parte 4.cap.3. fuſiùs, commodiúſque explicabimus.

APPENDIX.

Comparatiuos & ſuperlatiuos, variatis poſitiui terminationibus, hæc lingua non habet, ſed circumloquitur illos per quaſdam particulas poſitiuo additas, quemadmodum Latini quoque in nonnullis,(*vt* idoneus, induſtrius) *facere conſueuerunt.*

COMPARATIVI *particula eſt* מִן, præ(*vel litera* מ *pro* מִן *poſita; vt dictum eſt pag.* 37.) *Prou.* 3 15, ſapientia יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים pretioſa ipſa (eſt) præ gemmis, *hoc eſt*, pretioſior gemmis.

SVPERLATIVVS *verò exprimitur per vocem* מְאֹד valde, *vt Num.* 12. 3. *Moſes* עָנָו מְאֹד mitis valde, *id eſt*, mitiſſimus. *Verùm de his gradibus agendum fuſiùs parte* 5.*c.* 1.*n.* 11.*&* 12.

CAPVT

CAPVT V.

De variis Nominum formis, seu Diuisionibus.

I. NOMINA apud Hebræos, vt etiam apud alias gentes, alia sunt PROPRIA, vt אַבְרָהָם *Abraham*, יִצְחָק *Isaac*, יַעֲקֹב *Iacob*. Alia APPELLATIVA, vt אָב *pater*, נָבִיא *propheta*. In his nihil aliud notandum occurrit, quàm quòd propria carent plurali numero, genitiui Regimine, ה demonstratiuo, & pronominibus affixis, de quibus infrà suo loco.

II. Alia sunt SVBSTANTIVA vt בַּיִת *domus*, רֶגֶל *pes*. Alia ADIECTIVA, vt חָכָם *sapiens*, נָבָל *stultus*. Ex his vocant Hebræi תֹּאַר, id est *formale*, omne nomen, quod de masculino moueri potest in fœmininum, siue illud sit substantiuum, siue adiectiuum propriè dictum. Huiusmodi autem formatio fœminina fit per additionem literæ ה, & nonnullam quandoque punctorum mutationem, vt אִישׁ *vir*, אִשָּׁה *mulier*,

 vnde

vnde Gen. 2. 23. *hæc vocabitur virago, quia de viro sumpta est.* שַׁר *cantor*, שָׁרָה *cantatrix.* נָבִיא *propheta*, נְבִיאָה *prophetissa*, מֶלֶךְ *Rex*, מַלְכָּה *regina*, &c. & sic purè Adiectiua גָּדוֹל *magnus*, גְּדוֹלָה *magna.* טוֹב *bonus*, טוֹבָה *bona.* רָשָׁע *impius*, רְשָׁעָה *impia.*

Fœminina verò à Masculinis in י desinentibus formata, non tantùm recipiunt ה præcedente camets, sed etiam ת, vt ab עִבְרִי *Hebræus*, עִבְרִיָּה & עִבְרִית *Hebræa.* à יְהוּדִי *Iudæus*, יְהוּדִיָּה & יְהוּדִית *Iudæa.* Sic à נָכְרִי *alienus.* נָכְרִיָּה & נָכְרִית *aliena.* Sed forma in ת ferè aduerbialiter accipitur, vt עִבְרִית *Hebraicè*, & sic de similibus.

III. Alia sunt PRIMITIVA, alia DERIVATIVA. Primitiua dicuntur, quæ non deducuntur aliunde, sed ex quibus deriuantur alia, cùm ipsam *radicem* contineãt. Vocatur autem *Radix*, illa vox (cuiuscunque sit partis) vnde formantur aliæ. Ea in Lexicis Hebraicis initio maiusculis notatur, & constat plerunque tribus tantùm literis.

DERIVATIVA dicuntur, quę à primaria illa

illa voce seu Radice descendunt, e.g. hoc vocabulum, דֶּגֶל *vexillum*, primitiuum est cùm à nullo alio oriatur. Illius verò deriuatiua sunt דָּגַל *vexillum erexit*, & דָּגוּל quasi *vexillatus*, id est, *insignis*. נִדְגָּלוֹת *castra cum vexillis*.

IV. Alia sunt nomina PERFECTA, alia IMPERFECTA. PERFECTA sunt, in quibus tres radicales literæ cernũtur, siue illa solis literis radicalibus constent, vt אֹזֶן *auris*, דָּבָר *verbum*; siue etiam aliæ literæ præter Radicales accedant, vt קְטוֹרֶת *incensum*, תִּפְאֶרֶת decor. In priore ת, in posteriore duo ת ad radicẽ accesserũt. IMPEREECTA sunt, quæ vel vnam radicalem literam suppressam habent מַטָּע *planta*, à נָטַע *plantauit*. Vel duas, vt מַתָּת *donum*, à נָתַן *dedit*. In מַטָּע enim supprimitur vnum radicale נ, in מַתָּת verò, vtrumque.

V. Alia simplicis, alia compositæ figuræ sunt. Compositorum in nominibus propriis maximus est numerus, vt עִמָּנוּאֵל *Emmanuel*, ex עִמָּנוּ *nobiscum*, & אֵל *Deus*. מַלְכִּיצֶדֶק *Melchisedec*. ex מֶלֶךְ *rex*, & צֶדֶק *iustitia*,

ſtitia, &c. In appellatiuis pauciora ſunt, vt צַלְמָוֶת *vmbra mortis*, ex צֵל *vmbra*, & מָוֶת *mors.* בְּלִיַּעַל *impius rebellis*, vel *impietas*, *rebellio* ex בְּלִי *abſque*, & עַל, quod cum cholem *iugum* ſignificat. עֲזָאזֵל *Leuitic.* 16. 8. caper emiſſarius, *ex* עֵז caper *&* אָזַל receſſit.

Annotatio.

Deriuatiua nomina à ſuis primitiuis, auxilio literarum, quæ hac voce הֶאֱמַנְתִּי credidi, *continentur, ferè deduci, formaríque ſolent. Hæ autem literæ ab hoc ipſo vocabulo Hebraico paſſim appellantur Heemanticæ : ex quibus ſæpe ad radicem vna ſuperadditur, interdum duæ, idque modò initio, modò in fine, vt exempla oſtendent. Sed iam de ſingulis literis Heemanticis ſeu formatiuis agamus.*

ה, *imperfectis interdum præponitur. Eſth.* 4.14. הַצָּלָה liberatio, *à* נָצַל liberauit, הַכָּרָה agnitio, *à* נָכַר agnouit : הוּסַד fundamentum, diſpoſitio, 2.*Paral.*3. 3. *à* יָסַד fundauit. *Perfectis vix vnquam. Idem* ה, *in fine nominum, aut conſtituit fœmininum genus*, צְדָקָה iuſtitia,

iustitia, *aut est paragogicum, de quo infrà.*

א, *cum Segol, aut Patach, tantùm dictionem incipit, vt* אֶצְבַּע digitus, *quo pingimus & operamur, à* צָבַע tinxit. אַכְזָר crudelis. *Porrò in lingua Hebraïca vix semel dictionem claudit, vt* חָגָּא festiuitas, pauor. *Isai.* 19.17. *in Chaldaïca autem sæpissimè, vt* מָרָא Dominus. כֵּיפָא *petra.* מָמוֹנָא opes, diuitiæ, דְּמָא sanguis, טַלִיתָא *puella.*

ם, *præponitur, & sub se chiric, aut patach, aut segol requirit, vt* מִזְמוֹר psalmus, מַלְבּוּשׁ vestis, מֶרְכָּב ephippium, stratum. *In calce rariùs additur radici,* שִׁלְשׁוֹם nudiustertius. פִּדְיוֹם redemptio. רֵיקָם, חִנָּם sunt etiam nomina, sed aduerbiascunt, illud *gratis,* istud *inaniter* significat.

נ, *præponitur, cùm format nomina propria,* נִמְרוֹד Nemrod, *à* מָרַד defecit, deseruit. נַפְתָּלִי Nephtali *à* פָּתַל comparauit. *Postponitur autem cùm format cætera,* זִכָּרוֹן recordatio, רְעָבוֹן fames.

ת *præponitur, & habet sub se chiric, aut patach,* תִּפְאָרָה decor, תַּלְמִיד discipulus. *Sæpiùs etiam postponitur,* מַלְכוּת regnum, רִפְאוּת sanitas

nitas, שֵׁנִית ſecunda. *Quædam* ת *vtrinque admittunt*, תַּלְבֹּשֶׁת veſtis, תִּפְאֶרֶת decor. *Interdum* ת *etiam ſcheua habet*, תְּהִלָּה laus.

י *Sæpe præponitur, cùm formas nomina propria*, יְהוֹשֻׁעַ Ieſus, *ab* הוֹשִׁיעַ ſaluauit, *pro quo dicitur etiam contractè* יֵשׁוּעַ; יִצְחָק Iſaac, *à* צָחַק riſit; יַעֲקֹב Iacob, *à* עָקַב ſupplantauit; יוֹחָנָן Ioannes, *à* חָנַן miſericordiâ *ſeu* gratiâ proſecutus eſt. *Initio appellatiuorum rariùs præponitur*, יַלְקוּט pera, ſacculus, יִצְהָר oleum. *Cæterùm quando in fine ponitur*, 1. *format Gentilia* עִבְרִי Hebræus, יְוָנִי Græcus, רוֹמִי Romanus, אִיטַלְקִי Italus; *Rabbinorum vox à Latinis accepta. Sic* מְשִׁיחִי Chriſtianus, *à* מָשִׁיחַ Chriſtus. *Verùm à Iudæis Chriſtum Dominum perfidè negantibus* Chriſtianus *plerunque appellatur*. נוֹצְרִי Nazarenus, *à* נְצָרֶת, ciuitate Galileæ. 2. *format Numeralia ordinalia* שֵׁנִי ſecundus, שְׁלִישִׁי tertius, *&c.* 3. *Quædam præterea adiectiua* נָכְרִי alienus, אַכְזָרִי crudelis. *Numeralia, licet ſub nominibus comprehendantur, habitâ tamen diſcentium ratione, illa cum notis Arithmeticis in quarta parte explicanda duximus.*

CAP.

CAPVT VI.

De Pronomine.

QVINTVPLEX Hebræis Pronomẽ eſt, Primitiuum, Deriuatiuum ſeu Poſſeſſiuum, Demonſtratiuum, Relatiuum, & Interrogatiuum.

PRIMITIVVM.

Primitiuum per tres perſonas ſeparatim ita inflectitur.

Prima perſona generis Communis.

Pluralis.			Singularis.	
Nos,	אֲנַחְנוּ	*Ego,* אָנֹכִי *vel*	אֲנִי	*Nom.*
Noſtrũ.	שֶׁלָּנוּ	*mei,*	שֶׁלִּי	*Gen.*
Nobis,	לָנוּ	*mihi,*	לִי	*Dat.*
Nos,	אוֹתָנוּ	*me,*	אוֹתִי	*Acc.*
à nobis.	מִמֶּנּוּ	*à me.*	מִמֶּנִּי	*Abl.*

Secunda perſona.

Fœminina.	SINGVLARIS.		Maſculina.
אַתְּ	*Tu,*	אַתָּה	*Nom.*
שֶׁלָּךְ	*tui,*	שֶׁלְּךָ	*Gen.*
לָךְ	*tibi,*	לְךָ	*Dat.*
אוֹתָךְ	*te*	אוֹתְךָ	*Acc.*
מִמֵּךְ	*à te.*	מִמְּךָ	*Abl.*

Fœmi

Fœminina.	PLVRALIS.	Masculina.	
אַתֵּן	*vos,*	אַתֶּם	*Nom.*
שֶׁלָּכֶן	*vestrum,*	שֶׁלָּכֶם	*Gen.*
לָכֶן	*vobis,*	לָכֶם	*Dat.*
אֶתְכֶן	*vos,*	אֶתְכֶם	*Accus.*
מִכֶּן	*à vobis.*	מִכֶּם	*Ablat.*

Tertia persona,

Fœminina.		SINGVLARIS.	Masculina.	
Illa,	הִיא	*Nom.*	*Ille,*	הוּא
Illius,	שֶׁלָּהּ	*Genit.*	*Illius,*	שֶׁלּוֹ
Illi,	לָהּ	*Dat.*	*Illi,*	לוֹ
Illam,	אוֹתָהּ	*Accus.*	*Illum,*	אוֹתוֹ
ab Illa.	מִמֶּנָּה	*Ablat.*	*ab Illo.*	מִמֶּנּוּ

PLVRALIS.

Illæ,	הֵן	*Nom.*	*Illi,*	הֵם
Illarum,	שֶׁלָּהֶן	*Genit.*	*Illorum,*	שֶׁלָּהֶם
Illis,	לָהֶן	*Dat.*	*Illis,*	לָהֶם
Illas,	אוֹתָן	*Accus.*	*Illos,*	אוֹתָם
ab Illis,	מֵהֶן	*Ablat.*	*ab Illis.*	מֵהֶם

ANNOTATIO.

1. Ex his omnibus solùm Pronomen Nominatiuorum separatum siue integrum habetur. Obliqui enim componuntur ex articulis, & vltimis literis pronominis, vt quisque facilè collegerit.

gerit. שֶׁלִּי *& similes casus per* ש *formati non sunt propriè genitiui, sed periphrases ad possessionem significandam, vt etiam suprà insinuatum, quæ tamen per affixa (de quibus hoc capite agemus,) meliùs & frequentiùs exprimuntur. Dicimus enim potiùs* יָדִי *manus mea, quàm* יָד שֶׁלִּי manus quæ mihi. לִי *potest etiam accipi pro genitiuo Græco* μȣ, *vt Ionæ.2.3.* קָרָאתִי מִצָּרָה לִי clamaui in angustia mea, *quod cum affixo dicitur.* בְּצָרָתִי. *Vocatiuum in pronominibus omisimus, quia in prima & tertia persona non reperitur, in secunda verò vbique similis est nominatiuo.*

II. Reperiuntur quandoque etiam alij pronominum casus literis, vel punctis diuersi; quod plerunque propter accentus distinguentes accidit. Hinc in prima persona masculini ferè dicimus אֲנִי אָנֹכִי. *In ablatiuo legimus* מֶנִּי *pro* מִנִּי à me. *In plurali* נָחְנוּ nos. *Secunda persona Masc. cum iisdem accentibus sæpiùs* אָתָּה *habet. In datiuo ob eosdem accentus* לָךְ *& sic non differt à fœminino. Præterea recipit* ה, לְכָה tibi, *vt & Accusatiuus ipsius* אוֹתְכָה te *pro quo interdum* אֹתָךְ. *In Ablatiuo plurali* מִכֶּם *& in fœmi-*

ninio מִכֶּן à vobis. *In nominatiuo plurali generis fœminini* אַתֵּנָה vos. *Et in datiuo* לָכֵנָה *pro* לָכֶן vobis. *In tertiæ personæ ablatiuo mascul. inuenitur etiam* מִמֶּנּוּ, & מִנֵּהוּ: *item* מִנְּהוּ *Psalm.* 68. 24. ab illo. *In plurali* הֵמָּה illi & הֵנָּה illæ. *In Dat. gen. masc.* לָמוֹ & *fœm.* לָהֵנָּה illis. *In ablatiuo generis masculini* מֵהֵמָּה illis, & *generis fœm.* מֵהֵנָּה illis.

POSSESSIVVM.

Possessiua Pronomina (quæ & Deriuatiua vocauimus) integra, & separata more Latinorum, *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester*, &c. Hebræi non habent, sed ea non minore cum breuitate, quàm artificio huic linguę proprio, ex vltimis literis, vel syllabis Primitiuorum (prout in eorundem obliquis fieri paulò antè diximus,) formare solent. Quæ cùm fini dictionum ad significandam possessionem affigantur, à Grammaticis *affixa* vocari cœperunt.

Porrò sicut prima persona Pronominis, Communis generis est, secunda verò, & tertia vtrumque genus proprium habet:

bet: ita etiam affixa, quæ ex his tribus perſonis efficiuntur. Sed iam pleniori affixorum explicatione in quartam Inſtitutionum noſtrarum partem conſultò reiectâ, tyronibus, vtriuſque generis nomina, cum ſuis affixis poſſeſſionem ſignificantibus, proponemus, initio facto à perſona tertia, eò quòd hic ordo in coniugationibus verborum ſeruetur.

PARADIGMA MASCVLInum cum affixis.

Plurale תַלְמִידִים Diſcipuli.			Singulare תַלְמִיד Diſcipulus.	
Diſcipuli eius, f.	*Diſcipuli eius, m.*		*Diſcipulus eius, f.*	*Diſcipulus eius, m.*
תַלְמִידֶיהָ	תַלְמִידָיו	*3. Per.*	תַלְמִידָהּ	תַלְמִידוֹ
Diſcipuli earum.	*Diſcipuli eorum.*		*Diſcipulus earum.*	*Diſcipulus eorum.*
תַלְמִידֵיהֶן	תַלְמִידֵיהֶם		תַלְמִידָן	תַלְמִידָם
Diſcipuli tui, f.	*Diſcipuli tui, m.*		*Diſcipulus tuus, f.*	*Diſcipulus tuus, m.*
תַלְמִידַיִךְ	תַלְמִידֶיךָ		תַלְמִידֵךְ	תַלְמִידְךָ
Diſcipuli veſtri, f.	*Diſcipuli veſtri, m.*	*2. Per.*	*Diſcipulus veſter, f.*	*Diſcipulus veſter, m.*
תַלְמִידֵיכֶן	תַלְמִידֵיכֶם		תַלְמִידְכֶן	תַלְמִידְכֶם
Diſcipuli noſtri, c.	*Diſcipuli mei.*		*Diſcipulus noſter c.*	*Diſcipulus meus.*
תַלְמִידֵינוּ	תַלְמִידַי	*1. Per. c.*	תַלְמִידֵנוּ	תַלְמִידִי

PARAGDIGMA FOEMI-ninum cum affixis.

Plurale. תּוֹרוֹת Leges. Singulare תּוֹרָה Lex.

Leges f.	Leges m.	Per.	Lex f.	Lex m.
Leges eius f.	*Leges eius, m.*	3. Per.	*Lex eius, f.*	*Lex eius, m.*
תּוֹרוֹתֶיהָ:	תּוֹרוֹתָיו		תּוֹרָתָהּ:	תּוֹרָתוֹ
Leges earum.	*Leges eorum*		*Lex earum.*	*Lex eorum.*
תּוֹרוֹתֵיהֶן:	תּוֹרוֹתֵיהֶם		תּוֹרָתָן:	תּוֹרָתָם
Leges tuæ f.	*Leges tuæ. m.*	2. Per.	*Lex tua. f.*	*Lex tua. m.*
תּוֹרוֹתַיִךְ:	תּוֹרוֹתֶיךָ		תּוֹרָתֵךְ:	תּוֹרָתְךָ
Leges vestræ. f.	*Leges v. m.*		*Lex vestra. f.*	*Lex vestr. m.*
תּוֹרוֹתֵיכֶן:	תּוֹרוֹתֵיכֶם		תּוֹרַתְכֶן:	תּוֹרַתְכֶם
Leges nostræ. c.	*Leges meæ*	1. Per.	*Lex nostra. c.*	*Lex mea.*
תּוֹרוֹתֵינוּ:	תּוֹרוֹתַי		תּוֹרָתֵנוּ:	תּוֹרָתִי

ANNOTATIO.

In his duobus paradigmatis sæpiùs relegendis, &, vt memoriæ firmiùs mandentur, bis térve describendis, huius linguæ studiosus sese initio impigrè exercebit. Ita enim perdiscet naturam, punctationem, & significationem affixorum, quæ si quicquam aliud, in omnibus orationis partibus latissimè patent.

DEMONSTRATIVVM.

Demonstratiua sunt זֶה, *hic iste.* (*quod etiam pro* tali *accipitur, vt Isa.* 23. 13.) זֹאת, זֹה, זוּ, *hæc, ista, fæ. sing.* Communis generis est זוּ, *hic*

hic & *hæc*. In numero autem plurali communis item generis eſt אֵל & אֵלֶּה *hi, iſti, hæ, iſtæ. quæ videntur etiam aliquando ſumi pro ſingulari, vt Geneſ. 35. v. 7. 2. Paralip. 3. 3.*

RELATIVVM.

Relatiuum eſt אֲשֶׁר *quod* vtrique generi, & omnibus caſibus, & numeris inſeruit. Significat enim, *qui, quæ, cuius, quorum, quarum, quibus, &c. etiam* מַה *relatiuè ſumitur Num. 23. v. 3. & 23.*

INTERROGATIVVM.

Interrogatiua ſunt מָה, מָה, מֶה, מִי, *quis?* (item *quantus, ſi quis* ſeu *quiſquis*) *quæ?* vtriuſque generis, & trium numerorum. מִי fermè de ſolo homine interrogat, reliqua tria de quacunque re. Inuenitur & מַן vt Pſ. 61. 8. & Exodi 16. 15. vbi admirabundi de manna dicunt: מָן הוּא *quid hoc?*

ANNOTATIO.

I. Demonſtratiua, Relatiuum, & Interrogatiua ad formandos ex ſe obliquos, articulos more nominum admittunt לָזֶה huic אֶת־זֶה hunc, מִזֶּה ab hoc: *Sic* לָאֵלֶּה his, אֶת־אֵלֶּה hos, has. מֵאֵלֶּה ab his. לַאֲשֶׁר cui, quibus. אֶת־אֲשֶׁר

quem, quam, quos, quas. מֵאֲשֶׁר à quo, à qua, à quibus. לְמִי cuius? cui? quorum? quarum? quibus? אֶת־מִי quem? quam? quos? quas? מִמִּי à quo? à qua? à quibus? *& sic de cæteris interrogatiuis.*

II. Loco אֲשֶׁר *Relatiui sæpè ponitur sola litera* שׁ *, de qua plura infrà. Interdum etiam Demonstratiua* זֶה, זוּ, *vt Psalm.*104.8. in locum quem fundasti eis. אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם

III. Quando post מִי, מָה, *&c. ponitur* אֲשֶׁר *vel* שׁ, tunc illud מִי *vel* מָה, *&c. explicandũ est per* is, ea: *non relatiuè per* quis, quæ. *Vt* מִי אֲשֶׁר לָמַד is, qui didicit. מַה שֶּׁהָיָה id quod fuit. *Eccles.*1.9.

IV. Reciprocis, sui *&* suus, *Hebræi carent. Horum verò loco vtuntur affixis tertiæ personæ, vt dicetur in parte* 5.

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM
PARS TERTIA,
DE VERBO.
CAPVT I.
De iis, quæ verbo accidunt.

VERBO in vniuersum accidunt septem: Genus, Numerus, Persona, Modus, Tempus, Forma, Coniugatio.

GENVS verborum quadruplex eſt; Actiuum, Paſſiuum, Neutrum, Commune. Præter hoc genus reperitur etiam aliud, quod ſexum in verbis diſcernit, perinde vt in Nominibus;& triplex eſt: Maſculinum, Fœmininum,& Commune: ſæpiſſimè autem ex verbis cognoſcitur, cuiuſnā generis ſint ipſa nomina. Porrò ad differentiam, prius genus à nonnullis appellatur *verbale*, poſterius *nominale*.

NVMERI, in verbis tantùm duo ſunt,

Singularis & pluralis, qui loco Dualis quoque vſurpari ſolet, vt apud Latinos.

PERSONÆ ſunt tres, Tertia, Secũda, Prima. Incipiunt autem Hebręi à tertia, quòd ea plerunque contineat Radicem, à qua deinde cæteræ voces per additionẽ quarundam literarum (quæ ferè ex Pronominibus corruptis ſunt ſumptæ) facilè deducuntur, vt Paradigma oſtendet. Porrò prima perſona ſemper eſt generis communis, vt & præteriti tertia pluralis. Reliquis perſonis propria genera attribuuntur.

MODI, propriè loquendo, ſunt tres, Indicatiuus, Imperatiuus, & Infinitiuus, per quos Hebræi eadem efferunt, quæ Latini per quinque. Si enim Indicatiui temporibus addas dictiones optandi לוּ, לוּא, אַחֲלַי *vtinam*, habebis Optatiuum, qui etiam per futurum ſine his particulis exprimitur, *vt Gen. 27. 28. & alibi.* Si אִם *ſi*, כִּי *cùm*, aut alias voces ſimile quid ſignificantes, iiſdem præponas, Cõiunctiuus erit: quem tamen non minùs frequenter per Gerundia exprimunt, de quibus ſequente capite.

II. IMPE

II. IMPERATIVVS ſolùm ſecundas perſonas vtriuſque generis in vtroque numero continet.

III. INFINITIVVS nullius eſt certi temporis, generis, numeri, vel perſonæ. Vocatur, מָקוֹר *fons*, quòd ſignificandi modus ab eo fluat, & in diuerſos numeros, perſonas & tempora diſcriminetur, ſub quo & Gerundium comprehenditur.

TEMPORA numerantur tria. Præteritũ, Præſens & Futurum. Præteritum עָבָר primo loco ponitur, quòd ipſam *Radicem*, à qua cætera omnia deinceps formantur, contineat. Explicatur autem quandoque per imperfectum, vel pluſquam perfectum, vel etiam futurum, maximè ſi vau conuerſiuum habet.

Præſens in Benoni & Paul continetur. BENONI בֵּינוֹנִי, id eſt, *Intermedium*, videlicet inter præteriti & futuri ſignificationem, eſt participium actiuum, vt מוֹסֵר *tradens*, per quod Hebræi verbum præſentis temporis (quo carent) circumloqui ſolent, vt ſuo loco videbimus; & nonnunquam pro

præterito imperfecto, imò & perfecto vſurpant. Sæpè etiam accipitur ſubſtantiuè pro nomine verbali, ſine vlla temporis notatione, שׁוֹמֵר *cuſtos.* שׁוֹפֵט *iudex.*

PAVL פָּעוּל itidem præſentis & imperfecti temporis deſignat rē iam agi cœptā, quæ etiamnum fiat, vt נָגוּף *vapulans, qui percutitur*:imò etiam perfectū. Latini hoc ferè non niſi per participium præteriti tēporis,optimè verò Græci per participium paſſiuum præſens explicare poſſunt. Nomen deſumpſit ab antiquo paradigmate, perinde ac ſi nos participium paſſiuum appellaremus *Amatus*. Sæpè autem ponitur pro nomine verbali ſeu participiali,ſine vlla certi temporis adſignificatione,vt זָכוּר *memor*,שָׁכוּן *habitator*,עָרוּם *aſtutus*.

FVTVRVM,vocatur עָתִיד id eſt, *paratum*, quòd res futura iam parata ſit,vt fiat.Hoc verò tempus vt frequentiſſimum, ita maximè varium vſum habet. Sæpè enim accipitur pro præterito. Interdum pro imperfecto: interdum pro præſenti, quando nimirum continuatio quædam actionis indica

indicatur. Denique non rarò pro Imperatiuo tertiæ personæ vtriusque numeri, & primæ pluralis, cùm his Imperatiui personis Hebræi careant.

Forma verborũ duplex est. Alia enim perfecta sunt, alia imperfecta. Perfecta sunt, quæ tres suas literas Radicales inter coniugandum vbique retinent. Imperfecta verò illa, quę vel ex tribus illis vnam amittunt, vel constant pluribus literis quàm tribus.

Coniugatio Hebræis propriè non est nisi vna, cùm omnia verba, si terminationem spectes, eodẽ modo inflectantur. Verùm quia hæc ipsa Coniugatio (quantum ad significationem, & primas præsertim syllabas) octo modis variatur, qui Coniugationes appellantur; maioris distinctionis gratiâ, octo etiam Coniugationes admittemus, nimirum Paal, vel (& quidem nunc vsitatiùs) kal, Niphal, Piel, Pual, Poël, Hiphil, Hophal, Hithpaël. Quæ nomen suum habent ab antiquo Paradigmate פָּעַל *operatus est*; perinde

perinde ac ſi nos Latinorum primam vocaremus, AMO, ſecundam AMOR, &c.

Porrò ex hoc Paradigmate id ſolùm vſus loquendi ſibi retinuit, vt prima litera cuiuſque Radicis appelletur פ, Pe, ſecunda ע Ajin, tertia ל Lamed, ſeruato videlicet eo ordine, quo hæ tres literæ in hoc verbo פָּעַל collocatæ ſunt. Quę tres literarum Radicalium appellationes, cùm vbique magnum vſum habeant, ſtudioſis diligenter notandæ erunt. Cùm autem omnes Coniugationes vtriuſque formæ verbis communes ſint, earum naturam, differentiam, vſum, regulas in Perfectis potiſſimùm declarabimus; non ſolùm quia de Perfectis priùs ordine agendum eſt, ſed etiam quia illis cognitis, Imperfecta faciliùs addiſcuntur.

CAPVT II.

De Coniugatione, KAL.

HÆC coniugatio קַל, Kal, id eſt, leuis ſeu expedita vocatur, quòd nullam initi

initio Præteriti literam addititiã habeat, nec grauetur puncto Dagesch forti in secunda Radicali. Continet verba partim absoluta, vt עָמַד *stetit*, partim transitiua, vt שָׁמַר *custodiuit*. Cæterùm pro verborum Perfectorum paradigmate tã in hac coniugatione, quàm in sequentibus delegimus verbum מָסַר *tradidit*, quòd præ aliis commodum & facile visum fuerit.

INDICATIVVS.

Præteritum.

Numeri SINGVLARIS.

f. *Tradidit.*	מָסְרָה	3. Pers. *Tradidit masc.*	מָסַר
f. *Tradidisti.*	מָסַרְתְּ	2. Pers. *Tradidisti mas.*	מָסַרְתָּ
		1. Pers. *Tradidi*, c.	מָסַרְתִּי

Numeri PLVRALIS.

		3 Pers. *Tradiderunt. c.*	מָסְרוּ
f. *Tradidistis.*	מְסַרְתֶּן	2. Pers. *Tradidistis m.*	מְסַרְתֶּם
		1. Pers. *Tradidimus. c.*	מָסַרְנוּ

BENONI.

Plural.		Singular.	
Tradentes.	מוֹסְרִים *Masc.*		מוֹסֵר
	מוֹסְרוֹת *Fæm.*	*Tradẽs.* vel	מוֹסְרָה
			מוֹסֶרֶת

PAVL

PAVL.

Plural.		Singul.	
Traditi.	מְסוּרִים	*Traditus.*	מָסוּר
Traditæ.	מְסוּרוֹת	*Tradita.*	מְסוּרָה

FVTVRVM.

Num. Singul.

f. *Tradet.*	תְּמֻסַּר	3.Perſ. *Tradet. maſc.*	יְמֻסַּר
f. *Trades.*	תְּמֻסְּרִי	2.Perſ. *Trades. m.*	תְּמֻסַּר
		1.Perſ. *Tradam. c.*	אֲמֻסַּר

Num. Plural.

f. *Tradet* & *Tradetis.*	תְּמֻסַּרְנָה	3.Perſ. *Tradent. m.*	יְמֻסְּרוּ
		2.Perſ. *Tradetis. m.*	תְּמֻסְּרוּ
		1.Perſ. *Trademus. c.*	נְמֻסַּר

IMPERATIVVS.

Tradite.	מֻסְּרוּ *Maſcul.*		*Trade.*	*m.* מֻסַּר
	מֻסַּרְנָה *Fœm.*			*f.* מֻסְּרִי

INFINITIVVS

Tradere. מֻסַּר *vel* מָסוֹר

GERVNDIA.

A tradendo.	*Ad tradendum.*	*Secundùm tradendum.*	*In tradendo.*
מִמֻּסַּר	לְמֻסַּר	כְּמֻסַּר	בְּמֻסַּר

ANNO

ANNOTATIO.

In hoc paradigmate, & aliis sequentibus non tantùm eæ literæ, quæ vel ab initio, vel in fine radicalibus adduntur, ſed etiam ſingularum literarum puncta ſedulò obſeruanda ſunt. Paradigmata enim diſcentibus inſtar regularum eſſe debent. Quoniam verò multæ anomaliæ & exceptiones exceptionum multùm retardare ſolent progreſſum, idcirco non paucas ſtudio reiecimus in caput de literarum punctorúmque mutationibus. Quæ igitur hîc & in ſequentibus coniugationum formis deſiderari videbuntur, ibidem pleraque reperientur.

DE PRÆTERITO.

I. Tertia perſona, quæ eſt ipſa Radix vel Thema, tres habet punctorum formas Prima eſt, cum ָ & ַ, vt מָסַר. Hæc verborum eſt communis. Secunda cum ָ & ֵ, vt זָקֵן *ſenuit*, & coniugatur eodem modo, quo prima, זָקֵן זָקַנְתָּ,תִּי, excepto Benoni, de quo paulò pòſt. Tertia forma, cum ָ & i, vt יָכוֹל *potuit.* Hæc rariſſima eſt, & retinet vbique ſuum cholem in præterito יָכוֹלְתָּ תִּי præterquam in tertia perſona fœmin.

fœmin. יָכְלָה *potuit*, & tertia plurali יָכְלוּ *potuerunt*.

II. Fœminea ſingularis ſub vltima Radicis ע vel ח, habebit patach pro ſcheua. לָקַחַתְּ *accepiſti*, שָׁמַעַתְּ *audiuiſti*.

De Benoni.

I. Benoni ſæpè habet cholem ſine vau, עֹמֵד *ſtans*, לֹמֵד *diſcens*.

II. In verbis ſecundam formam præteriti habentibus, Benoni à præterito voce non diſtinguitur, vt דָּבֵק *adhæſit* & *adhærens*: & tum more Toarim ita inflectitur.

דְּבֵקִים:	*Maſcul.*	דָּבֵק
דְּבֵקוֹת:	*Fœm.*	*vel* דְּבֵקָה
		דְּבֶקֶת

III. Vox fœminea duplex eſt. Quòd ſi vltima Radicis ſit gutturalis, pro duplici ſegol ponitur in poſteriori voce duplex patach, שֹׁמַעַת *audiens*, & hoc etiam pro ſequentibus Coniugationibus notandum eſt.

Benoni ſine pronomine, explicatur per participium, vt מוֹסֵר *tradens*: cum pronomine autem per verbum, vt,

Maſc.

Fœm.		Singul.	Mascul.
מוֹסְרָה	הִיא *Tradit.*		הוּא *Tradit.*
	אַתְּ *Tradis.*	מוֹסֵר	אַתָּה *Tradis.*
	אֲנִי *Trado.*	*com.*	אֲנִי *Trado.*

Fœm.		Plural.	Mascul.
	הֵן *Tradunt.*		הֵם *tradunt.*
מוֹסְרוֹת	אַתֵּן *traditis.*	מוֹסְרִים :	אַתֶּם *traditis.*
	אֲנַחְנוּ *tradimus.*	*com.*	אֲנַחְנוּ *trad.*

De Pavl.

In Paul, loco ſchurec, reperitur aliquando ׃ , vt לָבֻשׁ *indutus.* Intranſitiua hoc tempore carent, vt נָפַל *cecidit.* עָמַד *ſtetit.*

Annotatio.

Quædam vtrique participio communia ſunt, I. patach ſuffuratum (de quo diximus pagin. 9.) ſi vltima ſit gutturalis, ע , ח, פֹּתֵחַ aperiens, פָּתוּחַ apertus. שׁוֹמֵעַ audiens. שָׁמוּעַ auditus. *Imò in Benoni transfertur aliquando patach ſub ſecundam loco tſere* נֹטַע plantans, *pro* נֹטֵעַ *II. Regimen more ſubſtantiuorum; quamobrem etiam puncta mutant* פֹּעֲלֵי אָוֶן *Pſalm.* 5. 6. facientes iniquitatem. חֲבוּר עֲצַבִּים factus ſocius idolorum. *III. in nonnullis verbis participium vtrumque deſideratur; vt* קָרַב

 . appropin

appropinquauit, רָחַק elongauit, *in quibus Toar venit loco vtriusque participij* קָרוֹב propinquus, רָחוֹק longinquus, &c.

DE FVTVRO.

I. In Futuro quatuor literæ יתאן studiosè notandæ sunt, quæ themati præfixæ, personas ipsius vbique formare, & distinguere solent, vt in paradigmate cernere licet. Cæterùm de punctis harum literarum fusiùs agemus in secunda & tertia Regula Gerundiorum.

II. In Futuro secunda masculina, & tertia fœminea singulares, per omnes omnium verborum coniugationes, eandem prorsus vocem habent, vt תְּמַסּוֹר *Trades*, m. & *Tradet*, f. Eodem modo tertiæ & secundæ personæ pluralis numeri tantùm vna vox vbique tribuitur, vt תְּמַסּוֹרְנָה, *tradent*, & *tradetis*, f.

III. Vltima non tantùm est cholem, vt יְמַסּוֹר, sed etiam patach, in iis maximè, quę vel neutra sunt, vt יִשְׁכַּב *accumbet:* vel secundam tertiamve gutturalem habent, vt יִגְאַל *redimet*, יִפְתַּח *aperiet.* Sunt

quæ

quæ vtramque terminationem admittunt vt יִשְׁבּוֹת & יִשְׁבַּת, à שָׁבַת *cessauit*.

ANNOTATIO.

Plurale fœmininum aliquando vltimum ה *abiicit*, 2.*Sam*.13.18. תִּלְבַּשְׁןָ induent, *sic olim legerunt Grammatici*, *nunc autem habetur* תִּלְבַּשְׁנָה. *Cholem primæ personæ futuri propter* ה *paragogicum transit in scheua Psal*.39.2. אֶשְׁמְרָה custodiam.

DE IMPERATIVO.

I. Vltima Imperatiui sequitur terminationem futuri. שְׁמוֹר *custodi*, שְׁלַח *mitte*.

II. Si secunda sit gutturalis, ita puncta scribuntur, טְעַם Ps. 34. 9. טַעֲמוּ *gustate*, Is.47. 2. טַחֲנִי *mole*. Sed si prima sit gutturalis, ferè hoc modo חֱשֹׂף, חֶשְׂפִּי *discooperi*. ibid.

III. Pluralis fœminina aliquando vltimum ה cum præcedente camets abiicit, vt Gen. 4. 23. שְׁמַעַן *audite* pro שְׁמַעְנָה. Aut contrà excidit נ, seruato ה, vt Isa. 32. 11. חֲגוֹרָה *accingite*. פְּשֹׁטָה *exuite vos*. רְגָזָה *turbamini*, *pro* רְגַזְנָה, פְּשֹׁטְנָה, חֲגוֹרְנָה. Sic עֹרָה *nudate vos*, pro עֹרְנָה ab עוּר, nisi potiùs sint Infinitiui pro Imperatiuis, vt sæpiùs accidit.

ANNOTATIO.

Propter ה *paragogicum prima Radicis habet plerunque* ׃ *vt* זִכְרָה memento. *Interdum tamen legitur etiam cum quibusdam aliis punctis. Pluralis masculina sub prima Radicis habet quandoque* ׃, *vt Ier.*2.12.חָרְבוּ desolamini. *Ezech.*32.20.מִשְׁכוּ trahite. *Cum accentibus distinguentibus pluralis masculina à forma* שְׁמוֹר *facit* שְׁמֹורוּ custodite, *à forma* שְׁלַח, שְׁלָחוּ mittite.

DE INFINITIVO.

Infinitiui formæ tres inueniuntur מְסוֹר מְסוֹר מְסַר. Primæ (מְסוֹר) ferè potissimus vsus est, vt iungatur aliis modis, augendæ significationis causa, vt in Syntaxi dicetur: frequentiùs hîc habent Actiua verba Cholem in vltima quàm patach(etiam illa,in quibus tertia gutturalis)זְכוֹר *meminisse*, פְּתוֹחַ *aperire*, שְׁמוֹעַ *audire*. Neutra ferè amant patach שְׁכַב *accumbere*.

DE GERVNDIIS.

I. Gerundia formantur ex secunda & tertia forma Infinitiui, præpositis literis huius

huius vocis בְּכָלְם : quæ recepto more literæ BACLAM, vel Gerundij appellantur. Porrò ex his ipſis literis, בכל hoc commune habent cum tribus literis futuri יתן quòd recipiant chiric paruum ſequente ſcheua quieſcēte, vt in paradigmate KAL vidimus. De punctis literæ ם, vide caput de literis ſeruilibus.

II. Si prima Radicis eſt gutturalis, quæ pro ſcheua ſimplici requirit ֲ vel ֱ tunc literæ יתן & בכל ſub ſe habebunt punctum affine illi, quod eſt ſub prima (affinia autem inter ſe ſunt ֶ & ֱ, itémque ַ & ֲ) vt יֶחֱשׂוֹף *diſcooperiet*, תַּעֲבוֹר *tranſibis*, נַעֲמוֹד *ſtabimus*. בֶּעֱזוֹר *in auxiliando*, לַעֲמוֹד *ad ſtandum*.

III. Quod ſi (vt ſæpè fit) gutturales ſimplici ſcheua aut ַ vel ֶ contentæ ſint, nihilominus illæ literæ futuri & gerundij ſuum ַ vel ֶ retinebunt, vt יַחְפּוֹץ *volet*, תֶּחְכַּם *ſapies*: לַעְזוֹר *ad auxiliandū*, יַעַבְרוּ *tranſibunt* Geneſ. 37. 27. יֶחֶרְדוּ *contremiſcent*. Gen. 42. 28. Cur autem hîc gutturales ſub ſe ſcheua ſimplex admittere poſſint, diximus ſuprà p. 15.

IV. Atque ex his Gerundiis efficitur

vſitatiſſima circumlocutio Coniunctiui (vt etiam diximus pag. 56.) cui hæ literæ potiſſimùm inſerviunt, vt ex ſequentibus exemplis clariùs intelligitur. בִּלְמוֹר נַעַר *in diſcendo puerum*, id eſt, *cùm diſceret puer*, *poſtquam didicit puer*, vel *didiciſſet*. Sic לִלְמוֹר נַעַר *ad diſcendum puerum*, id eſt, *vt diſcat*, vel, *vt diſceret puer*. מִלְּמוֹר נַעַר *à diſcendo puerum*, id eſt, *ne diſcat puer*. Eodem modo explicanda ſunt verba actiua, quando accuſatiuum poſt ſe regunt, vt בִּשְׁמוֹר אֶת־בַּיִת *quando cuſtodit domum*, &c. לִשְׁמוֹר אֶת־בַּיִת *ad cuſtodiendum*, vel, *vt cuſtodiat domum*: מִשְּׁמוֹר אֶת־בַּיִת *à cuſtodiendo*, vel, *ne cuſtodiat domum*.

ANNOTATIO.

Infinitiuus & Gerundia cum ה *paragogico ſub prima radicali plerunque habent* ּּ, *vt Exod.*20.29 לְמָשְׁחָה ad vngendum. *Exod.*30. 18. לְרָחְצָה ad lauandum : *aut ſub ſecunda propter gutturalem*, *veluti Ezech.* 8. 6. לְרָחֳקָה ad elongandum : *Quæ verò habent formam tertiam* (מְסֹר) *cum* ה *paragogico*, *ſub prima ponunt chiric*, *Leuit.*20. 16. לְרִבְעָה ad concumben

bendum, *vel* ־, *propter gutturalem*, *Leuit.* 6. 7. לְאַשְׁמָה ad delinquendum. *Quòd si secunda Radicis sit gutturalis, tunc ita scribitur*, *Ps.* 119. 20. לְתַאֲבָה ad desiderandum, *Ier.* 31. 12. לְדַאֲבָה ad dolendum.

CAPVT III.

De Coniugatione Niphal. נִפְעַל

NVN נ, est character huius coniugationis, in qua sunt verba Passiua superioris actiuæ, vt מָסַר *tradidit*, נִמְסַר *traditus est*, כָּתַב *scripsit*, נִכְתַּב *scriptus est*, Reperiuntur tamen hîc etiam quædam actiua more deponentium apud Latinos, נִשְׁבַּע *iurauit*, נִלְחַם *pugnauit*, נִצַּב *stetit*. Est enim generalis regula, vt ea verba, quæ in KAL non sunt in vsu, exponantur in aliis iuxta significationem verborum in KAL. Et Niphal habet interdum reciprocam significationem, vt Hithpaël, 2. Sam. 20. 10. נִשְׁמַר *custodiuit se*, *attendit sibi*. נִטְמְאוּ *polluerunt se*. Leuit. 18. 24.

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plural. — Sing.

Com. — *Tradita est.* — *Traditus est.*

נִמְסְרוּ 3. *Pers.* נִמְסְרָה נִמְסַר

f. — *masc.* — *f.* — *Traditus es.*

נִמְסַרְתֶּן נִמְסַרְתֶּם 2. *Pers.* נִמְסַרְתְּ נִמְסַרְתָּ

Com. — *Traditus sum.*

נִמְסַרְנוּ 1. *Pers.* נִמְסַרְתִּי

BENONI.

Quæ tradita est. — *Qui traditus est.*

נִמְסֶרֶת: *vel* נִמְסָרָה *Fæm.* :נִמְסָרִים נִמְסָר *Masc.*

נִמְסָרוֹת

FVTVRVM.

2. & 3. f. — *m.* — *f.* — *Tradetur.*

תִּמָּסַרְנָה: יִמָּסְרוּ 3. *Pers.* תִּמָּסֵר יִמָּסֵר

m. — *f.*

תִּמָּסְרוּ 2. *Pers.* תִּמָּסְרִי תִּמָּסֵר

נִמָּסֵר 1. *Pers.* *com.* אִמָּסֵר

IMPERATIVVS.

Tradimini vos — *Tradere tu.*

הִמָּסַרְנָה: הִמָּסְרִי *Fæm.* :הִמָּסְרוּ הִמָּסֵר *Masc.*

INFINITIVVS.

Tradi. הִמָּסֵר

In tradendo (passiuè) id est, *cùm traderetur, &c.*

בְּהִמָּסֵר כְּהִמָּסֵר לְהִמָּסֵר מֵהִמָּסֵר: *Gerundia.*

De

De Præterito.

Litera נ characteristica habet chiric sequente scheua muto. Quòd si prima radicis gutturalis est, tunc ipsum נ habebit ַ, vel ֲ, נַעֲרַךְ *ordinatus est*, in נַעֲרָכָה. נֶעְכַּר *turbatus est*. Reperitur tamen etiam prima radicalis cum segol. 1. Sam. 4. 19. נֶהֶפְכוּ *versi sunt*. 2. Reg. 3. 23. נֶחֶרְבוּ *occisi sunt*. Tertia masculina exit interdum in cholem, Esth. 9. 1. נַחְתּוֹם *signatus est*, 1. Paral. 5. 20. נַעְתּוֹר *exorabilis fuit*.

De Benoni.

Benoni habet camets, vt differat à præterito. Fœminina vox posterior ob gutturalem tertiam recipit duplex patach, נִשְׁלַחַת *missa est*; de quo etiam supra p. 64.

Pavl participium passiuum in quatuor Coniugationibus, scilicet, Niphal, Pual, Hophal, & Hithpaël, desideratur.

De Futuro, Imperatiuo & Infinitiuo.

I. Hæc tria carent figuratiua נ, illámque per Dagesch primæ radicali infixum compensant. Hoc vt sentiri possit, Impe-

ratiuo & Infinitiuo præponitur ה, quod in futuro necesse non est, cùm id literæ יתאן præstare possint.א futuri interdum est cum chiric אֶפָּלֵט *eruar*. Quòd si prima radicis non admittat Dagesch, tunc literæ futuri, & ה habebunt tsere, Is.5.6. יֵעָדֵר *fodietur, congeretur*, הֵעָדֵר *foditor*, vel *fodi*, nam Imperatiui & Infinitiui vox eadem est.

II. Vltimum punctum est tsere, quod tamen si dictio fiat Milel, mutatur in Segol, vt אֶמָּסֵר *tradar*, הִמָּסֵר. Interdum in ֿ, (etiamsi dictio non sit Milel) vt Ez.32.28. תִּשָּׁבַר *contereris*. Atque hoc in iis, quorum tertia Radicis est ח aut ע, breuitatis causa fieri videtur, vt Psal.9. 19. יִשָּׁכַח *obliuioni tradetur*. & Ezec.19.9. יִשָּׁמַע *audietur*, pro יִשָּׁכֵחַ & יִשָּׁמֵעַ.

III. In Gerundiis ה adiectitiũ aliquando omittitur, & tunc literæ בכל possidēt punctum ipsius, vt Thre.2.11. vt בֵּעָטֵף *cum deficeret*. Prouerb.24.17. בִּכָּשֵׁל *cùm corrueret*, pro בְּהִכָּשֵׁל בְּהֵעָטֵף. מ vbique post se ה retinet.

IV. Imperatiuus & Infinitiuus interdum perfectus reperitur, id est, cum נ figura-

guratiuo, Esth. 3. 13. נִשְׁלוֹחַ *mittere & mitti*, 1. Sam. 20. 28. נִלְחוֹם *pugna & pugnare, quæ tamen videntur composita ex Kal, & Niphal, de quibus infra.*

CAPVT IV.

De Coniugatione Piel. פִּעֵל

CHARACTER huius Cōiugationis est Dagesch impressum secundæ literæ Radicis, præcedēte chiric paruo, מִסֵּר. Actiua in Kal hîc habent significationē vehementiorem, vt שָׁבַר *fregit* in KAL, in Piel שִׁבֵּר *confregit*. Quam significationem in nostris Paradigmatis per aduerbiū *Diligenter* explicabimus, vt מָסַר *tradidit*, מִסֵּר *diligenter tradidit*. Et quæ in KAL erant neutra, hîc putantur actiua, הָלַךְ *ambulauit*, הִלֵּךְ *deduxit, ambulare fecit. Iob.* 24. 10. *alioquin & hîc est neutrum.* Sunt etiam hîc verba, quæ cōtrariam habent significationem, vel nomini, vnde veniunt, vt שֵׁרֵשׁ *eradicauit* à שֹׁרֶשׁ *radix*, vel aliis coniugationibus, vt חָטָא in kal *peccauit*, in Piel, חִטֵּא *expiauit*. Reperiuntur etiam hîc verba, quæ in Kal non sunt in vsu, vt הִלֵּל *laudauit*, אִזֵּן *auscultauit*.

IN

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plur.		Sing.
Com.		*Diligenter tradidit.*
f. סִפְּרוּ	3.*Perſ.*	סִפֵּר סִפְּרָה
סִפַּרְתֶּם ▭ סִפַּרְתֶּן	2.*Perſ.*	סִפַּרְתָּ סִפַּרְתְּ
סִפַּרְנוּ	1.*Perſ.*	*Com.* סִפַּרְתִּי

BENONI.

Fœm.	Maſc.
	Diligenter tradens.
מְסַפְּרָה *vel* מְסַפֶּרֶת מְסַפְּרוֹת:	מְסַפֵּר מְסַפְּרִים▭:

PAVL.

Fœm.	*Diligenter Traditus.*
מְסֻפָּרָה *vel* מְסֻפֶּרֶת מְסֻפָּרוֹת:	מְסֻפָּר מְסֻפָּרִים▭:

FVTVRVM.

Plurale.		Singulare.
		Diligenter tradet.
f. יְסַפְּרוּ	3.*Perſ.*	יְסַפֵּר תְּסַפֵּר
תְּסַפְּרוּ תְּסַפֵּרְנָה	2.*Perſ.*	תְּסַפֵּר תְּסַפְּרִי
נְסַפֵּר	1.*Perſ.*	*Com.* אֲסַפֵּר

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
סַפְּרִי סַפֵּרְנָה	סַפֵּר סַפְּרוּ: *Dilig.trade.*

Infinitiuus. סַפֵּר *Dilig. tradere.*

בְּסַפֵּר כְּסַפֵּר לְסַפֵּר מִסַּפֵּר: Gerundia.

Regu

Regulæ Coniugationis Piel.

I. Tſere ob Maccaph mutatur in ſegol, Prou. 14. 6. בִּקֶּשׁ־לֵץ *quæſiuit illuſor.* Idem accidit ſine Maccaph, דִּבֶּר *locutus eſt*, כִּפֶּר *expiauit.*

II. Radicis ſecunda reperitur cum patach, שִׁבַּר *contriuit*, & hoc plerunque quando tertia eſt ח aut ע, שִׁלַּח *dimiſit*, בִּלַּע *abſorbuit.* Hæ duæ Regulæ etiam in futuro, & reliquis duobus modis locum habent, vt יְגַלַּח *radet.* שַׁלַּח *dimitte* & *dimittere.*

III. Participia huius Coniugationis (vt & in hiphil & hithpael) initio adſciſcunt מ.

Regula generalis huius Coniugationis.

Quando ſecunda Radicis eſt gutturalis aut ר, quæ dageſch non recipiunt, tunc ad illud ſupplendum per omnes modos mutantur puncta breuia in longa, ſcilicet chiric in tſere, patach in camets, kibbuts in cholem, vt בֵּרַךְ *benedixit*, מְבָרֵךְ *benedicens*, מְבוֹרָךְ

מְבוֹרָךְ *benedictus*, יְבָרֵךְ *benedicet*, בָּרֵךְ *benedic* & *benedicere*, *&c.* in פָּרַשׂ *expandere*, *Isa.*1. 15. ponitur chiric loco thesere.

ANNOTATIO.

Sæpe tamen nulla fit compensatio τοῦ dagesch, sed prima Radicis suum breue punctum retinet, vt 2.*Sam.*13.39. נִחַם consolatus est, 1. *Reg.* 22 47. בִּעֵר accendit, *Prou.*28. 14. מְפַחֵד pauens, *Gen.*1.2. מְרַחֶפֶת mouens se, *vel* incubans, *Deut.*4.27. יְנַהֵג ducet, *Gen.*19. 22. מַהֵר festina. *Et hoc præcipuè, quando secunda est* ע, ח, *aut* ה, *vt in his exemplis cernis. Imò nec secunda thematis dagesch habet, licèt ipsius capax sit*, הַלְלוּ laudate, מִלְאוּ impleuerunt. תְּבַקְשׁוּ *quæretis*, *Ps.*4.*v.*3. *& alibi sæpiùs.*

CAPVT V.

De Coniugatione PVAL. פֻּעַל

HÆc Coniugatio passiua est superioris actiuæ; characteris loco prima Radicis habet Kibbuts sequente dagesch forti, סֻפַּר.

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plur.		Sing. *Dil. Traditus est.*
מסרו	3. *Perſ.*	מסר מסרה
מסרתם מסרתן	2. *Perſ.*	מסרת מסרת
מסרנו	1. *Perſ.*	מסרתי

BENONI.

Fœm.	Maſc. *qui dil. traditur.*
מסרה מסרות	מסר מסרים

FVTVRVM.

Plurale.		Singulare. *qui dil. tradetur.*
ימסרו	3. *Perſ.*	ימסר תמסר
תמסרו תמסרנה	2. *Perſ.*	תמסר תמסרי
נמסר	1. *Perſ.*	*Com.* אמסר

Imperatiuo caret.

Infinitiuus, מסור *Dilig. tradi.*

Quando ſecunda eſt gutturalis aut ר, prima præteriti habebit cholem, Gen. 37. 33. טורף *raptus* vel *diſcerptus eſt.* רועך *incenſus eſt*, *exarſit*, à רעך *extinxit.* Nam & in Pual contraria ſignificatio reperitur, provt initio Coniugationis Piel dictũ eſt. Sic Prou. 13. 4. futurum יבורך *benedicetur.*

ה tamen

ח tamen ante ſe tolerat Kibbuts, Prou. 30. 12. רֻחָץ *lotus eſt.* ר *ante ſe patitur* ⁖ Ezech. 16. v. 4. כֻּרַּת *præciſus eſt.*

CAPVT VI.

De Coniugatione POEL. פּוֹעֵל

DEſeruit præcipuè verbis quieſcentibus Ajin, quæ loco Piel amant Poël, & quandoque defectiuis Ajin, quorũ aliqua videntur modò actiuam, modò paſſiuam ſignificationem habere, vt חוֹלֵל *formauit* & *formatus eſt*, & ſi qua alia ſunt eiuſmodi; quemadmodum apud Latinos *criminor te*, & *criminor abs te.*

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plur.		Sing. *Tradidit & traditus eſt.*
מוֹסְרוּ	3. *Perſ.*	מוֹסֵר מוֹסְרָה
מוֹסַרְתֶּם מוֹסַרְתֶּן	2. *Perſ.*	מוֹסַרְתָּ מוֹסַרְתְּ
מוֹסַרְנוּ	1. *Perſ.*	*Com.* מוֹסַרְתִּי

BENONI.

Tradens & qui traditur.

מְמוֹסֵר מְמוֹסְרִים׃

f.

מְמוֹסְרָה *vel* מְמוֹסֶרֶת מְמוֹסְרוֹת

PAVL.

PAVL.

Fœm.	Maſcul.
Tradita.	*Traditus.*
מְמוּסֶרֶת vel מְמוּסָרָה	מְמוּסָר מְמוּסָרִים:
מְמוּסָרוֹת:	

FVTVRVM.

Plurale.		Singulare.	
m.		f. *Tradet & tradetur,*	m.
f. יְמוּסְרוּ	3. *Perſ.*	תְּמוּסַר	יְמוּסַר
תְּמוּסַרְנָה m.		f.	m.
תְּמוּסְרוּ	2. *Perſ.*	תְּמוּסְרִי	תְּמוּסַר
נְמוּסַר	1. *Perſ.*	*Com.*	אֲמוּסַר

IMPERATIVVS.

Fœmin.	Maſcul.
Trade &	*Tradere.*
מוּסְרִי מוּסַרְנָה:	מוּסַר מוּסְרוּ:

Infinitiuus, מוּסַר *Tradere & tradi.*

בְּמוּסַר כְּמוּסַר לְמוּסַר מִמּוּסַר

Præteritum terminatur etiam in patach מוּסַר. Cæterùm quod ad inflexionem attinet, non differt hæc coniugatio à Piel, niſi prima Radicali, quæ ſemper habet vau quieſcens in cholem, excepto Paul,in quo ſchurec ponitur.

CAPVT VII.

De Coniugatione HIPHIL הִפְעִיל.

PRo charactere ponitur ה in principio,& י ante vltimam,vt הִמְסִיר. Porrò verba hîc propriè significant alicuius actionis esse auctorem, suasorem, impulsorem, &c. vt שָׁכַב *iacuit* in Kal, in Hiphil הִשְׁכִּיב *fecit iacere*. Sic שָׁמַע *audiuit*, הִשְׁמִיעַ *fecit audire*. Igitur quæ in Kal sunt neutra, hîc sunt actiua ; & quæ ibi simplicem actionem significabant, hîc duplicem denotant. Sunt tamen, quæ simplicem tantùm actionem significant : vt הִשְׁלִיךְ *proiecit , deiecit*.

INDICATIVVS.

PRÆTERITVM.

Plurale.			Singulare.	
	Com.			*fecit tradere.*
	המסירו	3. *Pers.*	המסירה	המסיר
f.	*m.*		*f.*	*m.*
המסרתן	המסרתם	2. *Pers.*	המסרת	המסרת
	המסרנו	1. *Pers.*	*Com.*	המסרתי

BENO

BENONI.

Fœm.	Masc.
	faciens tradere.
מַמְסִירָה *vel* מַמְסֶרֶת	מַמְסִיר מַמְסִירִים :
מַמְסִירוֹת :	

PAVL.

Fœm.	Masc.
	Factus vel iussus tradere.
מֻמְסָרָה *vel* מֻמְסֶרֶת	מֻמְסָר מֻמְסָרִים :
מֻמְסָרוֹת :	

FVTVRVM.

Plur.		Sing.
m.		*faciet tradere.*
f. יַמְסִירוּ	3. *Perſ.*	יַמְסִיר תַּמְסִיר
תַּמְסֵרְנָה *m.*		*f.* *m.*
תַּמְסִירוּ	2. *Perſ.*	תַּמְסִיר תַּמְסִירִי
נַמְסִיר	1. *Perſ. Com.*	אַמְסִיר

IMPERATIVVS.

Fœm.	Masc.
	Fac tradere.
הַמְסִירִי הַמְסֵרְנָה	הַמְסֵר הַמְסִירוּ :

Infinitiuus, הַמְסִיר *Efficere tradere*, id eſt, *vt tradat.*

Gerundia.

in faciendo tradere, id eſt, *cùm facerem tradere.*

בְּהַמְסִיר כְּהַמְסִיר לְהַמְסִיר מֵהַמְסִיר :

De Præterito.

Si prima gutturalis eſt (quæ plerunque

F 2 per

per totum Hiphil, habet ſcheva cõpoſitum) tunc ה figuratiua habebit ſegol, vt הֶעֱמִיד 2. Paral. 19. 8. *conſtituit*: vel patach, præſertim ſi vau copulatiuum præfigatur, Exod. 13. 12. וְהַעֲבַרְתָּ *& tranſire facies.*

De Participiis.

In vtroque participio (vt & in literis futuri יתאן,) abiicitur ה, & punctum eius transfertur ad מ, euphoniæ gratia, vt מַמְסִיר, pro מְהַמְסִיר, & יַמְסִיר pro יְהַמְסִיר.

Benoni ſub מ ſeruat patach etiã ante gutturales, מַעֲמִיד *ſtare faciẽs.* Paul ſub מ aliquãdo habet ֳ, Ex.26.1. מָשְׁזָר *cõplicatus, retortus.* Prima Radicis gutturalis requirit ֳ, & ָ, ſub מ, vt 1.Reg.22.35. מָעֳמָד *factus ſtare conſtitutus.*

De Futuro, Imperatiuo, & Infinitiuo.

I. Horum trium vltima ſyllaba recipit chiric vel tſere הַמְסֵר יַמְסֵר, etiam Iod quieſcente nonnũquam aſſcripto, יַמְסִיר verùm tſere ob maccaph tranſit in ſegol, Iud. 19. 4. יַחֲזֶק־בּוֹ *apprehendet eum*, & ſic de aliis. Eadem vltima reperitur cum patach, maximè propter gutturales ח, ע, & ר, vt 1. Reg. 18. 30. יַבְטַח *faciet fidere*, 1. Sam. 15.23. הַפְצַר *tranſ*

transgredi, *nolle acquiescere.*

II. Gerundium, ל habens, quandoque abiicit ה, illiusque punctum obtinet, Is. 29. 15. לַסְתִּיר *ad abscondendum*, Amos 8. 4. לַשְׁבִּית *ad cessare faciendum*, pro לְהַסְתִּיר & לְהַשְׁבִּית.

Iod vltimum sæpe desideratur, manente solùm chiric paruo sub secunda Radicis, Ps. 26. 7. לַשְׁמִעַ *ad faciendum audire.* Ios. 11. 14. הַשְׁמִדָם *disperdere eos.*

CAPVT VIII.

De Coniugatione HOPHAL. הָפְעַל

HVIVS characteristica litera est ה cum ֳ, continet passiua respondentia actiuis in Hiphil, vt הָמְסַר *factus est tradere*, id est, *iussus*, *impulsus vt traderet.*

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plur. *f*	Plur. *m.*		Singul. *f.*	Singul. *m.*
	Com. הָמְסְרוּ	3. *Pers.*	הָמְסְרָה	*Factus est tradere* הָמְסַר.
הָמְסַרְתֶּן	הָמְסַרְתֶּם	2. *Pers.*	הָמְסַרְתְּ	הָמְסַרְתָּ
	הָמְסַרְנוּ	1. *Pers.*	*Com.*	הָמְסַרְתִּי

BENONI

Fœm.	Masc.
	qui iubetur tradere.
מְמֻסֶּרֶת *vel* מְמֻסָּרָה	מְמֻסָּר מְמֻסָּרִים :
מְמֻסָּרוֹת	

FVTVRVM.

Plur.			Singul.
m.			*Iubebitur tradere.*
f. יְמֻסְּרוּ	3. *Pers.*		יְמֻסַּר תְּמֻסַּר
תְּמֻסַּרְנָה *m.*			*f.* *m.*
תְּמֻסְּרוּ	2. *Pers.*		תְּמֻסַּר תְּמֻסְּרִי
נְמֻסַּר	1. *Pers.*		*Com.* אֲמֻסַּר
Infinitiuus, מֻסַּר			*iuberi tradi.*

ה & literæ futuri interdum loco ֻ admittunt ֻ vt Ezech. 19. 12. הֻשְׁלַךְ proiectus est. Si prima Radicis est gutturalis, ea habebit ֳ, & ה camets in tota Coniugatione, הָעֳמַד *constitutus est*, יָעֳמַד *constituetur.*

ANNOTATIO.

In Coniugationibus Pual & Hophal Imperatiuum & Gerundia prætermisimus, eò quòd non facilè reperiantur, & ex aliis iam dictis satis constet, quomodo sint formanda.

CAPVT

CAPVT IX.

De Coniugatione Hithpael.

התפעל

HÆc Coniugatio formatur ab Imperatiuo Piel, cui characteris loco syllaba הת præfigi solet, vt à מסר fit התמסר. Est actiua, & passiua simul, id est, significat actionem eiusdem in seipsum, atque idcirco nulla est passiua huic respondens. Inuenitur nonnumquam significationis kal, vt Exod. 21. 19. התהלך *ambulauit*. Item Niphal, vt Deut. 28. 68. התמכר *venundatus est*. Iob 5. 4. ידכאו *conterentur*. Quædam hîc fictionem seu simulationem significant, vt Prouerb 13. 7. התעשר *simulauit se diuitem*, 2. Sam. 13. 2. התחלה *simulauit se ægrotum*.

INDICATIVVS.

Præteritum.

Plurale.			Singulare.	
	Com.			*Tradidit seipsum.*
	התמסרו	*3. Pers.*	התמסרה	התמסר
f.	*m.*		*f.*	*m.*
התמסרתן	התמסרתם	*2. Pers.*	התמסרת	התמסרת
	התמסרנו	*1. Pers.*	*Com.*	התמסרתי

Benoni.

Fœm. Mafcul.

Tradens feipfum.

מִתְמַסֵּר מִתְמַסְּרִים: מִתְמַסְּרָה *vel* מִתְמַסֶּרֶת

מִתְמַסְּרוֹת

Fvtvrvm.

Plurale. Singulare.

Com. *Tradet feipfum*

יִתְמַסֵּר תִּתְמַסֵּר *3. Perf.* יִתְמַסְּרוּ *f.*

m. *f.* *m.* תִּתְמַסֵּרְנָה

תִּתְמַסֵּר תִּתְמַסְּרִי *2. Perf.* תִּתְמַסְּרוּ

אֶתְמַסֵּר *Com.* *1. Perf.* נִתְמַסֵּר

Imperativvs.

Fœm. Mafcul.

Trade teipfum.

הִתְמַסֵּר הִתְמַסְּרוּ: הִתְמַסְּרִי הִתְמַסֵּרְנָה:

Infinitiuus. הִתְמַסֵּר *Tradere feipfum.*

In tradendo feipfum, id eft, *cùm traderet feipfum.*

בְּהִתְמַסֵּר כְּהִתְמַסֵּר לְהִתְמַסֵּר מֵהִתְמַסֵּר *Gerundia.*

Regulæ Coniugationis Hithpaël.

I. Vt in Piel, ita hîc fecunda Radicis habet Dagefch הִתְמַסֵּר, cuius fi capax non fuerit, prima requirit camets loco patach, הִתְפָּאֵר, *gloriatus eft*, quamuis non femper habeat, vt הִתְיַחֵשׂ Efdr. 2. v. 62. *recenfitus eft per genealogiam.* Tfere vltimæ fyllabæ mutatur in fegol ob maccaph הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ *ambulauit Noe.* Vltima habet etiam patach,

tach. 2. Paralip. 23. 1. הִתְחַזֵּק *confirmauit ſe.*
II. Syllaba הִת ſemper præponitur primæ radicali, exceptis verbis, quæ primam Radicalem habent vnam ex his dentalibus שׁ, צ, ס, ז, vbi alia collocandi ratio per totum Hithpaël ſeruatur. Quæ enim incipiunt à ס, vel שׁ, non ponunt ת, illius ſyllabæ characteriſticæ ante primam Radicis, ſed pòſt, vt Eccleſ. 12. 5. הִסְתַּבֵּל *onerauit ſe*, à סָבַל, הִשְׁתַּמֵּר *cuſtodiuit ſe*, à שָׁמַר. Quæ à צ, non tantùm poſtponunt ת, ſed mutant illud in ט, הִצְטַדֵּק *iuſtificauit ſe*, à צָדַק. Quæ à ז, poſtpoſitum illud ת, vertunt in ד, vt הִזְדַּמֵּן *præparauit ſe*. Sunt autē ט & ד, cognatæ litteræ τῷ ת. Denique quando prima eſt ד vel ט, tunc ת abſorbetur per Dageſch. Leu. 21. 1. יִטַּמָּא *polluet ſe, pro* יִתְטַמָּא Num. 7. 89. מִדַּבֵּר *loquens pro* מִתְדַּבֵּר.

ANNOTATIO.

I. Segol pro Patach inuenitur ſub prima Radicis הִנֶּחָמְתִּי *Ezech.* 5. 13. conſolatus ſum me, *vbi etiam* ת, *omiſſum per Dageſch compenſatur.*
II. Verba, quæ habent Poël loco Piel, mutant etiā Hithpaël in Hithpoël, quod eodem modo inflectitur, quo Poël, præpoſita ſolùm ſyllaba הִת

HITHPAEL.	HOPHAL.	HIPHIL.	POEL.
Tradidit ſeipſum. הִתְמַסֵּר	*Factus vel iuſſus eſt tradere.* הָמְסַר	*Fecit tradere.* הִמְסִיר	*Tradidit, vel traditus eſt.* מוֹסֵר
Tradens ſeipſum. מִתְמַסֵּר	*Qui iubetur tradere.* הָמְסַר	*Faciens tradere.* מַמְסִיר	*Tradens, vel qui traditur.* מְמוֹסֵר
Caret.	*Caret.*	*Factus vel iuſſus tradere.* מָמְסָר	*Traditus.* מְמוֹסָר
Tradet. ſeipſum. יִתְמַסֵּר	*Iubebitur tradere.* יָמְסַר	*Faciet tradere.* יַמְסִיר	*Tradet, vel tradetur.* יְמוֹסֵר
Trade teipſum. הִתְמַסֵּר	*Caret.*	*Fac tradere.* הַמְסִיר	*Trade, vel tradere tu.* מוֹסֵר
Tradere ſeipſum. חִתְמַסֵּר	*Iuberi tradere.* הָמְסַר	*Facere tradere.* הַמְסִיר	*Tradere, vel tradi.* מוֹסֵר

Pual.	Piel.	Niphal.	Kal.	
Diligenter traditus est.	*Diligenter Tradidit.*	*Traditus est.*	*Tradidit.*	*Præteritum.*
מֻסַּר	מִסֵּר	נִמְסַר	מָסַר	עָבָר
Diligenter traditur.	*Diligenter tradens.*	*Traditur.*	*Tradens.*	*Benoni.*
מֻסָּר	מְמַסֵּר	נִמְסָר	מוֹסֵר	בֵּנוֹנִי
Caret.	*Diligenter traditus.* מְמֻסָּר	*Caret.*	*Traditus.* מָסוּר	*Paul.* פָּעוּל
Diligenter tradetur.	*Diligenter Tradet.*	*Tradetur.*	*Tradet.*	*Futurum.*
יְמֻסַּר	יְמַסֵּר	יִמָּסֵר	יִמְסוֹר	עָתִיד
Caret.	*Diligenter trade.* מַסֵּר	*Traderetu.* הִמָּסֵר	*Trade.* מְסוֹר	*Imperatiuus.* צִוּוּי
Diligenter tradi.	*Diligenter tradere.*	*Tradi.*	*Tradere.*	*Infinitiuus.*
מֻסּוֹר	מַסֵּר	הִמָּסֵר	מְסוֹר	מָקוֹר

De

DE VERBIS IMPERFECTIS.

De diuisione Imperfectorum, & de formis Quiescentium.

Imperfecta verba quadruplicia sunt; I. Quiescentia, quæ inter coniugandum vnam ex Radicalibus literis amittunt, & amissam longo puncto compensant. II. Defectiua, quæ item vnam amittunt, & in eius locum substituunt dagesch. III. Composita, quæ non vno duntaxat modo, sed pluribus imperfecta sunt, vt infrà patebit. IV. Verba quatuor, aut quinque literarum. Atque hæc omnia, quantum necesse fuerit, ordine explicaturi, initium faciemus à Quiescentibus, quòd ea multis post Perfecta faciliùs, quàm Defectiua addisci posse videantur.

Quiescentium igitur quinque formæ reperiuntur. I. Pe Aleph, vt אָמַר *dixit.* II. Pe Iod. יָשַׁב *sedit.* III. Ajin Vau, vel Iod, שׂוּם *ponere.* בִּין *intelligere.* IV. Lamed Aleph, מָצָא *inuenit.* V. Lamed He, קָנָה *possedit.* Porrò hîc meminisse oportet (quod suprà c. 1. sub

sub finem dictum est) per Pe, intelligi primam Radicis literam, quæcunque illa fuerit: per Ajin, secundam: per Lamed, tertiam. Ergo quiescentia Pe Aleph, sunt illa, quæ habent primam literam א quiescentem: Quiescentia Ajin Vau, vel Iod, quæ secundam habent Vau, vel Iod: Quiescentia Lamed Aleph, quæ tertiam habent Aleph. Et sic de cæteris tam Quiescentibus, quàm Defectiuis dicendum est.

CAPVT X.

De Quiescentibus Pe Aleph.

HÆc ferè à Perfectis non differunt, nisi quòd in prima persona futuri coniugationis Kal, א Radicale abiiciunt, ne duo א concurrant, & in toto futuro habent cholem in prima syllaba.

KAL.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Dictus.	*Dicens.*	*Dixit.*
אָמוּר	אוֹמֵר	אָמַר
אֲמוּרִים &c.	אוֹמְרִים &c.	אָמְרָה &c.

FVTV

FVTVRVM.

Plural.		Singular.
m.		f. m. *Dicet.*
f. יֹאמְרוּ	3. *Perſ.*	יֹאמַר תֹּאמַר
תֹּאמַרְנָה m.		f. m.
תֹּאמְרוּ	2. *Perſ.*	תֹּאמַר תֹּאמְרִי
נֹאמַר	1. *Perſ.*	*com.* אֹמַר

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſc. *Dic.*
אִמְרִי אֱמֹרְנָה	אֱמֹור אִמְרָה

Infinitiuus. אֱמֹר *vel* אֱמֹור *Dicere.*

GERVNDIA.

בֶּאֱמֹור כֶּאֱמֹור לֵאמֹור מֵאֱמֹור

Futurum quædam habent integrum יֶאֱסֹוף אֶאֱסֹוף *ab* אָסַף collegit. *Verbum* אָהַב dilexit, *habet quidem integrè tertiam & ſecundam perſonam* יֶאֱהַב תֶּאֱהַב *ſed in prima dicitur* אֹהַב *Malach.* 1.2. *& Prou.*8.16. אֹהַב diligam. *Sic* אֵזֵל proficiſcar,*vnde Ier.*2.36. תֵּזְלִי proficiſcêris. *Propter Vau conuerſiuum,& futurū Milel, mutatur plerumque patach in ſegol*, וַתֹּאמֶר , וַיֹּאמֶר &dixit. *Idem patach tranſit in tſere propter pauſam,Pſ.*1.6.תֹּאבֵד peribit.*Legitur etiam* 2. *Sam.* 19. 13. תֹּומְרוּ dicetis, *ſine* א. *De contracto Gerundio* לֵאמֹור ad dicendum, *egimus p.*15. לְאַהֲבָה *Deu.*10.12.*&* 15. ad diligendum,*propter* ה *paragogicum.Sicut* לְתַאֲבָה *de quo p.*71.

NIPHAL.

Futurum.	Benoni.	Præteritum.
Dicetur יֵאָמֵר	*Qui dicitur* נֶאֱמָר	*Dictus est* נֶאֱמַר
&c. אֵאָמֵר	*&c.* נֶאֱמָרִים	*&c.* נֶאֱמַרְתָּ
Gerundia.	Infinitiuus.	Imperatiuus.
&c. בְּהֵאָמֵר	*Dici* הֵאָמֵר	*Dicere tu.* הֵאָמֵר
		&c. הֵאָמְרוּ

Legitur in præterito נאחזו cōtenti sunt, possederūt, *Num.*32. 30. *pro* נֶאֶחֱזוּ *Post tertiam personam futuri, omissa secunda, posuimus primam hîc & deinceps sæpiùs: eò quòd* א *formatiua futuri peculiarem habeat difficultatem, cùm interdum aliud punctum requirat, quàm cæteræ formatiuæ. Infinitiuus exit quandoque in cholem,* *Leuit.* 7.18. הֵאָכוֹל comedi.

PIEL.

Paul. *Diligenter dictus.*	Benoni. *Dil. Dicens.*	Præteritum. *Dil. dixit*
מְאֻמָּר	מְאַמֵּר	אִמֵּר
&c. מְאֻמָּרִים	מְאַמְּרִים	*&c.* אִמַּרְתָּ
Infinitiuus. *Diligenter dicere.*	Imperatiuus. *Dil. dic.*	Futurum. *Diligenter dicet.*
אַמֵּר	אַמֵּר	יְאַמֵּר
&c. בְּאַמֵּר	*&c.* אַמְּרוּ	*&c.* אֲאַמֵּר

Excidit nonnunquam א, *vt Iob.* 35. 11. מַלֵּף docens, *pro* מְאַלֵּף. *Sic Eze.*28.15. אַזֵּן auribus

bus percipiam.*pro* אַאֲזִן : *&* 2. *Sam.* 22. 40. תַּזֵּר accinges,*pro* תְּאַזֵּר. *In voce autem* מְאָדָּם rubefactus,*ponitur* ֻ *pro kibbuts.Naüm.* 2. 4. *Est enim Paul ex Piel.*

PVAL,	HOPHAL,	HITHPAEL.
Præteritum.	Præterit.	Præteritum.
Diligenter dictus est.	*Factus est dicere.*	*Dixit seipsum.*
אֻמַּר	הָאֳמַר	הִתְאַמֵּר
אֻמַּרְתָּ. *&c.*	הָאֳמַרְתָּ. *&c.*	הִתְאַמַּרְתָּ. *&c.*

De his tribus nihil dicendum occurrit, cùm in omnibus perfecta sint.

HIPHIL.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Factus dicere.	*Faciens dicere.*	*Fecit dicere.*
מָאֳמָר	מַאֲמִיר	הֶאֱמִיר
מָאֳמָרִים. *&c.*	מַאֲמִירִים. *&c.*	הֶאֱמַרְתָּ. *&c.*
Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum.
Facere dicere.	*Fac dicere.*	*Faciet dicere.*
הַאֲמִיר	הַאֲמִיר	יַאֲמִיר
בְּהַאֲמִיר *&c.*	הַאֲמִירוּ. *&c.*	אַאֲמִיר *&c.*

Aleph occultatur interdum in tsere, Prou. 17.4. מֵזִין auribus percipiens, *pro* מַאֲזִין. *& in camets, Iob.* 32. 11. אָזִין auribus percipiam *pro* אַאֲזִין. *Item in patach,Is.*13.20. יַהֵל tentoria figet, *ab* אֹהֶל : *fortasse vt differat à* יָהֵל expandet,

det, lucere faciet; ab הֵלֶל. *In voce,* וַיָּאצֶל *Num.*11.25. & sepofuit, א *quiescit in camets expresse: occultè verò in* וַיָּרֶב 1.*Sam.*15.5. & tetendit insidias, *pro* יָאצֶל. יֶאֱרַב, אוֹבִיד, perdam, *venit more quiescentium Pe Iod, regulare esset* אַאֲבִיד. *Ier.*46.8. *Imperatiuus* הַאֲזִנָה *Gen.*4.23. auribus percipite, *legitur pro* הַאֲזִינָה. *Sic Infinitus* לְהָכִיל *Ezech.*21.28. ad consumendum, *pro* לְהַאֲכִיל.

CAPVT XI.

De quiescentibus Pe Iod.

IN *Præterito & Participiis Kal, item in toto Piel, Pual, & Hithpael hæc verba perfecta sunt. In toto autem Niphal, Hiphil, & Hophal mutant suum Iod radicale in Vau, aut mobile, aut quiescens; in cæteris sequuntur Perfecta.*

KAL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Habitatus.	*Habitans.*	*Habitauit.*
יָשׁוּב	יֹשֵׁב	יָשַׁב
&c. יְשׁוּבִים	&c. יוֹשְׁבִים	&c. יָשְׁבָה

G Futu

FVTVRVM.

Plural. f.	Plural. m.		Singul. f.	Singul. m. *Habitabit.*
תֵּשַׁבְנָה	יֵשְׁבוּ	*3. Perſ.*	תֵּשֵׁב	יֵשֵׁב
	תֵּשְׁבוּ	*2. Perſ.*	תֵּשְׁבִי	תֵּשֵׁב
	נֵשֵׁב	*1. Perſ.*		אֵשֵׁב

IMPERATIVVS.

Fœm.		Maſcul.		
שֵׁבְנָה	שְׁבִי	שְׁבוּ	שֵׁב	*Habitu.*

Infinitiuus. שֶׁבֶת *ſedere.*

GERVNDIA.

בְּשֶׁבֶת כְּשֶׁבֶת לָשֶׁבֶת מִשֶּׁבֶת׃

*Futurum ſæpe habet Iod radicale vel expreſſum, vt Pſ.*25.13 יִירַשׁ poſſidebit. *Iob.*3.12 אִינָק ſugam, אֵימִנָה *Gen.* 13.9. ad dextram ibo. *vel ſuppreſſum in chiric, vt* 1. *Reg.* 1.1. יִחַם calefiet. 1. *Sam.*18.20. וַיִּשַׁר (ש *abſque Dageſch,*) & rectum fuit, placuit. *In* יֶחֱמוּ incaleſcent, *Gen.* 30. 39. *Iod eſt cum ſegol, quia* ח *habet* ֱ. *Verbum* יָכוֹל potuit, *mutat Iod radicale in* ו, יוּכַל אוּכַל poterit. אֵסוֹר caſtigabo, *pro* אֵסוֹר *vel* אֵסַר, *reſoluit vocalem longam in breuem & dageſch, Iſa.*8.11. *Vltima futuri habet etiam* patach,

patach, יִיטַב bene erit, יִחַם calescet, יֵרַע displicebit, malus erit. *Et cholem*, יֵבוֹשׁ erubescet. *Isa.* 29. 22. נֵאוֹת acquiescemus, consentiemus, *Gen.* 34. 15. *à verbo* יֵאֵת. *Cæterùm tsere vltimæ propter maccaph & vau conuersiuum mutatur in segol*, *vt* יֵלֶךְ־נָא veniat quæso, וַיֵּשֶׁב & habitauit.

IMPERATIVVS *quandoque habet patach, præsertim in iis, quorum tertia est gutturalis, vt à* יָדַע sciuit, *dicimus* דַּע scias, *m.* דְּעוּ scite, m. דְּעִי scias f. דְּעֶנָה scite, *f.* ה *paragogicum, si secum accentum habet, mutat tsere & patach in scheua, Genes.* 45. 9. רְדָה descende, & 27. 19. שְׁבָה habita. *In maioribus tamen distinctionibus*, *& tsere & accentus manet in priori sylla- ba* רֵדָה descende, שֵׁבָה habita. *A* יָהַב dedit, *formatur*, הַב & הָבָה da. הָבוּ & הַבוּ date.

INFINITIVVS *geminum habet patach, si tertia sit gutturalis*, *vt* דַּעַת scire. *Idem nonnunquam perfectus est*, *præsertim quando alteri verbo iungitur*, *vt Gen.* 43. 19. יָרֹד יָרַדְנוּ descēdendo descendimus, *& tunc accedentibus literis Gerundij* בכל, *efficit chiric longum*, *vt Isa.* 27. 11. בִּיבֹשׁ cum aruerit. *Quædam abij-*

ciunt Iod absque additione ה, *Ier.*42.10. שׁוֹב habitare. *Iob.*42.2. כּוֹל posse. *Inueniuntur etiam* ה *loco* ת, *vt Gen.* 46.3 מֵרְדָה *pro* מֵרֶדֶת à descendēdo. *Cur* ל *in* לָשֶׁבֶת *&* *aliis nonnullis imperfectorum gerundiis habeat* ־, *vide part.*4.*ca.*6.*de punctis literarum* כָּלֵב. *Denique alia partim Perfectorum, partim Imperfectorum formam recipiunt, Num.*14.16. יְכוֹלֶת posse, *Gen.*8.7. יְבוֹשֶׁת arescere, exsiccari, *pro* כֹּלֶת, בֹּשֶׁת, *quamuis illa quibusdam videantur esse nomina, sicut* קְטֹרֶת incensum. *Verùm hoc minùs probabile.*

NIPHAL.

Præteritum.

Plural.		Singul. *Habitatus est.*
נוֹשְׁבוּ	*3. Pers.*	נוֹשַׁב נוֹשְׁבָה
נוֹשַׁבְתֶּם נוֹשַׁבְתֶּן	*2. Pers.*	נוֹשַׁבְתָּ נוֹשַׁבְתְּ
נוֹשַׁבְנוּ	*1. Pers.*	נוֹשַׁבְתִּי

Imperat. *Habitare tu.*	Futurum. *Habitabitur.*	Benoni. *Qui habitatur.*
הִוָּשֵׁב	יִוָּשֵׁב	נוֹשָׁב
הִוָּשְׁבוּ &c.	אִוָּשֵׁב &c.	נוֹשָׁבִים &c.

Infinit. הִוָּשֵׁב *habitari*, Gerundia, בְּהִוָּשֵׁב, &c.

Quædam inueniuntur cum tsere, vt Is. 57.5. נֵחָמִים

יחם calefecit se. *Illud Gen.*8.12. וייחל & expectauit, *perfectum est.*

PIEL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
מישב	מישב	ישב
מישבים &c.	מישבים &c.	ישבת &c.
Infinit.	**Imperat.**	**Futurum.**
ישב	ישב	ויישב
בישב &c.	ישבו &c.	איישב &c.

In יחמה *Ps.*51.7. calefecit, *concepit,* (*fæm.*) *Iod habet segol, propter sequens* ֱ, *pro* יחמה. *Illud autem Naum.*1.4. יבש siccabit, *ponitur pro* ייבש:

PVAL.

Infinit.	Futur.	Benoni.	Præterit.
ישוב	ויושב	ישב	ישב
	אישב &c.	ישבים &c.	ישבת &c.

Huius verbi significatio neque in Piel, neque in Pual reperitur, quare omisimus.

HIPHIL.

Plural.	Præteritum.	Singul. *Fecit habitare.*
הושיבו	3. *Perf.*	הושיב הושיבה
הושבתם הושבתן	2. *Perf.*	הושבת הושבת
הושבנו	1. *Perf.*	השבתי

Paul.	Benoni.
Factus habitare מוּשָׁב.	*Faciens habitare.* מוֹשִׁיב
מוּשָׁבִים &c.	מוֹשִׁיבִים &c.

FVTVRVM.

Plural.	Singul.
	Faciet hab.
יוֹשִׁיבוּ תּוֹשֵׁבְנָה	יוֹשִׁיב תּוֹשִׁיב
תּוֹשִׁיבוּ	תּוֹשִׁיב תּוֹשִׁיבִי
נוֹשִׁיב	אוֹשִׁיב

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul.
	Fac habitare.
הוֹשִׁיבִי הוֹשֵׁבְנָה	הוֹשֵׁב הוֹשִׁיבוּ

Facere habitare.

Infinit. הוֹשִׁיב Gerundia, בְּהוֹשִׁיב, &c.

Illa, quæ in Kal huius ordinis Iod radicale ſeruant in futuro, id etiam hìc ſeruant; interdum adſcriptum, interdum latens in Tſere, & hoc non ſolùm in futuro, ſed etiam per totam Coniugationem, excepto Paul, vt הֵטִיב *vel* הֵיטִיב benefecit, מֵטִיב *vel* מֵיטִיב benefaciens. יֵטִיב *vel* יֵיטִיב *vel* יְיַטִּיב benefaciet. הֵטִיב *vel* הֵיטִיב benefac & benefacere, *à* יָטַב bonus, gratus fuit. *Futuri accentus propter Vau conuerſiuum in priori ſyllaba poſitus mutat*

mutat tſere, vel chiric in ſegol, 2. *Reg.* 17. 6. וַיּוֹשֶׁב & habitare fecit. *Exprimitur nonnunquam* ה *Coniugationis ſymbolum*, *Pſal.* 116. 6. יְהוֹשִׁיעַ ſaluabit. *Legitur & Pſal.* 138. 7. יְיָדַע notum faciet.

Imperatiuus interdum habet Iod mobile, vt Pſ. 5. 9. הַיְשַׁר dirige. *pro quo nunc legitur* הַוְשַׁר הַיְצֵא fac exire. *Gen.* 8. 17.

APPENDIX.

Cùm Coniugatio verbi יָלַל vlulauit, *tyronibus difficilior videri ſoleat, eam hîc ex Scripturæ locis ſimul proponemus.*

HIPHIL.

Benoni.				Præteritum.
vlulans.	*runt.*	*aui.*	*aſti.*	*vlulauit.*
מֵילִיל	הֵילִילוּ	הֵילַלְתִּי	הֵילַלְתָּ	הֵילִיל

FVTVRVM.

bunt. *bit.* *vlulabo.*

אֵילִיל *vel* אֲיֵלִילוּ יְיֵלִיל *vel* יְיֵלִילוּ יְיֵלִילוּ *vel* יְהֵילִילוּ:

תְּיֵלִילוּ *bitis*, *m.*

vlulate m. *vlula. f.* *vlula m.* Imper.

הֵילִיל *vel* הֵילֵל הֵילִילִי: הֵילִילוּ *vel* הֵלִילוּ

Infinit. הֵילִיל *vlulare. Cætera deſunt.*

Illud 1. *Sam*.4.19. לַלֶּת *multò conuenientiùs factum per Syncopen dicitur ex* לָלֶדֶת ad pariendũ *à* יָלַד peperit, *quàm ex Gerundio Cal* לְלֶלֶת ad vlulandum, *à* יָלַל *prout non solùm noster interpres, sed etiam nonnulli Rabbini docuerant.*

HOPHAL.

Infinit.	Futurum.	Benoni.	Præter.
Iuberi hab.	*Iubebitur hab.*	*Qui iubetur hab.*	*Factus est habitare.*
הוּשַׁב	יוּשַׁב	הוּשָׁב	הוּשַׁב
	&c. אוּשַׁב	*&c.* הוּשָׁבִים	*&c.* הוּשַׁבְתָּ

HITHPAEL.

Futurum.	Benoni.	Præterit.
יִתְיַשֵּׁב	מִתְיַשֵּׁב	הִתְיַשֵּׁב
&c. אֶתְיַשֵּׁב	*&c.* מִתְיַשְּׁבִים	*&c.* הִתְיַשַּׁבְתָּ

Infinitiuus.	Imperatiuus.
הִתְיַשֵּׁב	הִתְיַשֵּׁב
&c. בְּהִתְיַשֵּׁב	*&c.* הִתְיַשְּׁבוּ

Huius Coniugationis paradigma etsi vsitatum non sit, nec esse possit; (*quis enim dixerit*, habitauit seipsum ?) *aliis tamen verbis huc spectantibus inseruit. Exod.* 2.4. *legitur* תִּתַצַּב statuet se, *pro* תִּתְיַצֵּב

CAPVT

CAPVT XII.

De Quiescentibus Ajin Vau, vel Iod.

NON *omnia verba, quorum secunda est Vau, ad hanc Quiescentium classem pertinent. Reperiuntur enim quædam, quorum secunda est Vau mobile, vt* גָוַע expirauit, רָוַח respirauit: *alia autem sunt, quorum tertia radicalis est* ה *quiescens, vt* אָוָה concupiuit. *Illa perfecta sunt; hæc ad ordinem Quiescentium Lamed He pertinent. Eodem modo nec omnia Iod secundam habentia huc spectant, vt* אָיַבְתָּ, אָיַב, אָיַבְתִּי odio habuit. *Hîc enim Iod est mobile.*

Porro cùm quiescentia Ajin Vau, & Ajin Iod eandem omnino Coniugationum formam habeant, satis fuerit vnum vtrisque, breuitatis causa, paradigma tribuere.

KAL.

Plur.		Præteritum.	Sing.	
				Posuit.
	שָׂמוּ	*3. Pers.*	שָׂמָה	שָׂם
שַׂמְתֶּן	שַׂמְתֶּם	*2. Pers*	שַׂמְתְּ	שַׂמְתָּ
	שַׂמְנוּ׃	*1. Pers.*		שַׂמְתִּי׃

שָׂמָה שָׂמוֹת Benoni. שָׂם שָׂמִים *ponens.*

Positus.

שׂוּמָה שׂוּמוֹת: Paul. שׂוּם שׂוּמִים:

FVTVRVM.

Plur.	Sing. *Ponet.*
יָשׂוּמוּ	יָשׂוּם תָּשׂוּם
תָּשׂוּמוּ תְּשׂוּמֶנָה	תָּשׂוּם תָּשׂוּמִי
נָשׂוּם	אָשׂוּם:

IMPERATIVVS.

Fœm.	Masc. *Pone.*
שׂוּמִי שׂוּמְנָה:	שׂוּם שׂוּמָה:

Infinitiuus, שׂוּם *Ponere.*

GERVNDIA.

בְּשׂוּם כְּשׂוּם לָשׂוּם מִשׂוּם:

Præteritum & Benoni forma triplex est. I. Quædam habent camets, vt in paradigmate שָׂם *vides, & hæc forma vsitatissima est. Paucula tamen reperiuntur cum patach* בַּז *spreuit,* טַח *oblitus, obductus est. II. Quædam habent tsere, & hoc modo coniugantur.*

Præteritum.

Plur.		Singul. *Mortuus est.*
מֵתוּ	3. *Pers.*	מֵת מֵתָה
מַתֶּם מַתֶּן	2. *Pers.*	מַתָּ מַתְּ
מַתְנוּ	1. *Pers.*	מַתִּי

BENONI

BENONI

Fœm.	Masc.
	Moriens & mortuus.
מֵתָה מֵתוֹת	מֵת מֵתִים

III. *Quædam habent cholem, & ita inflectuntur.*

Præteritum.

Plur.		Sing. *Illuxit.*
אֹורוּ	3. *Pers.*	אֹור אֹורָה
אֹורְתֶּם אֹורְתֶּן	2. *Pers.*	אֹורְתָּ אֹורְתְּ
אֹורְנוּ	1. *Pers.*	אֹורְתִּי •

BENONI.

Fœm.	Masc. *Illuxus.*
אוֹרָה אוֹרוֹת	אֹור אוֹרִים:

Cætera omnia hæ duæ posteriores formæ communia habent cum paradigmate שָׂם: *Inuenitur aliquando in præterito Aleph quiescens post camets* קָאם surrexit. *Ose.* 10. 14. *& mobile,* וְרָאֲמָה & exaltabitur. *Zach.* 14. 10.

Futurum exit quoque in Cholem, præsertim cum accentu distinguente וַיָּמֹות & mortuus est, וַיָּצוֹם & ieiunauit. *Extra accentum distinguentem, si accedat Vau conuersiuum, & retrahatur accentus in penultimam, aut sequatur maccaph*־ *mutatur cholem & schurec in* ֹ,

Gen. 14

Gen. 14. 2. וַיָּרָץ & cucurrit. 2. *Sam.* 19. 39. יָשָׁב־נָא reuertatur quæso. *Hoc tamen ipso in loco (quando nimirum est vau conuersiuum , & accentus retractus) quædam, quorum prima vel tertia radicis est gutturalis aut* ר, *habent* ־ , *vt* 1. *Sam.* 25. 14. וַיָּעַט בָּהֶם▭ & inuectus est in eos. *Gen.* 8. 4. וַתָּנַח & requieuit. *Iud.* 4. 18. וַיָּסַר & declinauit, *Iud.* 4. 21. וַיָּעַף & defecit. *Ad differentiam tamen significationis legimus* , *Ps.* 18. 11. וַיָּעֹף, & *Isa.* 6. 6. וַיָּעָף & volauit. *Vtraque enim significatio in Radice* עוף *reperitur.*

Imperatiuus & Infinitiuus habent etiam cholem מוֹל circumcide, קוֹם▭ surgere. *Literæ verò Gerundij amant sequens schurec* ▭לָקוּם ad surgendum. ▭בְּקוּם in surgendo. *Interdum vtrique additur* ה *paragogicum* קוּמָה surge, שׁוּבָה reuertere, רֹעָה *confringere.*

NIPHAL.

Præteritum.

Plurale.		Singular.
		Positus est.
נְשׁוֹמוּ	3. *Perſ.*	נָשׁוֹם▭ נָשׁוֹמָה
נְשׁוּמוֹתֶם▭ נְשׁוּמוֹתֶן	2. *Perſ.*	נְשׁוּמוֹתָ נְשׁוּמוֹת
נְשׁוּמוֹנוּ	1. *Perſ.*	נְשׁוּמוֹתִי

BENONI.

Fœm.	Mascul.
	Qui ponitur.
נְשׁוֹמָה נְשׁוֹמוֹת	נָשׁוֹם נְשׁוֹמִים

FVTVRVM.

Plur.		Sing. *Ponetur.*
יְשׁוֹמוּ תְּשׁוֹמֶנָה	3. *Perſ.*	יְשׁוֹם תְּשׁוֹם
תְּשׁוֹמוּ	2. *Perſ.*	תְּשׁוֹם תְּשׁוֹמִי
נִשּׁוֹם	1. *Perſ.*	אֶשּׁוֹם

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſc. *Pone.*
הִשּׁוֹמִי הִשּׁוֹמְנָה	הִשּׁוֹם הִשּׁוֹמוּ

Infinit. הִשּׁוֹם *poni.* Gerundia, בְּהִשּׁוֹם, *&c.*

Præteritum etiam reperitur cum tſere. Zach. 2.13. נֵעוֹר excitatus eſt. *Futuri literæ, itémque* ה *figuratiuum Imperatiui & Infinitiui habent tſere, ſi prima radicalis reſpuat dageſch,* אֵעוֹר excitabor, הֵאוֹר illuminare tu, & illuminari. *Idem tſere ſortiuntur Gerundij literæ, abiecto* ה, לֵאוֹר ad illuminandum. *Vltima infinitiui nonnunquam eſt cum ſchurec, Iſ.* 25. 10. כְּהִדּוּשׁ ſicut trituratur.

POEL.

Loco Piel habent hæc verba Poël; quæ coniugatio

iugatio illorum est propria, vt diximus pag. 80. Formatur autem hoc Piel ex Infinitiuo Kal, mutato schurec in cholem, & repetita tertia radicali, vt à שׁוּם *fit* שׁוֹמֵם. *Sunt tamen nonnulla, quæ non recusant τὸ Piel, vt Esther.* 9.32. קִיֵּם statuit, *Dan.* 1. 10. חִיֵּב debitorem, reum fecit.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Positus.	*Ponens, vel qui ponitur.*	*Posuit, vel positus est.*
מְשׁוֹמָם	מְשׁוֹמֵם	שׁוֹמֵם
מְשׁוֹמָמִים &c.	מְשׁוֹמְמִים	שׁוֹמְמָה &c.

Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum.
Ponere vel poni.	*Pone vel ponere tu.*	*Ponet, vel ponetur.*
שׁוֹמֵם	שׁוֹמֵם	יְשׁוֹמֵם
בְּשׁוֹמֵם &c.	שׁוֹמְמוּ &c.	אֲשׁוֹמֵם &c.

Conuenit omnino cum Poël Perfectorum מוֹסֵר.

HIPHIL.

Plurale.	Præteritum.	Singul.
הֵשִׁימוּ	3. *Pers.*	הֵשִׁים הֵשִׁימָה
הֲשִׁמֹתֶם הֲשִׁמֹתֶן.	2. *Pers.*	הֲשִׁמוֹתָ הֲשִׁמוֹת
הֲשִׁמֹנוּ	1. *Pers.*	הֲשִׁמוֹתִי

Est & alia huius Præteriti forma:

Plurale.

Plurale.		Singulare.
השימו	3. *Pers.*	השים השימה
השימותם השימותן	2. *Pers.*	השימות השימות
השימונו	1. *Pers.*	השימותי

BENONI.

Fœm.	Masc.
משימה משימות	משים משימים:

PAVL.

Fœmin.	Mascul.
מושמה מושמות	מושם מושמים:

FVTVRVM.

Plurale.		Singulare.
ישימו תשימנה	3. *Pers.*	ישים תשים
תשימו	2. *Pers.*	תשים תשימי
נשים	1. *Pers.*	אשים

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul.
השימי השמנה	השם השימה

Infinitiuus. השים

Gerundia. בהשים, *&c.*

Præteriti forma posterior sub figuratiuo ה, *primæ & secundæ personæ habet etiam* .., *vt* הקיצותי evigilaui: *vel patach, si prima est gutturalis, vt* העירותי suscitare feci, *seruato chiric sub prima*

prima radicis, vel eius loco, tsere, vt הֲשֵׁבוֹתֶם reddidiſtis. *Porrò Præteriti vltima tertiæ perſonæ effertur etiam cum patach, vt Deut. 28. 52.* וְהֵצַר & faciet anguſtiam. *Ab* הֵמִית interfecit, *legitur* הֲמִיתוֹתִי הֲמִתִּי הֲמִתֶּם הֲמִתֶּן *pro* הֲמִיתוֹתֶם הֲמִיתוֹתֶן. *Illud* הֵסַתָּה 1. *Reg.* 21. 25. incitauit, (*Iezabel*) *ponitur pro* הֵסִיתָה:

Amittitur interdum figuratiua ה, *ſed raro, vt Iob.* 33. 13. רִיבוֹת litigaſti, *Ier.* 16. 16. דִּיגוּם piſcati ſunt, *pro* הֲרִיבוֹת הֲדִיגוּם:

Benoni habet etiam tſere, vel patach, ſicut præteritum, vt Iſ. 44. 25. מֵפֵר diſſoluens, מֵצַר obſidens. *In* מַלִּין *Exod.* 16. 8. *fit reſolutio* τῦ *tſere in patach & dageſch, præcipuè cùm ſignificat* murmurare, *ſicut in* יַלִּינוּ *Prou.* 4. *v.* 21. recedant, τῦ -.

Futurum in vltima etiam admittit tſere יָגֵל exultabit. *Quando ipſum fit Milel, aut habet vau conuerſiuū, poſtulat ſegol* וַיָּגֶל & exultauit, *vel patach,* וַיָּסַר & amouit, יְזִידוּן *Deut.* 17. 13. ſuperbè agent, *propter* ן *paragogicum mutat* ּ *in* ִ. *Tertia pluralis fœminea etiā eſt cū chiric, Ier.* 44. 25. תָּקִימְנָה ſtatuetis; *vel mutat prius camets in ſcheua* תְּהִימֶנָה tumultuabūtur. *Mich.* 2. 12.

Impe

Imperatiuus & Infinitiuus habent vltimam futuri, nimirum tsere, chiric & patach הָשֵׂים pone, & ponere, &c. הָשַׁע claude & claudere, *à* שׁוּעַ, *quod cum vau mobili* שָׁוַע *significat* clamauit, הָשֵׁב conuerte & conuertere. *Præterea Imperatiuus & Gerundia sæpe veniunt sine* ה *characteristico, Gen.* 24. 2. שִׂים pone, *Ps.* 48. 14. לִין pernocta, לָרִיב ad disceptandum, *pro* הָשִׂים, הָלִין, לְהָרִיב.

HOPHAL.

Præteritum.

Plurale.	Singular.
הוּשְׂמוּ	הוּשַׂם הוּשְׂמָה
הוּשַׂמְתֶּם תֶּן	הוּשַׂמְתָּ הוּשַׂמְתְּ
הוּשַׂמְנוּ	הוּשַׂמְתִּי

Benoni. הוּשָׂם הוּשָׂמִים *&c.*

FVTVRVM.

	Plur.		Singul.
תּוּשַׂמְנָה	יוּשְׂמוּ	3. *Pers.*	יוּשַׂם תּוּשַׂם
	תּוּשְׂמוּ	2. *Pers.*	תּוּשַׂם תּוּשְׂמִי
	נוּשַׂם	1. *Pers.*	אוּשַׂם

Infinitiuus, הוּשַׂם & הוּשָׂם.

Schurec nonnunquam resoluitur in Kibbuts & dagesch, הֻסַּב conuersus est retrorsum.

שום *in suo Hiphil potiùs significat* ponere, *& in Hophal* poni: *ideo significationem iis non apposuimus, quam tamen in sequente Hithpoel propter alia verba addimus, licet Scriptura eam non habeat.*

HITHPOEL.

Benoni.	Præteritum.
Ponens seipsum.	*Posuit seipsum.*
מִשְׁתּוֹמֵם	הִשְׁתּוֹמֵם
מִשְׁתּוֹמְמִים *&c.*	הִשְׁתּוֹמַמְתָּ *&c.*

Infinit.	Imperat.	Futur.
Ponere seipsum.	*Pone teipsum.*	*Ponet seipsum.*
הִשְׁתּוֹמֵם	הִשְׁתּוֹמֵם	יִשְׁתּוֹמֵם
בְּהִשְׁתּוֹמֵם *&c.*	הִשְׁתּוֹמְמוּ *&c.*	אֶשְׁתּוֹמֵם *&c.*

Hæc Coniugatio fit ex Poel, addita syllaba הִת, *vt* כּוֹנֵן præparauit,confirmauit, הִתְכּוֹנֵן parauit, seu firmauit seipsum. *Cur autem dicamus* הִשְׁתּוֹמֵם *pro* הִתְשׁוֹמֵם *ex Perfectis iam constat, pag. 89. Cæterùm Iosue 9. 4. inuenitur forma in Hithpael*, הִצְטַיֵּר legatum se finxit, *à* צִיר legatus, nisi rectiùs legatur הִצְטַיֵּד vt colligitur ex verſ. 11.

Verbum בּוֹא *venire.*

Addemus sub finem Quiescentium Ajin Vau,

Vau, vel Iod verbum בּוֹא *, quod etsi ferè regulare sit, tamen ob duas quiescentes Vau & Aleph tyronibus initio nonnihil negotij exhibere solet. Simile est* נוֹא, irritum facere, *seu* frangere, *&* קוֹא vomere, *quæ tantùm in Hiphil coniugantur.*

KAL.

Præteritum.

Plural.		Singul. *Venit.*
בָּאוּ *vel* בֹּואוּ	3. *Perſ.*	בָּא בָּאָה
בָּאתֶ□ תֶן	2. *Perſ.*	בָּאתָ בָּאתְ
בָּאנוּ *vel* בֶּנוּ	1. *Perſ.*	בָּאתִי

Benoni.

Fœm.	Masc. *Veniens.*
בָּאָה בָּאוֹת	בָּא בָּאִי□ :

Futurum.

Plural.			Singul. *Veniet.*
תָּבֹואנָה *vel*	יָבֹואוּ	3. *Perſ.*	יָבֹוא תָּבֹוא
תְּבֹואֶינָה	תָּבֹואוּ	2. *Perſ.*	תָּבֹוא תָּבֹואִי
	נָבוֹא	1. *Perſ.*	אָבוֹא

Imperativus.

Fœm.	Mascul. *Veni.*
בֹּואִי בּוֹאֶינָה	בֹּוא בֹּואוּ :

Infinitiuus, בֹּוא *venire:*

בְּבֹוא כְּבֹוא לָבֹוא מִבֹּוא Gerundia.

 1. *Sam.*

1. *Sam.* 25. 34. *vox* תָּבֹאת venies, *assumit* ת *more præteriti: Et in* תָּבוֹאתָה *Deut.* 33. 16. veniet, *superadditur* ה *paragogicum.*

HIPHIL.

Fecit venire, id est, adduxit, introduxit.

Plural.		Singul.
הֵבִיאוּ	3. *Pers.*	הֵבִיא הֵבִיאָה
הֲבֵאתֶם תֶּן	2. *Pers.*	הֵבֵאתָ הֵבֵאת
הֵבֵאנוּ	1. *Pers.*	הֵבֵאתִי

Benoni.

Fœm.	Masc.	*Adducens.*
מְבִיאָה מְבִיאוֹת	מֵבִיא מְבִיאִים :	

Pavl.

Fœm.	Masc. *Adductus.*
מוּבָאָה מוּבָאוֹת	מוּבָא מוּבָאִים :

Fvtvrvm.

Plur.		Sing. *Adducet.*
יָבִיאוּ *vel* תְּבֵאנָה	3. *Pers.*	יָבִיא תָּבִיא
תָּבִיאוּ תְּבִיאֶינָה	2. *Pers.*	תָּבִיא תָּבִיאִי
נָבִיא	1. *Pers.*	אָבִיא

Imperativvs.

Fœm.	Masc. *Adduc.*
הָבִיאִי הֲבֵאנָה *vel* הֲבִיאֶינָה	הָבִיא הָבִיאוּ :

Infinit. הָבִיא *Adducere.*

Gerundia. בְּהָבִיא כְּהָבִיא לְהָבִיא מֵהָבִיא

Vt

Vt Præteritum הֱשִׂימֹם *duas formas habet, ita etiam* הֱבִיא. *In priori quidem adscribitur etiam Iod quiescens in tsere,* הֱבֵיאתָ תִי, *&c. Posterior verò forma sub* ה *admittit alterutrum punctum compositum. Dicimus enim,* הֲבִיאֹתָ תִי, הֲבִיאוֹתֶם, תֶן, *&c.* *Vel,* הֱבִיאוֹתָ, תִי, הֱבִיאוֹתֶם, תֶן, *&c.*

Benoni מֵבִי adducens *sine* א *Ier.* 19. 15. *vt & futurum* אָבִי *Mich.* 1. 15. *quod effertur quoque cum tsere* יָבֵא אָבֵא: *Eodem modo coniugatur &* קִוא vomuit, נוֹא *in Hiphil; ab hoc videtur etiam deduci* יָנֵי *Ps.* 141: 5. *quod alij* impinguet, *alij* franget *interpretantur.*

HOPHAL.

Futurum. *Adducetur.*	Benoni. *Qui adducitur.*	Præterit. *Adductus est.*
יוּבָא	הוּבָא	הוּבָא
אוּבָא *&c.*	הוּבָאִים *&c.*	הוּבָאתָ *&c.*

Infinitiuus, הוּבָא *Adduci.*

Præteritum fæmin. Gen. 33. 11. הֻבָאת adducta est, *pro schurec habet* ֻ, *& in fine* ת *loco* ה, *alioqui dicendum esset* הוּבָאָה. *Cæteris coniugationibus caret.*

CAPVT XIII.

De Quiescentibus Lamed Aleph.

A *Perfectorum Regulis hæc verba non multum recedunt.*

KAL.

Præteritum.

Plurale.		Singulare. *Inuenit.*
מָצְאוּ	3. *Perſ.*	מָצָא מָצְאָה
מְצָאתֶם▭ תֶּן	2. *Perſ.*	מָצָאתָ מָצָאתְ
מָצָאנוּ	1. *Perſ.*	מָצָאתִי

Benoni.

Fœm. Maſcul. *Inueniens.*

מוֹצֵא מוֹצְאִים▭ מוֹצְאָה: *vel* מוֹצֵאת *vel* מוֹצֵאת (מוֹצְאוֹת

Pavl.

Fœm. Maſcul. *Inuentus.*

מָצוּא מְצוּאִים▭ מְצוּאָה מְצוּאוֹת.

Fvtvrvm.

Plural.		Singul.
יִמְצְאוּ	3. *Perſ.*	יִמְצָא תִּמְצָא
תִּמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה	2. *Perſ.*	תִּמְצָא תִּמְצְאִי
נִמְצָא	1. *Perſ.*	אֶמְצָא

IMPERA

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul
	Inueni.
מְצֶאינָה מִצְאִי	מִצְאוּ מְצָא

Infinitiuus, מְצוֹאת *vel* מְצוֹא *vel* מָצוֹא *Inuenire.*
בִּמְצוֹאת כִּמְצוֹאת לִמְצוֹאת מִמְּצוֹאת Gerundia.

Præteriti etiam alia forma est, vt מָלֵא plenus est, *quæ ferè vbique retinet tsere, vt*

מָלְאוּ	3. *Pers.*	מָלֵא מָלְאָה
מְלֵאתֶם תֶּן	2. *Pers.*	מָלֵאתָ מָלֵאתְ
מָלֵאנוּ	1. *Pers.*	מָלֵאתִי

Aleph interdum penitus occultatur מָצָתִי inueni, מָלֵתִי plenus sum. *Tertia fæminina reperitur cum* ת *in fine*, קָרָאת euenit, vocauit. חָטָאת peccauit.

Gerundia frequentiùs exeunt in ת. *Gen.*20. 6. *vox*, חֲטוֹ peccare, *Aleph amisit.*

Imperatiui, Ruth 1.20. קְרֶאןָ, *& Exod.*2.20. קְרֶאןָ, *ponuntur pro* קְרֶאנָה vocate.

NIPHAL.

Plural.	Præteritum.	Singul.
		Inuentus est.
נִמְצְאוּ	3. *Pers.*	נִמְצָא נִמְצְאָה
נִמְצֵאתֶם תֶּן	2. *Pers.*	נִמְצֵאתָ נִמְצֵאת
נִמְצֵאנוּ	1. *Pers.*	נִמְצֵאתִי

BENONI,

Fœm.	Masc.
	Qui inuenitur.
נִמְצָאָה נִמְצָאוֹת	נִמְצָא נִמְצָאִים:
Imperatiuus.	Futurum.
Inuenire tu.	*Inuenietur.*
הִמָּצֵא	יִמָּצֵא
הִמָּצְאוּ	אִמָּצֵא
&c. הִמָּצֶאנָה	&c. תִּמָּצֶאנָה

Infinitiuus, הִמָּצֵא *Inueniri.*

בְּהִמָּצֵא כְּהִמָּצֵא לְהִמָּצֵא מֵהִמָּצֵא Gerundia.

Præteritum nonnunquam abſcondit א, *vt Ioſ.*2.16. נַחְבֵּתֶם latuiſtis. *Tertia fœminea cum* ת, *Pſal.*118.23. נִפְלָאת mirabilis fuit: *pro quo* 2. *Sam.* 1.26. *legitur* נִפְלְאַתָה.

In Benoni reperitur etiam ׃ *pro* ּ, *vt* נִטְמְאִים *Ezech.*20.31. polluti.

Infinituus interdum aſſumit ות, *vt* בְּהִנָּבְאוֹתוֹ *Zach.*13. 4. in prophetando ipſum.

PIEL.

Plur.	Præteritum.	Sing.
		Diligenter inuenit.
מִצְּאוּ		מִצֵּא מִצְּאָה
מִצֵּאתֶם תֶּן		מִצֵּאתָ מִצֵּאת
מִצֵּאנוּ		מִצֵּאתִי

FVTV

FVTVRVM.

יְמַצֵּא *dil. inueniet.*

Imperatiuus.	Benoni.
Dilig. inueni	*Diligenter inueniens.*
מַצֵּא	מְמַצֵּא
מַצְּאוּ *&c.*	מְמַצְּאִים *&c.*

Infinitiuus.	Paul.
Dil. inuenire.	*Diligenter inuentus.*
מַצֵּא	מְמֻצָּא
בְּמַצֵּא מַצֵּא *&c.*	מְמֻצָּאִים *&c.*

Excidit etiam sæpè Dagesch, maximè ex litera scheuata, ut Num. 32. 11. מִלְאוּ impleuerunt, *& Genes.* 37. 11. יְקַנְאוּ inuidebunt. מְמַלְאִים *Iob.*3.15. replentes.

PVAL.

Præteritum.

Diligenter inuentus est.

מֻצָּא מֻצֵּאת מֻצֵּאתֶם מֻצֵּאנוּ *&c.*

Benoni. מֻצָּא מֻצָּאִים *Dilig. inuenitur.*

Futur. יְמֻצָּא אֲמֻצָּא תְּמֻצֶּאנָה, *&c. Dil. inuenietur.*

Infinitiuus, מֻצּוֹא *vel* מֻצּוֹאת *Dilig. inueniri.*

Vox קוֹרָא vocatus est, *habet cholem propter* ר. *vide pag.* 79.

HIPHIL.

Plur.	Præteritum.	Sing. *Fecit inuenire.*
הִמְצִיאוּ	3. *Perſ.*	הִמְצִיא הִמְצִיאָה
הִמְצֵאתֶם תֶּן	2. *Perſ.*	הִמְצֵאתָ הִמְצֵאת
הִמְצֵאנוּ	1. *Perſ.*	הִמְצֵאתִי

BENONI.

Fœm.	Maſc. *Faciens inuenire.*
מַמְצִיאָה מַמְצִיאוֹת	מַמְצִיא מַמְצִיאִים :

PAVL.

Fœm.	Maſc. *Factus inuenire.*
מֻמְצָאָה מֻמְצָאוֹת	מֻמְצָא מֻמְצָאִים :

FVTVRVM.

Plural.		Singular. *Faciet inuenire.*
	יַמְצִיאוּ	יַמְצִיא תַּמְצִיא
תַּמְצֵאנָה	תַּמְצִיאוּ	תַּמְצִיא תַּמְצִיאִי
	נַמְצִיא	אַמְצִיא

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul. *Fac inuenire.*
הַמְצִיאִי הַמְצֵאנָה	הַמְצֵא הַמְצִיאוּ

Infinitiuus, הַמְצֵא *Facere inuenire.*

בְּהַמְצֵא כְּהַמְצֵא לְהַמְצֵא מֵהַמְצֵא Gerundia.

Præteri

Præteritum occultat interdum א, 2. *Reg.* 13. 6. הֶחְטִי peccare fecit. *In voce illa* הֶחְבְּאַתָה *Iosf.* 6. 17. abscondit, *duplex est signum fœmin.* & ב *cum scheua loco chiric.*

HOPHAL.

Præteritum. *Factus est inuenire.*

הֻמְצָא הֻמְצְאָה הֻמְצֵאתָ הֻמְצֵאתֶם הֻמְצֵאנוּ &c.

BENONI.

הֻמְצָא הֻמְצָאִים &c. *Qui iubetur inuenire.*

FVTVRVM.

Iubebitur inuenire.

יֻמְצָא אֻמְצָא תֻּמְצְאִי תֻּמְצֶאנָה &c.

Infinitiuus.

הֻמְצוֹאת *vel* הֻמְצָא *Iuberi inuenire.*

HITHPAEL.

Præteritum.

Inuenit seipsum.

הִתְמַצֵּא הִתְמַצְּאָה הִתְמַצֵּאתָ הִתְמַצֵּאתֶם הִתְמַצֵּאנוּ &c.

BENONI.

מִתְמַצֵּא מִתְמַצְּאִים &c. *Inueniens seipsum.*

FVTVRVM.

Inueniet seipsum.

יִתְמַצֵּא אֶתְמַצֵּא תִּתְמַצְּאִי תִּתְמַצֶּאנָה &c.

IMPERATIVVS.

Inueni seipsum.

הִתְמַצֵּא הִתְמַצְּאִי הִתְמַצֶּאנָה &c.

Infinitiuus. הִתְמַצֵּא *Inuenire seipsum.*

CAPVT

CAPUT XIV.

De quiescentibus Lamed He.

AD *hunc ordinem omnia verba referri debent, quorum tertia radicalis est* ה, *exceptis duntaxat* גָּבַהּ superbiuit, נָגַהּ splenduit, תָּמַהּ admiratus est, *& sicubi reperitur* כָּמַהּ desiderauit. *Hæc enim, cùm propter Mappik habeant* ה *mobile, perfecta sunt.*

K A L.

Præteritum.

Plural.		Singular. *Possedit, emit, acquisiuit.*
קָנוּ	*3. Pers.*	קָנָה קָנְתָה
קְנִיתֶם קְנִיתֶן	*2. Pers.*	קָנִיתָ קָנִית
קָנִינוּ	*1. Pers.*	קָנִיתִי

B E N O N I.

Fœm.	Mascul. *Possidens.*
קוֹנָה קוֹנוֹת	קוֹנֶה קוֹנִים׃

P A V L.

Fœm.	Masc. *Possessus.*
קְנוּיָה קְנוּיוֹת	קָנוּי קְנוּיִם׃

Futu

FVTVRVM.

Plur.			Sing.
			Possidebit.
	יִקְנוּ	3. *Pers.*	יִקְנֶה תִּקְנֶה
תִּקְנֶינָה	תִּקְנוּ	2. *Pers.*	תִּקְנֶה תִּקְנִי
	נִקְנֶה	1. *Pers.*	אֶקְנֶה

IMPERATIVVS.

Fœm.				Masc.
				Posside.
קְנֶינָה	קְנִי	קְנִי	קְנוּ	קְנֵה

Infinitiuus. קְנוֹת *vel* קָנֹה *possidere.*

מִקְּנוֹת , לִקְנוֹת , בִּקְנוֹת כִּקְנוֹת Gerundia.

Præteriti tertia fœminea singularis sæpè mutat ה *in Iod mobile, vt Psal.* 57. 2. חָסָיָה: sperauit, *pro* חָסְתָה, *& tertia pluralis assumit Iod mobile, vt* חָסָיוּ *pro* חָסוּ sperauerunt. *Reiecto* ה *fœmineo, interdum manet solùm* ת, עָשָׂת fecit. *Iod loco* ה *radicalis positum non semper exprimitur,* 1. *Reg.* 9. 3. בָּנִת ædificasti.

Benoni mutat interdum He in Iod quiescens in chiric magno, פּוֹרִי fructum ferens, *cuius fœmininum* פּוֹרִיָּה *(vbi tamen secunda radicis, etiam scheua admittit instar perfectorum, vt Cant.* 1. 7. עוֹטִיָּה induens se) *interdum in* ת, פּוֹרָת *Genes.* 49. 22. fructum ferens.

A Paul

A Paul deriuantur quædam nomina ei similia. ut פְּדוּי redemptio, כְּסוּי *operimentum.*

Futurum ob gutturalem hæc puncta habet, יחזה אחזה videbit. *Quando* י *prima radicalis est, literæ* יתן, *sæpius scribuntur per* ־ *&* א *futuri per* ־, יַעֲלֶה אֶעֱלֶה ascendet, יַעֲשֶׂה אֶעֱשֶׂה faciet. *Quædam in plurali habent Iod mobile, assumpto Nun paragogico, ut Is.* 31.4. יִכְלָיוּן deficient, *Psal.* 36.13. יֶחֱסָיוּן sperabunt, *Ps.* 78 44. יִשְׁתָּיוּן bibent, *&* 36.9. יִרְוָיוּן irrigabuntur. *Sic Psal.* 77.4. אֶהֱמָיָה sonitum faciam, *cum He paragogico, pro* אֶהֱמֶה: *Porrò in futuro frequenter abiicitur* ה, *præsertim si Vau conuersiuum præfigatur, & tunc segol secundæ retrahitur sub primam radicalem, & literæ* יתאן *sortiuntur chiric, ut Gen.* 33. 19. וַיִּקֶן & possedit; *vel tsere, ut Num.* 16.25. תֵּפֶן respicies, *Deut.* 9.15. וָאֵפֶן & respexi, תֵּלֶא *Iob* 4.5. ægrè feres, conturbaberis à לָאָה. *Quod si radicis prima vel secunda sit gutturalis, loco illius segol retracti ponitur patach, Gen.* 4.5. יִחַר irascetur, *Iob.* 3 6. וַיִּחַדְּ & lætatus est, *Gen.* 21.14. וַתֵּתַע & errauit: *Imò etiã literæ* יתאן *euphoniæ causa pro suo chiric, vel tsere, sæpe recipiunt patach,* וַתַּעַל & ascendit,

וַיַּעַן

וַיַּעַן & respondit, וַיַּעַשׂ & fecit, וַתַּהַר & concepit, וַתֵּחַן & aspexit. *Atque hoc ipsum patach sub* יתאן *mutatur ob maiorem distinctionem in camets* יִחַד lætabitur, *& Prou.* 27.17. acuet se, 2. *Reg.* 1.2. וַיָּחַל & ægrotauit. *Iob.* 23.9. אָחַז videbo. *Præterea maioris celeritatis causa scheuantur duæ radicis literæ remanentes, & futurũ fit monosyllabum,* וַתֵּבְךְּ & fleuit, וַיֵּשְׁתְּ & bibit. *Et hoc fieri solet, quando secunda thematis est vna ex* בגד כפת *aut cognata, vt* ט, יֵשְׁטְ declinabit. *Simile quid habet vox admodum frequens in hac coniugatione,* וַיַּרְא & vidit *à* רָאָה

Imperatiuus sub prima gutturali habet ֶ עֲלֵה ascende, *vel* ֻ עֱנוּ canite, בְּעָיוּ *Isa.* 21.12. quærite, *habet Iod pro* ה *vt futurum, de quo antè.*

Infinitiuus, sub literis בכלם *tantùm terminationem* וֹת *admittit, quæ absque illis literis rarior est* רָאָה *habet etiam* רְאוֹ *Gen.* 26. 28. videre, *abiecto* ה, *sicut &* הָגָה *habet* הגו *Prou.* 25. 5. auferre. *&* רְאָוֹה *Ezech.* 28. 17. *ascito* ו, *seu* ו *quiescente mutato in mobile.* ה *paragogicum est.*

NIPHAL.

NIPHAL.

Plural.	Præter.	Singul. *Possessus est.*
נִקְנוּ	3. *Pers.*	נִקְנָה נִקְנְתָה
נִקְנֵיתֶם תֶן	2. *Pers.*	נִקְנֵיתָ נִקְנֵית
נִקְנֵינוּ	1. *Pers.*	נִקְנֵיתִי

BENONI.

Fœm.	Masc. *Qui possidetur.*
נִקְנָה נִקְנוֹת	נִקְנֶה נִקְנִים

FVTVRVM.

	Plurale.		Singul. *Possidebitur.*
תִּקָּנֶינָה	יִקָּנוּ	3. *Pers.*	יִקָּנֶה תִּקָּנֶה
	תִּקָּנוּ	2. *Pers.*	תִּקָּנֶה תִּקָּנִי
	נִקָּנֶה	1. *Pers.*	אֶקָּנֶה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul. *Possidere tu.*
הִקָּנִי הִקָּנֶינָה	הִקָּנֶה הִקָּנוּ :

Infinit. הִקָּנוֹת *vel* הִקָּנֹה *vel* הִקָּנֵה *Possideri.*
Gerundia. מֵהִקָּנוֹת בְּהִקָּנוֹת , *&c.*

Præteritum habet etiam chiric longum נִקְנִיתֶם possessi estis, נִקְנִינוּ possessi sumus. *Illud Cant.* 1. 6. נִחֲרוּ irati sunt, pugnauerũt, *pro* נֶחֱרוּ *positum est.*

Futurum

Futurum abiecto ה *& seruatis iisdem punctis*, יִקֶּן poſſidebitur, יֵרָא videbitur. *Quod ſi ſecunda ſit* ח, *loco camets ponitur patach*, יִמַּח delebitur, יִדַּחוּ impellentur. *Illud* תַּעֲלוּ *Ezech.* 36.3. aſcendetis, *præter morem pro* תַּעֲלוּ, *niſi potiùs ſit futurum Kal*, *pro* תַּעֲלוּ.

Imperatiuus & Infinitiuus inueniuntur cum נ *figuratiuo*, נִגְלָה reuelare tu, & reuelari, נִרְמָה ſuccidere tu, & ſuccidi.

PIEL.

Præteritum.

Plur.		Sing. *Diligent. poſſedit.*
קִנּוּ	3. *Perſ.*	קִנָּה קִנְּתָה
קִנִּיתֶם תֶּן	2. *Perſ.*	קִנִּיתָ קִנִּית
קִנִּינוּ	1. *Perſ.*	קִנִּיתִי

BENONI.

Fœm.	Maſcul. *Diligenter poſſidens.*
מְקַנָּה מְקַנּוֹת	מְקַנֶּה מְקַנִּים:

PAVL.

Fœm.	Maſcul. *Diligenter poſſeſſus.*
מְקֻנָּה מְקֻנּוֹת	מְקֻנֶּה מְקֻנִּים:

FVTVRVM.

Plural.			Singul.
			Diligenter possidebit.
	יִקְנוּ	3. *Perſ.*	יִקְנֶה תִּקְנֶה
תִּקְנֶינָה	תִּקְנוּ	2. *Perſ.*	תִּקְנֶה תִּקְנִי
	נִקְנֶה	1. *Perſ.*	אֶקְנֶה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
	Dilig. poſſide.
קַנִּי קַנֶּינָה	קַנֵּה קַנּוּ:

Infinit. קַנֵּה קַנֹּה קַנּוֹת *Diligenter poſſidere.*
Gerundia. בְּקַנּוֹת מְקַנּוֹת, *&c.*

Præteritum vbique etiam habere poteſt Iod quieſcens in tſere, vt כִּסֵּיתִי operui, קִוֵּיתָ expectaſti.

Futuri א *venit aliquando cum* ֱ, אֱזָרֶה diſpergam. *Illud Iſ.*40.25. תְּדַמְּיוּנִי aſſimilabitis me, *perfectum eſt, quia Iod eſt loco* ה, *ſicut* יְחַפְּאוּ occultabunt, *cum* א *loco* ה, *à* חָפָה occultauit. *In voce* אֲרַיֶּוְךָ rigabo te, (*Iſ.*16.9.) *præter anomala puncta. Iod loco He ponitur* (*vt dictum eſt pag.* 125. *&* 126.) *& per metatheſin occupat locum literæ Vau, à* רָוָה rigare, *regulare eſſet* אֲרַוְּךָ. *Futurum abiecto* ה, תְּכַס *Nehem.* 4.5. operies, *& cum camets,* 1. *Sam.*21. 13. וַיְתָו & deſignabat. *Impera*

Imperatiui vltima inuenitur etiam cum segol, רַבֶּה multiplica. *Excidente autem* ה, *remanet prima syllaba, vt* גַּל reuela.

P V A L.

Plur.	Præteritum.	Sing.
		Diligenter possessus est.
קֻנּוּ	3. *Pers.*	קֻנָּה קֻנְּתָה
קֻנֵּיתֶם תֶּן	2. *Pers.*	קֻנֵּיתָ קֻנֵּית
קֻנֵּינוּ	1. *Pers.*	קֻנֵּיתִי

B E N O N I.

Fœm.		Mascul.
		Qui diligenter possidetur.
קֻנָּה קֻנּוֹת		קֻנֶּה קֻנִּים

Plural.		Fvtvrvm.	Singul.
			Diligenter possidetur.
תְּקֻנֶּינָה	יְקֻנּוּ	3. *Pers.*	יְקֻנֶּה תְּקֻנֶּה
	תְּקֻנּוּ	2. *Pers.*	תְּקֻנֶּה תְּקֻנִּי
	נְקֻנֶּה	1. *Pers.*	אֲקֻנֶּה

Infinitiuus, קֻנּוֹת *vel* קֻנֹּה *diligenter possideri.*

Præteritum inuenitur cum ֻ , *vt* כֻּלּוּ finiti sunt; *& cum cholem, quando secunda respuit dagesch* הוֹרָה conceptus est, רוֹחָה expulsus est. *In aliis vix semel* הֹגָה 2. *Sam.* 20. 13. remotus est.

HIPHIL.

Præteritum.

Plur.		Sing.
		Fecit possidere.
הִקְנוּ	3. *Perſ.*	הִקְנָה הִקְנְתָה
הִקְנֵיתֶם▭ תֶן	2. *Perſ.*	הִקְנִיתָ הִקְנִית
הִקְנֵינוּ	1. *Perſ.*	הִקְנֵיתִי

BENONI.

Fœm.	Maſc.
	Faciens poſſidere.
מַקְנָה מַקְנוֹת	מַקְנֶה מַקְנִים▭:

PAVL.

Fœm.	Maſc.
	Factus poſſidere.
מָקְנָה מָקְנוֹת	מָקְנֶה מָקְנִים▭

FVTVRVM.

Fœm.		Maſc.
		Faciet Poſſidere.
יַקְנוּ	3. *Perſ.*	יַקְנֶה תַּקְנֶה
תַּקְנוּ תַּקְנֶינָה	2. *Perſ.*	תַּקְנֶה תַּקְנִי
נַקְנֶה	1. *Perſ.*	אַקְנֶה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
	Fac poſſidere.
הַקְנִי הַקְנֶינָה	הַקְנֵה הַקְנוּ:

Infinitiuus הַקְנוֹת *vel* הַקְנֹה *facere poſsidere.*

Gerundia. בְּהַקְנוֹת מֵהַקְנוֹת, &c.

Præteri

Præteritum sub figuratiuo He non tantùm chiric habet, vt in paradigmate vides, sed etiam segol & patach, licèt gutturalis non sequatur, הֶגְלָה migrare fecit, הַרְאֵיתִי feci videre. ה *habet etiam tsere, præcipuè sequente gutturali,* הֵעֱלָה fecit ascendere. *Secunda radicis etiam recipit chiric,* הִגְלִיתָ transmigrare fecisti. *In tertia fœminea seruile* ה *transit in* ת, הִרְצָת *Leu.* 26. 34. volet, *pro* הִרְצָתָה: *Paul inuenitur etiam cum* ·· *vt* מִפְּנֵה *Ezech.* 9. 2. versus.

Futurum reiecto He recipit duplex segol, יֶרֶב multiplicabit, *vel duplex patach, si prima gutturalis sit,* וַיַּעַל & ascendere fecit, וָאַעַל & ascendere feci. *Sed hæc significatione tantùm, non autem voce differunt à futuris kal, excepta prima singulari, quæ hîc amat patach, vt* אַעֲלֶה *Exod.* 3. 17. ascendere faciam, *cùm in Kal* ·· *habeat. Quòd si secunda radicis sit gutturalis, manebit etiam segol* וַיֶּתַע & errare fecit, תֶּמַח delere facies, *à quo etiam* תֶּמְחִי delere facies, *f. Porrò futurum illud monosyllabum breuitatis causa inuentum (in iis nimirum, quorum secunda est vna ex* בגד כפת *vel ex cognatis) hîc habet patach,*

*Is.*41.2. יַרְדְּ dominari faciet. *Gen.*27. 9. יַפְתְּ dilatabit.*Gen.*29.10.יַשְׁקְ potum dabit. וַיַּרְא 2.*Reg.*11.4.videre fecit,oſtendit,*tantùm hoc loco reperitur in Hiphil, in Kal ſæpiſſimè.*

Imperatiuus ob defectum radicalis He effertur per duplex ſegol הֶרֶף remitte, *vel* deſine, *pro* הַרְפֵּה; *vel per duplex patach propter primam gutturalem*, הַעַל fac aſcendere, *vel cum vno ſegol ſub He formatiuo, ſi ſecunda ſit gutturalis*, הֶתַע errare fac.

Infinitiuus venit cum chiric præteriti הִקְצוֹת, *Leuit.*14.43. abradi facere. *Exit etiam in* ־, הַרְבֵּה *Gen.*3. 16. multiplicare. *Gerundia ſine* ה *Coniugationis reperiuntur, vt in aliis ordinibus* לַמְרוֹת *Is.*3.8. ad irritandum, *pro* לְהַמְרוֹת.

HOPHAL.

Præteritum.

Plur.		Sing.
		Factus eſt poſſidere.
הָקְנוּ	3. *Perſ.*	הָקְנָה הָקְנְתָה
הָקְנֵיתֶם תֶּן	2. *Perſ.*	הָקְנֵיתָ הָקְנֵית
הָקְנֵינוּ	2. *Perſ.*	הָקְנֵיתִי

BENO

BENONI.

Fœm.	Masc.
	Qui iubetur possidere.
הָקְנָה הָקְנוֹת	הָקְנֶה הָקְנִים

FVTVRVM.

Plur.		Singul.
		Iubebitur possidere.
תָּקְנֶינָה יָקְנוּ	3. *Pers.*	יָקְנֶה תָּקְנֶה
תָּקְנוּ	2. *Pers.*	תָּקְנֶה תָּקְנִי
נָקְנֶה	1. *Pers.*	אָקְנֶה

Infinit. הָקְנוֹת *vel* הָקְנֵה *iuberi possidere.*

Præteritum הָעֲלָה *Iud.* 6.28. oblatus est, *habet cholem loco* ֻ, *sicut etiam* יוֹרֶא *Prouerb.* 11.25. inebriabitur *pro* יֻרְוֶה *vbi etiã* א *loco* ה *ponitur.* הָגְלָת translata est, *reperitur Ierem.* 13. 19. *pro* הָגְלְתָה.

HITHPAEL.

Præteritum.

Plur.		Sing.
		Possidebit seipsum.
הִתְקַנּוּ	3. *Pers.*	הִתְקַנָּה הִתְקַנְּתָה
הִתְקַנִּיתֶם תֶּן	2. *Pers.*	הִתְקַנִּיתָ הִתְקַנִּית
הִתְקַנִּינוּ	1. *Pers.*	הִתְקַנֵּיתִי

BENONI.

Fœm.	Masc.
	Possidens seipsum.
מִתְקַנָּה מִתְקַנּוֹת	מִתְקַנֶּה מִתְקַנִּים :

FVTVRVM.

Plural.			Singul.	
				Possidebit seipsum.
תִּתְקַנֶּינָה	יִתְקַנּוּ	3. *Pers.*	תִּתְקַנֶּה	יִתְקַנֶּה
	תִּתְקַנּוּ	2. *Pers.*	תִּתְקַנִּי	תִּתְקַנֶּה
	נִתְקַנֶּה	1. *Pers.*		אֶתְקַנֶּה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul.
	Posside teipsum.
הִתְקַנִּי הִתְקַנֶּינָה	הִתְקַנֵּה הִתְקַנּוּ :

Infinit. הִתְקַנּוֹת *vel* הִתְקַנֵּה *possidere seipsum.*
Gerundia. בְּהִתְקַנּוֹת מֵהִתְקַנּוֹת, *&c.*

Præteriti secunda persona habet etiam chiric, הִתְקַנִּיתָ possedisti.

Benoni cum tsere, מִשְׁתָּאֵה *Gen.* 24.21. obstupescens, *à* שָׁאָה, *quod in Kal significat* desolare.

Futurum abiecto ה, יִתְגַּל deteget seipsum. *Habet etiam in fine camets*, תִּתְגָּר contendes, יִתְחָל simulabit se ægrotum.

Impera

Imperatiuus defectiuus sic formatur, הִתְחַל simula te ægrotum, *& cum camets* הִתְחָל *Illud* הִזַּכּוּ mundate vos, *pro* הִזְדַּכּוּ *ponitur, à* זָכָה mundare. *Cur autem hîc sit* ד, *& quidem transpositum, vide pag.* 89.

APPENDIX.

Adiiciemus sub finem huius capitis tria verba: הָיָה fuit, חָיָה vixit, הִשְׁתַּחֲוָה adorauit. *Hæc enim etsi Quiescentibus istius ordinis annumerentur, à communi tamen norma ita in nonnullis recedunt, vt operæ pretium fuerit ea discentibus separatim proponere.*

Verbum הָיָה:

Præteritum.

Plur.		Singul.	
			Fuit.
הָיוּ	3. *Pers.*	הָיְתָה	הָיָה
הֱיִיתֶם הֱיִיתֶן	2. *Pers.*	הָיִית	הָיִיתָ
הָיִינוּ	1. *Pers.*		הָיִיתִי

Deut. 31. *v.* 27. הֱיִתֶם

Benoni

Fœmin.	Mascul.
	Qui est.
הֹוָיָה הֹוָיוֹת	הֹוֶה הֹוִים:

FVTVRVM.

Plural.		Singul.
		Erit.
תִּהְיֶינָה יִהְיוּ	3. *Perſ.*	יִהְיֶה תִּהְיֶה
תִּהְיוּ	2. *Perſ.*	תִּהְיֶה תִּהְיִי
נִהְיֶה	1. *Perſ.*	אֶהְיֶה

Cæterùm hoc ipſum futurum perſonas recipit defectiuas.

Erimus.	*Ero.*	*Eris.*	*Erit.*
נְהִי׃	אֱהִי	תְּהִי	יְהִי

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
	Es, vel *eſto.*
הֱיִי *vel* חֱיִי הֱיֶינָה	הֱיֵה הֱיֵה

הֱוֵה *Gen.* 27. 24. *venit ab* הָוָה *eiuſdem ſignificationis radice.*

INFINITIVVS.

Eſſe. הָיוֹ הֱיוֹת הָיֹה הֱיֵה הֱיוֹ
Gerundia. בִּהְיוֹת כִּהְיוֹת לִהְיוֹת מִהְיוֹת

NIPHAL.

Factus eſt.
Præteritum, נִהְיָה נִהְיֵתָ, &c. *ſicut* נִקְנָה

Qui fit.
Benoni, נִהְיֶה, נִהְיִים, נִהְיָה, &c.

Plura de huius Verbi coniugationibus non extant.

Verbum

Verbum חָיָה:

K A L.

Præteritum. חָיָה חָיְתָה, &c. *Vixit, ſicut* הָיָה

Benoni. חַיָּה חַיּוֹת : חַי חַיִּים *Viuens.*

FVTVRVM.

	Plur.			Singul.
				Viuet.
תִּחְיֶינָה	יִחְיוּ	3. *Perſ.*		יִחְיֶה תִּחְיֶה
	תִּחְיוּ	2. *Perſ.*		תִּחְיֶה תִּחְיִי
	נִחְיֶה	1. *Perſ.*		אֶחְיֶה

Ab hoc futuro etiam duæ voces defectiuæ reperiuntur יְחִי *vel* יֶחִי viuet, & תְּחִי viuet, *g. fœm.*

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
	Viue.
חֲיִי *vel* חֲיִי חֲיֶינָה	חֲיֵה חֲיוּ

Infinitiuus. חֲיוֹת *vel* חֲיוֹ *viuere.*

Gerundia. מֵחֲיוֹת, לִחְיוֹת, &c. *ſicut in* הָיָה.

P I E L.

Præter. חִיָּה, חִיִּיתָ *Viuificauit, &c. ſicut in* קִנָּה.

Benoni. מְחַיֶּה, מְחַיִּים *Viuificans, &c.*

Paul. מְחֻיֶּה, מְחֻיִּים *Viuificatus, &c.*

Futurum. יְחַיֶּה, אֲחַיֶּה *&c. Viuificabit.*

Imperatiuus. חַיֵּה, חַיּוּ *&c. Viuifica.*

Infinitiuus. חַיּוֹת *vel* חַיֵּה *&c. Viuificare.*

HIPHIL.

HIPHIL.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Viuificatus.	*Viuificans.*	*Viuificauit.*
מְחָיֶה	מְחַיֶּה	הֶחֱיָה
&c. מְחָיִים	&c. מְחַיִּים	&c. הֶחֱיֵית
Infinit.	**Imperat.**	**Futur.**
Viuificare.	*Viuifica.*	*viuificabit.*
הַחֲיוֹת	הַחֲיֵה	יַחֲיֶה
&c. לְהַחֲיוֹת	&c. הַחֲיוּ	&c. אַחֲיֶה

Cætera non ſunt vſitata.

Verbum הִשְׁתַּחֲוָה :

Verbum שָׁחָה incuruauit ſe, adorauit, *regulariter format ex ſe Kal & Hiphil, ſed in Hithpael ante* ה *aſſumit* ו. *Cur autem* ת *ſyllabæ figuratiuæ* חָת *ſit tranſpoſitum, vide pag.* 89.

HITHPAEL.

Præteritum.

Plural.		Singul. *Adorauit.*
הִשְׁתַּחֲווּ	3. *Perſ.*	הִשְׁתַּחֲוָה הִשְׁתַּחֲוְתָה
הִשְׁתַּחֲוִיתֶם חן	2. *Perſ.*	הִשְׁתַּחֲוִיתָ הִשְׁתַּחֲוִית
הִשְׁתַּחֲוִינוּ	1. *Perſ.*	הִשְׁתַּחֲוִיתִי

Benoni

BENONI.

Fœm.	Mascul.	*Adorans.*
מִשְׁתַּחֲוֹת מִשְׁתַּחֲוֹות	מִשְׁתַּחֲוִים :	מִשְׁתַּחֲוֶה

FVTVRVM.

Plurale.			Singulare.	*Adorabit.*
	יִשְׁתַּחֲווּ	3. *Pers.*	תִּשְׁתַּחֲוֶה	יִשְׁתַּחֲוֶה
תִּשְׁתַּחֲוֶינָה	תִּשְׁתַּחֲווּ	2. *Pers.*	תִּשְׁתַּחֲוִי	תִּשְׁתַּחֲוֶה
	נִשְׁתַּחֲוֶה	1. *Pers.*		אֶשְׁתַּחֲוֶה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul.	*Adorabit.*
הִשְׁתַּחֲוִי הִשְׁתַּחֲוֶינָה	הִשְׁתַּחֲוֵה הִשְׁתַּחֲווּ :	

Infinit. הִשְׁתַּחֲוֹות *vel* הִשְׁתַּחֲוֹת *Adorare.*

In Præterito penultima primæ & secundæ personæ scribitur etiam per tsere, ut הִשְׁתַּחֲוֵיתָ.

Futurum singulare secundæ & tertiæ personæ, accedente Vau conuersiuo, abijcit ה *finale, & remanet Vau schurec* וַיִּשְׁתַּחוּ & adorauit, וַתִּשְׁתַּחוּ *&* adorasti, *m. vel* & adorauit, *fæ.*

De formis Defectiuorum verborum.

Defectiuorum tres formæ reperiuntur. I. continet Defectiua Pe Iod, id est, ea, quorum prima litera est Iod sequente צ. *Horum iste ferè est numerus :* יָצַב stetit, יָצַג posuit, *(in Hiphil usitatum)*

tatum יָצַע ſtrauit. יָצַק fudit יָצַר formauit, יָצַת combuſſit. *Excipitur vnum* יָצָא exiuit, *quod ex Quieſcentibus compoſitis eſt, vt ſuo loco videbimus. II. forma complectitur defectiua Pe Nun, id eſt, ea, quæ à litera* נ *incipiunt, vt* נָשַׁל remouit. *III. conſtat ex Defectiuis Ajin, id eſt, ex iis, quæ habent duas poſteriores radicis literas eaſdem, quarum altera inter coniugandum multis in locis amittitur, vt* גָּלַל volvit. *Hæc ab aliis vocantur duplicantia Ajin. Porro harum trium formarum verba etſi Defectiuorum nomen habeant, non tamen idcirco vbique deficiunt. Omnia enim per certas Coniugationes, aut modos, aut tempora, Perfectorum leges ſeruant. Multa verò per omnes ferè Coniugationes Perfecta manent, nec vllum vſquam defectum patiuntur, præſertim illa, quæ inchoantur à* נ, *&* *ſecundam Radicis Gutturalem habent, vt* נָאַץ ſpreuit, laceſſiuit, נָהַל duxit, נָעַר excuſſit, *& his ſimilia, quibus dageſch defectum literæ* נ *indicans infigi non poteſt. Sed hæc vſu faciliùs cognoſcentur.*

CAPVT

CAPVT XV.

De prima & secunda forma Defectiuorum, id est, Pe Iod, & Pe Nun.

HÆC *Verba, quod ad inflexionem attinet, omnino inter se conueniunt. Quare pro vtrisque vnum tantùm paradigma, breuitatis causa, per omnes Coniugationes proponendum putauimus.*

KAL.

Præteritum. נִשַּׁל *remouit*, נִשַּׁלְתָּ *&c.*
Benoni. נוֹשֵׁל *remouens*, נוֹשְׁלִים, *&c.*
Paul. נָשׁוּל *remotus*, נְשׁוּלִים, *&c.*

FVTVRVM.

Plural.		Sing. *Remouebit.*
f.3. & 2. m. יִשְּׁלוּ	3. *Perſ.*	*fæm.* תִּשַּׁל יִשַּׁל *m.*
תִּשַּׁלְנָה *m.* תִּשְּׁלוּ	2. *Perſ.*	*fæm.* תִּשְּׁלִי תִּשַּׁל *m.*
cō. נִשַּׁל	1. *Perſ.*	*Com.* אֶשַּׁל

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul. *Remoue.*
שְׁלִי שַׁלְנָה	שַׁל שְׁלוּ:

Infinit. שֶׁלֶת *Remouere.*

Gerundia. בְּשֶׁלֶת כְּשֶׁלֶת לָשֶׁלֶת מִשֶּׁלֶת

Eodem

Eodem planè modo inflectitur יָצַק fundere *& reliqua verba secundæ formæ Defectiuorum, non tantùm per Kal, sed etiam per omnes sequentes Coniugationes, perinde ac si pro suo Iod haberent literam* נ *, videlicet* נָצַק *pro* יָצַק *& sic de cæteris,* יָצ *initio habentibus.*

Futurum exit quoque in cholem more perfectorum, vt יִפּוֹל cadet. *Item in* ·· *vt* יִיצֶר *Gen.* 2. 7. formabit. *Ea, quæ secundam habent gutturalem, vbique ferè perfecta manent, vt diximus. Si tamen in iis futurum abiiciat* נ *, literæ futuri recipiunt tsere, vt* יֵחַת descendet, *pro* יִנְחַת.

In Imperatiuo reperitur etiam cholem, vt Ios. 3.9. גֹּשׁוּ accedite, *& tsere, quod propter Maccaph mutatur in segol* גֶּשׁ־הָלְאָה *Gen.* 19.9. recede illuc.

Infinitiuus, abiectâ prima, tertiæ radicali apponit ת. *Quòd si hæc tertia est gutturalis, pro duplici segol habebit duplex patach, vt à* נָגַע tetigit, גַּעַת tangere, לָגַעַת ad tangendum.

NIPHAL.

NIPHAL.

Præteritum.

Plur.		Sing.
		Remotus est.
נִשְּׁלוּ	3. *Perſ.*	נִשַּׁל נִשְּׁלָה
נִשַּׁלְתֶּם תֶּן	2. *Perſ.*	נִשַּׁלְתָּ נִשַּׁלְתְּ
נִשַּׁלְנוּ	1. *Perſ.*	נִשַּׁלְתִּי

Imperat.	Futur.	Benoni.
Remouere tu.	*Remouebitur.*	*Qui remouetur.*
הִנָּשֵׁל	יִנָּשֵׁל	נִשָּׁל
הִנָּשְׁלוּ *&c.*	אֶנָּשֵׁל *&c.*	נִשָּׁלִים *&c.*

Infinitiuus. הִנָּשֵׁל *Remouere.* בְּהִנָּשֵׁל, &c.

Præteritum ſecundam gutturalem habens, & à perfectis deſciſcens , ſub נ *ponit tſere* נֵאַר נֵאַרְתָּ elongauit, euertit. *In* נִחַם *tamen* pœnitentia ductus eſt, *&* נִחַת infixus eſt. *Pſal.* 38.3. *nulla ſit compenſatio. Quædam reperiuntur cum cholem ,* נִמּוֹל *Gen.* 17. 26. circumciſus eſt ; *Legitur etiam Iud.* 20. 39. נִגּוֹף percuti, *pro* הִנָּגֵף :

HITHPAEL.	PVAL.	PIEL.
Remouit ſeipſum.	*Dilig. remotus eſt.*	*Dilig. remouit.*
הִתְנַשֵּׁל	נֻשַּׁל	נִשֵּׁל

Tres hæ Coniugationes omnino Perfectorum normam ſequuntur.

HIPHIL.

Præteritum.

Plural.		Singul. *Fecit remouere.*
הִשִּׁילוּ	3. *Perſ.*	הִשִּׁיל הִשִּׁילָה
הִשַּׁלְתֶּם תֶּן	2. *Perſ.*	הִשַּׁלְתָּ הִשַּׁלְתְּ
הִשַּׁלְנוּ	1. *Perſ.*	הִשַּׁלְתִּי

Benoni.

Fœm.	Maſc. *Faciens remouere.*
מַשִּׁילָה *vel* מַשֶּׁלֶת מַשִּׁילוֹת	מַשִּׁיל מַשִּׁילִים:

Pavl.

Plur.	Sing. *Factus remouere.*
מָשָּׁלָה מָשָּׁלוֹת	מָשָּׁל מָשָּׁלִים:

Fvtvrvm.

Plur.		Singul. *Faciet remouere.*
יַשִּׁילוּ	3. *Perſ.*	יַשִּׁיל תַּשִּׁיל
תַּשִּׁילוּ תַּשֵּׁלְנָה	2. *Perſ.*	תַּשִּׁיל תַּשִּׁילִי
נַשִּׁיל	1. *Perſ.*	אַשִּׁיל

Imperativvs.

Fœm.	Maſcul. *Fac remouere.*
הַשִּׁילִי הַשֵּׁלְנָה	הַשֵּׁל הַשִּׁילוּ:

Infinitiuus, הַשִּׁיל *facere remouere.* בְּהַשִּׁיל, &c.

Quædam

Quædam in futuro compensant dagesch per longam vocalem וַנִּבַּל & cecidimus, וַיָּזֶד & coxit, וַיָּשַׁר 1. *Paral.* 20.3. & serrauit. לַנְפִּיל *Num.* 5.22. ad faciendum cadere, *ponitur pro* לְהַנְפִּיל

HOPHAL.

Plural.	Præteritum.	Singul. *Factus est remouere.*
הָשְׁלוּ	3. *Pers.*	הָשַׁל הָשְׁלָה
הָשְׁלַתֶּם תֶּן	2. *Pers.*	הָשַׁלְתָּ הָשַׁלְתְּ
הָשַׁלְנוּ	1. *Pers.*	הָשַׁלְתִּי

BENONI.

Fœm.	Mascul. *Qui iubetur remouere.*
הָשָּׁלָה הָשָּׁלוֹת	הָשָּׁל הָשָּׁלִים

FVTVRVM.

Plural.		Singul. *Iubebitur rem.*
יֻשְּׁלוּ	3. *Pers.*	יֻשַּׁל תֻּשַּׁל
תֻּשְּׁלוּ תֻּשַּׁלְנָה	2. *Pers.*	תֻּשַּׁל תֻּשְּׁלִי
נֻשַּׁל	1. *Pers.*	אֻשַּׁל

Infinitiuus, הֻשַּׁל *Iuberi remouere.*

APPENDIX.

Horum verborum formam imitantur quatuor alia, יַנַּח dimisit, יַקַּף circuit, לָתַע euulsit, לָקַח accepit. *Ex his, quia vltimum fre-*

quentissimè occurrit, placuit illius inflexionem, quâ defectiuum est, adiicere.

KAL. לָקַח accepit.

Præteritum, Benoni & Paul, perfecta sunt, nisi quod pro לָקַח semel inueniatur קָח Ezec. 17. 5. & cum affixo, קָחָם accepit eos *Ose. 11. v. 3.*

FVTVRVM.

Plural.			Singul.
			Accipiet.
	יִקְחוּ	3. *Pers.*	יִקַּח תִּקַּח
תִּקַּחְנָה	תִּקְחוּ	2. *Pers.*	תִּקַּח תִּקְחִי
	נִקַּח	1. *Pers.*	אֶקַּח

Ob frequentissimum eius vsum, sæpè ex ק *abiicitur dagesch, vt* אֶקְחָה *Isa. 56. 12.* accipiam, *cum* ה *parag.* יִקְחוּ accipient. *Gen. 14. 24. Idem in aliis huius generis defectiuis fit, vt,* וַיִּסְעוּ & profecti sunt, *à* נָסַע.

IMPERATIVVS.

Fœm.	Masc.
	Accipe.
קְחִי קַחְנָה	קַח קְחָה *vel* לְקַח *Perfectè.*

Infinit. קַחַת; *& 2. Reg. 12. 8.* קַחַת accipere *per modum regiminis, vel perfectè* לְקוֹחַ *In reliquis Coniugationibus* לָקַח *perfectum manet.*

Reperi

Reperitur tamen יֻקַּח accipietur, *ex futuro Hophal, pro* יֻלְקַח.

CAPVT XVI.

De Defectiuis Ajin, id est, in secunda Radicis, siue de duplicantibus Ajin.

HVIVS *etiam generis verba sæpe manent integra & perfecta, vt iam sæpiùs dictum est. Frequentiùs tamen euphoniæ causa secundam Radicis abijciunt, abiectámque supplent per dagesch forte tertiæ impressum, modò alia sequatur litera. Nam dagesch forte in monosyllabo sentiri non potest. Quando ergo defectiua sunt, hoc modo coniugantur.*

KAL.

Præteritum.

Plural.		Singul.
		Voluit.
גַּלּוּ	3. *Pers.*	גַּל גַּלָּה
גַּלּוֹתֶם תֶּן	2. *Pers.*	גַּלּוֹתָ גַּלּוֹת
גַּלּוֹנוּ	1. *Pers.*	גַּלּוֹתִי

BENONI.

Fœm.	Mascul.	*Voluens.*
גֹּלָה גֹּלוֹת	גֹּל גֹּלִים:	

PAVL. גָּלוּל, *&c.* Volutus, *perfectum est.*

FVTVRVM.

	Plural.		Singul. *Volvet.*
תְּגֻלֶּינָה	יָגוֹלוּ	3. *Pers.*	יָגוֹל תָּגוֹל
	תָּגוֹלוּ	2. *Pers.*	תָּגוֹל תָּגוֹלִי
	נָגוֹל	1. *Pers.*	אָגוֹל

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul. *volve.*
גּוֹלִי גֹּלֶינָה	גּוֹל גּוֹלוּ

Infinit. גּוֹל *volvere.*

Gerundia. בְּגוֹל , כְּגוֹל , לָגוֹל , מִגּוֹל

Præteriti prima habebit ָ, *si tertia Radicis respuat dagesch*, *vt* אָרוֹתִי maledixi , *ab* אָרַר. *Ob* ח *tamen nihil mutatur*, *Ps.*35.14. שַׁחוֹתִי humiliaui me , *à* שָׁחַח. *Benoni interdum effertur per cholem* תֹּם integer, *quod ob Maccaph transit in* ָ: תָּם־דֶּרֶךְ perfectus viâ , *id est* , viuendi ratione. *Verùm hæc siue camets siue cholem habeant*, *veriùs nomina censentur*. *Participium enim istorum verborum potiùs perfectum est*, *vt*, גּוֹלֵל voluens, סוֹבֵב circuiens.

Futurum

Futurum nonnunquam longam vocalem sub אֵיתָן *resoluit in breuem & dagesch,* אָקּוֹב male-dicam, *pro* אָקוֹב. *Et tunc solo sensu differt à futuro Niphal, de quo paulò pòst. Exit quoque in* ו, *vt* יָרֹון *Prou.*29.6. laudabit, *vel* exultabit. *Verùm si accedat Vau conuersiuum, & dictio fiat Milel, vertitur in* ֹ *vt* וַנָּסָב & circuiuimus. *Rariùs in Kibbuts,* וַיָּרֻם & produxit vermes, *Exod.*16. 20. *Additur interdum tertiæ remanenti,* ה *paragogicum & dagesch,* תָּרֹונָּה prædicabit, *& sine dagesch,* נָבֹוזָה 1.*Sam.*14. 36. prædabimur. *Sic dicendum esset* נָבֹלָה confundemus, *pro quo tamen legimus* נָבְלָה *Ge.*11.7.

Imperatiuus habet etiam camets, vt קָבָה maledic, אָרָה *idem. Præterea schurec* עוּזָה *Ps.* 68. 29. robora, confirma. *His tribus* ה *paragogicum quoque additum vides. Reliquæ voces interdum loco cholem reperiuntur cum* ֻ, *vt* רָנִּי exultate, פָּתֹות seca, diuide, *Leuit.*2.6. *more perfectorum venit.*

Infin. modò cũ cholem, vt in paradigmate, modò cũ ו, בּוּר eligere, elucidare, *à* בָּרַר, *modò cũ patach,* רַד *Is.*45. 1. expãdere, *à* רָדַד *& cũ* ת *in fine,* שַׁמּוֹת devastare, חַנּוֹת misereri, *à* שָׁמַם *&* חָנַן.

NIPHAL.

Præteritum.

Plural.		Singul.
		Volutus est.
נִגְלוּ	3. *Perſ.*	נִגַּל נִגְּלָה
נִגְלוֹתֶם תֶן	2. *Perſ.*	נִגְלוֹתָ נִגְלוֹת
נִגְלוֹנוּ	1. *Perſ.*	נִגְלוֹתִי

Benoni.

Fœmin.	Maſcul.
	Qui voluitur.
נִגָּלָה נִגְלוֹת	נִגָּל נִגָּלִים:

Futurum.

Plurale.		Singulare.
		Volvetur.
יִגַּלּוּ	3. *Perſ.*	יִגַּל תִּגַּל
תִּגַּלּוּ תִּגַּלֶּנָה	2. *Perſ.*	תִּגַּל תִּגַּלִי
נִגַּל	1. *Perſ.*	אֶגַּל

Imperativus.

Fœm.	Maſcul.
	Volvere tu.
הִגַּלִי הִגַּלֶּנָה	הִגַּל *vel* הִגּוֹל הִגַּלּוּ:

Infinitiuus. הִגַּל *vel* הִגּוֹל *vel* הִגָּל *Volvi.*

Gerundia. בְּהִגַּל , כְּהִגַּל , לְהִגַּל , מֵהִגַּל :

Præteri

Præteriti tertia sub נ *habet interdum etiam chiric præsertim in iis, quorum prima est* ח, נִחַת consternatus, contritus est: *interdum tsere,* נֵחַנְתְּ gratiosa fuisti, precata es. *Ier.22.23. vbi tamen LXX. & S. Hieron. rectiùs legerant* נֶאֱנַחְתְּ gemuisti, *ab* אָנַח *quod in Niphal significat* gemere, suspirare. *Sub prima radicali reperitur etiam camets extra distinctionem,* נָחַל pollutus est; *aut tsere,* נָמֵס dissolutus, liquefactus est, *aut cholem,* נָגוֹז tonsus est. *Tertia fœminea in quibusdam verbis sine dagesch,* נָבְקָה *Isa.19.3.* evacuata est, *pro* נָבְקָה; *& cum dagesch,* נָסַבָּה *Ezech. 26. 2.* conuersa est: *quæ vox etiam prima est futuri in Hiphil, 1. Paral.13.3.* reducamus. *In plurali* ׳ *loco* ו, *vt* נְשַׁדְּנוּ *Mich.2.4.* vastati sumus.

Futurum terminatur etiam in cholem, יִשּׁוֹם deuastabitur, in stuporem dabitur: *quod cholem in cæteris quoque personis manet,* יִשּׁוֹמוּ deuastabuntur, *&c. Item in* ׳, *Ezec.24.11.* יִתַּם consumetur. *Nonnunquam dagesch & parua vocalis conflantur in tsere, præsertim si prima radicis non admittat dagesch.* יֵמַר amaricabitur, אֵקַל despiciar, יֵחַל polluetur,

איתָם perficiar, *vbi Iod præter normam additur.* יִתְּמוּ similes erunt, יִתַּמּוּ perficientur, *& id genus alia pro* יִתְּמוּ *&* יִדְּמוּ *reperies.*

Imperatiuus, si tertia respuat dagesch in plurali, sic scribitur, הָבֵּרוּ mundamini, *Is.* 52. 10. *cum accentu in penultima, vt distinguatur à Quiescentibus Lamed He, quorum vltima accentum sibi vendicat, vt* הִקָּנוּ *pag.* 128. *Eandem ob causam sub* ה *ponitur tsere* חֵחַל polluere tu, & pollui.

HITHPAEL.	PVAL.	PIEL.
Voluit seipsum.	*Dil. volutus est.*	*Dil. voluit.*
הִתְגַּלֵּל	גֻּלַּל	גִּלֵּל

ANNOTATIO.

A Perfectorum Regulis hæ tres Coniugationes non recedunt. Cæterùm illud præterea notandum Defectiua Ajin, euphoniæ causa non rarò inflecti per Poel, vt גּוֹלֵל *,* גּוֹלַלְתָּ *,* תִּי volvit, *vel* volutus est, *atque inde etiam formari Hithpoel* הִתְגּוֹלֵל voluit se. *De cuius inflexione pag.* 114.

HIPHIL.

HIPHIL.

Præteritum.

Plur.		Singul.
		Volvere fecit & volvit.
הֵגֵלּוּ	3. *Perſ.*	הֵגַל הֵגֵלָּה
הֲגִלּוֹתֶם תֶן	2. *Perſ.*	הֲגִלּוֹתָ הֲגִלּוֹת
הֲגִלּוֹנוּ	1. *Perſ.*	הֲגִלּוֹתִי

Benoni.

Fœm.	Maſcul.
	voluere faciens.
מְגִלָּה מְגִלּוֹת	מֵגַל מְגִלִּים:

Pavl.

Fœmin.	Maſcul.
	Volvere factus.
מוּגָלָה מוּגָלוֹת	מוּגָל מוּגָלִים:

Fvtvrvm.

Plural.		Singul.
יָגֵלּוּ *vel* תְּגַלֶּנָה	3. *Perſ.*	יָגֵל תָּגֵל
תָּגֵלּוּ תְּגִלֶּינָה	2. *Perſ.*	תָּגֵל תָּגֵלִּי
נָגֵל	1. *Perſ.*	אָגֵל

Imperativvs.

Fœm.	Maſc.
	Fac voluere.
הָגֵלִּי הֲגִלֶּנָה *vel* הֲגִלֶּינָה	הָגֵל הָגֵלּוּ:

Infinitiuus.

Infinitiuus. הָגֵל *vel* הַגֵּל *facere volvere.*

Gerundia. בְּהָגֵל, כְּהָגֵל, לְהָגֵל, מֵהָגֵל:

Præteritum in tertia persona vtriusque generis & numeri sub ה *habet tsere. In reliquis cateph patach, aut solum patach ante gutturalem* הַחִלּוֹתָ cœpisti. *Dagesch interdum amittitur, & .. loco chiric ponitur, vt* הֲרֵעֹתִי malefeci, afflixi. *Tsere sub prima radic. in tertiis personis seruatur cum dagesch, vel sine eo, vt* הֵעֵזָה obfirmauit הֵעֵזוּ obfirmarunt. *Prima radic. in præterito & Benoni recipit etiam* ¯, *vt* הֵרַע malefecit, הֵרַק comminuit, מֵרַק comminuens, מֵרַע affligens.

Futuri literæ sortiuntur etiam patach cum dagesch יַסֵּב circuire faciet; *& sine dagesch, aliâve compensatione in voce* אַחֵל polluam, *vt differat ab* אָחֵל incipiam: *vbi tamen loco camets etiam scribitur tsere,* תָּחֵל incipies. *Præterea futuri vltima habet chiric* יָשִׁים desolari faciet. *Item patach* וַתָּרַע & malefecisti. *Cæterùm quando accedit Vau conuersiuum, mutatur tsere futuri in segol, atque ita dicto fit Milel,* וַיָּרֶק & comminuit, וַיָּגֶל *Gen.29.10.* & fecit volvere. *Sed tunc huius Coniugationis*

futura

futura voce non distinguuntur à futuris Hiphil Quiescentium Vau, vel Iod.

HOPHAL.

Plur.	Præteritum.	Sing. *Factus voluere.*
הוּגַלּוּ	3. *Perſ.*	הוּגַל הוּגָלָה
הוּגַלּוֹתֶם תֶּן	2. *Perſ.*	הוּגַלּוֹתָ הוּגָלּוֹת
הוּגַלּוֹנוּ	1. *Perſ.*	הוּגָלּוֹתִי

BENONI.

Fœm.	Mascul. *Qui iubetur voluere.*
הוּגָלָה הוּגַלּוֹת	הוּגָל הוּגָלִים:

FVTVRVM.

Plural.		Singul. *Iubebitur volvere.*
יוּגַלּוּ	3. *Perſ.*	יוּגַל תּוּגַל
תּוּגַלּוּ תּוּגַלְנָה	2. *Perſ.*	תּוּגַל תּוּגַלִּי
נוּגַל	1. *Perſ.*	אוּגַל

Infinit. הוּגַל *Iuberi volvere.*

Præteritum etiam ita reperitur, הֻמְּכוּ *Iob.* 24. 24. depauperati, humiliati ſunt, *pro* הוּמְכוּ. *Futuri literæ frequentiùs habent kibbuts ſequente dageſch.* יֻכַּת contundetur. *Tria hæc,* יֻחַן *Iſa.* 26. 10. gratiâ donabitur. יֻחָקוּ *Iob.* 19. 23. ſculpentur, יוּשַׁד *Oſe.* 10. 14. deſtrue

deſtruetur, *videntur potiùs ad Pual ſpectare cùm eorùm actiua non in Hiphil, ſed in Piel vſitata ſint.*

APPENDIX.

Verba quorum tertia radicalis eſt נ *vel* ת, *certis, iiſdemq; perpaucis locis, illius literæ defectum patiuntur, quæ idcirco ſub finem Defectiuorum breuiter perſtringenda putauimus.*

DESINENTIA *igitur in* נ, *vt* שָׁכַן habitauit, בִּין intelligere, כּוּן præparare, ſtabilire, לִין pernoctare, חָנַן miſertus eſt, *&c. ſuum illud* נ *radicale abijciunt, abiectúmque per dageſch compenſant, quando inter coniugandum ſcheua mutum ipſi ſubſcribendum eſſet, ſequente proximè alio* נ *ſeruili, vt fit tribus in locis. I. In prima perſona præteriti pluralis* שָׁכַנּוּ habitauimus, *pro* שָׁכַנְנוּ. *II. In ſecundis & tertiis perſonis futuri pluralis generis fœmini-ni,* תִּשְׁכּוֹנָּה habitabitis, *pro* תִּשְׁכּוֹנְנָה : *Verùm hoc non ſemper obſeruatur, cùm aliquandò tam radicale, quam ſeruile* נ *regulariter maneat. III. In ſecunda perſona Imperatiui pluralis generis fœm.* שְׁכוֹנָּה habitate, *pro* שְׁכוֹנְנָה. *Eſt tamen, vbi* נ *amiſſum per dageſch non compenſatur*

pensatur, *vt* תְּעַגֵּנָה *Ruth*.1. 13. retardabimini עָגַן.

DESINENTIA *in* ת, *vt* כָּרַת pepigit, חָרַת insculpsit, מוּת mori, שׁוּת ponere, סִית incitare, *&c. accedẽtibus seruilibus*, תָּ, תְּ, תִּי, תֶּם, תֶּן, *suum* ת *radicale item abiiciunt*, *& per dagesch supplent*, *vt* כָּרַת:

כָּרַתָּ כָּרַתְּ כָּרַתִּי כְּרַתֶּם כְּרַתֶּן

pro כָּרַתְתָּ כָּרַתְתְּ כָּרַתְתִּי כְּרַתְתֶּם כְּרַתְתֶּן

Exemplum verbi מוּת *vide pag*. 107.

Porro quod de desinentibus in נ *&* ת *diximus, eiusque rei exempla, breuitatis causa, tantùm in Kal posuimus, id de omnibus aliis eorum Coniugationibus intelligendum est. Sed in omnibus illis, Nun & Thau non quoad vocem seu sonum suum, sed tantum quoad figuram deest, sicut in Latinis istis* Sũma, ãnus, *&c. alterum* m *vel* n *deest, quoad figuram, non quoad sonum, quia lineola suprà posita, alterum* m *vel* n *significat. Nonnulli hæc, Defectiua Lamed Tau, illa verò Defectiua Lamed Nun vocare consueuerunt.*

De verbis Compositis generatim.

Compositione verborum, quæ fit ex integris Præpositionibus, Latinis ac Græcis vsitatissima (*vt* transfero, descendo, percurro, *μεταφέρω, καταβαίνω, διατρέχω, &c. Hebræi prorsus carent. Quis enim vna voce dixerit* עברסבל transtulit, מעלירד descendit, בעדרץ percurrit? *Non tamen idcirco quis Hebræos has & alias quascunque verborum significationes suo modo explicare non posse existimauerit. Composita ergo hoc loco vocantur illa, quæ non tantùm vnius literæ causa imperfecta sunt* (*vt Quiescentia & Defectiua*) *sed ratione duarum. Vnius quidem in principio, alterius in fine. Atque ita fit, vt ex varia compositione Quiescentium & Deficientium literarum, quinque formæ compositorum* (*ad has enim omnes reuocantur*) *rectè constitui possint. Prima constat ex Quiescentibus Pe Aleph, & Lamed He, vt* אוה desiderauit. *Secunda ex Quiescentibus Pe Iod, & Lamed Aleph, vt* יצא egressus est. *Tertia ex Quiescentibus Pe Iod, & Lamed He,* ירה proiecit. *Quarta ex defectiuis Pe Nun, & Quie-*

scen

scentibus Lamed Aleph, נָשָׂא eleuauit. *Quintà ex defectiuis Pe Nun, & Quiescentibus Lamed He, vt* נָטָה extendit. *Postremò addemus verbũ* נָתַן dedit. *Porrò harum formarum verbis commune est, quòd primam radicalem nec in Imperatiuo, nec in Infinitiuo vnquam amittant, præter duo,* יָצָא egressus est, *&* נָשָׂא eleuauit. *In reliqua coniugandi ratione, etsi vix vlla alia in Compositis diuersitas sit, quàm quæ modò tam in Quiescentibus, quàm in Defectiuis separatim explicata est, ob eamque causam à quibusdam autoribus compositorum paradigmata omnino prætermittantur : tamen quia satis superque constat multos etiam impigros in duorum atque diuersorum Imperfectorum formis, earumque consideratione ac regulis coniungendis nonnihil defatigari; ad eos magna molestia leuandos paradigmata Compositorum (quamuis non vbique omnia vsitata sint) distinctè proponemus; ita tamen, vt vbi id sufficit, primas tantùm voces, cæterarum inflectendarum quasi indices, afferamus.*

L CAPVT

CAPVT XVII.

De prima forma Compositorum: ex Quiescentibus Pe Aleph, & Lamed He.

SEPTEM *tantùm huius formæ reperiuntur,* אָבָה voluit, אָוָה concupiuit, desiderauit, אָלָה iurauit, אָנָה luxit, אָפָה coxit, אָרָה collegit, אָתָה venit. *Secundùm primam literam coniugantur, vt* אָמַר *pag.* 65. *secundùm vltimam, vt* קָנָה, *pag.* 124. *Porro quamuis* אָוָה *tantùm in Piel, Niphal, & Hithpael legatur, nihil tamen obstat, quò minùs, paradigmatis loco, aliis item Coniugationibus inseruiat.*

KAL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Desideratus.	*Desideráns.*	*Desiderauit.*
אָוּי	אֹוֶה	אָוָה
&c. אֲוּוּיִם	&c. אֹוִים	&c. אָוִיתָ
Infinit.	**Imperat.**	**Futur.**
Desiderare.	*Desidera.*	*Desiderabit.*
אָוֹת	אֱוֵה	יֶאֱוֶה
&c. בֶּאֱוֹת	&c. אֱוִי	&c. אֹוֶה

Futu

Futurum verbi אָתָה *variarum est. Reperitur enim.*

&c. יֶאֱתֶה אֶאֱתֶה תֶּאֱתֶה יֶאֱתֶה &c. יֶאֱתֶה אֶאֱתֶה

&c. יֵתֵא תֵּתֵא אֵתֵא ; יֵאת אֵאת

In תֵּבָא *Prou.*1.10. voles, *excidit* א, *& in fine idem ponitur pro* ה.

Imperatiuus sic quoque scribitur אֱפוּ coquite, אֵתָיו venite, *quod etiam habet,* אֵתָיו *&* הֵתָיו *Isa.*21.14. venite, *cum* ה *loco* א, *vt aliqui volunt quod tamen rectiùs ad Hiphil refertur, cùm etiam significatio faueat* ferte, *id est*, venire facite.

NIPHAL.

Futurum.	Benoni.	Præteritum.
Desiderabitur.	*Qui desideratur.*	*Desideratus est.*
יֵאָוֶה	נֶאֱוֶה	נֶאֱוָה
&c. תֵּאָוֶה	&c. נֶאֱוִים	&c. נֶאֱוֵית

Imperatiuus & Infinitiuus הֵאָוֵה desiderare tu, & desiderari. *Legitur etiam in præterito* נָאווּ pulchræ, desiderabiles sunt, *pro* נֶאֱווּ. *In Benoni masc.* נָאוֶה *Prou.* 19.10. *& fæm.* נָאוָה *Prou.*17.7. *pro* נֶאֱוָה.

PIEL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Dilig. desideratus.	*Dilig. desiderans.*	*Dilig. desiderauit.*
מאוה	מאוה	אוה
&c. □מאוי	&c. □מאוי	&c. אוית

Infinit.	Imperat.	Futur.
Dilig. desiderare.	*Dilig. desidera.*	*Dilig. desiderabit.*
אוות	אוה	יאוה
&c. באוות	&c. און	&c. אאוה

PVAL.

Futurum.	Benoni.	Præterit.
Dilig. desiderabitur.	*Qui dilig. desideratur.*	*Dilig. desideratus est.*
יאוה	אוה	אוה
&c. אאוה	&c. □אוי	&c. אוית

HIPHIL.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Factus desiderare.	*Faciens desiderare.*	*Fecit desiderare.*
מאוה	מאוה	האוה
&c. □מאוי	&c. □מאוי	&c. האוית

Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum.
Facere desiderare.	*Fac desiderare.*	*Faciet desiderare.*
האוות	האוה	יאוה
&c. בהאוות	&c. האו	&c. אאוה

HOPHAL.

HOPHAL.

Futurum.	Benoni.	Præteritum.
Iubebitur desiderare.	*Qui iubetur desiderare.*	*Factus est desiderare.*
יאוה	האוה	האוה
&c. אאוה	&c. האוים	&c. האוית

Infinitiuus, האוות *iuberi desiderare.*

HITHPAEL.

Futur.	Benoni.	Præterit.
		Fecit seipsum desiderare.
יתאו &c. יתאוה	מתאוה	התאוה
&c. אתאוה	&c. מתאוים	&c. התאוית

Imperat. התאו , התאוה, &c.
Infinit. התאוות.

CAPVT XVIII.

De secunda forma Compositorum; ex Quiescentibus Pe Iod, & Lamed Aleph.

DVO tantùm huius formæ verba reperiuntur, יצא egressus est, & ירא timuit. *Secundùm primam literam coniugatur, vt* ישב *pagin.97. secundùm vltimam, vt* מצא *pag.119. Vtrumque in Kal separatim ponemus, cùm nonnullam tyronibus videatur habere diuersitatem;*

in cæteris coniugationibus vnum duntaxat erit.

K A L.

Futur.	Benoni.	Præterit.
Egredietur.	*Egrediens.*	*Egressus est.*
יֵצֵא	יוֹצֵא	יָצָא
&c. אֵצֵא יֵצְאוּ	&c. יוֹצְאִים	&c. יָצָאתָ

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mascul.
	Egredere.

צְאֶנָה *vel* צֶאנָה צְאִי צְאוּ: צְאִי צְאָה *vel* צֵא

Infinit. צֵאת *vel* יְצֹא *egredi.*

Gerundia. מִצֵּאת, בְּצֵאת, &c.

Præteritum יָצָתִי egressus sum, *occultat suum* א, *Iob.*1.21. *Benoni fœm. quadruplex reperitur:* יוֹצֵא יוֹצֵת יוֹצֵאת יוֹצְאָה

K A L. יָרֵא

Præterit. יָרֵא Timuit, *vt* מָלֵא *pag.*119.

Benoni. יָרֵא Timens, *vt* דָּבֵק *pag.*64.

FVTVRVM.

Plural.			Singul.
			Timebit.
	יִירְאוּ	3. *Pers.*	יִירָא תִּירָא
תִּירֶאנָה	תִּירְאוּ	2. *Pers.*	תִּירָא תִּירְאִי
	נִירָא	1. *Pers.*	אִירָא

IMPE

IMPERATIVVS.

Fœm.	Mafcul
	Time.
יְרֶאנָה vel יְרֶאנָה יִרְאִי	יִרְאוּ יְרָא

Dicitur יִרְאוּ timete, *ad differentiam* יִרְאוּ videte, *à* רָאָה vidit.

Infinit. יְרֹא *vel* יָרֹא Timere.

Gerundia. בִּירֹא כִּירֹא לִירֹא מִירֹא

In præterito legitur יְרָאתֶם *pro* יְרֵאתֶם timuiftis, *Iof.*4.24.

In futuro, 1. *Sam.*18.12. וַיִּרָא & timuit. *In Gerund.* לְיִרְאָה *&c. cum* ה *parag. Deut.* 4. 10. *Item* לֵרוֹא, 1. *Sam.*18.29. vt timeret.

NIPHAL.

Futur.	Benoni.	Præterit.
Timebitur.	*Qui timetur.*	*Timori fuit.*
יִוָּרֵא	נוֹרָא	נוֹרָא
&c. אִוָּרֵא	*&c.* נוֹרָאִים	*&c.* נוֹרֵאתָ

Imperatiuus & Infinitiuus הִוָּרֵא timearis, *&* timeri. *Verbum* יָצָא *cùm fit neutrum*, *per Niphal inflecti non poteft.*

PIEL.

Benoni.	Præterit.
Terrens.	*Terruit.*
מְיָרֵא	יֵרָא
&c. מְיָרְאִים	*&c.* יֵרֵאתָ

Infi

Infinitiuus.	Imperatiuus	Futurum.
Terrere.	*Terre.*	*Terrebit.*
יְרֹא	יְרָא	יִירָא
&c. בִּירֹא	&c. יִרְאוּ	&c. אִירָא

PVAL. HITHPAEL.

Hæ duæ Coniugationes nec in יָרֵא *nec in* יָצָא *reperiuntur.*

HIPHIL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Eductus.	*Educens.*	*Eduxit.*
מוּצָא	מוֹצִיא	הוֹצִיא
&c. מוּצָאִים	&c. מוֹצִיאִים	&c. הוֹצֵאתָ

Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum.
Educere.	*Educ.*	*Educet.*
הוֹצִיא	הוֹצִיא	יוֹצִיא
&c. בְּהוֹצִיא	&c. הוֹצִיאִי	&c. אוֹצִיא

In Imperatiuo habet etiam הַוְצֵא *Genes. 8.17.*
Verbum יָרֵא *Hiphil & Hophal non habet.*

HOPHAL.

Infin.	Futur.	Benoni.	Præterit.
Educi, &c.	*Educetur.*	*Qui educitur.*	*Eductus est.*
הוּצָא	יוּצָא	הוּצָא	הוּצָא
	&c. אוּצָא	&c. הוּצָאִים	&c. הוּצֵאתָ

CAPVT

CAPVT XIX

De tertia forma Compositorum: ex Quiescentibus Pe Iod, & Lamed He.

SEX *sunt verba huius formæ* יָגָה afflixit, יָרָה iecit, יָגָה contristauit, oppressit, יָעָה remouit, יָפָה pulcher fuit, יָרָה proiecit, iaculatus est. *Secundùm primam literam coniugatur, vt* יָשַׁב, *secundùm vltimam vt* קָנָה. *Porrò cùm ex his nullum omnino sit, quod per omnes Coniugationes inflectatur, proponemus in singulis, quod vsitatissimum est.*

K A L.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Proiectus.	*Proÿciens.*	*Proiecit.*
יָרוּי	יוֹרֶה	יָרָה
&c. ▭יְרוּיִם	&c. ▭יוֹרִים	&c. יָרִיתָ
Infinit.	**Imperat.**	**Futur.**
Proÿcere.	*Proÿce.*	*Proÿciet.*
vel יְרֹת יָרֹה	יְרֵה	יִירֶה
&c. יְרוֹת, בִּירוֹת	&c. יְרוּ	&c. אִירֶה

Futurum abiecto ה *radicali Ezech. 31. 7.* וַיִּיף & pulcher fuit.

NIPHAL.

Futurum.	Benoni.	Præterit.
Petetur iaculo.	*Qui petitur iaculo.*	*Iaculo petitus est.*
יִוָּרֶה	נוֹרָה	נוֹרָה
&c. אִוָּרֶה	&c. □נוֹרִים	&c. נוֹרֵיתָ

Infinit.	Imperat.
Peti iaculo.	*Petere iaculo.*
הִוָּרוֹת	הִוָּרֵה

Benoni etiam reperitur cum schurec נוּגָה afflictus est, *Soph.* 3.18. *Et Futurum cum* י *loco* ו, *vt* יִיָּרֶה *Exod.* 19.13. confodietur iaculis.

PIEL. PVAL. HOPHAL.

In Piel tantùm reperitur, לְיַדּוֹת *Zach.* 1.21. ad proiiciendum: & וַיַּגֶּה *Thren.* 3.33. afflixit, abiecit, *pro* וַיְיַגֶּה: *Reliqua verba huius formæ Piel ignorant. Pual verò & Hophal nullum huius ordinis verbum habet.*

HIPHIL.

Futur	Benoni.	Præterit.
Confitebitur.	*Confitens.*	*Confessus est.*
יוֹרֶה	מוֹרֶה	הוֹרָה
&c. אוֹרֶה יוֹרוּ תּוֹרֶינָה	&c. □מוֹרִים	&c. הוֹרֵיתָ

Infin.	Imperat.
Confiteri.	*Confitere.*
&c. הוֹדוֹת מֵהוֹדוֹת	&c. הוֹרֵה הוֹרוּ

Futurum

Futurum etiam extat cum ה *characteristico* יְהוֹדֶה אֲהוֹדֶה : *& cum defectu* ה *radicalis* אוֹר, יוֹר proiiciet, *pro* יוֹרֶה, *&c.* 2. *Reg.* 13. 17.

HITHPAEL.

Futur.	Benoni.	Præterit.
Confitebitur.	*Confitens.*	*Confessus est.*
יִתְוַדֶּה	מִתְוַדֶּה	הִתְוַדָּה
&c. אֶתְוַדֶּה	*&c.* מִתְוַדִּים	*&c.* הִתְוַדֵּיתָ

Infinit.	Imperat.
Confiteri.	*Confitere.*
&c. הִתְוַדּוֹת	*&c.* הִתְוַדֵּה הִתְוַדּוּ

A יָפָה *fit* הִתְיַפָּה pulchrum se fecit, *cum Iod radicali, cuius futurum* תִּתְיַפִּי *Ier.* 4. 30. *In reliquis huius formæ verbis Hithpael ferè desideratur.*

CAPVT XX.

De quarta forma Compositorum : ex Defectiuis Pe Nun, & Quiescentibus Lamed Aleph.

HVius *formæ sūt* נָשָׂא eleuauit, נָשָׁא sedu-xit, נִבָּא *in Niphal* prophetauit. *Secundùm*

dùm primam literam coniugatur, vt נָשַׁל *pag.* 143. *Secundùm vltimam, vt* מָצָא. *pag.* 118.

K A L.

Pual.	Benoni.	Præterit.
Eleuatus est.	*Eleuans.*	*Eleuauit.*
נָשׂוּא	נוֹשֵׂא	נָשָׂא
&c. נְשׂוּאִים	*&c.* נוֹשְׂאִים	*&c.* נָשָׂאתָ

FVTVRVM.

Plur.		Sing.
		Eleuabit.
יִשְׂאוּ	3. *Perſ.*	יִשָּׂא תִּשָּׂא
תִּשְׂאוּ	2. *Perſ.*	תִּשָּׂא תִּשְׂאִי
נִשָּׂא	1. *Perſ.*	אֶשָּׂא

Fœm. plur. ſecundæ & tertiæ perſonæ, תִּשֶּׂאנָה *vel* תִּשָּׂאינָה *vel* תִּשֶּׂנָה

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſcul.
	Eleua.
שְׂאִי שֶׂאינָה	שָׂא שְׂאוּ׃

Infinit. נָשׂוֹא *vel* נְשׂוֹא *vel* שְׂאֵת.
Pſ. 89.10. *reperitur etiam* שׂוֹא eleuare.
Gerundia. בִּשְׂאֵת כְּשְׂאֵת לָשֵׂאת מִשְּׂאֵת
Benoni fœm. reperitur etiam נֹשֵׂאת *Eſth.* 2.15. *&* נוֹשְׂאֵת 1. *Reg.* 10. 22.

NIPHAL.

NIPHAL.

Futurum.	Benoni.	Præteritum.
Eleuabitur.	*Qui eleuatur.*	*Eleuatus est.*
יִנָּשֵׂא	נִשָּׂא	נִשָּׂא
אֶנָּשֵׂא &c.	נִשָּׂאִים &c.	נִשֵּׂאתָ &c.

Imp. & Infin. הִנָּשֵׂא eleuare tu, & eleuari.

Futurum יִנָּשֵׂא תִּנָּשֵׂא *cum dagesch in* ש *potiùs est Hithpael, Tau Coniugationis per Dagesch absorpto.*

PIEL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Dilig. eleuatus.	*Dil. eleuans.*	*Dilig. eleuauit.*
מְנֻשָּׂא	מְנַשֵּׂא	נִשֵּׂא
מְנֻשָּׂאִים &c.	מְנַשְּׂאִים &c.	נִשֵּׂאתָ &c.

Infinit.	Imperat.	Futur.
Dil. eleuare.	*Dilig. eleua.*	*Dil. eleuabit.*
נַשֵּׂא	נַשֵּׂא	יְנַשֵּׂא
בְּנַשֵּׂא &c.	נַשְּׂאוּ &c.	אֲנַשֵּׂא &c.

Præteritum interdum cum ־, נִשָּׂא

PVAL נֻשָּׂא dilig. eleuatus. *sicut* מֻצָּא.

HIPHIL.

Pual.	Benoni.	Præterit.
Factus eleuare.	*Faciens eleuare.*	*Fecit eleuare, vel ponere.*
מֻשָּׂא	מַשִּׂיא	הִשִּׂיא
מֻשָּׂאִים &c.	מַשִּׂיאִים &c.	הִשֵּׂאתָ &c.

Infinit.

Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum
Facere eleuare.	*Fac eleuare.*	*Faciet eleuare.*
חַשִּׂיא	הַשִּׂיא	יַשִּׂיא
בְּהַשִּׂיאת &c.	הַשִּׂיאוּ &c.	אַשִּׂיא &c.

HOPHAL.

Infinit.	Futur.	Præterit.
Iuberi eleuare.	*Iubebitur eleuare.*	*Factus est eleuare.*
חָשּׂוֹאת	יֻשָּׂא	חֻשָּׂא
	אֻשָּׂא &c.	חֻשָּׂאת &c.

HITPAEL הִתְנַשֵּׂא *eleuauit se*, ſicut הִתְמַצֵּא.

CAPVT XXI.

De quinta forma Compoſitorum; ex Defectiuis Pe Nun, & Quieſcentibus Lamed He.

HVIC *formæ ſeptem verba tribuuntur (nam reliqua tantùm ſunt Quieſcentia Lamed He, manente ſemper literâ Nun)* נָרָה elongauit. נָזָה aſperſum fuit. נָטָה extendit, inclinauit. נָכָה percuſſit. נָצָה volauit, contendit. נָקָה mundus fuit. נָשָׁה oblitus eſt. *Secundùm primam literam coniugatur vt* נָשַׁל: *ſecundùm vltimam vt* קָנָה.

KAL

K A L.

Paul.	Benoni.	Præteritum.
Extensus.	*Extendens.*	*Extendit.*
נָטוּי	נוֹטֶה	נָטָה
&c. נְטוּיִם	&c. נוֹטִים	&c. נָטִיתָ
Infinit.	Imperat.	Futur.
Extendere.	*Extende.*	*Extendet.*
נְטוֹת	נְטֵה	יִטֶּה
&c. כִּנְטוֹת	&c. נְטוּ	&c. אֶטֶּה

Præteritum נָטוּי *legitur pro* נָטוּ *sicut* חָסוּי *pag.* 125. תֵּצֵא volabit *habet* א *loco* ה *in quo prætereat tsere ponitur sub* ת *pro chiric & dagesch sequente, itemque* ·· *sub* צ *pro* · תֶּשִׁי obliuiscêris, *Deut.* 32. 18. *ponitur pro* תִּשֶּׁה *permutatis punctis. Cæterùm futurum abiecto* ה, *habet tsere* יֵט תֵּט אֵט נֵט : *vel segol propter Maccaph*, וַיֶּט־שָׁם & extendit ibi. *Nonnunquam etiam chiric paruum* וַיִּז & aspersus fuit. 2. *Reg.* 9. 33.

N I P H A L.

Futurum.	Benoni.	Præteritum.
Extendetur.	*Qui extenditur.*	*Extensus est.*
יִנָּטֶה	נִטֶּה	נִטָּה
&c. אֶנָּטֶה	&c. נִטִּים	&c. נִטֵּית

Infinit.	Imperat.
Extendi	*Extendere tu.*
&c. הִנָּטֵה *vel* הִנָּטוֹת בְּהִנָּטוֹת	&c. הִנָּטֵה הִנָּטוּ

Præteri

Præteritum נִטָּיו *pro* נִטּוּ : *Futurum absque* ה, יִנַּט, אֶנַּט : *Sic Imperatiuus & Infinitiuus* הִנַּט

PIEL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Dilig. extensus.	*Dil. extendens.*	*Dil. extendit.*
מְנֻטֶּה	מְנַטֶּה	נִטָּה
&c. מְנֻטִּים▭	*&c.* מְנַטִּים▭	*&c.* נִטֵּיתָ

Infinit.	Imperat.	Futurum.
Dilig. extendere.	*Dil. extende.*	*Dil. extendet.*
נַטּוֹת	נַטֵּה	יְנַטֶּה
&c. בְּנַטּוֹת	*&c.* נַטּוּ	*&c.* אֲנַטֶּה

PVAL.

	Futur	Benoni.	Præterit.
	Dil. extendetur.	*Qui dil. extenditur.*	*Dil. extensus est*
Infin.	יְנֻטֶּה	נֻטֶּה	נֻטָּה
Dil. extendi &c.	*&c.* אֲנֻטֶּה	*&c.* נֻטִּים▭	נֻטֵּיתָ
נֻטּוֹת			

HIPHIL.

Paul.	Benoni.	Præterit.
Extensus.	*Extendens.*	*Extendit, vel inclinare fecit.*
מֻטֶּה	מַטֶּה	הִטָּה
&c. מֻטִּים▭	*&c.* מַטִּים▭	*&c.* הִטֵּיתָ

Infinit.	Imperat.	Futur.
Extendere.	*Extende.*	*Extendet.*
הַטֵּה *vel* הַטּוֹת	הַטֵּה	יַטֶּה
&c. בְּהַטּוֹת	*&c.* הַטּוּ	*&c.* אַטֶּה

Futurum

1. Perʃ. 2. Perʃ. 3. Perʃ.

Futurum ʃine ה *ʃic inflectitur,* יַט תַּט אַט נַט *Et vnum cum* ־, אַט declinare faciam. *Iob.* 23.11.

Sic Imperatiuus הַט inclina, הַךְ percute. *verbum* נָטָה *variam ʃignificationem habet, ideò non vbique eandem ponimus.*

HOPHAL.

Infin.	Futur.	Benoni.	Præterit.
Extendi.	*Extendetur.*	*Qui extenditur.*	*Extenʃus eʃt,*
הֻטֵּה	יֻטֶּה	מֻטֶּה	הֻטָּה
	אֻטֶּה &c.	מֻטִּים &c.	הֻטֵּית &c.

HITHPAEL.

Futur.	Benoni.	Præterit.
Extendet ʃeipʃum.	*Extendens ʃeipʃum.*	*Extendit ʃeipʃum,*
יִתְנַטֶּה	מִתְנַטֶּה	הִתְנַטָּה
אֶתְנַטֶּה &c.	מִתְנַטִּים &c.	הִתְנַטֵּית &c.

Infinit.	Imperat.
Extendere ʃeipʃum.	*Extende teipʃum.*
הִתְנַטֵּה *vel* הִתְנַטּוֹת	הִתְנַטֵּה
בְּהִתְנַטּוֹת &c.	הִתְנַטּוּ &c.

APPENDIX I.

Verbum נָתַן Dedit.

Compoʃitorum formis addimus verbum נָתַן, *vtrinque defectiuum.*

M KAL.

KAL.

Plur. Præterit		Sing. Præterit.
נָתְנוּ	3. *Perſ.*	*Dedit.* נָתַן נָתְנָה
נְתַתֶּם תֶּן	2. *Perſ.*	נָתַתָּ נָתַתְּ
נָתַנּוּ *vel* נָתַנּוּ	1. *Perſ.*	נָתַתִּי

Benoni נוֹתֵן dans, *& Paul* נָתוּן datus *perfecta ſunt.*

FVTVRVM.

Plur.		Sing. *Dabit.*
יִתְּנוּ תִּתֵּנָּה	3. *Perſ.*	יִתֵּן תִּתֵּן
תִּתְּנוּ תִּתֵּנָּה *vel*	2. *Perſ.*	תִּתֵּן תִּתְּנִי
נִתֵּן	1. *Perſ.*	אֶתֵּן

IMPERATIVVS.

Fœm.	Maſc.
תְּנִי תֵּנָּה *vel* תְּנָה	תֵּן *Da.* תְּנוּ:

Infinit. תֵּת, *vel* תְּנָה *vel* נָתוֹן *Dare.*

Gerundia, לָתֵת מִתֵּת בְּתֵת כְּתֵת

Præteritum תָּתָּה 2. *Sam.* 22. 41. dediſti, *utrinque ſimul deficit. Futurum & Imperatiuus propter Maccaph mutant ſuum tſere in ſegol* יִתֶּן־לִי dabit mihi, תֶּן־לוֹ da illi. *Imperatiuus cun* ה *parag.* תְּנָה, *& in diſtinctione* תֵּנִי da, *f. Infinitiuus* תֵּת, *recipit etiam Nun* לָתֵּת ad reponendum.

NIPHAL

NIPHAL.

Præteritum.

Plural.		Singul.
		Datus est.
נִתְּנוּ	3. *Perſ.*	נִתַּן נִתְּנָה
נִתַּתֶּם ▭ תֶּן	2. *Perſ.*	נִתַּתָּ נִתַּתְּ
נִתַּנְנוּ *vel* נִתַּנּוּ	1. *Perſ.*	נִתַּתִּי

BENONI.

Fœm.	Maſcul.
	Qui datur.
נִתָּנָה *vel* נִתֶּנֶת נִתָּנוֹת	נִתָּן נִתָּנִים ▭ :

Infinitiuus.	Imperatiuus.	Futurum.
Dari.	*Dare tu.*	*Dabitur.*
הִנָּתֵן *vel* הִנָּתוֹן	הִנָּתֵן	יִנָּתֵן
בְּהִנָּתֵן *&c.*	הִנָּתְנוּ *&c.*	אֶנָּתֵן *&c.*

HOPHAL.

Ex Hophal extat ſolùm futurum יֻתַּן datus eſt, *Leuit.* 11. 38. *& alibi ſæpiùs. Verùm nihil obſtat, quò minùs ſecundùm regulas non ſolùm totum Hophal, ſed etiam reliquæ Coniugationes, quæ hîc deſiderantur, rectè formari queant; quando Grammatici dicunt, vna perſona reperta, totam poſſe formari coniugationem.*

APPENDIX II.

Inuenitur alia etiam compoſitio, magis propriè dicta, eaque duplex, alia nimirum ex diuerſis

coniugationibus; alia ex diuersis temporibus aut personis, eiusdem coniugationis.

Prioris exempla sunt: מְקֻנֶּנֶת *Hier.* 22.23. nidificans, *ex præterito Pual* קֻנַּנְתְּ, *& Participio Piel* מְקַנֶּנֶת. נְגֹאֲלוּ *Is.* 59.3. pollutæ sunt, *ex Niphal & Pual,* וְנִוַּסְּרוּ *Ezech.* 23.48. & erudientur, *ex Niphal & Hithpael,* נַשַּׁנִי *Gen.* 41. 51. obliuisci me fecit, *ex Kal & Hiphil.* הֻדַּשְּׁנָה *Is.* 34.6. impinguata est, *ex Hophal & Hithpael. nam* ש *debebat habere dagesch, &* ד *duplicatur, quia priori loco pro* ת *accipitur. Ex iisdem est etiam* הֻכַּבֵּס lotus est *Leuitic.* 13. 55. & 56. *sed* הָתְפָּקְדוּ *Num.* 1. 47. & 2. 33. visitati *siue* numerati sunt, *videtur ex Kal & Hophal.* וַהֲפִתִּית *Prou.* 24.28. & seducas, *ex Hiphil & Piel.* וְהֻנִּיחָה *Zach.* 5. 11. & dimittatur, *ex Hophal & Hiphil.* מִנֹּאָץ *Is.* 52. 5. blasphematum, *ex Hithpael & Pual.* יִרַדֹּף *Ps.* 7.6. persequetur, *ex Kal & Piel.* נוּלְּדוּ 1. *Par.* 20.8. nati sunt, *ex Niphal & Pual.* וְנֵאשֲׁאַר *Ezech.* 9.8. & remansi, *ex Niphal & futuro Kal.* כְּהִנְדֹּף *Psal.* 68.3. sicut dispelli, *ex Kal & Niphal. In* אִדָּרֵשׁ requiri, *Ezech.* 14.3. *ponitur* א *pro* ה.

Posterioris autem sunt וְיֹלַדְתְּ *Iud.* 13. 5. paries,

ries, *in Kal ex præterito* יָלַדְתְּ, *&* *Benoni.* יוֹלֶדֶת, *Ezec.* 8.16. מִשְׁתַּחֲוִיתֶם incuruantes se, *in Hithpael ex præterito & Benoni.* תַּחְשְׁבֻנִי *Iob.* 19.5. reputabunt me *ancillæ, ex fœm. & masc. sicut & illud Gen.*30.38. וַיֵּחַמְנָה & incalescebant, *ex masculino & fœminino. In illo* צִמְּתוּתֻנִי *Ps.*87.17. conturbauerunt, succiderunt me, *tertia geminatur syllaba.*

CAPVT XXII.

De Verbis quatuor aut quinque literarum.

VERBA *quatuor literarum aut constant quatuor literis diuersis, vt* כִּרְבֵּל induit, involvit. כִּרְסֵם exterminauit, *q. d.* exvineauit, רְטֻפַשׁ extenuatus, consumptus est. פַּרְשֵׁז expandit. *Aut constant radicalibus geminatis, eaque vel prima solùm, vt* גִּלְגֵּל voluit, *à* גָּלַל. סִלְסֵל exaltauit, *à* סָלַל. *vel prima & secunda, vt* חֲרַחַר succendit, *ab* חָרָה. שִׂגְשֵׂג creuit, *à* שָׂגָה. שִׁעֲשַׁע lætatus est, *à* שָׁעָה. תִּעְתַּע illusit, *vel* errare fecit, *à* תָּעָה. *Vel prima & tertia, vt* טִלְטֵל asportauit, *à* טִיל.

כִּלְכֵּל sustētauit,enutriuit,cepit. *à* כּוּל. קִרְקֵר vastauit, *q.d.* exparietauit, *à* קִיר murus paries.

Coniugantur omnia ferme in Piel,more Perfectorum, pauca in Pual & Hithphael.

P I E L.

Præteritum.

גִּלְגֵּל *Volvit.* גִּלְגַּלְתִּי גִּלְגְּלוּ &c.

Benoni.	Paul.
Volvens.	*Volutus.*
מְגַלְגֵּל מְגַלְגְּלִים▭ &c.	מְגֻלְגָּל מְגֻלְגָּלִים▭ &c.

Futur.	Imperat.	Infinit.
Volvet.	*Volve.*	*Volvere.*
יְגַלְגֵּל	גַּלְגֵּל	גַּלְגֵּל
אֲגַלְגֵּל &c.	גַּלְגְּלוּ &c.	בְּגַלְגֵּל &c.

P V A L.

Præterit.	Benoni.	Futur.	Infinit.
Volutus est.	*Qui voluitur.*	*Volvetur.*	*Volvi.*
גֻּלְגַּל	גֻּלְגָּל	יְגֻלְגַּל	גֻּלְגּוֹל
גֻּלְגַּלְתָּ &c.	גֻּלְגָּלִים &c.	אֲגֻלְגַּל &c.	

H I T H P A E L.

הִתְגַּלְגֵּל voluit se.

Coniugatur sicut Piel, præfixis tantùm literis formatiuis הִתְ.

Verba

Verba quinque literarum.

Quinque literarum verba numerantur ista סְחַרְחַר circuiuit, *in KAL.* יְפֵיפָה pulcher factus est, *&* חֲמַרְמַר turbatus est, *in Pual.*

K A L.

Futurum. *Circuibit.*	Benoni. *Circuiens.*	Præterit. *Circuivit.*
יְסַחֲרְחַר	סוֹחַרְחָר	סְחַרְחַר
אֲסַחֲרְחַר *&c.*	□ סוֹחַרְחָרִים *&c.*	סְחַרְחַרְתָּ *&c.*
יְסַחֲרְחֲרוּ. *&c.*	*&c.*	סְחַרְחֲרוּ

Imperat. &c. סְחַרְחַר *Circui.*
Infinit. סְחַרְחַר *Circuire.*

P V A L.

Futurum. *Turbabitur.*	Benoni. *Qui turbatur.*	Præteritum. *Turbatus est.*
יְחֳמַרְמַר	חֳמַרְמָר	חֳמַרְמַר
אֲחֳמַרְמַר. *&c.*	□ חֳמַרְמָרִים. *&c.*	חֳמַרְמַרְתָּ. *&c.*

Infinit. חֳמַרְמוֹר *Turbari.*

Sic יְפֵיפָה יְפֵיפִית.

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM PARS QVARTA.

De Dictione, & quibusdam communibus partium Orationis attributis.

CAPVT I.

DE ADVERBIO.

HEBRÆOS DICTIONIS *Vocabulo quatuor reliquas orationis partes complecti, iam antè dictum est. Nunc igitur de singulis ordine agemus.*

Aduerbia tot ferè sunt apud Hebræos, quot apud alios. Ea verò iuxta varias significationes, hoc ordine numerari possunt.

LOCI, פא פה פו hîc huc. בזה hic. מזה מפו hinc. הלם hic, huc, illuc. כה hic, huc, illuc, hinc, illinc. הנה huc. שם ibi, משם inde בית intus. ביתה intrò. חוץ foris. חוצה foras. מעלה supra. למעלה sursum. מטה infra. למטה deorsum, מתחת de sub. *id est*, infernè, ממעל

מִמַּעַל supernè. מֵעַל desuper.

TEMPORIS תְּמוֹל, אֶתְמוֹל, אֶתְמוּל heri, אֶמֶשׁ nocte preterita. הַיּוֹם hodie. מָחָר, מָחֳרָת cras. שִׁלְשׁוֹם nudius tertius. אָז, אָזַי tunc עַתָּה nunc. זֶה iam. תָּמִיד semper. עוֹד præterea, adhuc. כַּאֲשֶׁר, שֶׁאֲשֶׁר, לְמָתַי Exod.8.9. quando. פֶּתַע subito. פִּתְאֹם repente. מַהֵר, מְהֵרָה, citò כְּבָר iam, modò. עַד vsque, donec. עֶדֶן vel עֲדֶנָּה vsque adhuc. לְפָנִים priùs. אַחַר pòst, posteà, טֶרֶם antea, antequam, quod significat etiam *nondum*, vt *Gen*.24.15. בֹּקֶר vel שַׁחַר manè. עֶרֶב vesperi.

NVMERI *Aduerbia quære in numeris Aduerbialibus.*

NEGANDI אַיִן, אֵין, בְּאֵין, לֹא, *non* בְּלִי, בַּל, בִּלְתִּי nequaquam, minimè.

AFFIRMANDI כֵּן sic, ita, אָמְנָה, אָמֵן, אָמְנָם, אֲבָל, בְּכֵן, verè. אוּלָם, אָכֵן, אַךְ, certè, profectò.

DVBITANDI, לוּ forsitan. *Gen*.50.15. אַיִן *Psal*.24.4. אוּלַי si fortè. פֶּן ne fortè.

DEMONSTRANDI, הֵא הֵן, הִנֵּה en, ecce.

OPTANDI, לוּ, לוּא אַחֲלַי vtinam.

HORTANDI, *seu* obsecrandi, אָנָּא, אָנָּה, נָא, בִּי, quæso, age, eia.

ORDINIS, רִאשֹׁנָה, לָרִאשֹׁנָה primũ, prius. שֵׁנִית secundò, שְׁלִישִׁית, tertiò, &c. *Vtimur enim hîc ordinali numero fœminino.*

SIMILITVDINIS, כְּמוֹ, כַּאֲשֶׁר ſicut. כֵּן כֹּה, כָּכָה ſic.

QVALITATIS, טוֹב bene. רַע malè, כֵּן יָשָׁר 2.*Reg*.7.9. rectè. נָכוֹן firmiter. רָשָׁע impiè.

QVANTITATIS, רַב, הַרְבֵּה multùm. מְעַט parum. זְעֵר modicum.

VEHEMENTIÆ, מְאֹד valdè. מְאֹד מְאֹד *vel* בִּמְאֹד מְאֹד maximè, vehementiſſimè. אַף כִּי quanto magis, *vel* quanto minus, *pro ratione ſenſus.*

REMISSIONIS, מְעַט מְעַט, לְאַט, lentè ſenſim, pedetentim.

SEPARANDI, לְבַד ſeorſim.

CONGREGANDI, יַחַד יַחְדָּו pariter.

GENTIS, *quæ ſiunt ex adiectiuis fœmininis, vt* עִבְרִית Hebraicè. יְהוּדִית Iudaicè. אֲרָמִית Syriacè. יְוָנִית Græcè. רוֹמִית Romanè, Latinè.

PROHIBENDI, אַל ne, *quæ vox interdum etiam negat, ſicut & לֹא interdum prohibet.* אַל־תֵּן non dabit, *Pſ*.121.3.

INTERROGANDI, הֲלֹא, הֲכִי nónne? nunquid? מַדּוּעַ, לָמָּה cur? quare? *De loco*, אֵי, אַיֵּה

אֵיפֹה , אֱהִי *Oſe.* 13. 9. vbi? לְאָן , אָנָה , אָן quò? quorſum? מֵאַיִן vnde? *De tempore*, מָתַי quando? עַד־מָתַי *vel* עַד־אָנָה quamdiu? vſquequo? *De numero*, כַּמָּה quot? quoties? *De Qualitate*, אֵיכָכָה אֵיכָה אֵיךְ, quomodo? *De Quantitate*, כַּמָּה quantum?

COMPARANDI, *Aduerbia comparatiui & ſuperlatiui fiunt adminiculo vocum* מִן & מְאֹד *de quibus p.*1.*c.*4.& *p.*5.*c.*1.*n.*11.12.

CAPVT II.
De Præpoſitione, Coniunctione, & Interiectione.

PRÆPOSITIONES *hæ ferè numerantur,* אֶל *ad.* אֶת cũ. אַחַר poſt. אֵצֶל apud, iuxta. בְּלִי *vel* בְּלֹא ſine. בִּלְעֲדֵי, præter, בַּעֲבוּר, בִּגְלַל, בְּשֶׁל, propter. בֵּין inter. בְּעַד pro, per. הָלְאָה vltrà. זוּלָתִי præter. חוּץ extra. חֵלֶף *pro* לִפְנֵי ante. לְעֻמַּת iuxta, coram, è regione. לְפִי ſecundum. לְמַעַן propter. לְבַד præter. מוּל coram, ante, è regione. מִן, מֵאֵת, מֵעִם, à ab, *vel* de, ex. (*pro quo etiam legitur* לְמִן, לִפְנֵי, מִנִּי & מִנֵּי) נֶגֶד, נֹכַח coram, è regione. סָבִיב circa. עֵבֶר trans. עַד ad, vſque ad. עַל ſuper. עַל־דְּבַר propter. עִם cum. תַּחַת pro, ſub.

Quomodo

Quomodo autem nonnullæ literæ præpositionū munere fungãtur, dicemus in capite de seruilibus.

CONIVNCTIONVM potestates hæ ferè sunt.

Copulatiua, ו, & (*de qua pluribus p.4. c.6. & p.5.c.3.*) אַף, גַּם etiã. *Disiunctiua* אוֹ vel, aut. *Aduersatiua* כִּי אִם sed. וְאִם etsi. אַךְ veruntamen. *Continuatiua* אֲבָל attamen, quin etiam כִּי אַף quantò magis, *vel* minus. *Conditionalis* אִם, לוּ, אֲשֶׁר si : אוּלַי si fortè. וְלֹא, לוּלֵי nisi. *Causalis* כִּי quia. ו enim. אֲשֶׁר שֶׁ quia, quòd, quoniam : יַעַן, עֵקֶב, בַּאֲשֶׁר ideo quòd, proptereà quòd. בְּשַׁגַּם eo quòd etiam בַּעֲבוּר לְמַעַן *vt*. Notandum אֲשֶׁר & שֶׁ rectius dici *demonstratiuas*, quamuis etiam interdum causaliter pro *vt* sumantur. *Rationalis*, לָכֵן עַל־כֵּן ideo, idcirco ; אַךְ *Ps*.73.13. ergo. *Diminutiua* אַךְ, רַק tantùm, saltem.

INTERIECTIONES, *Dolentis* הוֹ, הוֹי, אוֹי, הִי, אִי אוֹיָה אַלְלַי væ. הָהּ heu. אֲהָהּ ahah. אָהּ heu, ah. *Gaudentis & insultantis* הֶאָח eugę. *Admirantis* אֵיכָה, אֵיךְ quomodo? *Blandientis* אָנָּה, אָנָּא, נָא obsecro, eia.

Quædam numerantur etiam in aduerbiis,

vt

ut suprà visum. Quæ significant væ *rectiùs dicuntur esse* comminantis, *seu* præsagientis malum. הוי *est etiam* exclamantis *seu* vocantis, *ut Zach.2.6. Isa.55.1.*

De communibus attributis partium orationis.

SVNT *nonnulla, quæ etsi in singulis orationis partibus (de quibus iam egimus) reperiantur, nequaquam tamen adeò necessariò cum illis coniuncta sunt, ut non potiùs & commodiùs, habita discentium ratione, seorsim post omnes explicanda videantur. Huius autem generis attributa sunt potissimùm, Affixa, Literæ seruiles & paragogicæ, Accentus. His accedent Numeralia, notæ Arithmeticæ, Literæ quas vocant Currentes, & inuestigatio Thematum seu Radicum.*

CAPVT III.

De Affixis Nominum, & simul aliis causis puncta nominum mutantibus.

CVR *in nominibus puncta mutentur, quatuor ferè causæ esse solent. I. Regimen genitiui. II. Numerus pluralis. III. Genus fæmininum. IV. Affixa. De Accentibus, qui non-*

nullam

nullam quoque punctorum mutationem efficiunt, *dicemus Cap.* 9. *Cæterùm inter has quatuor causas longè præstant affixa, cùm & insigni varietate constent, & omnium latissimè pateant. Ea igitur potissimùm tractanda suscipimus; reliquas tres causas, si quid notatione dignum habuerint, minimè neglecturi. Sed operæ pretium fuerit initio omnia affixa, quæ in tribus orationis partibus reperiuntur, simul proponere.*

AFFIXA TRIVM.
partium orationis.

Primæ Personæ.

Plur.		Sing.
נוּ י	*Generis Communis.*	י נִי

Secundæ Personæ.

Plurale.		Singulare.
כֶם	*Mascul. gen.*	ךָ & כָה
כֶן	*Fœm. gen.*	ךְ & כִי

Tertiæ personæ.

Plural.		Singul.
ם הֶם מו	*Mascul.*	ו וֹ הוּ נוּ
ן הֶן	*Fœmi.*	ה הָ נָה

Porrò ex his affixis נִי, נוּ, נָה, *tantùm Verbis*, הֶם הֶן *tantùm Nominibus tribuuntur. Reli-*

qua

qua vtrisque communia, licet alia aliis rariora, vel frequentiora sint, aut certis tantùm locis adhibeantur, quæ omnia vsus rectiùs docebit. Vnde autem omnia hæc affixa desumpta sint, & quid in nominibus significent (nam de affixorum significatione in verbis & Dictionibus suo loco agemus) dictum est pag. 40.

Iam verò antequam progrediamur, ista diligenter notanda sunt.

I. Ex tredecim illis punctis tantùm quatuor propriè mutabilia sunt, nimirum camets, tsere, segol (vel patach positum pro segol) & cholem. Cætera puncta ob quatuor illas causas non mutantur.

II. Scheua quandoque etiam mutatur, sed eam tantùm ob causam, ne duo scheuaim initio dictionis concurrant. Tunc enim euphoniæ causa prius scheua mutatur in chiric, vt דִּבְרֵי verba, דִּבְרֵיכֶם verba vestra, *pro* דְּבְרֵיכֶם דְּבָרִי. *Quòd si ex duobus scheuaim ita concurrentibus prius scheua sit compositum (vt sub gutturalibus ferè contingit) aufertur ex eo ipsum scheua, & remanet purum patach, aut segol, vt à* חָכָם sapiens, *in regimine plurali.* חַכְמֵי עוֹלָם sapientes

ſapientes mundi, *pro* חַכְמֵי : *Sic ab* עֵגֶל vitulus, עֶגְלוֹ vitulus eius, *pro* עֶגְלוֹ : *Et hoc quod de ſcheua diximus, etiam in verbis locum habet, vt* לִמְסוֹר ad tradendum, *pro* לִמְסוֹר.

III. Polyſyllaborum, & diſyllaborum in punctis mutandis eadem omnino eſt ratio. Nam in Polyſyllabis tantùm poſteriora duò puncta mutantur (ſi quidem ſunt ex mutabilium numero paulò antè dicto) prioribus immotis permanentibus: niſi fortè ſcheua antepenultimæ mutandum ſit in chiric, ne duo ſcheuaim ſimul legantur, vt צְדָקָה Iuſtitia, *in regimine* צִדְקַת אָדָם iuſtitia hominis, *pro* צְדְקַת: *& ſic de aliis.*

IV. Vt verba, ita & nomina partim ſunt perfecta, partim imperfecta. Imperfectorum pleraque ex formis verborum Quieſcentium, Defectiuorum, & Compoſitorum deriuantur: non tamen volumus accuratam hîc vtrorumque diſiunctionem requiri, quòd in ratione tractandi affixa, quædam alioqui perfecta, videantur faciliùs cum imperfectis poſſe percipi.

REGVLÆ

REGVLÆ ET FORMÆ punctorum mutabilium in Nominibus perfectis.

De Nominibus masculinis.

CAMETS ָ.

CAMETS *penultimæ syllabæ nominis perfecti, quæcumque sit causa mutationis, & qualecunque sequatur punctum, mutatur in scheva simplex; vel ob gutturalem in scheua compositum, vt* דָּבָר verbum, דְּבָרוֹ verbum eius. עָמָל labor, עֲמָלוֹ labor eius. *Sic ab adiectiuo* יָקָר pretiosus, *fit fœm.* יְקָרָה pretiosa, & *à* חָכָם sapiens, חֲכָמָה: *& à Benoni* נָבוֹן peritus, נְבוֹן מִלְחָמָה peritus belli.

CAMETS *vltimæ in regimine singulari, &* כֶם כֶן *affixis nominis singularis, vertitur in patach. In regimine autem plurali, &* חֵם חֵן כֶם כֶן *mutatur in scheva. Aliis in locis inuariatum manet.*

Forma duplicis Camets.

דָּבָר *Verbum.*

In regimine ſingulari דְּבַר: In plurali abſoluto דְּבָרִים *verba.* In regimine plural. דִּבְרֵי:

CVM AFFIXIS.

Plur.	Numerus.	Singul.
Verba eius. f. *Verba eius. m.* דְּבָרָיו דְּבָרֶיהָ:	3. *Perſ.*	*Verbum eius. f.* *Verbum eius. m.* דְּבָרוֹ דְּבָרָהּ:
Verba earum. f. *Verba eorum m.* דִּבְרֵיהֶם דִּבְרֵיהֶן:	3. *Perſ.*	*Verbum earum.* *Verbum eorum.* דְּבָרָם דְּבָרָן
Verba tua. f. *Verba tua. m.* דְּבָרֶיךָ דְּבָרַיִךְ:	2. *Perſ.*	*Verbum tuũ. f.* *Verbũ tuum. m.* דְּבָרְךָ דְּבָרֵךְ:
Verba veſtra. f. *Verba veſtra. m.* דִּבְרֵיכֶם דִּבְרֵיכֶן:	2. *Perſ.*	*Verbum veſtrum, f.* *Verbum veſtrum, m.* דְּבַרְכֶם דְּבַרְכֶן
Verba noſtra. *Verba mea.* *com. gen.* דְּבָרַי דְּבָרֵינוּ:	1. *Perſ.*	*Verbum noſtrum.* *Verbum meũ.* *com. gen.* דְּבָרִי דְּבָרֵנוּ

Hîc ſtudioſè notanda & retinenda affixorum ſignificatio, quam deinceps, breuitatis cauſa, in aliis formis nuſquam integrè adſcribemus.

ANNO

ANNOTATIO.

Quæ de vtroque Camets diximus in nomine דָּבָר, *intelligenda sunt etiam de aliis, quorum penultimam vel vltimam syllabam idem camets occupat. Retinet enim suam naturam, quodcunque aliud punctum præcedat, vel sequatur, vt à* קָדוֹשׁ ſanctus, *fit in regimine singulari* קְדוֹשׁ. *cum affixo,* קְדוֹשׁוֹ ſanctus eius. *In plurali absoluto,* קְדוֹשִׁים ſancti. *In regimine plur.* קְדוֹשֵׁי. *cum affixo,* קְדוֹשָׁיו ſancti eius, &c. *Sic* אָדוֹן dominus, *à cuius plurali* אֲדֹנִים domini, *regulariter fit* אֲדֹנַי domini mei. *Verùm quando hæc vox de Deo dicitur, semper est cum* ָ, אֲדֹנָי *& ponitur pro absoluto singulari* Dominus. כּוֹכָב. ſtella. *in regimine singul.* כּוֹכַב. *cum affixo,* כּוֹכָבוֹ ſtella eius *in plural. absoluto,* כּוֹכָבִים ſtellæ, *in regim. plur.* כּוֹכְבֵי. *cum affixo,* כּוֹכָבָיו. *Atque ita regulariter se habent. Inueniuntur tamen nonnulla huius formæ nomina, (nimirum duplex camets habentia) quæ mutant posterius camets in patach sequente dagesch, vt* גָּמָל camelus, גְּמַלּוֹ, גְּמַלָּיו, גְּמַלִּים. *Sic* קָטָן paruus שָׁפָן cuniculus, erinacius. *At* פָּרָשׁ eques, *primum camets nunquam mutat* פָּרָשִׁים, פָּרָשׁוֹ, *&c.*

TSERE ..

Tsere penultimæ nunquam mutatur, nisi sequatur camets vel segol. Si ergo sequitur camets, vt in לֵבָב cor, *mutatur vti ipsum camets penultimæ. Hæ enim duæ punctorum formæ (* דָּבָר *&* לֵבָב *) omnino similes sunt. Si verò segol sequitur, vt in* סֵפֶר liber, *tunc tsere similiter transit in scheva, vel (ne duo schevaim concurrant) in chiric,* סִפְרוֹ liber eius, סְפָרִים libri. ח *tamen &* ע *pro chiric ferè habent segol,* חֶלְקוֹ pars eius. עֶגְלוֹ vitulus eius, *à* חֵלֶק *&* עֵגֶל*: Porrò quorum prima est tsere, & secunda segol, vocantur nomina quinque punctorum.*

Tsere vltimæ, præcedente camets, mutatur in patach vel in scheva, vel non mutatur, perinde vt camets vltimæ. Si præcedat alia vocalis, quàm camets, vertitur in scheva, exceptis tribus affixis in singulari ךְ כֶם כֶן*, vbi tsere migrat in segol, ne duo schevaim concurrant.*

Forma quinque punctorum.

סֵפֶר *Liber.*

In plurali absoluto סְפָרִים, in regimine, סִפְרֵי :

CVM

CVM AFFIXIS.

Plural.	Numerus	Singul.
Libri eius.		*Liber eius.*
סְפָרָיו סְפָרֶיהָ	3. Perſ.	סִפְרוֹ סִפְרָהּ
סִפְרֵיהֶ▭ סִפְרֵיהֶן		סִפְרָ▭ סִפְרָן
סְפָרֶיךָ סְפָרַיִךְ	2. Perſ.	סִפְרְךָ סִפְרֵךְ
סִפְרֵיכֶ▭ סִפְרֵיכֶן		סִפְרְכֶ▭ סִפְרְכֶן
סְפָרַי סְפָרֵינוּ	1. Perſ.	סִפְרִי סִפְרֵנוּ

Sic etiam affixa recipit vox יֶשַׁע *ſalus*, (in qua patach eſt loco ſegol,) vt יִשְׁעוֹ *ſalus eius*. Item נֵרְדְּ, quod in plurali facit נְרָדִים, cum affixo נִרְדִּי *nardus mea*.

Alia forma quinque punctorum, in qua prima eſt ח, vt חֵלֶק *pars*, vel ע, vt עֵגֶל *vitulus*.

In plurali abſoluto עֲגָלִים, in regim. עֶגְלֵי.

CVM AFFIXIS.

Plural.	Numerus.	Singul.
Vituli eius.		*Vitulus eius.*
עֲגָלָיו עֲגָלֶיהָ	3. Perſ.	עֶגְלוֹ עֶגְלָהּ
עֶגְלֵיהֶם עֶגְלֵיהֶן		עֶגְלָ▭ עֶגְלָן
עֲגָלֶיךָ עֲגָלַיִךְ	2. Perſ.	עֶגְלְךָ עֶגְלֵךְ
עֶגְלֵיכֶם עֶגְלֵיכֶן		עֶגְלְכֶם עֶגְלְכֶן
עֲגָלַי עֲגָלֵינוּ	1. Perſ.	עֶגְלִי עֶגְלֵנוּ

Forma in qua prima ֵ, ſecunda ֵ; שָׁכֵן *vicinus*.

In regimine ſingul. שְׁכַן. In plural. abſol. שְׁכֵנִים. In regimine plurali, שְׁכֵנֵי. In gen. fœm. שְׁכֵנָה *vicina*.

CVM AFFIXIS.

Plural.		Numerus.	Singul.	
Vicini	*eius.*		*Vicinus eius.*	
שְׁכֵנֶיהָ	שְׁכֵנָיו	3. *Perſ.*	שְׁכֵנָהּ	שְׁכֵנוֹ
שְׁכֵנֵיהֶן	שְׁכֵנֵיהֶם		שְׁכֵנָן	שְׁכֵנָם
שְׁכֵנַיִךְ	שְׁכֵנֶיךָ	2. *Perſ.*	שְׁכֵנֵךְ	שְׁכֵנְךָ
שְׁכֵנֵיכֶן	שְׁכֵנֵיכֶם		שְׁכֶנְכֶן	שְׁכֶנְכֶם
שְׁכֵנֵינוּ	שְׁכֵנַי	1. *Perſ.*	שְׁכֵנֵנוּ	שְׁכֵנִי

Illa tamen Toarim, quæ ex ſecunda præteriti forma deſcendunt, etiam in regimine plural. & affixis כֶם כֶן הֶם הֶן ferè ſuum tſere retinent, חֲפֵצֵי *volentes*, שְׁכֵחֵי *obliuiſcentes*, &c.

Forma in qua prima alia, quàm ָ, ſecunda verò ֵ, vt כּוֹרֵם *vinitor*.

In plural. abſolut. כּוֹרְמִים. In reg. plur. כּוֹרְמֵי.

CVM

CVM AFFIXIS.

Plural.	Numerus	Singul.
Vinitores eius.		*Vinitor eius.*
כּוֹרְמָיו כּוֹרְמֶיהָ	3. Pers.	כּוֹרְמוֹ כּוֹרְמָהּ
כּוֹרְמֵיהֶם כּוֹרְמֵיהֶן		כּוֹרְמָם כּוֹרְמָן
כּוֹרְמֶיךָ כּוֹרְמַיִךְ	2. Pers.	כּוֹרֶמְךָ כּוֹרְמֵךְ
כּוֹרְמֵיכֶם כּוֹרְמֵיכֶן		כּוֹרֶמְכֶם כּוֹרֶמְכֶן
כּוֹרְמַי כּוֹרְמֵינוּ	1. Pers.	כּוֹרְמִי כּוֹרְמֵנוּ

DVPLEX SEGOL.

Quæ tam in penultima, quàm in vltima segol habent, vt מֶלֶךְ Rex, בֶּגֶד vestis, *vocantur nomina sex punctorum.*

In his prius segol ab affixa singularia modò in patach, vt in מֶלֶךְ, *modò in chiric mutatur, vt in* בֶּגֶד : *Vtrumque autem accidit propter sequens scheua : quod si absit etiam prius segol transit in scheua. Quædam tamen prius segol seruant, vt* קֶצֶף *à* קֶצְפְּךָ ira. *Segol posterius mutatur in scheua. Excipe pluralem absolutum, & affixa ei cognata (de quibus in fine huius capitis) quæ camets habent.*

Forma sex punctorum, מֶלֶךְ *Rex*, in qua suis locis est patach.

In plur. absol. מְלָכִים : In regim. plur. מַלְכֵי. Genus fœmin. מַלְכָּה *Regina.*

CVM AFFIXIS.

Plur.		Numerus.	Sing.	
Reges eius.			*Rex eius.*	
מְלָכֶיהָ	מְלָכָיו	3. *Perſ.*	מַלְכָּהּ	מַלְכּוֹ
מַלְכֵיהֶן	מַלְכֵיהֶם		מַלְכָּן	מַלְכָּם
מְלָכַיִךְ	מְלָכֶיךָ	2. *Perſ.*	מַלְכֵּךְ	מַלְכְּךָ
מַלְכֵיכֶן	מַלְכֵיכֶם		מַלְכְּכֶן	מַלְכְּכֶם
מְלָכֵינוּ	מְלָכַי	1. *Perſ.*	מַלְכֵּנוּ	מַלְכִּי

Sic עֶבֶד ſeruus, *& ſimilia, primam gutturalem habentia, niſi quòd pro ſcheva ſimplici ſub primâ requirant ſcheva compoſitum.*

Alia forma ſex punctorum בֶּגֶד *veſtis*, vbi ſub prima ſuis locis eſt chiric.

In plurali ⊏⊐ בְּגָדִים : In regim. plural. בִּגְדֵי :

CVM AFFIXIS.

Plural.		Numerus.	Singul.	
Veſtes eius.			*Veſtis eius.*	
בְּגָדֶיהָ	בְּגָדָיו	3. *Perſ.*	בִּגְדָהּ	בִּגְדוֹ
בִּגְדֵיהֶן	בִּגְדֵיהֶם		בִּגְדָן	בִּגְדָם
בְּגָדַיִךְ	בְּגָדֶיךָ	2. *Perſ.*	בִּגְדֵךְ	בִּגְדְךָ
בִּגְדֵיכֶן	בִּגְדֵיכֶם		בִּגְדְכֶן	בִּגְדְכֶם
בְּיָדֵינוּ	בְּגָדַי	1. *Perſ.*	בִּגְדֵנוּ	בִּגְדִי

Quando

Quando secunda est gutturalis ח, *aut* ע, *tunc duplex segol transit in duplex patach, vt* נַחַל torrens בַּעַל dominus. *Quando autem tertia est* ח *vel* ע, *sub prima remanet segol,* פֶּרַח flos, germen, זֶרַע semen. *Quamuis autem hæ duæ formæ* זֶרַע *&* בַּעַל *ad formas sex punctorum in omnibus spectent, tamen discentium gratiâ vtramque separatim proponendam duximus.*

Forma duplicis patach, vt בַּעַל *dominus.*

In plur. absol. בְּעָלִים : In reg. plur. בַּעֲלֵי.

CVM AFFIXIS.

Plural.		Numerus.	Singul.	
Domini eius.			*Dominus eius.*	
בְּעָלֶיהָ	בְּעָלָיו	3. *Pers.*	בַּעְלָהּ	בַּעְלוֹ
בַּעֲלֵיהֶן	בַּעֲלֵיהֶם		בַּעְלָן	בַּעְלָם
בְּעָלַיִךְ	בְּעָלֶיךָ	2. *Pers.*	בַּעְלֵךְ	בַּעַלְךָ
בַּעֲלֵיכֶן	בַּעֲלֵיכֶם		בַּעַלְכֶן	בַּעַלְכֶם
בְּעָלֵינוּ	בְּעָלַי	1. *Pers.*	בַּעְלֵנוּ	בַּעְלִי

Duo tamen sunt, quæ duplex segol admittunt, licet mediam gutturalem habeant, nimi-

 rum

rum □ לֶחֶם panis, *à quo* לַחְמוֹ, *&c. secundum formam* מֶלֶךְ: □ רֶחֶם matrix.

Forma, in qua patach pro segol secundæ, vt זֶרַע *semen.*

In plur. absol. □ זְרָעִים: In regim. plur. זַרְעֵי:

CVM AFFIXIS.

Plural.		Numerus.	Singul.	
Semina eius.			*Semen eius.*	
זְרָעֶיהָ	זְרָעָיו	3: *Perf.*	זַרְעָהּ	זַרְעוֹ
זַרְעֵיהֶן	זַרְעֵיהֶם		זַרְעָן	זַרְעָם □
זְרָעַיִךְ	זְרָעֶיךָ	2. *Perf.*	זַרְעֵךְ	זַרְעֲךָ
זַרְעֵיכֶן	זַרְעֵיכֶם		זַרְעֲכֶן	זַרְעֲכֶם
זְרָעֵינוּ	זְרָעַי	1. *Perf.*	זַרְעֵנוּ	זַרְעִי

Sic פֶּרַח flos, פֶּשַׁע præuaricatio, *& simi-lia, nisi quòd sub prima non habeant patach, sed chiric (sicut* בֶּגֶד*) vt* פִּשְׁעוֹ, פִּשְׁעֲךָ, פִּשְׁעִי, *&c.*

CHOLEM.

Cholem penultimæ non mutatur nisi post se habeat ֶ aut patach loco ֶ, tunc enim mutatur in ָ, & si quidem secunda radicis sit gutturalis, tunc regulariter sub secunda ponitur ֳ, & sub

& sub prima ֳ, *quemadmodum etiam in verbis fieri diximus pag.70.84.86.*

Cholem vltimæ nunquam mutatur, *vt* גָּדוֹל magnus, גְּדוֹלִים, *&c.*

Forma τȣ̃ cholem mutabilis, קֹדֶשׁ sanctitas.

In plur. absol. קֳדָשִׁים. In reg. קָדְשֵׁי.

CVM AFFIXIS.

Plural.	Numerus.	Singul.
Sanctitates eius.		*Sanctitas eius.*
קֳדָשָׁיו קֳדָשֶׁיהָ	3. *Pers.*	קָדְשׁוֹ קָדְשָׁהּ
קָדְשֵׁיהֶם קָדְשֵׁיהֶן		קָדְשָׁם קָדְשָׁן
קֳדָשֶׁיךָ קֳדָשַׁיִךְ	2. *Pers.*	קָדְשְׁךָ קָדְשֵׁךְ
קָדְשֵׁיכֶם קָדְשֵׁיכֶן		קָדְשְׁכֶם קָדְשְׁכֶן
קֳדָשַׁי קֳדָשֵׁינוּ	1. *Pers.*	קָדְשִׁי קָדְשֵׁנוּ

Sic רֹחַב latitudo, אֹרַח via, *& similia, patach pro segol habentia.*

Alia forma, in qua secunda est gutturalis, vt אֹהֶל *tabernaculum*. In plural. absoluto אֳהָלִים (quod tamen in regimine habet אָהֳלֵי, Psal. 120.5.)

CVM

CVM AFFIXIS.

Plural.	Numerus.	Singul.
Tabernacula eius.		*Tabernaculum eius.*
אֳהָלָיו אֳהָלֶיהָ	3 *Pers.*	אָהֳלוֹ אָהֳלָהּ
אָהֳלֵיהֶם אָהֳלֵיהֶן		אָהֳלָם אָהֳלָן
אֳהָלֶיךָ אֳהָלַיִךְ	2. *Pers.*	אָהֳלְךָ אָהֳלֵךְ
אָהֳלֵיכֶם אָהֳלֵיכֶן		אָהֳלְכֶם אָהֳלְכֶן
אֳהָלַי אֳהָלֵינוּ	1. *Pers.*	אָחֳלִי אָהֳלֵנוּ

Sic תֹּאַר forma. *Plurale* אֹהָלִים, *& illius affixa, quæ cholem in prima habent, vt* אֹהָלֶיךָ, *&c. rectiùs deducuntur à forma* אֹהֶל.

ANNOTATIO.

Quædam suum cholem in penultima retinent, vt כּוֹבַע galea, כּוֹבָעִים. *A* פֹּעַל opus *dicimus* פָּעֳלוֹ *&* פֹּצֲלוֹ, *in plur.* פְּעָלִים. *Sic etiam* רֹמַח lancea, רְמָחִים. קֹדֶשׁ sanctitas, *facit etiam* קָדָשִׁים. *Denique* שֹׁרֶשׁ *radix quadruplicem sortitur pluralem*, שָׁרָשִׁים *&* שְׁרָשִׁים, שָׁרְשִׁים שׁוֹרָשִׁים.

Regula generalis pro formis iam propositis.

Nomina quinque & sex punctorum, item quæcunque habent formam

כּוֹרָם

כּוֹרֶם קֹדֶשׁ & אֹהֶל , ob regimen singulare nullum omnino punctum mutant.

De nominibus fœmin. perfectis.

Cognitis iam fœmininorum terminationibus, quas in vtroque numero & status absoluti, & Regiminis sortiuntur, illud præterea studiosè notandum, fœminina in suis punctis mutandis (si qua in penultima vel vltima habent mutabilia) ferè sequi regulas punctorum mutabilium iam traditas, Exempli gratia. Vox צְדָקָה Iustitia, *cùm habet in vltima & penultima camets, referri debet ad formam* דָּבָר. *Sic* אִגֶּרֶת epistola, תִּפְאֶרֶת decor, *ad formam* מֶלֶךְ. מִשְׁקֹלֶת pondus, קְטֹרֶת incensum, *ad formam* קֹדֶשׁ. *Nam antepenultima, quæcunque illa sit, eadem ferè semper manet, nisi scheva propter aliud scheva sequens mutandum sit in chiric, vt in* צִדְקַת *contingit. Omissa igitur priorum regularum superuacanea repetitione, vnam aut alteram formam fœmininorum puncta mutabilia habentem subijciemus.*

Forma

Forma fœmininorum in ה, in qua duplex camets, vt צְדָקָה *Iustitia.*

Reg. singul. צִדְקַת Plural. absol. צְדָקוֹת, Reg. Plur. צִדְקוֹת:

CVM AFFIXIS.

Plur.	Numerus.	Sing.
Iustitia eius.		*Iustitia eius.*
צִדְקוֹתָיו צִדְקוֹתֶיהָ	3. Perf.	צִדְקָתוֹ צִדְקָתָהּ
צִדְקוֹתֵיהֶם *vel* צִדְקוֹתָם		צִדְקָתָם צִדְקָתָן
צִדְקוֹתֵיהֶן *vel* צִדְקוֹתָן		
צִדְקוֹתֶיךָ צִדְקוֹתַיִךְ	2. Perf.	צִדְקָתְךָ צִדְקָתֵךְ
צִדְקוֹתֵיכֶם צִדְקוֹתֵיכֶן		צִדְקַתְכֶם צִדְקַתְכֶן
צִדְקוֹתַי צִדְקוֹתֵינוּ	1. Perf.	צִדְקָתִי צִדְקָתֵנוּ

Sic בְּרָכָה benedictio, קְלָלָה maledictio, *& similia, paucis exceptis, quæ priora duo puncta non mutant, vt* מְצָרָה munitio, מְעָרָה spelunca, תְּעָלָה aquæ ductus, מְנָאָה pars, מְנָיָה idem. *Quando verò secunda est gutturalis, ante ipsam non ponitur chiric, sed patach, vt à* גְּעָרָה increpatio, *dicimus* גַּעֲרָתוֹ גַּעֲרַת *&c. non* גְּעָרַת גְּעָרָתוֹ.

ANNOTA

ANNOTATIO.

In cæteris fœmininis in ה *desinentibus, quæ (quantum ad puncta spectat) non habent formam* צְדָקָה, *nulla ferè difficultas est. Plerunque enim priora puncta immota manent: in vltima verò syllaba mutantur instar vocum* צְדָקָה *vel* תּוֹרָה. *Satis ergo fuerit statum duntaxat absolutum, regimen vtrumque, affixum vnum aut alterum præcipuarum formarum, quæ reliquæ sunt, in vtroque numero ponere. Inde enim quo modo flectantur, aut puncta mutent, & in qua re à* צְדָקָה *aut* תּוֹרָה *differant, perspici poterit.*

Affixum. Regimen. Absolutum.

Animal.

&c.	בְּהֶמְתְּךָ	בְּהֶמְתּוֹ	בֶּהֱמַת	בְּהֵמָה	Sing.
&c.	בְּהֵמוֹתֶיךָ	בְּהֵמוֹתָיו	בַּהֲמוֹת	בְּהֵמוֹת	Plur.

Rapina.

&c.	גְּזֵלָתְךָ	גְּזֵלָתוֹ	גְּזֵלַת	גְּזֵלָה	S.
&c.	גְּזֵלוֹתֶיךָ	גְּזֵלוֹתָיו	גְּזֵלוֹת	גְּזֵלוֹת	P.

Familia.

&c.	מִשְׁפַּחְתְּךָ	מִשְׁפַּחְתּוֹ	מִשְׁפַּחַת	מִשְׁפָּחָה	S.
&c.	מִשְׁפְּחוֹתֶיךָ	מִשְׁפְּחוֹתָיו	מִשְׁפְּחוֹת	מִשְׁפָּחוֹת	P.

Domi

Dominium.

S. מֶמְשָׁלָה מֶמְשֶׁלֶת מֶמְשַׁלְתּוֹ מֶמְשַׁלְתְּךָ &c.

P. מֶמְשָׁלוֹת מֶמְשְׁלוֹת מֶמְשְׁלוֹתָיו מֶמְשְׁלוֹתֶיךָ &c.

Consolatio.

S. נֶחָמָה נֶחָמַת נֶחָמָתוֹ נֶחָמָתְךָ &c.

P. נֶחָמוֹת נֶחָמוֹת נֶחָמוֹתָיו נֶחָמוֹתֶיךָ &c.

Affixum. Regimen. Absolutum.

Cadaver.

S. נְבֵלָה נִבְלַת נִבְלָתוֹ נִבְלָתְךָ &c.

P. נְבֵלוֹת נִבְלוֹת נִבְלוֹתָיו נִבְלוֹתֶיךָ &c.

Peculium.

S. סְגֻלָּה סְגֻלַּת סְגֻלָּתוֹ סְגֻלָּתְךָ &c.

P. סְגֻלּוֹת סְגֻלּוֹת סְגֻלּוֹתָיו סְגֻלּוֹתֶיךָ &c.

Ancilla.

S. שִׁפְחָה שִׁפְחַת שִׁפְחָתוֹ שִׁפְחָתְךָ &c.

P. שְׁפָחוֹת שִׁפְחוֹת שִׁפְחוֹתָיו שִׁפְחוֹתֶיךָ &c.

Abominatio.

S. תּוֹעֵבָה תּוֹעֲבַת תּוֹעֲבָתוֹ תּוֹעֲבָתְךָ &c.

P. תּוֹעֵבוֹת תּוֹעֲבוֹת תּוֹעֲבוֹתָיו תּוֹעֲבוֹתֶיךָ &c.

Duæ

Duæ formæ fœm. in ת.

Secunda.		Num. Sing.	Prima.	
Præcedente cholem & segol, vt קְטֹרֶת *incensum.*			*Præcedente duplici segol,* אִגֶּרֶת *epistola.*	
קְטָרְתָּהּ	קְטָרְתּוֹ	3 *Pers.*	אִגַּרְתָּהּ	אִגַּרְתּוֹ
קְטָרְתָּן	קְטָרְתָּם	3 *Pers.*	אִגַּרְתָּן	אִגַּרְתָּם
קְטָרְתֵּךְ	קְטָרְתְּךָ	2. *Pers.*	אִגַּרְתֵּךְ	אִגַּרְתְּךָ
קְטָרְתְּכֶן	קְטָרְתְּכֶם	2. *Pers.*	אִגַּרְתְּכֶן	אִגַּרְתְּכֶם
קְטָרְתֵּנוּ	קְטָרְתִּי	1. *Pers.*	אִגַּרְתֵּנוּ	אִגַּרְתִּי

Affixa in plurali non ponimus, cùm eo numero vtraque forma careat.

REGVLÆ ET FORMÆ punctorum mutabilium in nominibus Imperfectis.

MVLTÆ *tum Regulæ, tum Formæ nominum Perfectorum de punctis mutandis, etiam imperfectis communes sunt. Cur enim, exempli gratia,* מָקוֹם locus, (*à* קוּם surgere,) *in regimine & affixis mutet suum* ◌ָ *in*

O *scheva,*

ſcheua, מְקוֹמָם, מְקוֹמוֹ, *&c. ex regula* τῶ *camets in penultima poſiti intelligimus. Et ſic de aliis eiuſdem generis. Quare omiſſis iis, quæ ex præcedentibus facilè cognoſci poſſunt, Imperfectorum regulas breuiter præſcribemus, adiunctis ſuo loco duabus eorum communibus formis. Reliquas enim formas tum communes (quæ perpaucæ ſunt) tum proprias poſtea ſimul in tabula proponemus, vt ſimul omnes ante oculos habeantur.*

Ex Quieſcentibus Pe Iod.

Hæc plerunque mutant tſere in ſcheua, vt שְׁנָה, *quod infrà proponetur in tabula, nonnulla tamen illud retinent, vt* צֵאָה excrementum.

Ex Quieſcentibus Ajin Vau, vel Iod.

Plurima huius ordinis monoſyllaba, puncta ſua longa ferè non mutant, vt גֵּר peregrinus. גֵּרוֹ, גֵּרִים, גֵּרֵיהֶם, גֵּרֵי, גֵּרָיו, *&c. niſi quòd habentia camets, vt* צָר hoſtis, *illud camets in regimine ſingulari, modò mutent in patach, modò retineant. Diſſyllaba, vt* צֵדָה venatio, viaticum, *ſeruant*

quidem

quidem vbique tſere, ſed camets ſæpe mutant in ſcheua more perfectorum; ſæpe ſeruant præſertim fœminina, vt קָמָה ſeges, קָמָתוֹ, *&c.*

EXCEPTIONES.

I. *Duo ſunt huius ordinis, quæ ſuas vocales in plurali in camets præter normam mutant, illúdque deinceps vbique retinent,* עִיר ciuitas, עֲיָרִים, *&* עָרִים, עָרַי, עָרָיו, *&c.*

רֹאשׁ caput, רָאשִׁים רָאשֵׁי רָאשָׁיו. *Vocem* יוֹם dies, *reperies in formis nominum imperfectorum.*

II. *Quædam in regimine & affixis vtriuſque numeri ſortiuntur Vau quieſcens, vt* מָוֶת mors, מוֹתוֹ מוֹתִים, מוֹתֵי, מוֹתָיו, *&c.*

III. *Quædam Vau quieſcens mutant in Vau mobile.* שׁוּק vicus, platea, שׁוֹר bos, דּוּד olla, *in plurali* שְׁוָקִים שְׁוָרִים דְּוָדִים.

IV. *Quæ habent Iod mobile, vt* זַיִת oliva, *in regimine, affixis, & plurali faciunt illud quieſcere in tſere,* זֵית זֵיתוֹ זֵיתִים זֵיתֵי זֵיתָיו: *Horum communem formam ponimus* עַיִן *quam vocem vnà cum aliis anomalis, in ſequenti tabula reperies.*

Ex Quiescentibus Lamed Aleph.

צָבָא צְבָא צְבָאוֹ *Exercitus.*			דָּבָר
טֶנֶא טְנֵא טַנְאֲךָ *Canistrum.*	*sequitur formam*		מֶלֶךְ
פֶּלֶא פְּלֵא פִּלְאוֹ *Miraculum.*			בֶּגֶד
גֹּמֶא גֹּמֶא גָּמְאוֹ *Iuncus.*			קֹדֶשׁ

In regimine tamen singulari צְבָא *retinet* ְ *pro* ָ. *Tria alia habebis in formis sequentibus.*

Ex Quiescentibus Lamed He.

Quæ desinunt in ה *præcedente segol, vt* מִקְנֶה possessio, שָׂדֶה ager, *in regimine singulari mutant illud segol in tsere. In plurali autem & cum affixis in vtroque numero euanescit* ה *radicale. Nam* הו *&* הָ *quæ in illis reperis, ad affixa pertinent.*

Forma communis desinentium in ה, præcedente ֶ, vt מִקְנֶה *possessio.*

In regimine singul. מִקְנֵה in plur.absol. מִקְנִים in regim. plur. מִקְנֵי.

CVM

CVM AFFIXIS.

Plural.		Singul.
Possessiones eius.		*Possessio eius.*
מִקְנָיו מִקְנֶיהָ	3. Pers.	מִקְנֵהוּ מִקְנָהּ
מִקְנֵיהֶם מִקְנֵיהֶן		מִקְנֵם מִקְנֵן
מִקְנֶיךָ מִקְנַיִךְ	2. Pers.	מִקְנְךָ מִקְנֵךְ
מִקְנֵיכֶם מִקְנֵיכֶן		מִקְנְכֶם מִקְנְכֶן
מִקְנַי מִקְנֵינוּ.	1. Pers.	מִקְנִי מִקְנֵנוּ

Alia forma communis desinentium in ה, præcedente segol & camets, vt שָׂדֶה *ager.*

CVM AFFIXIS.

Plur.		Sing.
Agri eius, m.		*Ager eius. m.*
שָׂדָיו שָׂדֶיהָ	3. Pers.	שָׂדֵהוּ שָׂדָהּ
שְׂדֵיהֶם שְׂדֵיהֶן		שָׂדָם שָׂדָן
שָׂדֶיךָ שָׂדַיִךְ	2. Pers.	שָׂדְךָ שָׂדֵךְ
שְׂדֵיכֶם שְׂדֵיכֶן		שָׂדְכֶם שָׂדְכֶן
שָׂדַי שָׂדֵינוּ	1. Pers.	שָׂדִי שָׂדֵנוּ

Plurale פָּנִים facies, vultus, *sequitur plurale* שָׂדִים, *cùm sit ab inusitato nomine* פָּנֶה.

Nota.

Omittimus hîc formam desinentium in ה *præcedente camets ,* *vt* תִּגְרָה contentio , *&c. in quibus vltima omnino mutatur , ſicut* תּוֹרָה *pag. 36.reliquis punctis manentibus. Quæ autem ante* ה *habent duplex camets , vt* שָׁנָה annus , מָנָה pars, *&c. ea variantur per omnia, vt poſteriores duæ ſyllabæ ,* דָקָה, *in voce & forma perfecta* צְדָקָה*. pag.206.*

Monoſyllaba יָד manus , דָם ſanguis , דָג piſcis , *& ſi qua alia, in omnibus ferè ſuum camets aut mutant aut ſeruant , vt ſecunda ſyllaba* בָר *vocis* דָּבָר. *pag. 194. Communis forma erit* יָד manus , *niſi quod* דָם *facit* דִּמְכֶם *non* דָּמְכֶם *: Sed de quieſcentibus Lamed He plura in tabula Imperfectorum hoc ipſo capite.*

Ex defectiuis Ajin.

In diſſyllabis mutandis ſemper ſpectandum punctum primæ radicalis (non autem literæ Heemanticæ מ *) quod ſi camets ſit , vt* מָסָךְ aulæum , *mutatur vbique in patach* מַסַכִּי מְסַכּוֹ, *&c. ſi tſere , vt* מָגֵן clypeus , *tranſit in chiric, vt* מָגִנּוֹ מְגִנֵּי מָגִנִּים , *Si cholem, vt* מָעוֹז fortitudo, *migrat in kibbuts , vt* מָעֻזּוֹ מָעֻזְּךָ מָעֻזִּים *&c.*

Huc

Huc spectat etiam מְסַב circuitus, *in quo patach mutatur in chiric paruum* מְסִבּוֹ ▭ מְסִבִּים
מְסִבָּיו.

In monosyllabis vocales mutabiles habentibus, quamdiu monosyllaba manent, nihil mutatur. Quodsi ob aliquam causam syllabis augeantur, tria illa puncta mutantur, vt in disyllabis iam vidimus, nimirum camets in patach: tsere in chiric: cholem in kibbuts, עֹז fortis, עֻזִּי
▭ עֻזִּים עֻזְּךָ עֻזּוֹ, *&c.* קֵן nidus, ▭ קִנִּים קִנְּךָ קִנִּי,
&c. עֹז fortitudo, עָזִּי ▭ עָזִּים עָזְּךָ עָזּוֹ, *&c.*
Quædam præter normam mutant etiam patach aliàs breue, in chiric (si videlicet dictio syllabis crescat) vt פַּת bucella, פִּתִּי ▭ פִּתִּים פִּתְּךָ: *&c.*
Sic סַף limen, צַד latus, מַס tributum.

TABVLA.

IMPERFECTORVM ET similium Nominum cum Affixis.

PRIMA *vox cuiusque paradigmatis sequentis tribuitur statui Absoluto: secunda Regimini. Reliquæ conueniunt Affixis, quorum*

significationes, breuitatis causa, nunc prætermittimus.

Pater.

S. אָב אֲבִ *vel* אֲבִי אָבִיו *vel* אָבִהוּ אָבִיהָ אֲבִיהֶם אֲבִיהֶן
אָבִיךָ אָבִיךְ אֲבִיכֶם ▭ אֲבִיכֶן אָבִי אָבִינוּ:

P. אָבוֹת אֲבוֹת אֲבוֹתָיו אֲבוֹתֶיהָ אֲבוֹתֵיהֶם אֲבוֹתֵיהֶן
אֲבוֹתֶיךָ אֲבוֹתַיִךְ אֲבוֹתֵיכֶם אֲבוֹתֵיכֶן אֲבוֹתַי אֲבוֹתֵינוּ:

Frater.

S. אָח אֲחִי אָחִיו *vel* אָחִיהוּ אֲחִיהָ אֲחִיהֶם אֲחִיהֶן אָחִיךָ
אָחִיךְ אֲחִיכֶם ▭ אֲחִיכֶן אָחִי אָחִינוּ:

P. אַחִים אֲחֵי אֶחָיו אַחֶיהָ אֲחֵיהֶם אֲחֵיהֶן אַחֶיךָ אַחַיִךְ
אֲחֵיכֶם אֲחֵיכֶן אַחַי *vel propter accentum* אֶחָי
אַחֵינוּ:

Sic dicitur חָמִיךְ socer tuus, *Gen.*38.13. *ab* חָם *&* v.25. חָמִיהָ.

Soror.

S. אָחוֹת אֲחוֹת אֲחוֹתוֹ *vel* אַחוֹתוֹ אֲחוֹתָהּ אֲחוֹתָם אֲחוֹתָן
אֲחוֹתְךָ אֲחוֹתֵךְ אֲחוֹתְכֶם אֲחוֹתְכֶן אֲחוֹתִי אֲחוֹתֵנוּ:

P. אֲחָיוֹת אַחְיוֹת אַחְיוֹתָיו אַחְיוֹתֶיהָ אַחְיוֹתֵיהֶם▭
אַחְיוֹתֵיהֶן אַחְיוֹתֶיךָ אֲחוֹתַיִךְ אֲחוֹתֵיכֶם אֲחוֹתֵיכֶן
אַחְיוֹתַי אַחְיוֹתֵינוּ:

Hæc vox אֲחוֹ▭ת, *in quibusdam affixis sub* א *habet* ־ *sine Iod sequente, prout notauimus.*

Ancilla.

Ancilla.

S. אָמָה אֲמַת אֲמָתוֹ אֲמָתָהּ אֲמָתָם אֲמָתָן אֲמָתְךָ אֲמָתֵךְ
אֲמַתְכֶם אֲמַתְכֶן אֲמָתִי אֲמָתֵנוּ׃

P. אֲמָהוֹת אַמְהוֹת אַמְהוֹתָיו אַמְהוֹתֶיהָ אַמְהוֹתֵיהֶם הֶן
אַמְהוֹתֶיךָ אַמְהוֹתַיִךְ אַמְהוֹתֵיכֶם כֶן אַמְהוֹתַי אַמְהוֹתֵינוּ׃

Domus.

S. בַּיִת בֵּית בֵּיתוֹ בֵּיתָהּ בֵּיתָם בֵּיתָן בֵּיתְךָ בֵּיתֵךְ
בֵּיתְכֶם בֵּיתְכֶן בֵּיתִי בֵּיתֵנוּ׃

P. בָּתִּים בָּתֵּי בָּתָּיו בָּתֶּיהָ בָּתֵּיהֶם בָּתֵּיהֶן בָּתֶּיךָ בָּתַּיִךְ
בָּתֵּיכֶם בָּתֵּיכֶן בָּתַּי בָּתֵּינוּ׃

Filius.

S. בֵּן בֶּן *vel* בֶּן בְּנוֹ בְּנָהּ בְּנָם בְּנָן בִּנְךָ בְּנֵךְ בִּנְכֶם
בִּנְכֶן בְּנִי בְּנֵנוּ׃

P. בָּנִים בְּנֵי בָּנָיו בָּנֶיהָ בְּנֵיהֶם בְּנֵיהֶן בָּנֶיךָ בָּנַיִךְ
בְּנֵיכֶם בְּנֵיכֶן בָּנַי בָּנֵינוּ׃

Filia.

S. בַּת *Idē reg.* בִּתּוֹ בִּתָּהּ בִּתָּם בִּתָּן בִּתְּךָ בִּתֵּךְ בִּתְּכֶם
בִּתְּכֶן בִּתִּי בִּתֵּנוּ׃

P. בָּנוֹת בְּנוֹת בְּנוֹתָיו בְּנוֹתֶיהָ בְּנוֹתֵיהֶם בְּנוֹתֵיהֶן
בְּנוֹתֶיךָ בְּנוֹתַיִךְ בְּנוֹתֵיכֶם בְּנוֹתֵיכֶן בְּנוֹתַי בְּנוֹתֵינוּ׃

Peccatum.

S. חַטָּאת חַטַּאת חַטָּאתוֹ חַטָּאתָהּ חַטָּאתָם חַטָּאתָן
חַטָּאתְךָ תֵךְ חַטַּאתְכֶם חַטַּאתְכֶן חַטָּאתִי חַטָּאתֵנוּ׃

P. חַטָּאוֹת חַטְּאֹת חַטֹּאתָיו חַטֹּאתֶיהָ חַטֹּאתֵיהֶם הֶן
חַטֹּאתֶיךָ תַיִךְ חַטֹּאתֵיכֶם כֶן חַטֹּאתַי חַטֹּאתֵינוּ׃

Alia forma.

Peccatum.

S. חטא *Idem reg.* חטאו חטאה חטאם ▭ חטאן חטאך חטאך
חטאך חטאכם ▭ חטאכן חטאי חטאנו:
P. חטאים ▭ חטאי חטאיו חטאיה חטאיהם ▭ חטאיהן
חטאיך חטאיך חטאיכם ▭ חטאיכן חטאי חטאינו:

Exercitus.

S. חיל חיל חילו חילה חילם ▭ חילן חילך חילך
חילכם ▭ חילכן חילי חילנו:
P. חילים חילי חיליו חיליה חיליהם ▭ חיליהן חיליך
חיליך חיליכם ▭ חיליכן חילי חילינו:

Infirmitas.

S. חלי *vel* חלי *Idem reg.* חליו חליה חלים ▭ חלין
חליך חליך חליכם ▭ חליכן חליי חלינו:
P. חליים חליי חליו חליית חלייהם ▭ חלייהן חלייך
חלייך חלייכם ▭ חלייכן חליי חליינו:

Manus.

S. יד יד ידו ידה ידם ▭ ידן ידך ידך ידכם ▭ ידכן
ידי ידנו:
P. ידים ▭ ידי ידיו ידיה ידיהם ▭ ידיהן ידיך ידיך
ידיכם ▭ ידיכן ידי ידינו:

Dies.

S. יום *Idem reg.* יומו יומה יומם ▭ יומן יומך יומך
יומכם יומכן יומי יומנו:

Plur.

P. יָמִים ▭ יְמֵי יָמָיו יָמֶיהָ יְמֵיהֶם ▭ יְמֵיהֶן יָמֶיךָ יָמַיִךְ
יְמֵיכֶם ▭ יְמֵיכֶן יָמַי יָמֵינוּ:

Vas, instrumentum.

S. כְּלִי *Idem reg.* כֶּלְיוֹ כֶּלְיָהּ כֶּלְיָם כֶּלְיָן כֶּלְיְךָ כֶּלְיֵךְ
כֶּלְיְכֶם ▭ כֶּלְיְכֶן כֶּלְיִי כֶּלְיֵנוּ:
P. כֵּלִים כְּלֵי כֵּלָיו כֵּלֶיהָ כְּלֵיהֶם כְּלֵיהֶן כֵּלֶיךָ כֵּלַיִךְ
כְּלֵיכֶם כְּלֵיכֶן כֵּלַי כֵּלֵינוּ

Solium.

S. כִּסֵּא *Idem reg.* כִּסְאוֹ כִּסְאָהּ כִּסְאָם כִּסְאָן כִּסְאֲךָ כִּסְאֵךְ
כִּסְאֲכֶם כִּסְאֲכֶן כִּסְאִי כִּסְאֵנוּ:
P. כִּסְאוֹת *Idem reg.* כִּסְאוֹתָיו כִּסְאוֹתֶיהָ כִּסְאוֹתֵיהֶם הֶן
כִּסְאוֹתֶיךָ תַיִךְ כִּסְאוֹתֵיכֶם כֶן כִּסְאוֹתַי כִּסְאוֹתֵינוּ:

כִּסֵּא *hoc peculiare habet, quòd affixis iunctum, amittat Dagesch.*

Innocens.

S. נָקִי נְקִי נְקִיּוֹ נְקִיָּהּ נְקִיָּם נְקִיָּן נְקִיְּךָ נְקִיֵּךְ נְקִיְּכֶם
נְקִיְּכֶן נְקִיִּי נְקִיֵּנוּ:
P. נְקִיִּים *vel* נְקִיִּם נְקִיֵּי נְקִיָּיו נְקִיֶּיהָ נְקִיֵּיהֶם נְקִיֵּיהֶן
נְקִיֶּיךָ נְקִיַּיִךְ נְקִיֵּיכֶם נְקִיֵּיכֶן נְקִיַּי נְקִיֵּינוּ:

Posset fortasse rectius dici נְקִיֵּךְ *sicuti dicitur* תֶּלְיֶךָ *Gen. 27.3. & sic etiam cum quibusdam aliis præponi chiric.*

Synagoga.

S. עֵדָה עֲדַת עֲדָתוֹ עֲדָתָהּ עֲדָתָם עֲדָתָן עֲדָתְךָ עֲדָתֵךְ
עֲדַתְכֶם עֲדַתְכֶן עֲדָתִי עֲדָתֵנוּ:

Plur.

P. עֵדוֹת עֲדוֹת עֲדוֹתָיו עֲדוֹתֶיהָ עֲדוֹתֵיהֶם▭ עֲדוֹתֵיהֶן
עֲדוֹתֶיךָ עֲדוֹתַיִךְ עֲדוֹתֵיכֶם עֲדוֹתֵיכֶן עֲדוֹתַי עֲדוֹתֵינוּ:

Oculus.

S. עַיִן עֵין עֵינוֹ עֵינָהּ עֵינָם עֵינָן עֵינְךָ עֵינֵךְ עֵינְכֶם▭
עֵינְכֶן עֵינִי עֵינֵנוּ
P. עֵינַיִם▭ עֵינֵי עֵינָיו עֵינֶיהָ עֵינֵיהֶם▭ עֵינֵיהֶן עֵינֶיךָ
עֵינַיִךְ עֵינֵיכֶם▭ עֵינֵיכֶן עֵינַי עֵינֵינוּ:

Angulus.

S. פֵּאָה פְּאַת פְּאָתוֹ פְּאָתָהּ פְּאָתָם פְּאָתָן פְּאָתְךָ פְּאָתֵךְ
פְּאַתְכֶם▭ פְּאַתְכֶן פְּאָתִי פְּאָתֵנוּ:
P. פֵּאוֹת פַּאֲתֵי פַּאֲתָיו פַּאֲתֶיהָ פַּאֲתֵיהֶם▭ פַּאֲתֵיהֶן
פַּאֲתֶיךָ פַּאֲתַיִךְ פַּאֲתֵיכֶם▭ כֶן פַּאֲתַי פַּאֲתֵינוּ:

Os.

S. פֶּה פִּי פִּיו *vel* פִּיהוּ פִּיהָ פִּיהֶם▭ *vel* פִּימוֹ פִּיהֶן
פִּיךָ פִּיךְ פִּיכֶם▭ פִּיכֶן פִּי פִּינוּ:
פִּיִּם▭ פִּיּוֹת *vel* פֵּיוֹת *vel* פִּיפִיּוֹת

In regimine פֵּי *non reperitur. Cætera eadem in Regimine manent. In plurali nulla reperiuntur affixa. Rectiùs tamen formari poterunt à* פִּיּוֹת *more fæm. ut* פִּיּוֹתַי, פִּיּוֹתֶיךָ פִּיּוֹתָיו, *&c.*

Fructus.

S. פְּרִי *Idem in reg.* פִּרְיוֹ פִּרְיָהּ פִּרְיָם▭ פִּרְיָן פִּרְיְךָ
פִּרְיֵךְ פִּרְיְכֶם▭ פִּרְיְכֶן פִּרְיִי פִּרְיֵנוּ:

Plur.

P. פְּרָיִים ⊏⊐ פְּרָיֵי פְּרָיָיו פְּרָיֶיהָ פְּרָיֵיהֶם ⊏⊐ פְּרָיֵיהֶן פְּרָיֶיךָ פְּרָיַיִךְ פְּרָיַיִךְ פְּרָיֵיכֶם ⊏⊐ פְּרָיֵיכֶן פְּרָיַי פְּרָיֵינוּ׃

Agnus.

S. שֶׂה שֵׂה שֵׂיוֹ *vel* שֵׂיהוּ שֵׂיָהּ שֵׂיָם ⊏⊐ שֵׂיָן שֵׂיְךָ שֵׂיֵךְ שֵׂיְכֶם ⊏⊐ שֵׂיְכֶן שֵׂיִי שֵׂיֵנוּ׃

Nomen שֶׂה *caret plurali, & eius affixis.*

Nomen.

S. שֵׁם *Idem in reg. vel,* שֶׁם ⊏⊐ שְׁמוֹ שְׁמָהּ שְׁמָם ⊏⊐ שְׁמָן שִׁמְךָ *vel* שְׁמֶךָ שְׁמֵךְ שִׁמְכֶם שִׁמְכֶן שְׁמִי שְׁמֵנוּ׃

P. שֵׁמוֹת שְׁמוֹת שְׁמוֹתָיו שְׁמוֹתֶיהָ שְׁמוֹתֵיהֶם ⊏⊐ *vel* שְׁמוֹתָם שְׁמוֹתֵיהֶן תָן שְׁמוֹתֶיךָ שְׁמוֹתַיִךְ שְׁמוֹתֵיכֶם ⊏⊐ כֶן שְׁמוֹתַי שְׁמוֹתֵינוּ׃

Somnus.

S. שֵׁנָה שְׁנַת שְׁנָתוֹ שְׁנָתָהּ שְׁנָתָם שְׁנָתָן שְׁנָתְךָ שְׁנָתֵךְ שְׁנַתְכֶם ⊏⊐ שְׁנַתְכֶן שְׁנָתִי שְׁנָתֵנוּ׃

P. שֵׁנוֹת שְׁנוֹת שְׁנוֹתָיו שְׁנוֹתֶיהָ שְׁנוֹתֵיהֶם ⊏⊐ שְׁנוֹתֵיהֶן שְׁנוֹתֶיךָ שְׁנוֹתַיִךְ שְׁנוֹתֵיכֶם ⊏⊐ שְׁנוֹתֵיכֶן שְׁנוֹתַי שְׁנוֹתֵינוּ׃

Labium.

S. שָׂפָה שְׂפַת שְׂפָתוֹ שְׂפָתָהּ שְׂפָתָם ⊏⊐ שְׂפָתָן שְׂפָתְךָ שְׂפָתֵךְ שְׂפַתְכֶם ⊏⊐ שְׂפַתְכֶן שְׂפָתִי שְׂפָתֵנוּ׃

P. שְׂפָתַיִם *vel* שְׂפָתוֹת *vel* שְׂפָתוֹת שִׂפְתֵי שְׂפָתָיו שְׂפָתֶיהָ שִׂפְתֵיהֶם שִׂפְתֵיהֶן שְׂפָתֶיךָ *vel* שְׂפָתוֹתֶיךָ שְׂפָתַיִךְ שִׂפְתֵיכֶם ⊏⊐ כֶן שְׂפָתַי *vel* שְׂפָתוֹתַי׃ &c.

Omnis, totus.

P. כֹּל *Idem* כֻּלּוֹ *vel* כֻּלֹּה כֻּלָּהּ כֻּלָּם *vel* כֻּלְּהֶם כֻּלָּן כֻּלָּנָה

כֻּלָּנָה *vel* כֻּלְּהֶנָה כֻּלֵּךְ כֻּלֵּךְ *vel* כֻּלְּךָ כֻּלְּכֶם כֻּלְּכֶן כֻּלִּי כֻּלָּנוּ: *Affixis pluralibus caret, & cum Maccaph habet* כָּל־.

Huc referenda est vox יֵשׁ est, *à radice* יָשָׁה, *quæ, etsi pro verbo substantiuo vtriusque numeri vsurpetur, magis tamen nominis quàm verbi naturam imitatur.* יֶשְׁנוֹ *vel* יֶשְׁנוֹ est ipse. יֶשְׁנָהּ est ipsa. יֶשְׁנָם sunt ipsi. יֶשְׁנָן sunt ipsæ. יֶשְׁךָ es tu, *m.* יֶשֵׁךְ es tu, *f.* יֶשְׁכֶם estis vos, *m.* *Deut.* 13.3. *habet* יֶשְׁכֶם. יֶשְׁכֶן estis vos, *f.* יֶשְׁנִי sum ego, יֶשְׁנוּ sumus nos.

Denique in superiori Tabula tantùm septem formæ aliis etiam nominibus eiusdem punctationis sunt communes, scilicet יָד חֳלִי נְקִי עֵדָה עַיִן פְּרִי שָׁנָה: *Reliquæ singulis propriæ & peculiares.*

ANNOTATIONES
generales de Affixis.

I. Loco ו, *ponitur aliquando* ה, *ut Ps.* 42.9. *Gen.* 26.25. שִׁירֹה *pro* שִׁירוֹ canticum eius. ה *interdum non habet Mappic.* שִׁכְמָה. humerus eius, *fœm. Sic* לָה illi. *Illud Osee.* 13.2. כִּתְבוּנָם *secundum* similitudinem suam, *ponitur pro singulari affixo*, כִּתְבוּנָתָם. *In quibusdam: pro affixo* ם

▭ *reperitur* מו *vt Ps.*17.10. פִּימוֹ os eorum, & 21.11. פִּרְיָמוֹ fructus eorum, & 89.18. עֻזָּמוֹ fortitudo eorum. *Pro* ו, *affixo interdum reperitur* הו, *remoto plerunque Iod signo plurali, non tamen semper, vt* גִּבּוֹרָהוּ fortes eius, *pro* גִּבּוֹרָיו. רֵעֵהוּ socij eius, *pro* רֵעָיו. עֵינֵיהוּ *pro* עֵינָיו oculi eius. *Illud* תַּגְמוּלוֹהִי retributiones eius, *pro* תַּגְמוּלָיו, *Chaldaicum est.*

II. Quæ pluralem formant in וֹת, *non tantùm assumunt* ▭, *vt* תּוֹרוֹתָ▭ leges eorum, *sed etiam* מו *præcedente Iod, vt* מוֹסְרוֹתֵימוֹ vincula eorum. *De literis, quæ aliquando affixis adduntur, agendum infrà cap. 7. de literis Paragogicis.*

III. Regimen plurale sine vlla punctorum diuersitate sequuntur hæc quatuor, כֶן, כֶ▭, חֶן, חֶם, *cuius idcirco cognata Affixa vocantur. Reliqua verò affixa pluralia (nimirum* ינו, ־י, יִ, יךָ, יִךְ, יהָ, יו *) eodem modo cognata sunt pluralis Numeri status absoluti.*

CAPVT

CAPVT IV.

De Affixis Verborum.

QVEMADMODVM *nominibus tribuuntur affixa , quæ nonnullam punctorum mutationem in iis efficiunt , ita etiam verbis. Vt enim ex* דָּבָר *&* ךָ *fit* דְּבָרְךָ verbum tuum, *ita ex* מָסַר *&* ךָ *fit* מְסָרְךָ tradidit te. *Cæterùm cùm non tantùm eadem ferè affixa, & verbis & nominibus conueniant (vt initio præcedentis capitis ostendimus) sed etiam eædem penè leges & mutandorum punctorum causæ vtrisque communes sint , non est quod quisquam adeò nouam ex hoc capite difficultatem sibi oriri existimet. Priusquam autem singularum personarum affixa proponamus , tria notanda sunt.*

I. Affixa ferè solis actiuis seu transitiuis verbis conueniunt. Nam per affixa indicatur actio, quæ velut in aliam personam patientem transit. Vnde fit , vt verborum affixa per Accusatiuos Pronominis Me , te , eum , eam , nos , vos, eos, eas, *explicanda sint, vt* מְסָרְךָ tradidit te, *& non* tradidit tibi. *Idcirco de Passiuis Con-*

iugationibus, *Niphal*, *Pual*, *Hophal*, *immo etiam de Hithpael* (*quæ actionem immanentem significat*) *hoc loco nihil dicendum erit.*

II. Tertia persona verborum omnia affixa, (*quæ sunt decem*) *recipit*, eum, eam, eos, eas, te, *masc.* te, *fœm.* vos, *masc.* vos, *fœm.* me, *com.* nos, *com.* *Secundæ personæ sex attribuuntur*, *ut* eum, eam, eos, eas, me, *c.* nos, *c.* *Primæ octo*: *ut* eum, eam, eos, eas, te, *m.* te, *f.* vos *m.* vos, *f.* *non apparet tamen sufficiens causa*, *cur non prima & secunda possint etiam suarum personarum affixa admittere*, *præsertim cum legamus*, *Ezech.* 29. *vers.* 3. וַאֲנִי עֲשִׂיתִנִי & ego feci me. *Cur enim non eodem modo liceat dicere*, *quantum quidem ad phrasin attinet*, & nos fecimus nos: & tu fecisti te: & vos fecistis vos? *Verùm quia huiusmodi locutiones perraræ sunt*, *idcirco hæc affixa cum his personis rectè solent prætermitti. Dixi ferè solis actiuis*: *nam aliquando etiam Passiuis conueniunt*, *ut* בְּיוֹם הִבָּרְאָם *Gen.* 5.2. in die creari eos, *id est*, qua creati sunt, *ubi dicitur quidem infinitiuus poni pro nomine*, creationis eorum, *interim tamen manet*

infinitiuus, nec verè transit in nomen. Simile est illud Ezech. 29.13. בְּיוֹם הִבָּרַאֲךָ in die creari te, *id est*, cùm creareris.

III. *Neutra cum affixis quoque interdum reperiuntur: quæ tamen affixa per Accusatiuum more aliorum explicanda non sunt, sed subintelligenda aliqua particula, quam sensus requirit, vt* יְגֻרְךָ *Psal.* 5. 5. *non significat* habitabit te, *sed* habitabit tecum. *Ponitur enim* ךָ *pro* עִמְּךָ tecum. *Hoc nonnunquam fit etiam in aliis, Gen.* 37.4. דַּבְּרוֹ לְשָׁלוֹם *pro* דַּבֵּר עִמּוֹ *loquere cum illo in pace, & Ier.* 10. 20. *filij mei* יְצָאֻנִי egressi sunt ex me, *pro* יָצְאוּ מִמֶּנִּי. חֹטְאִי *Prou.* 8.36. peccans contra me. שִׁחֲרוֹ *Prou.*13. 24. *pro* לוֹ diluculauit ei.

IV. *Affixa in verbis non ita perpetuò ac necessariò vsurpantur, vt in nominibus. Sæpe enim eorum loco Pronominibus separatis, aliarum linguarum more vtuntur, de quibus in secunda parte egimus, quæ tamen iam breuiter memoriæ causa subiungimus.*

Eas.

Eas.	*Eos*	*Eam.*	*Eum.*
אֹתָן	אֹתָם	אֹתָהּ	אֹתוֹ
Vos, f.	*Vos. m.*	*te, f.*	*te, m.*
אֶתְכֶן	אֶתְכֶם	אֹתָךְ	אֹתְךָ
אֹתָנוּ *Nos com.*		אֹתִי *Me com.*	

Licebit ergo dicere cum affixo, מְסָרוֹ *vel cum integro Pronomine*, מָסַר אֹתוֹ tradidit illum, *&c. Sed iam singulis personis & vocibus per omnes modos sua affixa adiungamus, in quibus punctorum positio, ac mutatio diligentissimè notanda est. Ipsa enim exempla huius verbi* מָסַר *erunt pro verbis omnibus loco regularum. Denique cùm affixa pluralia fœminina à masculinis vna tantùm litera differant, satis erit totius fœmininæ vocis postremam tantùm syllabam addere.*

KAL.

Præteritum מָסַר *Tradidit*, masc.

Pluralia.		Affixa	Singularia.	
Eas.	*Eos.*		*Eam.*	*Eum.*
־ָן	מְסָרָם	3. *Pers.*	מְסָרָהּ	מְסָרָהוּ *vel* מְסָרוֹ
Vos, f.	*Vos, m.*		*te, f.*	*te, m.*
־ְכֶן	מְסַרְכֶם	2. *Pers.*	מְסָרֵךְ	מְסָרְךָ
	Nos, c.		*Me, com.*	
	מְסָרָנוּ	1. *Pers.*	מְסָרַנִי	

מסרה Tradidit, *fœm.*

Plural.		Singul.
Eas. מסרתן *Eos.* מסרתם		*Eum.* מסרתהו *vel* מסרתו
vel.	3. *Perſ.*	*Eam.*
מסרתן מסרתם		מסרתה *vel* מסרתה
Vos, f. מסרתכן *Vos, m.* מסרתכם	2. *Perſ.*	*Te, f.* מסרתך *Te, m.* מסרתך
Nos, c. מסרתנו	1. *Perſ.*	*Me, c.* מסרתני

In affixis mutat hæc perſona ה, *in* ת *ſine dageſch: aliquando verò deficit illud* ה *fœmineum, ſuppleturque per dageſch.*

מסרת Tradidiſti, *m.*

Plurale.		Singulare.
Eas. מסרתן *Eos.* מסרתם	3. *Perſ.*	*Eam.* מסרתה *Eum.* מסרתהו *vel* מסרתו
Nos. מסרתנו	1. *Perſ.*	*Me.* מסרתני

מסרת, Tradidiſti, *f.* & מסרתי Tradidi, *c.*

Plur.		Sing.
Eas. מסרתין *Eos.* מסרתים	3. *Perſ.*	*Eam.* מסרתיה *Eum.* מסרתיהו *vel* מסרתיו
Vos, f. מסרתיכן *Vos, m.* מסרתיכם	2. *Perſ.*	*Te, f.* מסרתיך *Te, m.* מסרתיך
Nos. מסרתינו	1. *Perſ.*	*Me.* מסרתיני

Hæ

Hæ duæ personæ in affixis omnino conueniunt, nisi quòd מְסַרְתְּ *careat illis* כֶן , כֶם , ךְ, ךָ, *vt suprà diximus, quæ tamen* מְסַרְתִּי *recipit. In quibusdam secunda radicis habet chiric pro patach, vt* יְלִדְתִּיךָ genui te, *Psal.* 2. 7. *interdum chiric longum ante affixa mutatur in* ּ *aut* .. , *vt* הִשְׁבַּעְתָּנוּ adiurasti nos, הוֹרַדְתָּנוּ fecisti nos descendere, *pro* הִשְׁבַּעְתִּינוּ *&* הוֹרַדְתִּינוּ. *Tertia forma præteriti (de qua suprà) vertit cholem in* .. , יְכָלְתִּיו vici eum. *Interdum etiam* ו *omnino deficit, vt Exod.* 2. 10. מְשִׁיתִהוּ extraxi. eum.

מְסָרוּ Tradiderunt.

Plur.			Sing.	
Eas.	*Eos.*		*Eam.*	*Eum.*
רוּן ☐	מְסָרוּם	3. *Pers.*	מְסָרוּהָ	מְסָרוּהוּ
Vos, f.	*Vos, m.*		*te, f.*	*te, m.*
כֶן ☐	מְסָרוּכֶם	2. *Pers.*	מְסָרוּךְ	מְסָרוּךָ
	Nos, c.		*Me, c.*	
	מְסָרוּנוּ	1. *Pers.*	מְסָרוּנִי	

Schurec ante affixa sæpe transit in kibbuts, דְּקָרֻהוּ configent eum, *quod de aliis quoque personis & modis dictum sit.*

Fœm.		*Masc.*
מְסַרְתֶּן Tradidistis,	&	☐ מְסַרְתֶּם

 Eas.

Plur.			Sing.	
Eas.	*Eos.*		*Eam.*	*Eum.*
תּוּן	מְסַרְתּוּם		מְסַרְתּוּהָ	מְסַרְתּוּהוּ
	מְסַרְתּוּנוּ			מְסַרְתּוּנִי

Loco ם, *&* ן, *finalium ponitur ſchurec ante affixa. Cæterùm cùm ob affixa hæ voces vtriuſque generis planè eædem ſint, ſemper attendendum eſt, num ſermo de viro aut de fœmina habeatur.*

מְסַרְנוּ Tradidimus.

Eas.	*Eos.*		*Eam*	*Eum.*
נוּן	מְסַרְנוּם	3. *Perſ.*	מְסַרְנוּהָ	מְסַרְנוּהוּ
Vos, f.	*Vos, m.*		*Te, f.*	*Te, m.*
כֶן	מְסַרְנוּכֶם	2. *Perſ.*	מְסַרְנוּךְ	מְסַרְנוּךָ

Benoni Maſculinum.

Tam ſingulare מוֹסֵר tradens, *quàm plurale* מוֹסְרִים tradentes, *ſequitur formam* בּוֹרְאִם *pag.* 199. *niſi quòd ſingulare verbum affixa quoque propria recipiat, ſcilicet:*

me.	*eas,*	*eos.*	*eam,*	*eum.*
מוֹסְרֵנִי:	מוֹסְרָהֶן,	מוֹסְרָהֶם,	מוֹסְרָהּ,	מוֹסְרֵהוּ,

Porrò ſi Benoni verborum affixa recipit, per participium explicandum eſt, alioquin per nomen, vt פּוֹקְדֵנִי viſitans me, פּוֹקְדִי viſitator meus, שֹׁמְרֵנִי cuſtodiens me, שֹׁמְרִי cuſtos meus. *Ante* ך *ponitur interdum chiric pro ſegol* אֹיִבְךָ

אֹיִבְךָ odio te prosequens, אֹסִפְךָ congregans te. *Si secunda vel tertia Radicis sit gutturalis, cum eodem ךָ, secunda habebit patach vel tsere,* אֹהַבְךָ amans te, שֹׁלֵחֲךָ mittens te.

Benoni Fœm.

Benoni hoc duplicem quidem formam habet; sed affixa tantùm posterior מוֹסֶרֶת *recipit, sicut* אֹגֶרֶת *pag. 214. Vox pluralis* מוֹסְרוֹת *sicut* תּוֹרוֹת *pag. 36.*

PAVL.

Cùm Paul participij passiui significationem retinet, affixa non potest recipere. Si quando igitur cum ijs reperitur, nomen est, nominúmque regulas sequitur.

FVTVRVM.

יִמְסֹר Tradet. *m.*

Plur. — Sing.

Eos. Eos. Eum. Eum. Eum.

יִמְסְרֵמוֹ *vel* יִמְסְרֵם יִמְסְרֶנּוּ *vel* יִמְסְרֵהוּ *vel* יִמְסְרוֹ

Eas. 3. Pers. Eam. Eam. Eam.

יִמְסְרֵן יִמְסְרֶנָּה *vel* יִמְסְרֶהָ *vel* יִמְסְרָהּ

Vos, f. Vos, m. Te, f. Te, m.

כֶן יִמְסָרְכֶם 2. *Pers.* יִמְסְרֵךְ יִמְסָרְךָ

Nos. Me.

יִמְסְרֵנוּ 1. *Pers.* יִמְסְרֵנִי

Secunda Radicis pro scheua interdum habet ֵ *vel* ּ *ut* יֶהְדְּפֵם *vel* יְהֶדְּפֵם impellet eos. תִּשְׁמוּרֵם custodiet eos. *Porro hanc futuri tertiam personam mascul.* יִמְסוֹר, *in recipiendis affixis omnino imitantur.* תִּמְסוֹר (*tertia fœm. & secunda mascul.*) אֶמְסוֹר *&* נִמְסוֹר.

תִּמְסְרִי Trades, *fœm.*

Plural.		Sing.
Eas. *Eos.*		*Eam.* *Eum.*
תִּמְסְרִים רִין	3. *Pers.*	תִּמְסְרִיהוּ תִּמְסְרִיהָ
Nos.		*Me.*
תִּמְסְרִינוּ	1. *Pers.*	תִּמְסְרִינִי

יִמְסְרוּ Tradent, *masc.*

Plural.		Singular.
Eas. *Eos.*		*Eam.* *Eum.*
יִמְסְרוּם רוּן	3. *Pers.*	יִמְסְרוּהוּ יִמְסְרוּהָ
Vos, f. *Vos, m.*		*Te, f.* *Te, m.*
יִמְסְרוּכֶם כֶן	2. *Pers.*	יִמְסְרוּךָ יִמְסְרוּךְ
Nos.		*Me.*
יִמְסְרוּנוּ	1. *Pers.*	יִמְסְרוּנִי

Eodem modo fœm. תִּמְסְרוּ *sua affixa assumit.*

תִּמְסוֹרְנָה Tradent. & tradetis, *f.*

Hæc vox potiùs pronomina separata recipit. Aliquando tamen suis affixis iungitur sicut יִמְסְרוּ

יִמְסְרוּ *mutato* נָה *in* וּהוּ *& cholem vel patach præcedens in scheua, ut* תִּמְסְרוּהוּ tradetis *vel*, tradent eum. תַּחְשְׁבוּנִי reputabitis *vel* reputabunt me. *Putant tamen aliqui hoc exemplum ex masc. & fœm. compositum, quos etiam secuti sumus pag. 181. sed fortasse rectiùs huc refertur.*

IMPERATIVVS.

מְסוֹר Trade, *m.*

Plur.		Sing.
Eos. מָסְרֵם *vel* מָסְרֵמוֹ	3. P.	*Eum* מָסְרוֹ *vel* מָסְרֵהוּ *vel* מָסְרֶנּוּ
Eas. מָסְרֵן		*Eam.* מָסְרָהּ *vel* מָסְרֶהָ *vel* מָסְרֶנָּה
מָסְרֵנוּ *nos, c.*	1. Pers.	*me, c.* מָסְרֵנִי *vel* מָסְרִי

מִסְרִי Trade, *f.*

Plur.		Sing.
Eos. Eas. מִסְרִים ־ְרִין	3. *Pers.*	*Eam. Eum.* מִסְרִיהָ מִסְרִיהוּ
Nos, c. מִסְרִינוּ	1. *Pers.*	*Me, c.* מִסְרִינִי

מִסְרוּ Tradite, *m.*

Eas. Eos. מִסְרוּם ־ְרוּן	3. *Pers.*	*Eum. Eam.* מִסְרוּהָ מִסְרוּהוּ
מִסְרוּנוּ *nos, c.*	1. *Pers.*	מִסְרוּנִי *me, c.*

Quidam sub prima Radicis in personis

מְסָרְו & מִסְרִי poni etiam posse pro chiric paruo in omnibus earum affixis existimant, vt מְסָרוּהוּ מְסָרִינִי, &c.

מְסוֹרְנָה Tradite, *f.*

De hac persona idem omnino dicendum quod paulò antè de תִּמְסוֹרְנָה.

ANNOTATIO.

De futuro Indicatiui, & Imperatiuo.

Quæ ob secundam vel tertiam gutturalem formant futurum & Imperatiuum in patath, vt יִשְׁאַל postulabit, interrogabit, יִשְׁלַח mittet, שְׁאַל interroga, שְׁלַח mitte, *accedentibus affixis illud patach vertunt in camets; vt* יִשְׁאָלֵהוּ שְׁלָחֵהוּ שְׁאָלָה יִשְׁלָחֵהוּ, &c.

Futuro ante sex affixa נִי ךָ ךְ הָ הוּ וֹ *inseritur* נ, *vt* יִלְכְּדֻנוֹ *Prou.*5.22. capient eum, יְשַׁבְּחוּנְךָ laudabunt te, יְשָׁרְתוּנֶךָ ministrabunt tibi. יִמְצָאוּנְנִי inuenient me. *Imperatiuus pluralis ob affixa non variatur, nisi secunda sit gutturalis, vt* שַׁאֲלוּ interrogate. שַׁאֲלוּהוּ interrogate eum.

INFINITIVVS.

INFINITIVVS.

I. Forma מסור Tradere.

Plural		Singular
Eos. מסרם	3. P.	*Eum.* מסרו *vel* מסרהו *vel* מסרנו
Eas. מסרן *vel* מסרנה		*Eam.* מסרה *vel* מסרה *vel* מסרנה
מסרכם כן	2. *Perſ.*	מסרך מסרך
מסרנו	1. *Perſ.*	מסרי

Conuenit cum Imperatiuo מסור. *Reperitur tamen interdum cum chiric*, בבגדו בה cum præuaricaretur ipſe contra eam. *Et cum kibbuts*, *vt* בקצרכם cum meſſueritis vos. *Leu.* 23.22. חמצתו *Oſe.* 7. 4. donec fermentare ſc. *vbi* ת *ex* ה *parag. prouenit. In quibuſdam retinetur camets* רדפי perſequi me. *Illud autem* במוצאכם *Gen.* 32. 19. cum inueneritis vos, *præter normam habet cholem. Quando ſecunda eſt gutturalis*, *vt* מאוס ſpernere, *tunc ſub illa vbique ponitur* ־ *& ſub prima* ־ *hoc modo*, מאסך מאסי, מאסו, *&c. Imò hoc cùm aliis etiam literis quandoque fieri ſolet* בקרבכם cum appropinquaueritis vos. *Huc referri poſſunt* משחכם כן משחך *à* משוח vngere.

II. For

II. Forma מְסוֹר

Hæc tantùm tria affixa admittit מְסָרְךָ מְסָרְכֶם כֵּן.

III. Forma פְּתֹחַ aperire.

Cum tribus affixis ךָ כֶם כֵּן *ita ſcribitur* פְּתֻחֲךָ פְּתֻחֲכֶם כֵּן : *In reliquis non differt à forma* מְסוֹר *niſi quòd pro* ּ *habeat chiric* פִּתְחוֹ פִּתְחָה *&c. Quædam pro chiric habent patach* רַקְעֲךָ extendere te, פַּעֲמוֹ percellere, turbare eum.

ANNOTATIO.

Infinitiuus affixa recipiens rectè per nomen explicatur, vt vel ex hoc vnico Iſaiæ 37.28. facile collegeris וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי & habitationem tuam, & egreſſum tuum & introitum tuum cognoui.

II. Infinitiui affixa, tam ad perſonam agentem, quàm ad patientem referri poſſunt, ita, vt modò per Accuſatiuum, modò per Nominatiuum explicanda ſint, vt בְּיוֹם מְסָרוֹ in die tradere ipſum, *id eſt*, qua tradidit ipſe, *vel*, qua tradidit ipſum, *& ſic de aliis. Hæc tamen affixa* הוּ חָ נָּה נוּ נִי *tantùm perſonæ patienti conueniunt.*

III. Gerundiorum literæ בכלם *cum infinitiuo habente affixa, suum punctum scheua postulant, nisi aliud scheua sequatur* בְּמָסְרוֹ, בִּמְסָרוֹ, לִמְסָרוֹ.

PIEL.

Tsere secundæ radicalis vertitur vbique in scheua מִסְּרֵהוּ diligēter tradidit eum, מְמַסְּרֵנִי dilig. tradens me, מַסְּרוֹ dilig. trade eum, יְמַסְּרֵם dilig. tradet eos. *Excipe tria affixa* ךָ כֶם כֶן, *quæ ante se requirunt segol, sicut in nomine* בּוֹרְכֶם *vt* לִמֶּדְכֶם כֶן docuit vos, לִמֶּדְךָ docuit te. *Futurum loco scheua habet aliquando* ֲ *propter gutturalem secundam radicis,* יְתָאֲרֵהוּ efformabit eum.

De Hiphil, cùm eadem puncta sua vbique cum affixis retineat, nihil dicendum occurrit, nisi in Quiescentibus Ajin Vau vel Iod, de quibus paulò post.

De affixis verborum Imperfectorum. Quiescentia Pe.

Quorum Infinitiuus duplici segol constat, is more nominũ sex punctorum cum affixis componitur, vt שֶׁבֶת habitare, *à* יָשַׁב, *vt* שִׁבְתְּךָ, שִׁבְתּוֹ *&c.*

&c. & cum segol, לֶכֶת ambulare, לֶכְתּוֹ לֶכְתְּךָ, &c. *à* יָלַךְ. *Quando autem idem Infinitiuus duplex patach habet, vt* קַחַת accipere, *ita cum illis iungitur* קַחְתּוֹ קַחְתְּךָ, *&c.*

Quiescentia Ajin.

In Hiphil, punctum tsere sub litera ה, *mutatur in* ֲ *vel* ֱ, הֲפֵרָם labefactauit eos, הֱשִׂימוֹ posuit eum. *Idem tsere sub* ם *ex* צ *Benoni in scheua vertitur, vt* מְשִׂימְךָ ponens te. *Cæterùm camets literarum futuri transit in scheua, tam in Kal, quàm in Hiphil.*

Quiescentia Lamed He.

He radicale, accedentibus affixis, abijcitur, sicut in forma nominis מִקְנֶה *pag.* 213. *Prima syllaba semper eadem est in tertiis personis præteriti; in reliquis corripitur, vt in perfectis. Sed iam aliquot duntaxat voces cum suis affixis proponamus.*

Præteritum קָנָה possedit.

Nos. Me. Vos, m. te, m. Eos. Eam. Eum.

קָנָהוּ קָנָהּ קָנָם קָנְךָ קְנָכֶם קָנַנִי קָנָנוּ

קָנוּ possederunt. קָנִיתָ possedisti.

Eos. te. m. Eum. Eos. Eam. Eum.

קְנִיתוֹ קְנִיתָהּ קְנִיתָם *&c.* קָנוּהוּ קָנוּךָ קָנוּם *&c.*

Benoni

Benoni קוֹנֶה *ſicut* מִקְנֶה *&c.*, קוֹנֶה *ſicut* תּוֹרֶה

Futurum יִקְנֶה poſſidebit.

Me.	Vos, m.	Te, m.	Eos.	Eam.	Eum.
יִקְנֵנִי	יִקְנְכֶם	יִקְנְךָ	יִקְנֵם	יִקְנֶהָ	יִקְנֶנּוּ *vel* יִקְנֵהוּ

Imperatiuus.

קְנוּ poſſidete. קְנֵה poſſide.

Me.	Eos.	Eam.	Eum.	Me.	Eos.	Eam.	Eum.
קְנוּנִי	קְנוּם	קְנוּהָ	קְנוּהוּ	קְנֵנִי:	קְנֵם	קְנֵה	קְנֵהוּ

Infinitiuus.

Me.	Vos, m.	Te, m.	Eos.	Eum.
קְנוֹתֵנִי	קְנוֹתְכֶם	קְנוֹתְךָ	קְנוֹתָם	קְנוֹהוּ *vel* קְנוֹתוֹ

Defectiua Ajin.

Hæc verba poſt puncta breuia aſſumunt dageſch גַּל volvit, גַּלֵּהוּ. *Mutantur autem puncta longa ſub radicali in breuia cognata (præter tſere, quod in chiric tranſit)* חוֹן miſerere, חָנֵּנִי miſerere mei. *Cæterùm ſub ſeruilibus puncta longa mutantur vel in ſcheua* מֵגֵל volvens מְגֹלוֹ, *vel in puncta rapta ſub gutturalibus* הֵגֵל volvit, הֲגִלֹּהוּ, *&c.*

CAPVT

CAPVT V.

De Affixis Dictionum.

HABENT & *Dictiones nonnullæ sua affixa, quæ partim nominum, partim verborum more; ita nunc singularia, nunc pluralia recipiunt. Nos ea potissimùm afferemus, quæ punctorum mutationem discentibus videntur habere difficiliorem. Porrò cognita Dictionum significatione, quo modo Affixa illarum explicanda sint, quivis facilè intellexerit.*

Aduerbia cum affixis

עוֹד Adhuc.

Plur.			Sing.	
Illæ.	*Illi.*		*Ea.*	*Is.*
עוֹדָן	עוֹדָם	3. *Perſ.*	עוֹדֶנָּה	עוֹדֶנּוּ
Vos, f.	*Vos, m.*		*Tu, f.*	*Tu, m.*
עוֹדְכֶן	עוֹדְכֶם	2. *Perſ.*	עוֹדֵךְ	עוֹדְךָ
Nos, c.			*Ego, c.*	
עוֹדֵינָה		1. *Perſ.*	עוֹדֶנִּי	

אין

אַיִן vel אֵין Non.

Ille. Illa. Illi.

אֵינוֹ vel אֵינֶנּוּ: אֵינָהּ vel אֵינֶנָּה 3. *Perſ.* אֵינָם vel

Illæ.

אֵינָמוֹ אֵינָן

Tu m. Tu, f. Vos, m. Vos, f.

אֵינְךָ אֵינֵךְ 2. *Perſ.* אֵינְכֶם אֵינְכֶן

Ego, c. Nos, c.

אֵינִי vel אֵינֶנִּי vel אֵינֶנִי 1. *Perſ.* אֵינֶנּוּ

הֵן vel הִנֵּה Ecce.

Ille. Illa. Illi. Illæ.

הִנּוֹ vel הִנֵּהוּ הִנָּהּ 3. *Perſ.* הִנָּם הִנָּן

Tu m. Tu, f. Vos, m. Vos, f.

הִנְּךָ הִנֵּךְ 2. *Perſ.* הִנְּכֶם הִנְּכֶן

Ego, c. Nos, c.

הִנְנִי vel הִנֵּנִי vel הִנֶּנִי 1. *Perſ.* הִנְנוּ הִנֶּנּוּ

כְּמוֹ Sicut.

Ille. Illa. Illi. Illæ.

כָּמוֹהוּ כָּמוֹהָ 3. *Perſ.* כְּמוֹהֶם הֵן

Tu, m. Tu, f. Vos, m. Vos, f.

כָּמוֹךָ vel כָּמוֹכָה כָּמוֹךְ 2. *Perſ.* כְּמוֹכֶם כֵּן

כָּמוֹנִי *Ego, c.* 1. *Perſ.* כָּמוֹנוּ *Nos, c.*

אַיֵּה Vbi?

Ille? Illa? Illi? Illæ?

אַיּוֹ אַיָּהּ 3. *Perſ.* אַיָּם אַיָּן

Tu, m. Tu, f. Vos, m. Vos, f.

אַיְּךָ אַיֵּךְ 2. *Perſ.* אַיְּכֶם כֶן

אַיִּי *Ego, c.* 1. *Perſ.* *Nos, c.* אַיֵּנוּ

CAPUT V.

De Affixis Dictionum.

HABENT & *Dictiones nonnullæ sua affixa, quæ partim nominum, partim verborum more; ita nunc singularia, nunc pluralia recipiunt. Nos ea potissimùm afferemus, quæ punctorum mutationem discentibus videntur habere difficiliorem. Porrò cognita Dictionum significatione, quo modo Affixa illarum explicanda sint, quivis facilè intellexerit.*

Aduerbia cum affixis
עוֹד Adhuc.

Plur.			Sing.	
Illæ.	*Illi.*		*Ea.*	*Is.*
עוֹדָן	עוֹדָם	3. *Pers.*	עוֹדֶנָּה	עוֹדֶנּוּ
Vos, f.	*Vos, m.*		*Tu, f.*	*Tu, m.*
עוֹדְכֶן	עוֹדְכֶם	2. *Pers.*	עוֹדֵךְ	עוֹדְךָ
Nos, c.			*Ego, c.*	
עוֹדֵינָה		1. *Pers.*	עוֹדֶנִּי	

אין

אֵין vel אַיִן Non.

Ille. *Illa.* *Illi.*
אֵינוֹ vel אֵינֶנּוּ: אֵינָהּ vel אֵינֶנָּה 3. *Perſ.* אֵינָם vel
Illæ.
אֵינָמוֹ אֵינָן

Tu m. *Tu, f.* *Vos, m.* *Vos, f.*
אֵינְךָ אֵינֵךְ 2. *Perſ.* אֵינְכֶם אֵינְכֶן

Ego, c. *Nos, c.*
אֵינִי vel אֵינֶנִּי vel אֵינֶנִּי 1. *Perſ.* אֵינֶנּוּ

הֵן vel הִנֵּה Ecce.

Ille. *Illa.* *Illi.* *Illæ.*
הִנּוֹ vel הִנֵּהוּ הִנָּהּ 3. *Perſ.* הִנָּם הִנָּן

Tu m. *Tu, f.* *Vos, m.* *Vos, f.*
הִנְּךָ הִנָּךְ 2. *Perſ.* הִנְּכֶם הִנְּכֶן.

Ego, c. *Nos, c.*
הִנְנִי vel הִנֵּנִי vel הִנֵּנִי 1. *Perſ.* הִנְנוּ הִנֵּנוּ

כְּמוֹ Sicut.

Ille. *Illa.* *Illi.* *Illæ.*
כָּמוֹהוּ כָּמוֹהָ 3. *Perſ.* כְּמוֹהֶם הֵן

Tu, m. *Tu, f.* *Vos, m.* *Vos, f.*
כָּמוֹךָ vel כָּמוֹכָה כָּמוֹךְ 2. *Perſ.* כְּמוֹכֶם כֵּן

כָּמוֹנִי *Ego, c.* 1. *Perſ.* כָּמוֹנוּ *Nos, c.*

אַיֵּה Vbi?

Ille? *Illa?* *Illi?* *Illæ?*
אַיּוֹ אַיֶּהָ 3. *Perſ.* אַיָּם אַיָּן

Tu, m. *Tu, f.* *Vos, m.* *Vos, f.*
אַיְּךָ אַיֵּךְ 2. *Perſ.* אַיְּכֶם כֶּן

אַיִּי *Ego, c.* 1. *Perſ.* *Nos, c.* אַיֵּנוּ

Præpoſitiones cum affixis.

Omnes præpoſitiones iunguntur affixis , exceptis tantùm ſex iſtis.

ſine,	*vltra,*	*foris,*	*ſecundùm,*	*coram,*	*trans.*
בְּלֹא׃	הָלְאָה	חוּץ	לְפִי	נֹכַח	עֵבֶר

Exod. 14. *v.* 2. *habetur quidem* נִכְחוֹ contra ipſum. *ſed à* נֹכַח *venit.*

אֱלֵי *vel* אֶל Ad.

Eas.	*Eos.*		*Eam.*	*Eum.*
הֵן	אֲלֵיהֶם *vel* אֵלֵימוֹ	3. *Perſ.*	אֵלֶיהָ	אֵלָיו
Vos, f.	*Vos, m.*		*te, f.*	*te, m.*
אֲלֵיכֶן	אֲלֵיכֶם	2. *Perſ.*	אֵלַיִךְ	אֵלֶיךָ
	Nos.			*Me.*
	אֵלֵינוּ	1. *Perſ.*		אֵלַי

אֵת Cum.

Eis, f.	*Eis, m.*		*Ea.*	*Eo.*
אִתָּן	אִתָּם	3. *Perſ.*	אִתָּהּ	אִתּוֹ
Vobis, f.	*Vobis, m.*		*Te, f.*	*Te, m.*
אִתְּכֶן	אִתְּכֶם	2. *Perſ.*	אִתֵּךְ	אִתָּךְ *vel* אִתְּךָ
	Nobis.			*Me.*
	אִתָּנוּ	1. *Perſ.*		אִתִּי

אִתָּךְ *ſequente diſtinctione vſurpatur. Eodem planè modo* עִם cum, *affixa recipit.*

בֵּין Inter.

Eas.	Eos.		Eam.	Eum.
הֶן	בינם *vel* ביניהם	3. *Perſ.*	בינה	בינו
Vos, f.	*Vos. m.*		*te, f.*	*te, m.*
ביניכן	ביניכם	2. *Perſ.*	בינך	בינך
Nos, c.			*Me, c.*	
ביננו		1. *Perſ.*	ביני	

בְּעַד Pro.

Plur.			Sing.	
Eis, f.	*Eis, m.*		*Ea.*	*Eo.*
בעדן	בעדם	3. *Perſ.*	בעדה	בעדו
Vobis, f.	*Vobis, m.*		*Te, f.*	*Te, m.*
כֶן	בעדכם	2. *Perſ.*	בעדך	בעדך
Nobis, c.			*Me, c.*	
בעדנו *vel* בעדינו		1. *Perſ.*	בעדי *vel* בעדני	

לְמַעַן Propter.

Eas.	Eos		Eam.	Eum.
למענן	למענם	3. *Perſ.*	למענה	למענהו
Vos, f.	*Vos, m.*		*te, f.*	*te, m.*
כָן	למענכם	2. *Perſ.*	למענך	למענך
Nos, c.			*Me, c.*	
למעננו		1. *Perſ.*	למעני	

לִפְנֵי Ante.

Eas, f.	Eos, m.		Eam.	Eum.
הֶן	לפניהם	3. *Perſ.*	לפניה	לפניו

 Vos,

Vos, f.	Vos, m.		Te, f.	Te, m.
כֶּן	לִפְנֵיכֶם	2. *Perſ.*	לְפָנַיִךְ	לְפָנֶיךָ
	Nos, c.			me, c.
	לְפָנֵינוּ	1. *Perſ.*		לְפָנַי

עָלַי *vel* עַל Super.

Eas.	Eos.		Eam.	Eum.
עֲלֵיהֶן	עֲלֵיהֶם	3. *Perſ.*	עָלֶיהָ	עָלָיו
Vos, f.	Vos, m.		te, f.	te, m.
עֲלֵיכֶן	עֲלֵיכֶם	2. *Perſ.*	עָלַיִךְ	עָלֶיךָ
Nos, c.			Me, c.	
עָלֵינוּ		1. *Perſ.*	עָלַי	

תַּחַת Pro, Sub.

Plural.			Singul.	
Eis, m.				Eo.
תַּחְתֵּיהֶם *vel* תַּחְתָּם		3. *Perſ.*	תַּחְתָּיו *vel* תַּחְתֶּנּוּ	
Eis, f.				Ea.
תַּחְתֵּיהֶן *vel* תַּחְתָּן			תַּחְתֶּיהָ *vel* תַּחְתֶּנָּה	
Vobis, f.	Vobis, m.		te, f.	te, m.
תַּחְתֵּיכֶן	תַּחְתֵּיכֶם	2. *Perſ.*	תַּחְתַּיִךְ	תַּחְתֶּיךָ
Nos, c.				Me, c.
תַּחְתֵּינוּ		1. *Perſ.*	תַּחְתֵּינִי *vel* תַּחְתַּי	

Addemus poſtremo loco, ob affixa, literam ב, In, *cùm & ipſa loco Præpoſitionis orationi inſeruiat.*

Plur.

Plur.			Sing.	
in eis, f.	*in eis, m.*		*in ea.*	*in eo.*
בָּהֵן	בָּם *vel* בָּהֶם	3. *Perſ.*	בָּהּ	בּוֹ
in nobis, f,	*in nobis, m.*		*in te, f.*	*in te, m.*
בָּכֶן	בָּכֶם	2. *Perſ.*	בָּךְ	בְּךָ
in nobis, c.			*in me, c.*	
בָּנוּ		1. *Perſ.*	בִּי	

Atque hæc de affixis Dictionum præcipuarum dicta ſint. Quæ reſtant, vel omnino nihil mutant vel vſu potiùs cognoſcenda ſunt.

CAPVT VI.

De literis Seruilibus.

SERVILES *dicuntur literæ, quæ, etſi quandoque ad ipſam radicem pertineant, ſæpiùs tamen vel Aduerbiorum, Præpoſitionum, Coniunctionúmve loco orationi deſeruiunt; vel ad caſus, tempora, perſonas, numeros, aliaque id genus indicanda adhibentur. Eæ verò his tribus nominibus,* מֹשֶׁה, אֵיתָן, וְכָלֵב, Moſes, Ethan, & Caleb, *artificiosè continentur. Porrò omiſſis nunc illis quatuor* אֵיתָן, *quarum vis, vſuſque præcipuus ex iam dictis ſatis conſtat, reliquarum*

septem significationem, punctationemque (quantum præterea necesse est) breuiter declarabimus, seruato literarum ordine, qui in his dictionibus מֹשֶׁה וְכָלֵב *, cernitur.*

מ

Primò deseruit præpositioni , & significat ab, *vt Prou.* 3. 26. *custodiet pedem tuum* מִלָּכֶד à captione. *Item* ex, *vt Iob* 33.6. מֵחֹמֶר ex luto. *Item* cum, *vt Isa.* 57. 8. pepigisti fœdus מֵהֶם cum eis. *Item* pro, *seu* propter, *vt Ps.* 107. 17. מֵעֲוֹנֹתֵיהֶם propter iniustitias suas. *Sumitur etiam pro* ne, *vt Iob* 33. 28. liberauit animam מֵעֲבֹר ne pergeret ad interitum.

Secundò inseruit comparationibus , de quibus iam dictum pag. 40. *& ampliùs dicetur parte* 5. *cap.* 1. *Cùm autem* מ *factum sit ex integra præpositione* מִן *, (de qua pag.* 187. 11. *) idcirco loco abiecti* נ *, sequenti literæ infigitur dagesch , vt* מִדָּבָר à verbo. *Quòd si dagesch non admittatur (vt fit ante gutturales &* ר *) ponitur tsere , vt* מֵעִיר ex ciuitate. *Aliquando tamen maximè ante* ה ח ר *suum chiric retinet, Gen.* 14 23. מִחוּט à filo;

à filo; 2.*Sam.*2.31. מִחְיוֹת ne sit senex, 1.*Sam.* 20.23. מִרְדוֹף à persequendo, ne persequatur. *Postremò si post* ם *venit Iod scheuatum, abiecto scheua plerunque quiescit Iod in chiric posito sub* מִ, *vt* מִיהוּדָה ex Iuda, מִימִינִי à dextra mea, *à* יְהוּדָה *&* יְמִינִי. *Sed quare non itidem dicimus* מִיהוָֹה *sed tantùm* מֵיהוָֹה? *ideo nimirũ, quia puncta voci* יהוה *subscripta, non sunt ipsius* יהוה, *sed vocis* אדוני, *cùm genuina illius Diuini nominis pronunciatio penitus ignoretur*, Adonai *verò primam habeat gutturalem, ante quam istud* ם *tsere amat, vt dictum antea. Cæterùm nomen illud Deo proprium alienis punctis affici, eiúsque verum sonum nesciri, rectè probat illustrissimus Card. Bellarm. in Ps.* 33.1. *Et facile colligitur ex seruilibus* ו, ב, ל *&* כ, *de quibus paulo pòst. Hîc sufficiat, nec à* 70. *nec à S. Hieronymo, etiam ibi, vbi proprius locus erat, esse prolatũ. Hanc enim Exo.* 6.3. *sententiam* וּשְׁמִי יְהוָֹה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם. 70. *ita reddiderunt,* καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. *S. Hieronymus autem*: Et nomen meũ Adonai non indicaui eis. *Rectiùs ergo effertur per Adonai, & siquidem iungatur cũ* Adonai, (*quod interdũ fit*)

Q 4 per

per Elohim , *quàm vt in Ecclesia Dei sonus tot seculis adeò inusitatus ei supponatur.*

ש

Primò significat, qui,quæ,quod, *per omnes casus & vtrumque numerum* , *vt Cant.* 4. 2. Quæ ascenderunt שֶׁעָלוּ de lauacro , *Secundò*, quia,quòd, *vt Cant.* 1.6. nolite me considerare , שֶׁאֲנִי quod sim fusca. *Punctum eius ordinarium est segol cum dagesch* , *vt* מָשִׁיחַ שֶׁפְּדָנוּ Christus qui liberauit nos , *vel sine dagesch si litera sequens illius non sit capax* , *vt allata exempla docent. Legitur etiam , sed multò rariùs, cum* ˙ , ˉ ; *& scheua.*

ה

ה , Primò *signum est demonstratiuum seu notificatiuum, vt vocant , ferè respondens articulo Græcorum* ὁ, ἡ, τὸ, ὁ ἱερεὺς, sacerdos. *Apponitur autem solis appellatiuis , quòd propria per se satis innotescant. Legimus tamen Gen.* 4. 1. וְהָאָדָם Adam verò cognouit vxorem suam

suam Heuam. videatur etiam *Isa. 9. 1. Amos 2. 2.*

Secundò, *præpositum verbo vel participio idem est quod* אֲשֶׁר qui, quæ, *per omnes casus & vtrumque numerum, vt* עַם הַבֹּגֵד populus, qui præuaricatus est. נַעַר הַלּוֹמֵד puer, qui discit. Tertiò *interdum est articulus vocandi.* הָאֱלֹהִים חָנֵּנִי ô Deus miserere mei. *Deut.* 32. 1. Audite הַשָּׁמַיִם ô cœli. *Et in his tribus significationibus plerunque habet patach sequente Dagesch, non tamen semper. Si enim sequens litera non admittat Dagesch, modò habet* ָ *vt* הָעָם populus: *modò* ֶ, *vt* הֶהָרִים montes, *modò retinet patach, vt* הַהֵיכָל templum, הַחַלּוֹן fenestra, הַעִוְרִים ô cæci, *quòd etiam ante scheuatas literas seruat, licet non sequatur Dagesch, vt* הַיְאוֹר flumen.

Quartò *est aduerbium admirandi & interrogandi* הֲזֶה num iste? *Et in hac significatione,* ה *requirit* ֲ. *Sed ante scheuatam literam plerunque solùm patach habet sine scheua sequente,* הַבְרָכָה אַחַת לְךָ num vna tantum benedictio est tibi? *Ante gutturalem item patach* הַאִישׁ אַתָּה num tu vir es? *vel segol,*

maximè si sequatur camets. הֶהָיְתָה זֹּאת num factum est istud?

Quintò, *in fine dictionis modò significat motum ad locum, & valet idem quòd* לְ *vel* אֶל ad, *& dictionem facit Milel.* שָׁמַיְמָה in cælum, אַרְצָה in terram: *imò propter maiorem emphasin simul initio quandoque habet* ל, *ut* לִשְׁאוֹלָה in infernum, *Ps.* 9. 18. *modò tantùm ornatûs gratia additur paragogicum, de quo infra.*

ו

Primò *est Coniunctio significans* &, enim, autem, *&c. de quibus plura parte 5.c.3. In quibus significationibus punctum ipsius regulare & frequentissimum est sceua,* מֶלֶךְ וְנָבִיא rex & propheta. *Sub eodem tamen alia quoque puncta leguntur, de quibus ordine.* Camets, *quando coniungit nomina quorum unum est Milel vel monosyllabum, Ez.* 2. 10. קִנִים וָהֶגֶה וָהִי. lamentationes, & carmen & væ. *Item ante* ֳ, *ut* וָאֳנִי & nauis. Patach, *ante gutturalem habentem* ֲ, *ut* וַעֲשֵׂה & fac. *Illud Iob* 4. 2.

וַעְצֹר

וְעֶצֶר & tenere *contractum est pro* וַעֲצֹר *quod etiam in id genus aliis contingit. Item ante hæc duo nomina* וַיהוָה *&* וַאדֹנָי & Dominus. Segol *ante gutturalem habentem* ֱ , וֶאֱנוֹשׁ & homo, *imò ante scheua literæ gutturalis* וֶהְיֵה & esto, וֶחְיֵה & vive, *quæ tamen scripta sunt pro* וֶהְיֵה *&* וֶחְיֵה. *Dicitur porrò* וֵאלֹהִים & Deus, *pro* וֶאֱלֹהִים *ob frequentem vsum, sicut* לֵאמֹר *pag.* 15. Chiric *ante Iod sceuatum* וִיהִי & erit, וִיהוּדָה & Iuda, *pro* וְיִהִי וְיְהוּדָה. Schurec *ante literam sceuatam (excepto Iod) & labiales* וּקְנֵה *vt* בוּסְךָ & posside, וּבַיִת & domus, וּוָוֵיהֶם & vncini, וּמְרִים & exaltans, וּפִי & os meũ. *Aliquando tamen etiam ante* בּמף *legitur* ו *cum* ָ, 1.*Sam*.18.16. יוֹצֵא וָבָא egrediens & ingrediens.*Deut*.29.23. גָּפְרִית וָמֶלַח sulphur & sal.*Exo*.25.33. כַּפְתֹּר וָפֶרַח sphærula & flos.

SECVNDO, ו *Vau est conuersiuum, quando scilicet non tantùm copulam significat, verùm etiam præteritum in futurum conuertit, non quidem voce sed significatione, vt Esa*.2.4. וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים & iudicabit inter gentes, & arguet populos multos.

Tunc

Tunc autem Vau Conuersiuum non distinguitur punctis à Copulatiuo (*id est, habebit scheua, vel alia puncta iam explicata*) *sed solùm accentum in vltimam syllabam reijcit*, וְשָׁמַרְתִּי & custodiam. *Excipe quiescentia Lamed He, quæ retinent accentum in penultima*, וְעָשִׂינוּ & faciemus. *Aut contrà futurum conuertit in præteritum; & tunc sub se habet patach sequente dagesch*, וַיֹּאמֶר יְהוָה & dixit Dominus, *Iod tamen scheuatum non recipit dagesch* וַיְדַבֵּר & locutus est.. *Ante Aleph futuri pro patach habet camets* וָאֶשְׁמוֹר & custodiui. *Ante literas labiales habet* ו, *vt Deu.*22.22. וּמֵתוּ & morientur: *interdum tamen etiam ante has literas habet* ָ, *vt Gen.*19.19. ne forte adhæreat mihi malum. וָמַתִּי & moriar. *Exod.* 9. 19. וָמֵתוּ & morientur.

כ

Primò, *est aduerbium* similitudinis, *vt Cant.* 2. 12. כְּשׁוֹשַׁנָּה sicut lilium inter spinas. כֵּן sic amica mea inter filias. *Item temporis*,

temporis, *vt Gen.* 38. 29. וַיְהִי כְּמֵשִׁיב illo verò retrahente manum, egressus est alter.

Secundò est præpositio significans secundum, iuxta, *vt Deu.* 23. 24. Ingressus vineam proximi tui, comede vuas כְּנַפְשְׁךָ secundum animam tuam, *seu* quantum tibi placuerit. *Item* in *vt* 1. *Sam.* 20. 12. כָּעֵת מָחָר in tempore crastino. *Item* circiter, quasi, *vt Iud.* 3. 29. percusserunt Moabitas in tempore illo, כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ circiter decem millia virorum.

ל

ל. Primò *est præpositio significans* in *cum accusatiuo*, *vt Isa.* 2. 4. conflabunt gladios suos, לְאִתִּים in vomeres. *Et cum ablatiuo*, *vt Iob.* 2. 13. sederunt cum eo, לָאָרֶץ in terra. *Item* pro, *vt Gen.* 11. 3. habueruntque lateres לְאָבֶן pro lapide, & bitumen לַחֹמֶר pro cæmento. *Item* ab, *vt Deut.* 28. 7. fugient לְפָנֶיךָ à facie tua. *Item* iuxta, *Genes.* 49. 13. Zabulon לְחוֹף iuxta littus maris habitabit. Secundò *aduerbium* similitudinis est,

vt

vt Ps. 109. 19. Fiat ei ſicut veſtimentum quo operitur, וּלְמֵזַח & ſicut zona, *&c.* 1. *Sam.* 1.13. æſtimauit eam Heli לְשִׁכֹּרָה ſicut ebriam. *Item* qualitatis, *vt Iſa.* 49. *v.* 4 לָרִיק in vacuum, *id eſt*, inaniter. *Item* intendendi, *vt* 2. *Sam.* 13. 2. לְהִתְחַלּוֹת adeo vt ægrotaret.

ב

ב Primò, *ſeruit præpoſitionibus, & præcipuè ſignificat* in, *vt* 1. *Gen.* 1. בְּרֵאשִׁית in principio creauit Deus cœlum & terram. *Item* cum, *vt Exod.* 15. 19. Ingreſſus eſt enim eques Pharao בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו cum curru ſuo & cum equitibus ſuis in mare. *Item* pro, *ſeu* propter, *vt Geneſ.* 29. 18. ſeruiam tibi בְּרָחֵל pro Rachel filia tua minore ſeptem annis. *Item* de, *vt Leuit.* 8. 32. Quicquid reliquum fuerit, בַּבָּשָׂר וּבַלָּחֶם de carne & de pane, ignis abſumet. *Item* à, *vt Eccl.* 2. 3. בַּיַּיִן *à vino.* *Item* contra, *vt Geneſ.* 16. 12. Manus eius בַּכֹּל contra omnes. *Item*, per, *vt*

ut Genes. 22. 16. כִּי נִשְׁבַּעְתִּי Per memetipsum iuraui. *Item* motum ad locum, *&* *alia quædam, ut legenti S. scripturam patebit*: Secundò *seruit aduerbiis* qualitatis, *ut Psal.* 98. 9. Iudicabit orbem terrarum, בְּצֶדֶק in iustitia, & populos in æquitate, *id est*, iustè & æquè. Tertiò, *exprimit modum ut* בְּחָכְמָתְךָ עָשִׂיתָ לְּךָ חָיִל sapientiâ tuâ comparasti tibi fortitudinem. *Pretium*, בְּכֶסֶף קָנִיתִי argento emi. *Instrumentum*, הֲרָגוֹ בַּחֲנִית occidit illum hasta.

De vi, & punctis literarum בְּלְכַ.

Vim harum literarum eam appello, qua post se non patiuntur ה *Demonstratiuum, sed illo expulso, ipsius punctum sibi subscribunt, ut dicendum sit* כַּכֹּהֵן sicut sacerdos. לָאָדָם homini, בַּבַּיִת in domo, *& nequaquam*, לְהָאָדָם, כְּהַכֹּהֵן, בְּהַבַּיִת, *&c. Quando ergo literæ* בְּלְכַ *habent patach sequente dagesch, vel camets ante* ר *& gutturales (siue gutturales habeant* - *siue* .. *) certum est, eas* ה *demonstratiuum includere.*

Istarum

Istarum trium literarum punctum vsitatissimum est scheua, כְּנָבִיא sicut propheta, לְדָבָר verbo, בְּסֵפֶר in libro. *Sub illis tamen certis in locis alia quoque puncta scribi solent, vt iam dicturi sumus.* Camets, *si ponantur ante camets catuph, in quo scheua expressè positum est*, כָּאֳנִי sicut nauis. לְחָדְשׁוֹ mensi eius. בָּחֳרִי אַף in ira furoris. *Item si expellat* ה *positum ante gutturalem, aut* ר, *vt paulò antè diximus. Cæterùm hoc proprium est τῷ* ל, *quòd ante monosyllabum, aut Milel, habeat camets*, לָעָם populo, לָשׂוּם ad ponendum, לָבֶטַח ad confidentiam, *id est*, confidenter. לָשֶׁבֶת ad habitandum לָגַעַת ad tangendum. *Excipitur infinitiuus, qui more nominis regit aliquando genitiuum, Gen.* 16. 3. In fine decem annorum לְשֶׁבֶת אַבְרָם habitandi, (quibus habitauit) Abram in terra, &c.

Patach, *ante gutturalem habentem* ֲ, בַּעֲמָלִי secundùm laborem meum. לַעֲשׂוֹת ad faciendum, בַּעֲשׂוֹת in faciendo. *Item hæc duo*, *vt* בַּיהוָֹה in Domino, לַאדֹנָי Domino, אֲדֹנָי יְהוִֹה, &c. *Requirunt etiam patach sequente*

dagesch

dagesch post expulsum ה, *vt iam docuimus.*

Tsere, *ante nomen* אֱלֹהִים, כֵּאלֹהִים sicut Deus, לֵאלֹהִים Deo, בֵּאלֹהִים in Deo. *Quòd si sub illis reperis camets, vt* בָּאֱלֹהִים Dij, *&c. id fit ob expulsum* ה. *est enim positum pro* בְּהָאֱלֹהִים:

Segol, *ante gutturalem habentem* ֱ כֶּאֱנוֹשׁ sicut homo, לֶאֱנוֹשׁ homini, בֶּאֱנוֹשׁ in homine. Chiric (*in quo Iod quiescit*) *ante Iod scheuatum, vt* כִּימִינִי sicut dextra mea, לִיהוּדָה Iudæ, בִּימֵיהֶם in diebus eorum. *Ante alias quascunque scheuatas hæ literæ tantùm mutant suum scheua in chiric*, כִּמְסוֹר לִמְסוֹר בִּמְסוֹר:

CAPVT VII.

De literis Paragogicis.

QVINQVE *hæ literæ* ן, י, ו, ה, א, *tam nominibus, quàm verbis quandoque in fine, solius euphoniæ causa adduntur, vt apud Latinos syllaba* er, *in* amarier, docerier, *&c. nisi quòd Latinè id tantùm in carmine fiat, Hebraicè verò etiam in oratione soluta. Vnde*

R para

paragogicæ & adiectitiæ *vocantur. De singulis nunc breuiter agemus.*

א *paucissimis additum reperitur, Eccl.* 11. 3. יְהוּא erit, *pro* יְהִי, *vbi etiam est schurec loco chiric, nisi forsitan rectiùs dicatur sumi pro* יְהִי הוּא erit ipsum. *Ios.* 10. 24. הֶהָלְכוּא qui ambularunt, *Ezech.* 41. 15. אַתִּיקֶיהָא porticus eius.

ה *Primò additur frequenter Futuro, Imperatiuo & Infinitiuo,* אֶשְׁכְּנָה habitabo, זָכְרָה memento, לְפָקְדָה ad visitandum. *Et tunc in his mutantur puncta eo modo, quo propter affixa. Secundò subiungitur sæpe affixis* ךָ, ן, הם, הֶן, כֶן, *Exod.* 13 16. יָדְכָה manus tua, *Gen.* 42. 36. כֻּלָּנָה omnia earum. *Gen.* 41. 21. קִרְבֶּנָה intimum earum. (*vbi etiam* ב *cum segol præter normam*) *Ezech.* 40. 16. אֵלֵיהֶמָה (*pro* אֵילֵיהֶם) frontispicia eorum. *Item* 1. 11. גְּוִיֹּתֵיהֶנָה corpora earum, *vbi etiam* ו *accedit, pro* גְּוִיֹּתֶיהָ. *Sic etiam nominibus* לַיְלָה nox, חַרְסָה, sol, נַחְלָה torrens, *pro* לַיִל, חֶרֶס, נַחַל. Tertiò *dictionibus desinentibus in camets, vt* מָסַרְתָּה tradidisti: ו *redundat in voce* חַיְתוֹ bestia, *pro* חַיַּת *item Num.* 24. 3. בְּנוֹ

בְּנוֹ filius Behor, *&* לְמַעְיְנוֹ, *Psalm.* 114. 8. in fontem.

י Primò *additur interdum nominibus adie-ctiuis fœmininis* מְלֵאָתִי *pro* מְלֵאָה plena. Secundò *affixis fœmininis, Psalm.* 103. 3. עֲוֹנֵכִי *pro* עֲוֹנֵךְ iniquitati tuæ, *&* 135. 9. בְּתוֹכֵכִי *pro* תּוֹכֵךְ in medio tui. Tertiò, τῷ *Benoni &* *Paul,* יוֹשְׁבִי sedens, גְּנֻבְתִי furto ablata, *pro* גְנוּבַת *in regimine.* Quartò *Infinitiuo* לְהוֹשִׁיבִי ad faciendum habitare. Quintò, *est etiam non rarò epentheticum, vt Esd.* 10. 16. לְדַרְיוֹשׁ ad quærendum: *in Kal, Isa.* 33. 2. חָנֵּנוּ miserere nostri פָּרָשָׁיו eques, *vel* auriga eius, *pro* פָּרָשׁוֹ 2. *Reg.* 2. *v.* 12.

נ *apponitur tertiæ personæ præteritorum, & futurorum, nec non fini Infinitiuorum* יָדְעוּן sciuerunt, יִשְׁמְרוּן custodient, בְּאַבְדָן in perdendo. *Item aliquando secundæ,* וְהִשְׁלַכְתֶּנָה *Amos* 4. 3. proiiciemini, *vbi sub* ה *videtur* ·· *ponendum. Item aliquando penultimo loco nominibus desinentibus in* ה, *vt* בָּשְׁנָה confusio, *pro* בּוֹשָׁה. שִׁבְעָנָה *Iob* 42. 13. septem *pro* שִׁבְעָה. *De* נ *epenthetico in futuro diximus pag.* 234.

In מָן *Exod.16.15. videtur* ה *deficere, &* ן *adiectum esse.*

Vt redundant interdum literæ, sic nonnunquam deficiunt, veluti Iob. 22. 30. אִי־נָקִי *pro* אִישׁ vir innocens, *Exod.7. v.22. in* בְּלָטֵיהֶם incantationibus suis *deficit* ה; *vt constat ex v.11. pro* בְּלַהֲטֵיהֶם. *Item, Exod.4. v.2. in* מֶזֶה, quid hoc? *Isa.3. v.15.* מַלָּכֶם, quid vobis? *vtrobique tamen per dagesch compensatur. Ps.11. 2.* כְּמוֹ *pro* כַּם, *vbi dicitur*, transmigra in montem sicut passer. *Ps.141.3.* דַּל ostium, *pro* דֶּלֶת. כֵּס *pro* כִּסֵּא *Exod.17.13.* thronus אֱמֶת veritas *pro* אֱמֶנֶת. *Est etiam, vbi syllabæ vel addantur vel detrahantur, veluti Iob. 16. & alibi sæpiùs* בְּמוֹ in *pro simplici* בְּ. *Contrà Ps.3. v.8.* חִי *pro* חִנָּם gratis, sine causa, *quemadmodum rectè L X X. intellexerunt, qui hanc vocem ad* aduersantes *retulerunt. Plura diligens S. Scripturæ lector ipse notabit.*

CAPVT

CAPUT VIII.

De literarum & punctorum permutatione.

I. LITERÆ quiescentes facilè inter se permutantur.

א & ה, vt שֵׁנָא Psal.127. 2. pro שֵׁנָה somnus, אֶתְחַבַּר. 2. Paral. 20. 35. iunxit se, pro הִתְחַבַּר. הוֹצִיא Ezech. 11. 7. educam, pro אוֹצִיא.

א & ו, vt וְנָאקָם, Ose. 10. 14. & consurget, vbi א sicut & alibi, loco ו quiescentis ponitur. שׁאסיך Ierem. 30. 16. diripientes te, pro שׁוֹסַיִךְ.

א & י, vt תְּרַפֶּינָה sanabunt, Iob. 5. 18. pro תְּרַפֶּאנָה. Sic נִטְמֵינוּ sorduimus, quasi à טָמָה.

ה & ו, vt אָהֳלֹה tabernaculi sui, Gen. 9. 21. pro אָהֳלוֹ. פְּרָעֹה Exod. 32. 25. nudauit eum, pro פְּרָעוֹ.

ה & י, vt רֹעִי Isa. 20. 20. pastor, pro רֹעֶה. מַלְאָכֵכֵה Naum 2. 14. pro מַלְאָכַיִךְ nunciorum tuorum. vel מַלְאָכַיִךְ vt sit etiam transpositio.

 ו & י,

ו & י, *vt* כּוֹן & בֵּין intelligere, *quæ mutatio valde frequens est, sicut &* τῶν א & ה; *vnde mirum videri non debet, quædam quiescentium Lamed Aleph venire more quiescentium Lamed He, & vice versa. Vnde* נִרְפָּתָה *quasi à* רָפָה *vel cum accentu maiore* נִרְפָּתָה, *Ier.* 51. 9. est sanata, *pro* נִרְפָּאָה. נָשׂוּ, eleuauerunt, *Ezech.* 39. 26. *pro* נָשְׂאוּ. מָלוּ pleni sunt, *Ezech.* 18. 16. *pro* מָלְאוּ. *Item* תְּלוּאִים suspensi, *Ose.* 11. 7. *pro* תְּלוּיִים *à* תָּלָה *&c.*

II. Literæ, quæ sunt eiusdem instrumenti non rarò inter se permutantur.

De gutturalibus א & ה *iam suprà visum. Quò spectare videtur* הִקְצָה & הִקְצִיעַ *Leuit.* 14. 41. *vbi vtrumque pro* abradere fecit, *accipitur. Item* עוּשׁוּ *Ioel.* 3. 11. *in Hebr.* 16. festinate, erumpite, *pro* חוּשׁוּ.

Ad palati *literas pertinet,* קוֹבַע, *quod bis, (nempe* 1. *Sam.* 17. 38. *& Ezech.* 23. 24.) *pro* כּוֹבַע *id est,* galea, *reperitur. Aliud exemplum adfertur ex Psal.* 80. 16. וְכַנָּה *pro* וְגַנָּה hortus, *seu* propago. *Sed rectius dicitur deductum à* כּוּן parare, stabilire, *& LXX. legisse* וְכוֹנְנָה

 firma

firma, perfice eam. *Superstitiosi Iudæi scribunt hîc maiusculum* כ, *vt innuatur templum, de quo hîc agi videtur, durasse viginti annos vltra quadringentos. Caph enim numerum vicenarium indicat: prout etiam aliàs modò minutiorem, modò grandiorem formant literam.*

Ad linguæ *literas spectat, quod Psal. 60, 6. legimus* קֹשֶׁט arcus, *pro* קֶשֶׁת: *nec puncta nunc aliter posita* קֹשֶׁט *morari debemus, cùm primùm aliquot seculis post Christum natum apposita fuerint. Alia quædam exempla suprà inuenies in coniugatione Hithpael.*

Ad dentales זָעַק *&* צָעַק. *nam vtrumque vsurpatur pro* clamauit. *Sic etiam* עָלַז *&* עָלַץ exultauit. *Item* סַר *Ier.6.28. pro* שַׂר princeps, *&* שִׂכְלוּת *Eccles.1.17. pro* סִכְלוּת stultitia, *&* *Isa.10.13.*שׁוֹשֵׂתִי diripui *à* שָׁסָה: *vbi* ש *pro* ס *ponitur, &* שָׁחִיס repullulans *seu* sponte nascens, *pro quo 2. Reg. 19 29. habetur* סָחִישׁ, *nisi malis hîc esse nudam literarum transpositionem, quæ aliquando sine vlla significationis varietate accidit, vt* כֶּבֶשׂ *&* כֶּשֶׂב agnus. שַׂלְמָה *&* שִׂמְלָה vestis; *quamuis interdum*

mutet in contrarium, *vt* עָרַךְ ordinauit, עָכַר turbauit, עָמַד stetit, מָעַד nutauit.

Ad labiales *demum*, נָבַל *&* נָפַל cecidit, *in eadem vtrumque significatione*, *&* אַרְגְּוָן 2. *Paralip.* 2. 7. *pro* אַרְגָּמָן purpura *nisi potius sit Chaldaicum vt Dan.* 5. *v.* 7. 16. 29.

Solent quidem & aliæ literarum commutationes adduci, sed plerumque possunt in alias commodiores causas referri. v. g. dicunt א *loco literæ geminatæ poni, vt Psal.* 58. 8. יִמָּאֲסוּ *pro* יִמַּסּוּ liquefiant, *sed verius est, radicem esse* מָאַס, contempsit, floccifecit. *Item Isa.* 18. 2. בָּזְאוּ *pro* בָּזְזוּ diripuerunt, *sed verius videtur, radicem esse* בָּזָא. *Neque enim absurdum est duas radices eiusdem significationis inueniri. Dicunt iste* ם *pro* ן *poni, vt Num.* 3. 49. פִּדְיוֹם redemptio, *pro* פִּדְיוֹן, *sed dici potest esse nomen heemanticum, de quo pag.* 45. *Item* תַּנִּים draco, *Ps.* 44. 20. *pro* תַּנִּין, *sed verius est esse syncopen pro* תַּנִּינִים. *Item* וַיְגָרְשׁוּם & expulerunt eas, *Exod.* 2. 17. *sed non est insolens in hac lingua generis mutatio, vt ex quinta parte constabit. Sic etiam Exo.* 1. 21. *inuenitur* לָהֶם *pro* לָהֶן.

לָהֶן. *Et vbi vice versa* ן *pro* ם *ponitur, seruatur forma Chaldaica, de qua dictum pag.* 31. *Asserunt itidem* ג *pro* ן *poni, vt Ezech.* 47.13. גֵּה *pro* זֶה iste, *quòd vocabulum nusquam alibi reperiatur. Item* כ *pro* ב, *vt Ierem.* 18.17. כְּרוּחַ קָדִים in spiritu *seu* vento orientali, *Ezech.* 16.36. וְכִדְמֵי & in sanguinibus: *item* ת *pro* ה. *vt Ose.* 11.3. תִּרְגַּלְתִּי nutricis instar ambulare feci, *pro* הִר. *verùm in his & similibus multò credibilius est, descriptores literarum similitudine deceptos esse (quod, si in vlla lingua, in hac maximè procliue est) alterámque pro altera posuisse; qui etiam nonnunquam disiungenda malè contraxerunt, & coniungenda peius distraxerunt.*

III. Etiam punctorum permutatio frequens est.

Loquimur autem non de illa, quæ propter affixa, regimen, & similes causas ordinaria est; sed de ea, quæ à communibus regulis recedit. Et quidem Camets *ponitur pro* ־, *vt* 2. *Paral.* 31.3. וּמְנָת הַמֶּלֶךְ & pars regis, *Item pro* ־ , *vt Ruth* 3.2. מֹדַעְתָּנוּ cognatio nostra, *Exod.* 29.30. וַיִּלְבָּשָׁם & induet eos, *pro* וַיִּלְבָּשֵׁם *Isa.* 47.10.

רְאֵנִי videns me, *pro* רֹאֵנִי. *Item pro* ◌ֶ, *ut Psal.* 119.117. וְאֶשְׁעָה & delectabor *seu* meditabor, *pro* וְאֶשְׁעֶה *&* 1. *Reg.* 18. 44. עֹלָה ascendens, *pro* עֹלֶה *Item pro chiric, inquiunt, ut Ezech.* 32. 20. מָשְׁכוּ trahite, *pro* מִשְׁכוּ, *& pro* ◌ֲ, *ut Leuit.*6.22. תָּקְטָר cremabitur, *sed in priori exemplo potiùs est præteritum*, traxerunt, *in posteriori* ◌ִ *valet idem, quod* ◌ֲ, *ut in* חָכְמָה *pag.*10.

Tsere *ponitur pro* ◌ִ, *ut Isa.*63.11. הַמַּעֲלֵם qui ascendere fecit *seu* eduxit eos. *Item pro* ◌ַ, *Ezech.* 20. 9. vt non הֵחֵל violaretur, *pro* הֵחַל: *potest tamen etiam habere* ◌ֶ, *pag.* 156. *Ose.* 13. 3. יְסֹעֵר turbine rapietur, *pro* יְסֹעַר. *Item pro chiric, ut Cant.*6.20. הֵנֵצוּ floruerunt *pro* הֵנִיצוּ. *Iob.* 17. 7. וַתֵּכַהּ & caligauit, *pro* וַתִּכְהֶה *à* כָּהָה. *Vbi* ה *cum mappic scribitur, quòd secunda radicalis sit in fine posita, ut etiam in aliis accidit.*

Chiric *ponitur pro* ◌ֵ, *ut Iob.*21.3. וְחִין & gratia. *Psal.*16.5. תּוֹמִיךְ sustentans, *pro* תּוֹמֵךְ.

Cholem *ponitur pro* ◌ָ, *ut Num.*23.7. זֹעֲמָה

deteſtare

detestare, *pro* וַעֲמָה: *item pro* ־ יִסֵּר *Psal.* 118. 18. *pro* יִסַּר castigare, *item pro* ו, *vt Psal.* 132. 12. וְעֵדֹתִי & testimonium meum, *pro* וְעֵדוּתִי.

Schurec *ponitur pro* ו, *vt Prouerb.* 29. 6. יָרֻן laudabit. יְכַסְיֻמוּ *Exo.* 15. *v.* 5. operient eos. *In illo Exod.* 18. 26. יִשְׁפּוּטוּ הֵם iudicabunt ipsi, *ponitur schurec in penultima syllaba vel pro* ו, *vel pro* (ֹ) *nam alterutro modo scribi deberet, sicut & illud Ruth* 2. 8. תַּעֲבוּרִי transibis.

Patach *ponitur pro* ־, *vt Ezech.* 16. 10. וָאֲכַסֵּךְ & operui te, *pro* ָ. *Similiter* 2. *Sam.* 1. 10. וָאֲמֹתְתֵהוּ & interfeci eum. *Item pro* ־, *vt Prou.* 26. 21. לְחַרְחַר־רִיב ad succendendum litem, *pro* לְחַרְחֵר. *Gen.* 29. 32. יֶאֱהָבַנִי amabit me, *pro* בְּ. *Isa.* 49. 10. רְאֵנִי videns me, *pro* אֵ. *Item pro* ־ *vt Iud.* 5. 7. שַׁקַּמְתִּי quæ, *vel* quia surrexi *pro* שְׁ. 2. *Sam.* 17. 16. תָּלַן maneas, *pro* תָּלֶן. *pag.* 111. *Item pro chiric, Iud.* 19 20. in platea ne תָּלַן per noctes, *pro* תָּלִין. *Ioel.* 1. 17. מַמְּגֻרוֹת ab horreis, *pro* מִ.

Segol *ponitur pro* ־, *vt Zach.* 5. 4. וְלָנֶה & morabitur, *pro* וְלָנָה. *Similiter Isa.* 59. 5. וְהַזּוּרֶה & quod confotum, *alij* fractum est. *Item pro* ־, *vt Psal.* 102. 14. לְחֶנְנָהּ ad miserendum eius.

eius. *Exod.* 33. 3. אֲכֶלְךָ consumam te. *Leuit.* 62. בִּתְשׂוּמֶת יָד in depositione manus. *Item pro chiric, vt* 1. *Sam.* 25. 7. הֶכְלַמְנוּם confudimus eos. *Ps.* 38. 2. בְּקֶצְפְּךָ in furore tuo. *Ps.* 85. 8. וְיֶשְׁעֲךָ & salutare tuum.

Chiric *ponitur pro* ־, *vt Iud.* 13. 6. שְׁאִלְתִּיהוּ postulaui eum, *pro* אְ. *Ps.* 2. 7. יְלִדְתִּיךָ genui te. *Deu.* 4. 1. וִירִשְׁתֶּם & possidebitis. *Malach.* 4. 2. וּפִשְׁתֶּם & multiplicabimini, salietis. *Item pro* ּ *vt Isa.* 1. 14. וּבְפָרִשְׂכֶם & in extendendo vos, cùm extenderitis. *Iud.* 9. 53 וַתָּרִץ & confregit. *Item pro* ּ, *vt* מִכְרָה vende. *Gen.* 25. 31.

Camets chateph *pro* ּ, *vt Naum.* 3. 7. שָׁדְּדָה vastata est.

Kibbuts *pro* ו, *vt* נְבֻכִים confusi, *Exod.* 14. 3. *pro* נְבוֹכִים *Benoni in Niphal à* בוּךְ. *Item pro* ּ *Ps.* 150. 2. גֻּדְלוֹ magnitudinis eius, *à Leuit.* 2. 2. קֻמְצוֹ pugillus eius, *à* קֹמֶץ.

Scheua *demum ponitur interdum pro* ּ, *vt* תּוֹסְףְּ addes, *Prou.* 30. 6. *pro* תּוֹסֵף. *Item pro* ּ, *vt Eccl.* 3. 18. שְׁהֶם quòd ipsi: *item pro chiric, vt Ierem.* 9. 3. וַיַּדְרְכוּ & extenderunt, *pro* וַיַּדְרִיכוּ

&c. 1.

& 1. *Sam.* 14 22. וידבקו & assecuti sunt, *pro* וידביקו. מחלמים somniantes, *Ierem.* 29. 8. *pro* מחלימים.

Atque ita potissimùm se habet literarum punctorumque irregularis mutatio, quam diligenter notasse, plurimarum instar ac permolestarum exceptionum erit præsertim in verborum coniugationibus; quorum pleræque anomaliæ ad primam & tertiam regulam hoc in cap. positam spectant.

Ad primam *reuocantur hæc & similia.* אשכים mane surgere. *Ier.* 25. 3. *pro* השכים. גבהא eleuata est. *Ezech.* 31. 5. *pro* גבהה. ורצאתי *Ezech.* 43. 27. & placatus ero, volam, *pro* רציתי. נשא creditor, fœnerans, 1. *Sam.* 22. 2. *pro* נשה. אתודע notificabo me, *Num.* 12. 6. *pro* אתידע. עירים pulli asinorum, *Isa.* 30. 6. *pro* עירים. רצא ire, currere, *Ezech.* 1 14. *pro* רצה. ינאץ florebit, *Eccl.* 12. 5. *pro* ינץ.

Ad tertiam *verò* שאלתם postulastis, 1. *Sam.* 12. 13. *pro* שאלתם. חמצה fermentare, *Ose.* 7. 4. *pro* חמצה *sic etiam* חמלה parcere, *Ezech.* 16. 5. *pro* חמלה. ילד natus fuit, *Iud.* 18. 29. *pro*

29. *pro* חֲעַבַרְתָּ יֶלֶךְ transire fecisti, *Ios.* 7. 7. *pro* הֻעַ. הוּרַע notificatum fuit. *Leuit.* 4. 23. *pro* הוּרַע. נְפֹצוֹתֶם dispersi fuistis, *Ezech.* 11. 17. *pro* נְפוּצוֹתֶם. הִזִּילוּהָ spreuerunt eam, *Thren.* 1. 8. *pro* הִזִּילוּהָ *sine affixo* הִזִּילוּ. לַהֲנָפָה ad cribrandum, *Isa.* 30. 28. *pro* לַהֲנִיפָה *Hiphil, à* נוּף. כָּלָאתִי prohibui, *Psal.* 119. 101. *pro* כָּלִאתִי. רִפָּאתִי sanaui, 2. *Reg.* 2. 21. *pro* רִפֵּאתִי. תְּפוֹצוֹתֵיכֶם dispersiones vestræ, *Ier.* 25. 35. *pro* תְּפוּצוֹתֵיכֶם. שִׁחֲדוּ donate, muneramini, *Iob.* 6. 22. *pro* שַׁחֲדוּ.

Annotatio.

I. *Insuper notanda quædam.* Vnum *est, anomaliam verborum inde non parum auctam, quòd verbis adnumerentur interdum, quæ potiùs censenda sunt nomina, vt* אָנוּשָׁה *Ps.* 69. 21. *volunt esse futurum Kal*, & dolebo, *in quo* א *sit signum primæ personæ; Aleph autem radicale deficiat, &* ו *positum sit pro* י, *at, videtur verius & facilius, si dicamus esse nomen, quod* 70. *verterunt* ταλαιπωρίαν, *noster,* miseriam *dicens:*

dicens: improperiũ exſpectauit cor meum & miſeriam. *Sic* חָרוֹן *Pſal.* 85. 4. *volunt eſſe infinitiuum Kal* iraſci, *pro* חָרוֹת *vel* חֲרוֹת, *Nunc ſcilicet poſitum pro* ה *vel* ת. *At ſimiliter veriùs videtur eſſe nomen, quod* 70. *vertunt* ὀργὴν, *noſter*, iram: auertiſti ab ira indignationis tuæ. *Similiter* אָדוֹשׁ *Iſai.* 28. 28. *poteſt eſſe nomen* trituratorem *ſignificans, cùm alij velint eſſe verbum pro* דּוּשׁ triturare *poſitum. Sic,* חַכֵּי *Oſe.* 6. 9. *volunt eſſe infinitiuum Piel* exſpectare, *& Iod poni loco* ה. *At prorſus inſolens hîc mutatio. Quare cum S. Hieronymo rectiùs dicitur eſſe nomen in regimine poſitum ab* חֵךְ palatum *ſeu* fauces. *Sic* זוּנָּה *Ezech.* 16. 34. *cenſetur præteritum Pual*, fornicatio commiſſa eſt, *ſed prorſus anomalum, cùm habeat ſchurec, & ſequente accentu dageſch: at multò faciliùs dicitur etiam nomen* fornicationem *ſignificans, vt accepit S. Hieronymus. Sic Pſal.* 141. 3. נִצְּרָה *quidam volunt eſſe imperatiuum Kal* cuſtodi, *à* נְצֹר *pro* נְצֹר *adiecto* ה. *& cum dageſch in* צ, *ob decorem & euphoniæ gratiam; at alij putant rectiùs cenſeri nomen, nec*

ſacer

ſacer textus renuit. Quod legimus Iſa. 26. 16. יָצְקוּ *volunt eſſe præteritum Kal à* יָצַק *pro* יָצְקוּ צָקוּן effuderunt, *amiſſâ nimirum primâ ſyllabâ, & adſcito* נ *paragogico: at qui mauult eſſe nomen à* צוק *deductum, ſignificans* anguſtiam *ſeu* tribulationem, *ſuffragatorem habet S. Hieronymum. Nec magni refert, interdum puncta quædam nonnihil mutanda videri, cùm alioqui Rabbinis nimiùm adhæreſcere conſultum non ſit.*

II. Alterum *eſt, inde quoque, anomaliam creſcere, quòd quædam ad alienas radices, coniugationes, modóſve trahantur. Vt* מוֹרְאָה *Soph.* 3.1. *dicunt eſſe Paul coniugationis Hiphil,* inquinata, fœdata, *à radice* רָאָה vidit, *&* ו *poni loco* ּ *vel* ֵ, *at multò credibilius eſt eſſe regulare Benoni Kal, à radice* מָרָא *quæ ſignificet* amarum fecit. *unde S. Hieron. vertit* prouocatrix. *Sic Iſa.8.16.* צוֹר, *volunt aliqui eſſe imperatiuum, à* נָצַר, *abiecto* נ *pro* נְצוֹר. *at alij rectiùs deducunt à* צָרַר *unde noſter, non* cuſtodi, *ſed* liga teſtimonium. *Sic Iud.9.11. volunt* רַד *eſſe præteritum Kal pro* יָרַד deſcendit, *detruncata nimirum prima ſyllaba, ſed regulariter*

deduci

deduci poteſt à רָדַד, *vt alij cenſent. Idem ferme iudicium de* שַׁתּוּ *Pſal.* 49.15. poſiti ſunt, *nimirum potiùs regulariter à* שָׁתַת, *quàm à* שׁוּת *pro* שָׁתוּ *adeò irregulariter deduci. Sic* תַּחַשׁ *Iob* 31. 5. & feſtinabit, *Futurum Kal, faciliùs à* חָשָׁה *deriuatur quàm à* חוּשׁ *pro* תָּחוּשׁ, *quandoquidem nec incommodum, nec inſuetum eſt, duas radices eiuſdem ſignificationis reperiri, vt etiam ſuprà dictum.*

III. Tertium *eſt, etiam librarios, (vt taceam Rabbinos, primos punctorum inuentores) dum perperam alia pro aliis puncta fixerunt, non exiguam huiuſce rei cauſam dediſſe. Si enim ſæpiùs errarunt in litteris, certè multò id procliuius fuit in tot punctulis. Hinc (nec mirũ) exemplaria quoque variant. Quòd enim Deut.* 7.24. *Pagninus legit ſecundùm regulam* עַד הַשְׁמִידְךָ vſque ad diſperdere te, *ſiue*, donec diſperdas, *nunc in quibuſdam exemplaribus legitur contra regulam* הִשְׁמִדְךָ. *Sic idem Pſal.* 118. 10. *legit* אֲמִילַם ſuccidam eos, *cùm tamen nos legamus* אֲמִילַם *futurum Hiphil à* מוּל *pro* אֲמִילֵם. *Vnde meritò ſuſpicari licet illud*

S *Num.*

*Num.*7.89.מִדַּבֵּר loquens, *vitio describtorum esse positum pro* מְדַבֵּר, *cùm alibi nusquam hoc verbum in Hithpaël reperiatur, in Piel autem frequentissimè: & Hithpael alioqui adeò actionem in ipsum agens refundat, ut etiam in verbo* הִתְהַלֵּךְ ambulauit (*quod maximè videtur ad significationem Kal accedere*) *inueniant aliquid de ambulantis vel affectu vel commodo. Huc etiam referri potest* בִּיקְּרוֹתֶיךָ *Psal.*45.10. in honore tuo, *vel* inter honorabiles tuas, *pro* בִּיקְרוֹתֶיךָ, *ut non nemo rectiùs legit, & alia quædam non pauca, à communi modo nimiùm deflectentia: quandoquidem error in punctis & fuit, & est facillimus. In nomine* יְרוּשָׁלַםִ Ierusalem *agunt Iudæi more suo, affingentes nescio quod mysterium: alioqui nullum est dubium, quin eius genuina pronunciatio sit* יְרוּשָׁלֵים à visione pacis, *deducto Etymo.*

CAPVT

CAPVT IX.

De iis quæ ad pleniorem accentuum cognitionem ſpectant.

IN Prima Inſtitutionum noſtrarum parte accentus Hebræorum in Grammaticos & Rhetoricos diuiſimus, eoſdemque breuiter explanauimus, quantum quidem initio huius linguæ ſtudioſis ſatis eſſe iudicabamus. Nunc ea quæ adhuc vel neceſſaria, vel certè non inutilia ſunt iis, qui ſeſe non tantùm legendo, ſed etiam ſcribendo exercere voluerint, proſequamur.

De diuiſione accentuum Grammaticorum.

Grammatici accentus commodè numerantur 28. diuiduntúrque in nouemdecim Reges, & nouem Miniſtros. Eorum nomina vſitatiora, ſignificationem, præterea figuras, & ſitum (in cuiuſque proprio vocabulo) ordine iam demonſtrabimus.

Reges.

1.	סוֹף פָּסוּק	Finis versus. *Huic plerunque duo crassiora puncta adduntur, vt dictum est, p.25.*
2.	אַתְנָח,	Respiratio.
3.	זָקֵף קָטוֹן,	Erector paruus.
4.	זָקֵף גָּדוֹל,	Erector magnus.
5.	רְבִיעַ,	Quadratum.
6.	תְּבִיר,	Fractus.
7.	טַרְחָא,	Labor, *seu* טִפְחָא palma.
8.	סְגוֹלְתָּא,	à botro nomen habet.
9.	פַּשְׁטָא,	Extensor.
10.	פָּסִיק,	Terminans.
11.	גֶּרֶשׁ,	Expulsor.
12.	גֵּרְשַׁיִם,	Expulsores.
13.	יְתִיב,	Sedes.
14.	זַרְקָא,	Sparsor.
15.	פָּזֵר גָּדוֹל,	Dispersor magnus.
16.	פָּזֵר קָטוֹן,	Dispersor paruus.
17.	קַרְנֵי פָרָה,	Cornua vaccæ.
18.	שַׁלְשֶׁלֶת,	Cathena.
19.	תְּלִישָׁה,	Euulsor.

Mini

Miniſtri.

1. מֻנַּח, Poſitum, ſcilicet cornu. *Quòd ſi ſuprà ponatur, vocatur* עִלּוּי exaltatus.
2. מַהְפָּךְ Inuerſum *ſcilicet* cornu.
3. מַאיְלָא Arietinum cornu.
4. מֵירְכָא פְּשׁוּטָה, Productor exutus.
5. מֵירְכָא כְּפוּלָה, Productor duplex.
6. קַדְמָא, Antecedens.
7. תַּרְסָא, clypeus, vocatur etiam תְּלִישָׁה קְטַנָּה.
8. דַּרְגָּא, Gradus.
9. יֶרַח בֶּן־יוֹמוֹ, Luna filij diei ſui.

ANNOTATIO.

Accentuum nomina pleraque ſunt Chaldaica; ratio ſignificandi modò à figura, modò à cantu deſumi videtur. Qui figurâ inter ſe conueniunt, diſtinguuntur aut ſitu, aut aliorum ſeu præcedentium ſeu ſubſequentium comitatu. De numero ac diuiſione Grammatici non omnes idem ſentiunt, ſed res eſt leuioris momenti, quàm vt eorum conemur litem componere.

De vſu accentum Grammaticorum.

Grammaticis accentibus omnibus & ſingulis, ſiue Reges ſint, ſiue Miniſtri, commune eſt, ſuam in pronunciatione attollere ſyllabam, more accentus acuti Græcorum: & præterea deſignare melodiam, quâ illa ſyllaba cantanda ſit. Atque hanc ob cauſam Grammatici accentus, etiam Muſici vocari poſſunt.

REGVM *autem, præſertim quatuor priorum, Soph paſuc, Athnach, Zakeph caton & Revia, proprium eſt; orationem ita diſtinguere, vt parte 1. c. 6. diximus. Hinc enim* diſtinguentes maiores, Diſtinctiui, Pauſæ, *&c. appellantur, & ad omnem orationis ambiguitatem tollendam plurimùm valent. Idem dicendum de Tarcha ſiue Tiphcha & Segula, quando pro Athnach ponuntur.*

Cæteri Reges, *etſi, quoad ſenſum, nihil vel certè parùm diſtinguant, ac potiùs Muſicæ, quàm Grammaticæ inſeruiant, dicuntur tamen diſtinguentes, quia non minùs quàm quatuor illi*

prio

priores, literis בגד כפת *infigunt dageſch, licet quieſcentes* אהוי *præcedant, de qua re egimus parte* 1. *c.*4. *de Dageſch.*

MINISTRI *orationem non diſtinguunt. In Muſica verò multùm olim valuiſſe videntur.*

De ſede accentuum Grammaticorum.

I. Cùm omnis vox Hebraica (excepta illa; quæ per maccaph cum altera iungitur) vno aliquo accentu Grammatico, qui naturalis *dicitur, afficiatur, notanda eſt ſequens regula, quâ ſedem ſeu locum illius agnoſcas.*

Voces, quæ hãc formam pũctorũ habent in penultima & vltima, ſicuti	פֶּסַח	Paſcha.	בַּיִת	Domus.	*Accentum ſortiuntur in penultima.*
	בֶּגֶד	Veſtis.	חֳלִי	Infirmitas	
	קֹדֶשׁ	Sãctitas.	שְׁבִי	Captiuitas.	
	תֹּאַר	Forma.	תֹּהוּ	Solitudo.	
	סֵפֶר	Liber.	לַיְלָה	Nox.	
	מָוֶת	Mors.	אַרְצָה	In terram.	*cum* ה *locali.*
	בַּעַל	Dñs.	יָדַיִם	Manus.	

Hac regula non tantùm Nomina (quæ hîc pro exemplis communibus poſuimus) ſed etiam Dictiones continentur, ſi quando formam ali-

quam punctorum vni ex istis similem habeant, vt נֶגֶד coram, אֵצֶל prope. *Exceptiones paucula vsu facilè addiscentur. In cæteris vocibus, quæ illis punctorum formis non comprehenduntur, accentus Grammaticus sibi vendicat vltimam. Ad verborum & affixorum accentus quod attinet, supervacaneum fuerit aliquid dicere, cùm in horum formis, & illorum Coniugationibus ij sedulò obseruandi sint, quos idcirco vbique adscribendos curauimus.*

II. *Atque hæc sufficerent, nisi accentus interdum aliis syllabis appressi viderentur. Quare diligenter ex communi Grammaticorum doctrina notandum, non semper eam syllabam esse acuendam, quam accentus Grammaticus afficit, sed in pronunciatione, regularum iam datarum, paradigmatúmque propositorum magis habendam rationem. Sunt enim accentus, qui initio dictionis disyllabæ, imò etiam polysyllabæ locantur, licet vltima vel penultima syllaba acuenda sit, Prouer.30.26.* שְׁפַנִּים, cuniculi, *Meajla primam occupat, cùm tamen non dicamus schéphannim, sed schephanním, sicut*

דְּבָרִים

דְּבָרִים. *Idem dicendum de Telischa, & Iethib. Contrà sunt alij qui vltimæ insident, licet etiam tunc iuxta regulas & paradigmata acuatur penultima, vt Leuit.* 13. 49. בַּבֶּגֶד in veste, *Tarsa vltima syllaba notatur, cùm tamen non dicamus babbegéd, prout supra hæc ipsa vox* בֶּגֶד *pro aliarum quoque similium forma posita est. Idem obseruandum in accentibus Segula, Pasta, Zarca.*

III. Quando Pasta in dictionem Milel incidit, duplicatur vt Gen. 23.4. קֶבֶר sepulchrum. *Idem, sed rariùs, in Milel faciunt tres alij, nimirum Segula, Leuit.* 14. 21. מַגֶּשֶׁת apprehendens. *Zarca, Genes.* 19. 4. טֶרֶם antequam. *Tarsa Genes.* 37. 35. וַיָּקֻמוּ & surrexerunt. *In hoc tamen postremo quædam exemplaria vnum tantùm accentum habent.*

IV. In vna eademque syllaba aliquando duo accentus reperiuntur, לֵב cor. *Hîc Mazze cum Reuia. Similia exempla sæpiùs occurrunt in Iob, Psalmis, & Prouerbiis.*

V. Cæterùm tres afferuntur causæ, cur accentus Grammaticus ab vltima ad penultimam

 transeat

transseat. Prima *si sequatur monosyllaba aut milel, vt* בָּנָה עִיר ædificauit ciuitatē. קָרָא סֵפֶר legit librum. Secunda, *si adsit Vau conuersiuum, vt* וַיָּמָת & mortuus est, וַיֹּאמֶר & dixit. Tertia *si adsit accentus distinctiuus*, דְּבָרֶךָ verbum tuum. *Nam alias dicimus* דְּבָרְךָ.

VI. Accentus distinctiui crebrò mutant puncta breuia in longa, vt ˉ in ׳, & ·· : & ·· in ׳, &c. Psalm. 1. 1. & in via peccatorum non עָמָד stetit. נֹאבֵד peribimus *Ion.* 1. *v.* 6. *Gen.*1.1. In principio creauit Deus cœlum וְאֵת הָאָרֶץ׃ *& terrā pro* אֶרֶץ. *Iidem sceua mutant in ׳, Ps.*20.9. נָפָלוּ ceciderunt, *pro* נָפְלוּ. *Aliquando in tsere Psalm.* 38. 19. עָצֵמוּ roborati sunt, *pro* עָצְמוּ. *aliquando in cholem, Leuit.* 19. 30. תִּשְׁמֹרוּ custodietis, *pro* תִּשְׁמְרוּ. *Sceua etiam ob accentum mutatur in segol,* 1. *Reg.* 1. 17. לַאֲמָתֶךָ ancillæ tuæ, *pro* לַאֲמָתְךָ. *Contrà verò Maccaph accentus Rhetoricus vertit puncta longa in breuia, præsertim tsere in segol, vt* בֶּן־אָדָם filius hominis, *pro* בֵּן, *& cholem in ·· vt* זָכְר־לִי memento mei,

mei, *pro* זְכוֹר. כָּל־גּוֹיִם omnes gentes, *pro* כֹּל. *Sed hanç punctorum mutationem, quam vel distinctiui vel Maccaph efficiunt, vsu & lectione attentiore rectiùs cognosces.*

De Metheg accentu Rhetorico.

I. De hoc accentu id fere solùm dicendum, quo loco ponatur. Qualibet ferè vocalis tertio loco ante accentum Grammaticum posita, recipit Metheg, quo retineatur, vt לָרָקִיעַ firmamento, וִידַעְתֶּם & scietis. *Atque hoc non tantùm fit, cùm secundo loco est punctum longum aut breue, sed etiam quando breuissimum, nimirum scheua simplex vel compositum, vt* יַעֲמוֹר stabit, וְאָסוֹף *colliget. Insuper Metheg inter puncta composita & vocales præcedentes plerumque ponitur, etiamsi illæ vltra antepenultimam sitæ sint, vt* הָאֲדָמָה terra, וָאֲכַסֶּה & operuit.

II. In polyssyllabis dictionibus interdum Metheg punctis interiectis reperitur, vt Leuit. 23. 14. מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם habitationes vestræ.

III. In fine dictionis nunquam ponitur, nisi illa

illa per Maccaph cum altera iungatur לֹא־אָמַר non dixit.

IV. Videtur aliquando poni in penultima, vt גְּבֻלֶךָ terminus tuus. תִּהְיוּ eritis, *&c. sed tum vocales breues ob Metheg fieri longas, & scheua moueri volunt, vt consequenter Metheg sit in antepenultima, hoc tamen minùs conuenit cum doctrina communi.*

V. Loco Metheg ponuntur interdum accentus Grammatici Ministri, præsertim Munach & Kadma, vt יָדְךָ manus tua, זְכוּרְךָ masculus tuus. *Idem de Tarsa, Pasta, Merecha, & Ierach ben-jomo dicendum, licet id rariùs fiat.*

VI. Si vna vox duos habeat accentus, vnum in vltima, alterum in antepenultima, prior est Metheg Rhetoricus, aut minister loco Rhetorici, syllabam retinens; posterior Grammaticus syllabam acuens, vt מָסְרוּ tradiderunt. *Hac regula Soph pasuc facilè discernitur à Metheg, à quo aliàs figura non differt. Quòd si ex duobus illis vnus sit in penultima, alter in vltima, prior ferè erit Grammaticus acuens, posterior Musicus.* וַיָּקוּמוּ & surrexerunt. *Si tantùm*

tantùm vnus est in vna dictione. is sine dubio est Grammaticus acuens, cùm sine tali nulla in Bibliis dictio scribatur, exceptis iis, quæ per Maccaph cum sequente dictione iunguntur. Minutiora prosequi haud operæ pretium fuerit.

De circulo °, qui in Bibliis reperitur.

Vt in sacra tam Latinorum, quàm Græcorum Biblia, librariorum negligentia vel etiam imperitia nonnullam lectionum diuersitatem imò etiam menda paulatim inuexit, ita in Hebraicis, ob literarum, præsertim quarundam, affinitatem idem euenisse, minùs mirandum fuerit. Quod cùm Rabbini, collatis inter se Bibliorum exemplaribus, olim animaduertissent, eum modum adhibuerunt, non quidem vt in ipso verborum contextu quippiam vellent corrigere, mutare, &c. sed vt locum illum, dictionem aut literam minùs rectè se habentem parui circuli signo ibidem notarent; extrà verò in margine veriorem, vt ipsis videbatur, lectionem apponerent. Harum autem obseruationum

seu

ſeu correctionum tria genera reperiuntur. Primò *enim quædam in Hebraicis Biblijs ſcripta reperiuntur, ſed non leguntur. Exempli gratia,* 2. *Sam.*15.21. כִּי אִ֯ם בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ quoniam in quocunque loco fuerit Dñs meus rex, *&c. vox* אִ֯ם *ſcribitur quidem, ſed eam non legendam eſſe demonſtrat circulus ſuprà poſitus. Idcirco autem in margine additur* כְּתִיב וְלֹא קְרִי ſcriptum & non lectum, ſeu ſcribitur & non legitur. Secundò, *quædam in margine leguntur, ſed non ſcribuntur, hoc eſt, deſiderantur in textu,* 2. *Sam.* 16. 23. conſilium autem Achitophel quaſi °-- יִשְׁאַל בִּדְבַר הָאֱלֹהִים vir *aut,* quiſpiam conſuluiſſet per verbum Dei. *Quapropter in margine additur vox* אִישׁ (*hæc enim deeſt*) *cum hiſce verbis* קְרִי וְלֹא כְּתִיב lectum & non ſcriptum, *ſeu* legitur & non ſcribitur. Tertiò, *quædam vno modo in textu ſcribuntur (minùs tamen rectè) & alio leguntur in margine, vt Gen.* 24. 14. וְהַנַּעַר֯: *in margine autem ponitur correcta lectio* וְהַנַּעֲרָה & puella, *cum ſubſcripta litera* ק *pro* קְרִי lectum

lectum *seu* legitur, *eo scilicet modo, quo in margine scripta apponitur. Huiusmodi autem dictiones, quæ aliter in textu leguntur quàm scribantur, & contrà, quæ aliter scribuntur quàm legantur enumerant* 848. *Vide nostrum P. Serarium in proleg. Biblicis c.* 12.

CAPVT X.

De scribendi consuetudine, & literis, vt vocant, Currentibus.

MVLTIPLICES *illæ accentuum figuræ (de quibus superiore capite fusè egimus) in solis Bibliis sacris reperiuntur. Cæterùm in aliis Hebræorum scriptis, epistolis, libris, qui characteribus hisce propriè Hebraicis constant (siue à Christianis, siue à Iudæis edantur) vnum ex his quatuor scribendi modis ferè obseruare licet, quos locis quatuor ex Isaia desumptis, & ad hoc nostrum institutum priùs accommodatis proponemus.*

PRIMVS. Nudæ tantùm consonantium figuræ

figuræ ponuntur, prætermissis omnibus omnino non tãtùm accentibus, sed etiam punctis siue vocalibus, additis solùm duobus punctis crassioribus τᾶ Sophpasuc.

Isa. Cap.6. 1.

בשנת מות המלך עזיהו ואראה את ארני
ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את
ההיכל: שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים
שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים
יכסה רגליו ובשתים יעפף: וקרא זה אל זה
ואמר קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל
הארץ כבודו:

In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum: & ea quæ sub ipso erant, replebant templum. Seraphim stabant super illud: sex alæ vni, & sex alæ alteri. duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum & dicebant, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius.

SECVNDVS. Retinentur omnia puncta vocalia

SECVNDVS. Retinentur omnia puncta vocalia (aliquando etiam ſeruilia, vt dageſch & in ש &c.) omiſſis tamen omnibus omnino accentibus præter illa duo puncta τοῦ Soph-paſuc in fine periodi hoc modo.

Iſa. Cap. 7: 11.

שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק
שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַ לְמָעְלָה׃ וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא אֶשְׁאַל
וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ נָא בֵּית דָּוִד
חַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֶת
אֱלֹהָי׃ לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת חִנֵּה
הָעַלְמָה חָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל׃
חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר
בַּטּוֹב׃

Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum inferni, ſiue in excelſum ſuprà. Et dixit Achaz: Non petam, & non tentabo Dominum. Et dixit: Audite ergo domus Dauid. Nunquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis Deo meo? Propter hoc dabit

 Dominus

Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel: butyrum & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.

TERTIVS. Vsurpantur omnia puncta vocalia, seruilia & Maccaph, &c. & in singulis dictionibus accentus Grammaticus in sua syllaba (quem ex regulis sibi vendicat) notatur perpendiculari lineola.

Isa. Cap. 9. 6.

יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן לָנוּ וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה
עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר
אֲבִי־עַד שַׂר־שָׁלוֹם׃ לְסַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה׃
וּלְשָׁלוֹם אֵין־קֵץ עַל־כִּסֵּא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ
לְהָכִין אוֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃

Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius: & vocabitur nomen eius Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium, & pacis

pacis non erit finis: ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit: vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iuſtitia amodò & vſque in ſempiternum. Zelus Domini exercituum faciet hoc.

QVARTVS eſt ſimilis tertio, niſi quòd illam lineolam perpendicularẽ Grammatici accẽtus non vbique ſeruet, ſed ſuis in locis ad diſtinguendã orationem quatuor accentus diſtinctiuos, de quibus pag. 25. & præterea Metheg Rhetoricum adhibeat.

Iſa. Cap. 65. 17.

חִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה
תִזָּכַרְנָה הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה עַל־לֵב׃
כִּי־אִם־שִׂישׂוּ וְגִילוּ עֲדֵי־עַד אֲשֶׁר אֲנִי בוֹרֵא כִּי
הִנְנִי בוֹרֵא אֶת־יְרוּשָׁלַםִ גִּילָה וְעַמָּהּ מָשׂוֹשׂ׃
וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַםִ וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי וְלֹא־יִשָּׁמַע בָּהּ
עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה׃

Ecce ego creo cælos nouos, & terram nouam: & non erunt in memoria priora; & non aſcendent ſuper cor. Sed gaudebitis & exultabitis vſque in ſempiternum in his, quæ creo: quia

T 2 ecce

ecce ego creo Ierusalem exultationem, & populum eius gaudium. Et exultabo in Ierusalem, & gaudebo in populo meo: & non audietur in ea vltrà vox fletus, & vox clamoris.

De literis Currentibus.

Præter illas literarum figuras, quibus sacra Biblia scripta aut excusa habentur, sunt etiam aliæ (prout pag. 5. dicere cœperamus) quas à celeri vsu seu ductu Currentes *vocant, quibus Commentarij scribuntur, aut vulgò vtuntur, qui manu pingunt. In gratiam igitur studiosorum huius linguæ, earum* Currentium *non solùm Alphabetum, verùm etiam Psalmum* 33. (*qui Hebræis est* 34.) Benedicam Dominum in omni tempore, *illis literis simul excusum proponemus, vt quisque eas ab aliis nonnihil diuersas inter se conferre, & legendi scribendíque vsu addiscere possit.*

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ ם

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ ם

נ ן ס ע פ ף צ ץ ק ר ש ת

נ ן ס ע פ ף צ ץ ק ר ש ת

מזמור

מִזְמוֹר לד

אברכה את יהוה בכל עת תמיד

I. אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד

תהלתו בפי:

תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃

ביהוה תתהלל נפשי ישמעו ענוים

II. בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים

וישמחו:

וְיִשְׂמָחוּ׃

גדלו ליהוה אתי ונרוממה שמו

III. גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ

יחדו:

יַחְדָּו׃

דרשתי את יהוה ועני ומכל

IV. דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־

מגורותי הצילני:

מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃

הביטו אליו ונהרו ופניהם אל

V. הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־

יחפרו:

יֶחְפָּרוּ׃

זה עני קרא ויהוה שמע ומכל

VI. זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־

צרותיו הושיעו

צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃

חונה מלאך יהוה סביב ליראיו

VII. חוֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו

ויחלצם

וַיְחַלְּצֵם

טעמו וראו כי טוב יהוה אשרי

VIII. טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי

הגבר יחסה בו

הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ

יראו את יהוה קדושיו כי אין

IX. יְראוּ אֶת־יְהוָה קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין

מחסור ליראיו

מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃

כפירים רשו ורעבו ודורשי יהוה

X. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה

לא יחסרו כל טוב

לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃

לכו בנים שמעו לי יראת יהוה

XI. לְכוּ־בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה

אלמדכם

אֲלַמֶּדְכֶם׃

מי

מי האיש החפץ חיים אוהב ימים

xii מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אוֹהֵב יָמִים

לראות טוב:

לִרְאוֹת טוֹב:

נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר

xiii נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר

מרמה:

מִרְמָה:

סור מרע ועשה טוב בקש שלום

xiv סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם

ורדפהו:

וְרָדְפֵהוּ:

עיני יהוה אל צדיקים ואזניו

xv עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו

אל שועתם:

אֶל־שַׁוְעָתָם:

פני יהוה בעושי רע להכרית

xvi פְּנֵי יְהוָה בְּעוֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית

מארץ זכרם:

מֵאֶרֶץ זִכְרָם:

צעקו ויהוה שמע ומכל צרותם

xvii צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם

הצילם:

הִצִּילָם:

קרוב יהוה לנשברי לב ואת דכאי

קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי XVIII.

רוח יושיע׃

רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃

רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו

רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ XXI.

יהוה

יְהוָה׃

שומר כל עצמותיו אחת מהנה

שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה XX.

לא נשברה׃

לֹא נִשְׁבָּרָה׃

תמותת רשע רעה ושונאי צדיק

תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק XXI.

יאשמו׃

יֶאְשָׁמוּ׃

פודה יהוה נפש עבדיו ולא יאשמו

פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ XXII.

כל החוסים בו׃

כָּל־הַחֹסִים בּוֹ׃

CAPVT

CAPVT XI.

De Notis Arithmeticis, nominibus numeralibus, & mensibus Hebræorum.

HEBRÆI *per Alphabeti sui literas numerare solent, vt & Græci, & nos per ziphras: quæ vox accepta videtur à* סְפִירָה *numeratio. Literas autem ita diuidunt, vt primus earum ordo* vnitates; *Secundus*, Denarios, *siue* Decades; *Tertius* Centenarios; *Quartus* Millenarios *complectatur.*

9.	8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.	Vnitates.
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
90.	80.	70.	60.	50.	40.	30.	20.	10.	Denarij.
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	

Centenarij.

900.	800.	700.	600.	500.	400.	300.	200.	100.
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Post ת (*quod* 400. *significat*) *multi alias literas ita iungunt.*

1000

1000. 900. 800. 700. 600. 500.

תק תר תש תת תתק תתר &c.

Sed prior modus est expeditior.

Millenarij.

10000. 9000. 8000. 7000. 6000. 5000. 4000. 3000. 2000. 1000.

א̈ בא̈ גא̈ דא̈ הא̈ וא̈ זא̈ חא̈ טא̈ יא̈ &c.

Alij numeri componuntur hoc modo:

19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10.

י יא יב יג יד טו יו יז יח יט

29. 28. 27. 26. 25. 24. 23. 22. 21. 20.

כ כא כב כג כד כה כו כז כח כט

39. 38. 37. 36. 35. 34. 33. 32. 31. 30.

ל לא לב לג לד לה לו לז לח לט

50. 49. 48. 47. 46. 45. 44. 43. 42. 41. 40.

מ מא מב מג מד מה מו מז מח מט נ &c.

Eodem modo unitates cum aliis Denariis coniunguntur.

Vbi quindecim per יה *numeranda fuerant, Iudæi diuini honoris causa usurpabant* טו, *eo quod* יה *sit unum ex diuinis nominibus.*

Annum hunc Domini 1622. (ut hoc obiter dicamus) ita per notas scribimus, א̈ם כב *Eodem modo plures sequentes formari poterunt.*

1622.

א̈םכט	1629.	א̈םכב	1622.
א̈םל	1630.	א̈םכג	1623.
א̈םלא	1631.	א̈םכד	1624.
א̈םלב	1632.	א̈םכה	1625.
א̈םלג	1633.	א̈םכו	1626.
א̈םלד	1634.	א̈םכז	1627.
א̈םלה	1635.	א̈םכח	1628.

Nomina Numeralia.

Numeri Cardinales.

Gen. Fœm. Regim.	Abſol.		Gen. Maſcul. Regim.	Abſol.	
אַחַת	אַחַת	Vna. Vnus.	אַחַד	אֶחָד	1.
שְׁתֵּי	שְׁתַּיִם	Duæ. Duo.	שְׁנֵי	שְׁנַיִם	2.
שְׁלֹשׁ	שָׁלֹשׁ	Tres.	שְׁלֹשֶׁת	שְׁלֹשָׁה	3.
אַרְבַּע	אַרְבַּע	Quatuor.	אַרְבַּעַת	אַרְבָּעָה	4.
חֲמֵשׁ	חָמֵשׁ	Quinque.	חֲמֵשֶׁת	חֲמִשָּׁה	5.
שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	Sex.	שֵׁשֶׁת	שִׁשָּׁה	6.
שְׁבַע	שֶׁבַע	Septem.	שִׁבְעַת	שִׁבְעָה	7.
שְׁמֹנֶת	שְׁמֹנֶה	Octo.	שְׁמֹנַת	שְׁמֹנָה	8.
תְּשַׁע	תֵּשַׁע	Nouem.	תִּשְׁעַת	תִּשְׁעָה	9.
עֶשֶׂר	עֶשֶׂר	Decem.	עֲשֶׂרֶת	עֲשָׂרָה	10.

Sequentes

Sequentes voces, & statui absoluto, & Regimini inseruiunt.

עֲשָׂרָה Fœm.		Mascul.	
אַחַת Vndecim.		אַחַד	11.
שְׁתֵּים Duodecim.		שְׁנֵים	12.
שְׁלֹשׁ Tredecim.		שְׁלֹשָׁה	13.
אַרְבַּע Quatuordecim.		אַרְבָּעָה	14.
חֲמֵשׁ Quindecim.	עָשָׂר	חֲמִשָּׁה	15.
שֵׁשׁ– Sedecim.		שִׁשָּׁה	16.
שְׁבַע– Septemdecim.		שִׁבְעָה	17.
שְׁמֹנֶה Octodecim.		שְׁמוֹנָה	18.
תְּשַׁע– Nouemdecim.		תִּשְׁעָה	19.

Numeri sequentes Communis generis sunt.

quadraginta 40. triginta 30. viginti 20.
אַרְבָּעִים שְׁלֹשִׁים עֶשְׂרִים
septuag. 70. Sexaginta 60. quinquag. 50.
שִׁבְעִים שִׁשִּׁים חֲמִשִּׁים
nonaginta 90. octoginta 80.
תִּשְׁעִים שְׁמוֹנִים

Numeri maiores, ab עֶשְׂרִים viginti, *usque ad* תִּשְׁעִים nonaginta *inclusiuè*, *communis generis sunt*, *vt* עֶשְׂרִים אֲנָשִׁים viginti viri,
בְּתוּלוֹת

עֶשְׂרִים בְּתוּלוֹת viginti puellæ; *Numeri verò minores (qui sæpius maioribus præponuntur additâ ו copulâ) genere conueniunt cum substantiuis, quæ adijciuntur.*

	In fœminino gener.		In Mascul. genere.	
	Vna		Vnus	
	אַחַת		אֶחָד	21.
	Duæ		Duo	
	שְׁתַּיִם		שְׁנַיִם	22.
	Tres		Tres	
	שָׁלֹשׁ		שְׁלֹשָׁה	23.
	Quatuor		Quatuor	
	אַרְבַּע		אַרְבָּעָה	24.
& viginti	Quinq;	& viginti	Quinque	
וְעֶשְׂרִים	חָמֵשׁ	וְעֶשְׂרִים	חֲמִשָּׁה	25.
	Sex		Sex	
	שֵׁשׁ		שִׁשָּׁה	26.
	Septem		Septem	
	שֶׁבַע		שִׁבְעָה	27.
	Octo		Octo	
	שְׁמוֹנֶה		שְׁמוֹנָה	28.
	Nouem		Nouem	
	תֵּשַׁע		תִּשְׁעָה	29.

Hoc

Hoc modo & reliqui maiores numeri, vt שְׁלֹשִׁים triginta. 30. *&c. vsque ad* מֵאָה centum 100. *exclusiuè nectuntur cum minoribus, qui & postponi poterunt* עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם viginti (*&*) duo עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם viginti (*&*) duæ, 22. מֵאָה Centum 100. *In regimine* מְאַת *In plurali* מֵאוֹת.

מָאתַיִם ducenti, ducentæ, 200. *Minores numeri cum* מֵאָה *in fæminino tantùm genere ponuntur* (*licet cum substantiuis vtriusque generis copulentur*) *idque aliquando in statu absoluto, aliquando in regimine.*

מֵאוֹת {
- שְׁלֹשׁ trecenti, tæ, *quasi dicas* tres centum, &c. 300.
- אַרְבַּע quadringenti, tæ, 400.
- חֲמֵשׁ quingenti, tæ, 500.
- שֵׁשׁ sexcenti, tæ, 600.
- שְׁבַע septingenti, tæ, 700.
- שְׁמוֹנֶה octingenti, tæ, 800.
- תְּשַׁע nongenti, tæ, 900.

אֶלֶף Mille 1000. *cum distinctiuis accentibus,* אָלֶף *In plurali* אֲלָפִים millia. *In regimine* אַלְפֵי.

אַלְפַּיִם duo millia, 2000. *pro quo etiam dicitur* שְׁנַיִם אֶלֶף 1. *Par*, 7. 7.

Dictio אֶלֶף *in minoribus numeris, quibus adiungitur, tantùm genus maſculinum admittit. Atque hi quidem numeri cum* אֶלֶף *ſingulari, in ſtatu abſoluto reperiuntur : cum plurali* אַלְפַּיִם *ſæpius in regimine ponuntur, hoc modo.*

אֶלֶף	שְׁלֹשָׁה tria millia.	3000.
	אַרְבָּעָה quatuor millia.	4000.
	חֲמִשָּׁה quinque millia.	5000.
	שִׁשָּׁה ſex millia.	6000.
	שִׁבְעָה ſeptem millia.	7000.
	שְׁמוֹנָה octo millia.	8000.
	תִּשְׁעָה nouem millia.	9000.
	עֲשָׂרָה decem millia.	10000.

Idem ſignificat אֲלָפִים *cum iiſdem numeris in regimine poſitis, vt,* שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים tria millia, אַרְבַּעַת אֲלָפִים 4000. *& ſic in reliquis. Etiam vox* רְבָבָה *ſignificat* decem millia, *ſeu* Myriadem, *cuius pluralia ſunt* רִבֹּאוֹת רְבָבוֹת רִבּוֹ *&* רִבּוֹא.

אֲלָפִים

	עַשְׁתֵּי עָשָׂר אֲלָפִים	vndecim mîllia	11000
אֶלֶף	שְׁנֵים עָשָׂר	duodecim millia	12000
	שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	tredecim millia	13000
	אַרְבָּעָה עָשָׂר	quatuordecim mil.	14000
	חֲמִשָּׁה עָשָׂר	quindecim millia.	15000
	שִׁשָּׁה עָשָׂר	ſedecim millia	16000
	שִׁבְעָה עָשָׂר	ſeptẽdecim millia	17000
	שְׁמוֹנָה עָשָׂר	octodecim millia	18000
	תִּשְׁעָה עָשָׂר	nouẽdecim millia	19000
	עֶשְׂרִים	viginti millia	20000

Pro עֶשְׂרִים אֶלֶף viginti millia, *dicitur etiam* רִבּוֹתַיִם *&* שְׁתֵּי רִבּוֹ *hoc eſt*, duæ myriades *à* רְבָבָה *de quo paulò antè. Hinc ſequentes numeri vſque ad nonaginta millia, ſubſidio harum duarum vocum* אֶלֶף *&* רִבּוֹ *dupliciter efferri poſſunt.*

			vel		
אֶלֶף millia	שְׁלֹשִׁים	triginta	רִבּוֹ	שְׁלֹשׁ	30000
	אַרְבָּעִים	quadrag.		אַרְבַּע	40000
	חֲמִשִּׁים	quinquag.		חָמֵשׁ	50000
	שִׁשִּׁים	ſexag.		שֵׁשׁ	60000
	שִׁבְעִים	ſeptuagin.		שֶׁבַע	70000
	שְׁמוֹנִים	octoginta		שְׁמוֹנֶה	80000
	תִּשְׁעִים	nonaginta		תֵּשַׁע	90000

His

His omnibus numeris maioribus addi possunt minores numeri (vt in priore paradigmate vocis עֶשְׂרִים□) *vsque ad* תִּשְׁעִים□ nonaginta *inclusiuè, vt* שְׁלֹשִׁים□ וְאַחַד אֶלֶף triginta (*millia*) & vnum mille, 31000. שְׁלֹשִׁים□ וּשְׁנַיִם□ אֶלֶף triginta(&) duo millia 32000. &c. *vsque ad* תִּשְׁעִים□ וְתִשְׁעָה אֶלֶף nonaginta (&) nouem millia. 99000.

מֵאָה אֶלֶף vel (in regimine) מְאַת אֶלֶף centum millia. 100000, *pro quo licebit etiam dicere* עֲשָׂרָה רִבּוֹת *id est*, decem myriades. *Atque hic duplex loquendi modus in sequentibus quoque seruari poterit.*

אֶלֶף	מָאתַיִם□ ducēta millia. 200000.	רִבּוֹת	עֶשְׂרִים□ 20. myr.
	שְׁלֹשׁ מֵאוֹת trecenta millia. 300000.		שְׁלֹשִׁים□ 30. myr.
	אַרְבַּע מֵאוֹת quadringēta millia. 400000.		אַרְבָּעִים□ 40. myr.
	חֲמֵשׁ מֵאוֹת quingenta millia. 500000.		חֲמִשִּׁים□ 50. myr.
	שֵׁשׁ מֵאוֹת sexcenta millia. 600000.		שִׁשִּׁים□ 60. myr.

שְׁבַע מֵאוֹת septingenta millia. 700000.	שִׁבְעִים .70.myr.
שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת octingẽta millia. 800000.	שְׁמוֹנִים 80.myr.
תְּשַׁע מֵאוֹת nongenta. millia. 900000.	תִּשְׁעִים 90.myr.

Alij numeri iam maiores quàm minores hoc modo adduntur עֶשְׂרִים וּמְאַשׁ אֶלֶף centum & viginti millia.

In hoc porrò & similibus aliis exemplis minor numerus in genere masculino ponitur, quia refertur ad vocem masculinam אֶלֶף. *Huc spectat* מֵאָה רְבָבָה centum myriades, *hoc est,* decies centena millia, *seu* millia millium, & רִבּוֹא רְבוֹת myrias myriadum, *seu*, 100. milliones.

ANNOTATIO.

I. Masculina à Tribus vsque ad Decem, terminationem fœmininorum habent, & contrà Fœminina Masculinorum, (vt ex ipsa horum numerorum recensione discere licet) paucis exceptis, quorum nonnulla etiam vtriusque generis

legun

leguntur, *vt Gen.* 7. 13. שְׁלֹשֶׁת נְשֵׁיהֶם & tres vxores. *Sic Ezech.* 40. 26. שִׁבְעָה מַעֲלוֹת septem gradus.

II. *Quæ terminationem singularis numeri habent, iunguntur substantiuis pluralibus*, *vt Genes.* 18. 2. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים tres viri, 1. *Par.* 25. 5. בָּנוֹת שָׁלֹשׁ tres filiæ. *Hoc intelligitur de numeris Denarium non excedentibus. Nam* מֵאָה centum *&* אֶלֶף mille, *cum singularibus nectuntur*, *Deut.* 22. 19. מֵאָה כֶסֶף centum argentei, 2. *Sam.* 19. 17. אֶלֶף אִישׁ mille viri.

III. *Ezech.* 33. 10. *legitur* חַד *pro* אֶחָד vnus. *Gen.* 48. 22. *& alibi* אַחַד *etiam extra regimen inuenitur. Fœmininum* אַחַת *vnà cum tribus accentibus maioribus habetur pro* אַחַת. *Duo illa* שְׁנַיִם *&* שְׁתַּיִם *cum aliis numeris composita secundum ac tertium punctum mutant in* ־, שְׁנֵים *&* שְׁתֵּים. *Cum aliis nominibus aut perdunt* ם, *vt* שְׁנֵי אֲנָשִׁים duo viri, *aut nihil mutant*, *vt* שְׁנַיִם אֲנָשִׁים. *Gen.* 38. 24. *legitur* מִשְׁלֹשׁ *pro* שְׁלֹשָׁה tres. *Illud* 2. *Samuel.* 12. 6. אַרְבַּעְתָּיִם *exponitur* quadruplum, *licèt dualis sit numeri*, *eodem modo* שִׁבְעָתַיִם septuplum.

Pſ.12.7.Prou. 6.31. Pro vndecim *&* vndecimo *dicitur etiam in Maſculino* עַשְׁתֵּי עָשָׂר *& in fœminino* עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה. *Hæc autem vox* עַשְׁתֵּי *communis eſt generis, neque extra Regimen reperitur.*

IV. Ex his Numeralibus nonnulla cum affixis quibuſdam leguntur, שְׁנַיִם duo, ambo, שְׁנֵיהֶם ambo ipſi, שְׁנֵיכֶם ambo vos, שְׁנֵינוּ ambo nos. שְׁלֹשֶׁת tres, שְׁלָשְׁתְּכֶם tres vos, שְׁלָשְׁתָּם tres ipſi, *Num.12.v.4.5.* אַרְבָּעָה quatuor. אַרְבַּעְתָּם quatuor ipſi. *Sic* חֲמִשִּׁים quinquaginta, חֲמִשָּׁיו quinquaginta eius, חֲמִשֶּׁיךָ quinquaginta tui, חֲמִשֵּׁיהֶם quinquaginta eorum, *&c.*

V. Idem ſubſtantiuum cum pluribus numeris bis, ter, aut etiam ſæpiùs exprimitur, vbi Latinè tantum ſemel ponitur. Veluti Geneſ. 5. 27. וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה׃ *ad verbum:* Et fuerunt omnes dies Methuſelach nouem & ſexaginta anni & nongenti anni. *Hic* שָׁנָה *bis reperitur. Noſter ita vertit:* Et facti ſunt omnes dies Mathuſalæ nongenti ſexaginta nouem anni.

anni. *Sic sæpiùs eodem libro, in cuius cap.23. 1.* וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים׃ *ad verbum* : Et fuit vita Saræ centum anni, & viginti anni, & septem anni. *Hîc* שָׁנָה annus *ter ponitur, cùm noster ita rectè verterit:* Vixit Sara centum viginti septem annis. *Reperitur etiam cum numeris sola copula sæpiùs iterata, vt Exod. 6. v. 16.* וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה Et anni vitæ Leui, septem & triginta & centum anni. *Ex quibus satis colligitur, quomodo minores maioribus numeris adiungendi ; verbi gratia,* שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף *sunt* sexcenta millia, 600000. *Si autem dicas,* שֵׁשׁ־מֵאוֹת וָאֶלֶף *sunt tantùm* mille sexcenti 1600. שֵׁשׁ וּמֵאָה וָאֶלֶף *sunt* mille, centum, sex, 1106. שֵׁשׁ וּמְאַת אֶלֶף *sunt* centum & sex millia, 106000. *quia* אֶלֶף *etiam ad* שֵׁשׁ *per zeugma retrahitur.*

NVMERI ORDINALES.

Fœmininus.	Masculinus.
רִאשׁוֹנָה prima.	רִאשׁוֹן primus.
שֵׁנִית secunda.	שֵׁנִי secundus.

שְׁלִישִׁית	tertia.	שְׁלִישִׁי	tertius.
רְבִיעִית	quarta.	רְבִיעִי	quartus.
חֲמִישִׁית	quinta.	חֲמִישִׁי	quintus.
שִׁשִּׁית	ſexta.	שִׁשִּׁי	ſextus.
שְׁבִיעִית	ſeptima.	שְׁבִיעִי	ſeptimus.
שְׁמִינִית	oƈtaua.	שְׁמִינִי	oƈtauus.
תְּשִׁיעִית	nona.	תְּשִׁיעִי	nonus.
עֲשִׂירִית	decima.	עֲשִׂירִי	decimus.

Pro ſequentibus Ordinalibus vtuntur Hebræi numeris Cardinalibus ſuprà expoſitis, vt

vel אַחַת עֶשְׂרֵה		*vel* אַחַד עָשָׂר	
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה	vndecima.	עַשְׁתֵּי עָשָׂר	vndecimus.
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה	duodecima.	שְׁנֵים עָשָׂר	duodecimus.
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה	decima tertia.	שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	decimus tertius. *&c. vt ſuprà.*
תְּשַׁע עֶשְׂרֵה	decima nona	תִּשְׁעָה עָשָׂר	decimus nonus.

עֶשְׂרִים (*communis generis*) vigeſimus & vigeſima.

אֶחָד וְעֶשְׂרִים vigeſimus primus.

אַחַת וְעֶשְׂרִים vigesima prima.
שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים vigesimus secundus.
שְׁתַּיִם וְעֶשְׂרִים vigesima secunda, *&c. vt supra.*
מֵאָה centesimus & centesima. מָאתַיִם ducentesimus & ducentesima. שְׁלֹשׁ מֵאָה trecentesimus; & trecentesima, &c.
אֶלֶף millesimus & millesima. *Atque hoc modo alij numeri Cardinales sequentes pro ordinalibus separatim & coniunctim vsurpari possunt, quamuis sacra scriptura non omnium exempla suppeditet. Verum quia vterque numerus iste voce omnino conuenit, ac consequenter dubiam significationem persæpe efficit (nam exempli gratia,* עֶשְׂרִים שָׁנָה *significare potest* viginti annos, *&*, vigesimum annum) *ex orationis serie seu sensu colligendum est, vter numerus Cardinalis an Ordinalis talibus in locis accipiendus sit.*

ANNOTATIO.

Fœminina Ordinalia etiam in ת *formãtur, vt* שֵׁנִית secunda, שְׁלִישִׁית tertia, חֲמִישִׁית quinta, שִׁשִּׁית sexta, שְׁבִיעִית septima, שְׁמִינִית octaua, תְּשִׁיעִית

תְּשִׁיעִיָּה nona, עֲשִׂירִיָּה decima. *Horum pluralia formantur in* יוֹת, *vt* שֵׁנִיּוֹת secundæ. *Terminatio prior in* ית *non solùm ordinem, sed etiam partem significat, vt* שִׁשִּׁית *Ezech.* 4. 11. sexta pars.

II. Quædam aliam præterea formam admittunt, vt מִשְׁנֶה secundus, duplex(*Quod in regimine cum fœminino reperitur, Deut.* 17. 18. *&* scribet tibi אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה secundã legem) *Exod.* 16. *v.* 5. duplum. שָׁלִשׁ tertius, *seu* tertianus, רֶבַע quartus, *seu* quartanus, *&* רְוֹבַע רֶבַע *significant* quartam partem *sicut* חֹמֶשׁ quintam partem. *Numeri aliquot Cardinales etiam infra* decem *pro Ordinalibus nonnunquam sumuntur. Vnde illud Gen.* 1. 5. *Et fuit mane, dies* אֶחָד vnus, *rectè exponitur,* primus, *provt sequentia Ordinalia* שֵׁנִי *pro quo ponitur* שְׁתַּיִם *Agg.* 2. *v.* 11. secundus: שְׁלִישִׁי, *&c. declarant. In plurali* אֲחָדִים *Gen.* 11. *v.* 1. *significat* ijdem, *Gen.* 27. *v.* 44. aliquot.

NVMERI ADVERBIALES.

Hos numeros *semel, bis, ter, quater, quinque,*

quinque, &c. ſi propriè loquendum ſit, Hebræi non habent. Eos tamen plerunque per nomen פַּעַם quod *vicem* ſignificat, ſupplere ſolent, additis deinde numeris Cardinalibus fœmininis (quorum tamen loco aliquando etiam maſculini leguntur) quos res poſtulat, hoc modo:

אַחַת פַּעַם		Semel, vel vna vice.
פַּעֲמַיִם		Bis, vel duabus vicibus.
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים		Ter, vel tribus vicibus.
אַרְבַּע	פְּעָמִים	Quater.
חָמֵשׁ	פְּעָמִים	Quinquies.
שֵׁשׁ	פְּעָמִים	Sexies.
שֶׁבַע	פְּעָמִים	Septies.
שְׁמוֹנֶת	פְּעָמִים	Octies.
תֵּשַׁע	פְּעָמִים	Nouies.
עֶשֶׂר	פְּעָמִים	Decies.

Cum ſequentibus numeris pluralibus ponitur פַּעַם *in ſingulari, iuxta regulam datam pag.* 307.

עֶשְׂרִים		vicies.
שְׁלשִׁים		tricies.
אַרְבָּעִים		quadragies.
חֲמִשִּׁים		quinquagies.
שִׁשִּׁים		sexagies.
שִׁבְעִים		septuagies.
שְׁמוֹנִים	פַּעַם	octogies.
תִּשְׁעִים		nonagies.
מֵאָה		centies.
מָאתַיִם		ducenties.
שְׁלשׁ מֵאָה &c.		trecenties.
אֶלֶף		millies.
אַלְפַּיִם		bis millies.
שְׁלשָׁה אֶלֶף		ter millies.

& sic vlterius.

ANNOTAT.

In eadem significatione cum numeris Cardinalibus instar nominis פַּעַם *iunguntur duo alia nomina in plurali, nimirum* מֹנִים *(cuius singulare non extat) à* מָנָה numerare, *&* רְגָלִים *à* רֶגֶל pes, *veluti Gen.*31.7. mutauit mercedẽ meã עֲשֶׂרֶת מֹנִים decem vicibus, *seu*

ſeu numeris, *&* *Exod*. 23. 14. שָׁלֹשׁ רְגָלִים tribus vicibus *ſeu* greſſibus. *In priore tamen loco numerum maſculinum*, *in poſteriore fœmininum additum obſeruare licet*. *Exod*.30.10. *ſolùm poſitum reperitur* אַחַת vna, *ſupple*, vice, *&* *Gen*.18.32. פַּעַם.

De Menſibus Hebræorum.

Menſis ab Hebræis חֹדֶשׁ *vocatur ab* חָדַשׁ renouauit, *quòd in eo Luna innouetur* : *quanquam hoc quoque nomine appellentur* Calendæ, *ſeu* primus dies menſis. *Vocatur item menſis* יֶרַח, *quæ vox aliàs* Lunam *ſignificat*. *Porrò de menſibus hæc potiſſimum dicenda occurrunt*. Vnum *eſt*, *Hebræis duplex fuiſſe anni initium*, *ſicut etiam duplicem annum*, ſacrum *ſcilicet &* vulgarem. *Annus* ſacer *numerabatur ordine ſolemnitatum*, *incipiebatque fere ab æquinoctio verno:quo tempore Iſraelitæ ex Ægypto egreſſi ſunt*. Vulgaris *inchoabatur ab æquinoctio autũnali,quẽ Moſes quantũ ad nũdinationes rerũ venalium*, *aliaque publica negotia attinet*, *etiam poſt hunc ſacrum inſtitutum reliquit*.

Alterum

Alterum *est, Hebræos menses, non Solis, sed Lunæ cursu metiri, ob eamque causam fieri, vt Hebraici non ex æquo mensibus nostris respondeant.* Tertium *est, pleraque mensium nomina, quæ adferemus, Chaldaica potiùs esse quàm Hebraica, ideóque non vsitata fuisse Hebræis ante captiuitatem Babylonicam, neque inueniri, nisi in libris, post illam conscriptis. Cæterùm ante captiuitatem menses frequentiùs suo notabantur ordine,* Primus, secundus, *prout in scriptura sacra obseruare licet, quamuis dubitandum non sit, quin alia præterea nomina, siue ea propria, siue epitheta duntaxat appellare placeat, tum habuerint, de quibus paulò pòst. Verùm iam ipsa mensium nomina, seruato sacri anni ordine, proponamus.*

Primus, *est* נִיסָן Nisan, 2. *Esd.* 2. 1. *cui apud Romanos respondet pars Martij, & pars Aprilis: quod item de cæteris mensibus sequentibus intelligendum est. Etymon huius vocis incertum. Exod.* 13. 4. *appellatur* אָבִיב virens, *quòd eo tempore omnia iam vireant: ideo LXX. verterunt* ἐν μηνὶ τῶν νέων in mense nouorum,

rum, *hoc est*, initio veris.

Secundus, *est* אִיָּר Ijar (*vox hæc peregrina*) *vocaturque* 1. *Reg.* 6. 1. זִו ziu, *eò quòd in eo conspiciatur arborum amœnitas & splendor, qui* זִיו *dicitur. Respondet ex parte nostro Aprili.*

Tertius סִיוָן Sivan, *Esth.* 8. 9. *vox itidem peregrina. Respondet ex parte nostro Maio.*

Quartus, תַּמּוּז Tammuz. *Iunium Hebræi hac voce appellant, quæ Ezech.* 8. 14. *à S. Hieronymo pro* Adonide *accipitur.*

Quintus, אָב Av. *Respondet partim nostro Iulio.*

Sextus, אֱלוּל Elul, *Neh.* 6. 15. *&* 1. *Mach.* 14. 28. *Respondet partim nostro Augusto.*

Septimus, תִּשְׁרִי Tischri. *Respondet partim nostro Septembri, estque initium anni vulgaris. Etymon probabiliter sumitur à Chaldaica radice* שְׁרָא remittere debita, parcere, condonare. *Hoc enim mense Iudæi præter festum dedicationis templi & tabernaculorum, agunt etiam solemnitatem expiationis. Dicitur præterea* 1. *Reg.* 8. 2. *mensis* אֵיתָנִים Ethanim, *hoc est*, fortitudinum *seu* virium, *quòd videlicet*

tum

tum omnia ad maturitatem & summum incrementum peruenerint. Alij alias τοῦ Ethanim rationes afferunt.

Octauus מַרְחֶשְׁוָן Marchesvan. *Respondet partim nostro Octobri. 1. Reg. 6. 38. vocatur mensis* בּוּל Bul *quasi à* מַבּוּל inundatio, *propter multitudinem pluuiarum, quæ hoc mense decidere solent.*

Nonus, כִּסְלֵו *seu* כִּסְלֵיו Kisleu aut Casleu, *Zach.* 7.1. *Respondet partim nostro Nouembri. Etymon quidam deduci volunt à* כְּסִיל *quod etiam* inconstantem *significat, quòd eo mense Orion oriatur (qui Iob.* 9.8. כְּסִיל *dicitur) magnaque sit cæli inconstantia & intemperies.*

Decimus, טֵבֵת Teveth, *Esth.*2. 16. *Respondet ferè nostro Decembri.*

Vndecimus, שבט. *S. Hieronymus & 70. legunt* Sabat. *Zach.*1.7. *Iudæi verò* שְׁבָט Schebat. *Respondet partim nostro Ianuario.*

Duodecimus, אֲדָר Adar, *Esth.* 9. 1. *Respondet partim nostro Februario.*

Est præterea Hebræis וְאֲדָר Vaadar, *secundus Februárius, quando annus est* 13. *mensium*

ſium vnoquoque vel triennio vel biennio: nempe ſepties intra nouemdecim annorum cyclum, quibus Luna ſuo reditu, ſolitum planè abſoluit circulum. Habet autem dies 30.

CAPVT XII.

De inueſtigatione Thematum ſeu Radicum.

LEXICA *Hebræorum non continent ordine Alphabetico nomina, verba, ac cæteras dictiones, ſed ſolùm themata ſiue radices, quibus ſubijciunt eas omnes voces, quæ ab illis deriuantur. Vt igitur, quocunque vocabulo oblato, Radicem eius inueſtigare poſſimus, primùm mandanda eſt memoriæ diuiſio literarum in vndecim radicales his vocibus comprehenſas* גַּם חָסֵר קָצָר זַעַף *vndecim ſeruiles* מֹשֶׁה אֵיתָן וְכָלֵב.

Deinde ſciendum eſt, ex vndecim ſeruilibus quatuor eſſe, quæ etſi initio dictionis aliquando ſeruiant, tamen in medio ac fine, ſemper ſunt de

de themate, videlicet, אֶלְבַּשׁ*, licet per coniunctionem plurium vocum aliquando sint in medio seruiles, vt* וְלְבֵן & filio. *Rursum alias quatuor in principio, & fine dictionis non rarò seruire, in medio autem semper ad radicem pertinere, videlicet* מְנֻכָּה *licet similiter aliquando per coniunctionem vocum sint in medio, vt* וּמְלַמֵּד & docens. *Denique reliquas tres* תְּוִי *in principio, medio, & fine radicales & seruiles esse posse. Quibus obseruatis, oblata voce, cuius radicem quærimus, initio remouendæ sunt omnes literæ seruiles: & si quidem remanent literæ tres radicales, (vel plures, vel etiam tantùm duæ, quanquam pauca sint radices duarum literarum vel plurium; quàm trium) eæ sine dubio radicem efficiunt. Quòd si remotis seruilibus, non manent tres literæ semper radicales, videndum est, num ex seruilibus nonnullæ sint reponendæ, quippe cum earum aliquæ, in medio semper sint de themate, vt* מְנֻכָּה*, aliquæ etiam in medio & fine, vt* אֶלְבַּשׁ*, aliquæ demum, vt* תְּוִי *saltem possint esse, & quidem vbique, radicales. Si verò neque hoc modo Radix prodeat, recur-*

rendum

rendum eſt ad Imperfecta, hoc eſt, ad Quieſcentia vel Defectiua, & idcirco plerumque vel præponendum Nun aut Iod, vel inſerendum Vau aut Iod, aut adiungendum Aleph aut He, vel certè tertia duplicanda.

Facilior fortè modus fuerit, remouere literas, quæ facilè noſcuntur non eſſe de themate, vt formatiuas perſonarum & temporum in verbis, Affixa, Coniunctionem ו &, *articulos, &c. Quòd ſi his remotis non manent radicales, plerumque, vox ex imperfectis erit, & idcirco ferè præponendum Nun, vel Iod, &c. vt paulò antè dictum.*

Eſt alius perutilis modus, vt nimirum diligenter ad nominum verborumque ſignificationes attendamus. Qui enim nouit, זִיד *idem eſſe quod* coxit, *dubitare non poteſt, quin illud Gen. 25. 29.* וַיָּזֶד *ſignificet* & coxit. *item qui nouit* אֹזֶן *idem eſſe, quod* aurem, *& verbum ab eo deductum, idem ſignificare, quod* auribus percipere, *vel* aures inclinare, *facile indicabit illud Prou. 17. 4.* fallax מֵזִין obtemperat (auſcultat) labiis mendacibus, *eſſe dedu-*

 ctum

ctum ab אֹזֶן, *& perfectum esse* מְאֻזָּן. *Sic etiam quia* בֵּן filius, *à* בָּנָה ædificauit, *deriuatur, quòd sit quasi ædificium patris, colligendum erit, etiam* בַּת filiam, *quasi* בְּנַת *vel* בֶּנֶת, *vt & alia quædam, ab eadem radice deriuari, quandoquidem & filia parentum opus, & in veris radicibus indagandis maxima significationis ratio habenda est.*

Radices plurium quàm trium literarum à Lexicographis ponuntur in fine vocum cuiusque literæ initialis, vt אַבְנֵט balteus, cingulum, *post omnes voces inchoatas ab* א. בַּרְזֶל ferrum, *post inchoatas à* ב, *& ita in cæteris.*

INSTITV

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM

PARS QVINTA

DE SYNTAXI.

Ea potissimùm hac parte prosequemur quorum ignoratio non paruum adferre solet discendi cupidis impedimentum, & quorum pleraque Hebræis sunt propria.

CAPVT I.

De Constructione Nominum.

1. ETsi substantiuum & adiectiuum in genere & numero plerumque conueniant, (*eadem est ratio Pronominum & Participiorum*) aliquando tamen dissentiunt, vt Exod.11. 6. צְעָקָה כָּמֹהוּ *clamatio, qualis ipse* (*pro* ipsa) *non fuit*, &c.

Zach. 5. 10. *Quò* הֵמָּה מוֹלִכוֹת *istæ deferunt amphoram?* Isa. 19. *Tradam Ægyptum in manu* אֲדֹנִים קָשֶׁה *dominorum crudelis*, pro *crudelium*. Gen. 27. אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרֲכֶיךָ בָּרוּךְ *maledicentes tibi maledictus, & benedicentes tibi benedictus*. apparet tamen hîc etiam partitio, quasi dicat, *quicunque maledixerit tibi, sit ille maledictus*, &c.

2. Quando duo nomina substantiua rerum diuersarum in oratione continuantur, alterum erit in Regimine huic linguæ proprio, de quo dicitur p. 2. cap. 4. Hanc regulam imitantur participia, vt Psal. 5. 6. פֹּעֲלֵי אָוֶן *operantes iniquitatis*, pro *iniquitatem*, Psal. 32. 1. נְשׂוּי־פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה *remissus iniquitatis, tectus peccati*, id est, *cuius iniquitas est remissa, cuius peccatum est tectum*. Imò & ipsa verba, vt Num. 21. 5. לָשֶׁבֶת עָר *ad inhabitandum Ar*, siue, *vt requiescerent in Ar*. Gen. 38. 9. נְתָן־זֶרַע *dare semen*.

3. Atque hæc Regiminis ratio in diuersis nominibus apud Hebræos continuatur, vt Ios. 10. 24. *Et ait* אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי מִלְחָמָה

ad

ad principes virorum belli. Solet tamen quandoque ſubſtantiuum habere formam regiminis, etiam non ſequente Genitiuo, ſed literis שֶׁבָּלֶם, vt Eccl. 11. 3. מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל, *loco, quo cecidit.* 2. Sam. 1. 21. הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ *montes in Gelboe.* Iob. 18. 2. קִנְצֵי לְמִלִּין *fines ſermonibus.* Ezech. 13. 2. נְבִיאֵי מִלִּבָּם *prophetæ ex corde ſuo.*

4. Status abſolutus ponitur nonnunquam pro regimine, vt 2. Reg. 7. 1. סְאָה־סֹלֶת *ſatum*, ſeu *modius ſimilæ.* Prou. 22. 21. אֲמָרִים אֱמֶת *eloquia veritatis.* Ezech. 22. 18. סִיגִים כֶּסֶף *ſcoriæ argenti.* 2. Par. 4. 13. רִמּוֹנִים שְׁנַיִם טוּרִים *duo ordines malorum granatorum.* Et vice verſa, regimen ponitur pro ſtatu abſoluto, vt Iſa. 33. 6. חָכְמַת וָדַעַת *ſapientia & ſcientia.* Pſ. 77. מַלְאֲכֵי רָעִים *angeli mali.* Iſa. 17. 10. נִטְעֵי נַעֲמָנִים *plantationes fideles*, vbi ע pro א in ſecunda dictione.

5. Genitiuus nominis ſubſtantiui fœminini ſæpe loco adiectiui ponitur, vt Exod. 3. 5. אַדְמַת־קֹדֶשׁ *terra ſanctitatis*, pro, *ſancta*, Iob. 34. 10. & 34. אַנְשֵׁי לֵבָב *viri cordis*,

pro, *cordati*, siue *intelligentes*. Ruth. 3. 11. אֵשֶׁת חַיִל *mulier virtutis*, id est, *virtute prædita*. Ita dicunt: *viri nominis*, id est, *famosi* seu *celebres*: *viri numeri*, id est, *pauci, quos facilè numeres*. *Viri verborum vel labiorum*, id est, *eloquentes vel loquaces*.

6. Adiectiuum fœmininum etiam in plurali absolutè ponitur, quemadmodum apud Latinos neutrum, vt Psalm. 12. 4. לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת *linguam magniloquam*, id est, *magna iactantem*. Iob 5. 9. עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר נִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר, *Qui facit magna & inscrutabilia, & mirabilia absque numero*: videatur annotatio pag. 30. 12.

7. Pluralis numerus accipi solet pro vno de singularibus, vt Iud. 12. 7. *Mortuus est & sepultus* בְּעָרֵי גִלְעָד *in ciuitatibus Galaad*, id est, *in vna earum*; nisi י pro ו sit positum. Zach. 9. 9. *super pullum filium* אֲתֹנוֹת *asinarum*, id est, *vnius earum*.

8. Abstracta pro concretis ponuntur, modò actiuè, modò passiuè sumpta, vt Psal. 18. 2. *Diligam te, Domine*, חִזְקִי *fortitudo mea*,

mea, id eſt, *qui me fortem efficis*. Pſal. 91.9. *Tu es ſpes mea* מַחְסִי id eſt, *is, in quo ſpero*, Gen. 31. 42. *Timor Iſaac*, פַּחַד יִצְחָק, id eſt, *Deus, timebatur & colebatur ab Iſaac.*

9. Adiectiua, quæ apud Latinos regunt ablatiuum, hîc habent modum regiminis ac proinde genitiui, vt Ioel. 2. 5. עֲרוּךְ מִלְחָמָה *inſtructus belli*, pro, *bello*. Pſal. 24. 4. נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב *innocens manuum, & mundus cordis, pro manibus, corde.*

10. Verbalia actionem ſignificantia & in regimine poſita interdum caſus ſuorũ verborum admittunt, vt Amos 4. 11. כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדוֹם *ſecundum euerſionem Dei Sodomã*, id eſt, *ſicut euertit Deus Sodomam*. 2. Paral. 2. 11. בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־עַמּוֹ *in amore Domini populum ſuum*, id eſt, *quia dilexit Dominus populum ſuum. Hoc tamen exemplum etiam ad 2. reg. referri poteſt.*

11. Comparatiuum exprimunt Hebræi beneficio præpoſitionis מִן ſeu literæ מ. pro מִן poſitæ, vt Cant. 1. 2. טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן *boni amores tui præ vino*, id eſt, *meliores vino.*

Sic Psal. 45. 3. יָפְיָפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם *speciosus forma præ filiis hominum*. Psal. 117. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים, *Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in Principibus*, & alia sexcenta. Reddunt etiam per nomen in genitiuo positum, vt Psal. 89. 28. *Excelsus* לְמַלְכֵי־אָרֶץ *regum*, siue *præ regibus terræ*. Item per עַל, *vt* Deut. 23. v. 19. עֶלְיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם *excelsior omnibus gentibus*.

12. Superlatiuus apud Hebræos his ferè modis exprimitur. I. per aduerbium מְאֹד, vt Gen. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona* מְאֹד טוֹב id est, *optima*. II. per copulationem substantiui cum alio substantiuo, vt Psal. 36. 4. *Verba eius iniquitas & dolus* אָוֶן וּמִרְמָה, id est, *dolosissima & iniquissima*. III. per genitiuum pluralem siue diuersi nominis, vt Isa. 53. 3. אִישׁ מַכְאֹבוֹת *vir dolorum*, id est, *summis affectus doloribus*. 1. Sam. 21. 7. אַבִּיר הָרֹעִים *potentissimus pastorum*: siue nominis eiusdem, vt Cant. 1. 1. שִׁיר הַשִּׁירִים *Canticum canticorum*. Eccl. 1. 2. הֲבֵל הֲבָלִים *vanitas vanitatum*. IV. per geni

genitiuum ſingularis numeri, vt Pſ.61.4. *Turris fortitudinis*, עֹז --מִגְדַּל, id eſt, *turris fortiſſima*. V. per ſeruilem literam ב, vt Cant. 1.8. הַיָּפָה בַּנָּשִׁים *O pulcherrima mulierum*.

13. Ad amplificationem & excellentiam vtuntur Hebræi nominibus Dei, vt Pſal. 80. 11. *arbuſta eius ſicut* אַרְזֵי אֵל *cedros Dei*, id eſt, *proceriſſimas*. Sic etiam dicitur, Pſ.36.7. הַרְרֵי־אֵל *montes Dei*, id eſt, *maximi*. Pſ. 98. 3. יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ *ſalutare Dei noſtri*, id eſt, *ſalus eximia Deoque digna*. Item duo coniungunt ſubſtantiua, quæ idem ſignificent, vt Pſ. 40. 3. *Eduxit me de lacu miſeriæ, &* מִטִּיט הַיָּוֵן *de luto fæcis* ſeu *cœni*, id eſt, *de luto denſiſſimo*.

14. Defectum diminutiui propriè dicti ſolent per eiuſdem nominis iterationem compenſare, vt 1. Sam. 1. 24. *Puer autem adhuc erat infantulus* הַנַּעַר נָעַר. Poſſunt etiam per adiectiuum, vt Cant. 8.8. אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה *ſoror noſtra parua* ſeu *paruula eſt*. Aut adiuncto aduerbio מְאֹד קְטַנָּה *valde parua*. צָעִיר *adoleſcentulus*. Pſalm.119.141. מְאֹד צָעִיר

 valdè

valde adolescentulus.

15. Distributiua per eiusdem nominis iterationem redduntur, vt Gen. 7. 2. *Ex omnibus animantibus mundis tolles* שִׁבְעָה שִׁבְעָה *septem septem*, id est, *septena*. Gen. 32. 16. *Et dedit in manus seruorum suorum* עֵדֶר עֵדֶר *gregem, gregem*, id est, *singulos greges*. Is. 58. 2. אוֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן, *me die die quærunt*, id est, *per singulos dies*. Per eandem significatur etiam diuersitas, vt Prouerb. 20. 10. אֶבֶן וָאֶבֶן אֵיפָה וְאֵיפָה *pondus & pondus, mensura & mensura* (id est, ad fraudes varia) *vtrumque abominabile est apud Deum.*

16. Vniuersitas seu multitudo significatur per idem nomen geminatum in diuerso genere, vt Isa. 3 1. *validum & fortem*, seu *validam*, מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֵנָה quasi dicas, *sustentatorem & sustentatricem*, id est, *omne robur*. Eccl. 2. 8. *cantores & cantatrices* שָׁרִים וְשָׁרוֹת. id est, *omne genus musicorum*. Ier. 7. 34. *vox sponsi, & vox sponsæ*, id est, *omnis lætitia, plaususque nuptialis.* Multitudo significatur etiam per nomen in eodem repetitum gene

genere, vt Geneſ. 14. 10. *vallis autem ſilueſtris habebat multos puteos* בֶּאֱרֹת בֶּאֱרֹת *bituminis.*

17. Quia Hebræi carent propriis reciprocis, pro iis vtuntur affixis tertiæ perſonæ, vt Iſa. 6. 2. *Duabus velabant* פָּנָיו *faciem eius*, id eſt, quiſque ſuam, *& duabus velabant* רַגְלָיו *pedes eius*, id eſt, quiſque ſuos *& duabus volabant.* Pſal. 141. 10. *cadent in retiaculo eius* בְמַכְמֹרָיו, *peccatores*, id eſt, *quiſque in ſuo*, vel, *in ſua quiſque retiacula*, niſi malis per *eius* referri iniquitatem, vel ſubaudiri Diabolũ. Pſ. 25. 22. *libera Deus Iſrael ex omnibus* צָרוֹתָיו *tribulationibus ſuis.* & Pſalm. 130. 8. *Ipſe redimet Iſrael ex omnibus* עֲוֹנֹתָיו *iniquitatibus eius*, in quibus duobus exemplis vides idem affixum modò reciprocè, modò tantùm relatiuè accipi.

18. Relatiuum אֲשֶׁר & antecedens non poſſunt non conuenire, cùm illud vtriuſque & generis, & numeri ſit, nec in caſus inflectatur modò: tamen relatiuum omitti

omittitur, vt Pſ.18.44. עַם ▭ לֹא יָדַעְתִּי יַעַבְדוּנִי *populus (אֲשֶׁר quem) non cognoui, ſeruiuit mihi:* modò ipſum antecedens, Ruth. 2.9. וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן *& bibe de (מַיִם ▭ aqua) quam hauſerint.* Geneſ.44 1. וַיְצַו אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ. *Et præcepit, qui ſuper domum ſuam*, id eſt, *præcepit ei, qui*, &c. ſiue, *diſpenſatori domus ſuæ.*

19. Poſt relatiuum paſſim additur ſequenti voci aliud relatiuum, ſeu pronomen affixum, vel redundans, vel emphaticum, vt Gen.1.11. אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ *cuius ſemen eius in ipſo.* Pſal.1. 4. כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ *ſicut puluis* ſeu *gluma quam proijciet eam ventus.* Hinc illud Pſal. 19. 4. *quorum non audiantur voces eorum.* Item Pſal.122.4. *Cuius participatio eius in idipſum*, pro, *cuius participatio pariter*, & alia non pauca hunc Hebraiſmum imitantia. Eſt etiam vbi hoc affixum ſolùm ſine relatiuo ponitur, vt Iob 5. 17. אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יוֹכִחֶנּוּ אֱלוֹהַּ, *Beatus homo, quem corripit Deus.*

20. Vſitatum eſt Hebræis ponere nomina

minatiuum nominis, cuius poſtea caſum alium per affixum, vel aliter referunt, vt Pſ. 11. 4. יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ *Dominus in cælo ſedes eius*, pro, *Dominus in cælo ſedes*. Num. 5. 12. אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ, *Vir, vir, ſi declinauerit vxor eius*, id eſt, *cuiuſcunque vxor errauerit*: nam אִישׁ pro *vnoquoque* etiam non geminatum ſolet accipi. Pſ. 90. יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה *Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni*, id eſt, *in ipſis diebus annorum noſtrorum* (ſunt) *ſeptuaginta anni*.

21. Relatiuum ponitur interdum ante ſuum antecedens, vel id refert, quod mente cogitatur, vt Exod. 2. וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד *& vidit eum puerum*. Pſ. 87. 1. יְסוּדָתוֹ *fundamentum eius* (glorioſæ ciuitatis Dei, de qua v. 3.) *in montibus ſanctis*. Prou. 7. 8. *conſidero vecordem iuuenem, qui tranſit per plateam iuxta* פִּנָּהּ *angulum eius*, *& prope viam* בֵּיתָהּ *domus illius*, (mulieris ſcilicet, de qua v. 10.) *graditur*. Cant. 3. 3. *Num* אֵת שֶׁאָהֲבָה *quem diligit anima mea vidiſti*? ad cuius imitatio-

nem

nem illa feruens amore Ioan. 20. 15. dicebat. *Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi.*

22. Ipsum antecedens non rarò ponitur loco relatiui, maximè si nomen proprium sit, vt eundem esse, de quo dicitur, dubitari omnino non possit. vt Gen. 5. 1. *Creauit Deus hominem, ad similitudinem* אלהים *Dei* (pro, *suam*) *fecit illum.* Gen. 4. 23. *Dixit Lamech vxoribus suis Adæ & Sellæ: audite vocem meam* נשי למך *vxores Lamech*, pro, *vxores meæ.*

CAPVT II.

De Constructione verborum.

1. VERBVM personale finiti modi antecedit nominatiuus eiusdem plerumque generis, numeri & personæ, vt אני אמרתי *ego dixi.* אתה תברך *tu benedices.* יהי אור *fiat lux.*

2. Verbum generis masculini iungitur quan

quandoque cum nomine generis fœminini,& viciſſim nomen maſculinum cum verbo fœminino, vt 1. Sam.25. 27. *Suſcipe benedictionem, quam* הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ *attulit ancilla tua.* 2. Sam. 13. 39. וַתְּכַל דָּוִד *ceſſauitque Dauid.* Eccl.10.15. עֲמַל הַכְּסִילִים□ תְּיַגְּעֶנּוּ *labor ſtultorum affliget eum*, ſiue *eos*, id eſt, *vnumquemque ſtultorum.* In illo Cant. 2. 7. *adiuro vos* □אֶתְכֶם *filiæ Ieruſalem, per capreas ceruoſque camporum, ne ſuſcitetis* תָּעִירוּ *neque euigilare faciatis* תְּעוֹרְרוּ *dilectam*, genus etiam pronominis mutatum cernis.

3. Verbum numeri pluralis iungitur interdum cum nomine numeri ſingularis, vt Hag.2. 8. וּבָאוּ חֶמְדַּת גּוֹיִם□ *& venient deſiderium gentium.* Sed locus iſte valde probabiliter olim aliter habuit, quemadmodum videre licet apud P. Riber. in eundem. Poteſt etiam ad Regul.4.referri, quæ ſequitur. Certius eſt tum id potiſſimum fieri, cùm nomen ſingulare collectiuum eſt, multoſque complectitur, vt Pſal.68.11. חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ -- בָהּ *animal tuum habitabunt*

habitabunt in ea, pro *animalia tua.* Ionæ 1. 5. *Et timuerunt nautæ, & clamauerunt vir* וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ *ad Deum ſuum*, id eſt, *viri, ſiue vnuſquiſque virorum.* Solet etiam oppoſitum fieri, nomen ſcilicet plurale conſtrui cum verbo ſingulari, vt Gen. 1. 14. יְהִי מְאוֹרֹת *fiat luminaria*, pro, *fiant*, maximè cùm nomen pluralis numeri diſtributiuè poteſt explicari, vt Gen. 49. 22. בָּנוֹת צָעֲדָה *filiæ diſcurrit*, id eſt, *vnaquæque filiarum diſcurrit*: aut ad excellentiam indicandam, vt Prou. 9. 1. חָכְמוֹת בָּנְתָה *ſapientiæ ædificauit ſibi domum.* Aut ad myſterium Ss. Trinitatis inſinuandum, vt Gen. 1. v. 1. בָּרָא אֱלֹהִים *creauit Dij*, id eſt, *vnus trinuſque Deus.*

4 Cùm duo nomina per Regimen coniunguntur, verbum aliquando in genere & numero conuenit cum poſteriore, quamuis ſenſu cum priore conſentiat, vt Eccl. 10. 1. זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן *muſcæ mortis fœtere faciet, exhalare faciet vnguentum*, id eſt, *muſcæ mortis perdunt ſuauitatem vnguenti.* Gen. 4. 10. קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים *vox*

ſangui

ſanguinum fratris tui clamant, pro, *vox ſanguinis fratris tui clamat.*

5. Non eſt inuſitatus tranſitus ab vna Perſona ad aliam, etiam in eodem verſu, vt Iſa. 54. 1. *Lætare ſterilis, quæ non* יָלָדָה *parit*, pro, *paris.* Idem cap. 22. 19. *Expellam te de ſtatione tua, & de miniſterio tuo deponam te,* יֶהֶרְסֶךָ, id eſt, *deponet te.* Gen. 49. 9. *Ad prædam, fili mi, aſcendiſti, requieſcens accubuiſti* (רָבַץ accubuit) *vt leo.* Pſal. 81. 17. *cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit* (אַשְׂבִּיעַ ſaturaui) *eos.* Addunt aliqui mutationem in eodem orationis membro, cuiuſmodi ponunt illud Iob 17. 10. כֻּלָּם תָּשֻׁבוּ *omnes illi conuertemini*, ſed rectiùs videtur reiici, cùm ם affixum reſpondere poſſit Latino quoque vocabulo *ipſe*, *ipſa*, *ipſum*, hoc verò etiam primæ & ſecundæ perſonæ adiungi, vt conſtat, ſicut etiam pronomen הוּא in illo Pſ. 44. 5 מַלְכִּי אַתָּה־הוּא *Tu ipſe rex meus.* Item Iſa. 37. 16. Iſa. 43. 10. & 13. *ego ipſe.* 25.

6. Tertia perſona vtriuſque numeri ſu-

 mitur

mitur impersonaliter, vt Genes. 16. 14. עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי *propterea vocatum est putei* (hoc est, nomen putei) *puteus viuentis, & videntis me.* nisi malis hîc verbum masculinum esse positum pro fœminino, quod ex §. 2. huius capitis fit probabile, sicque sensus erit; *appellauit* (Agar) *puteum illum, puteum viuentis & videntis me.* Mich. 2. 4. *In illa die sumetur* (יִשָּׂא sumet) *super vos parabola, & cantabitur* (וְנָהָה & cantabit lamentans) *canticum cum suauitate.* Psalm. 87. 5. וּלְצִיּוֹן יֵאָמַר *& Sioni dicetur.* Qui vertit *numquid Sion dicet*, sub יאמר alia puncta videtur intellexisse, alioqui cum istis punctis, quibus nunc afficitur, est personalis constructio.

7. Præcedentia tempora sæpe dant adsignificationem subsequentibus, vt si sequantur futura vel infinita post præteritum, ea sint ad modum præteriti exponenda, vt Isa. 6. 2. *Duabus velabant* יְכַסֶּה &c. *& duabus volabant* יְעוֹפֵף quia præcessit עֹמְדִים *stantes* seu *stabant*, quod futurum non

non eſt. Exod. 15. 5. תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ *abyſſi operuerunt eos*, quia præceſſit טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף *ſubmerſi ſunt in mari rubro*. Pſal. 35. 16. *Teniauerunt me*, &c. חָרֹק *frendere*, (pro *frenduerunt*) *ſuper me dentibus ſuis*.

8. Etiam alioqui frequens eſt temporum, & modorum Enallage, veluti

Præteritum ponitur pro futuro, etiam abſente ו conuerſiuo (de quo p. 252.) vt Mic. 7. 8. *Ne læteris inimica mea ſuper me*, כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי *quia cecidi, conſurgam*. Item pro infinito, vt 2. Sam. 12. 14. נִאֵץ נִאַצְתָּ *blaſphemando blaſphemaſti*, ſeu *blaſphemare feciſti*, niſi fortè in נִאֵץ puncta ſint perperam poſita pro נָאֵץ. Item pro præſenti, vt Ezech. 13. 3. *væ Prophetis inſipientibus*, *qui ſequuntur ſpiritum ſuum*, & וּלְבִלְתִּי רָאוּ *nihil vident*, ſiue, *cùm nihil videant*. Deut. 26. v. 3. הִגַּדְתִּי *profiteor*.

Participium paſſiuum pro actiuo ponitur, vt Iud. 8. 11. *per viam* הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים *habitantium in tentoriis* ſeu *tabernaculis*. niſi malis eſſe nomen Toar. Cantic. 3. 8. *omnes* אֲחֻזֵי חֶרֶב *tenentes gladium*. Item actiuum

pro paſſiuo, vt 1.Reg.22.35. *Rex Iſrael* מָעֳמָד *ſtabat in curru ſuo.* Poteſt tamen explicari paſſiuè, *conſtitutus erat in curru ſuo*, eodem ſenſu: quare diligenter attendendum, ne in huiuſmodi mutationibus concedamus nimium, nimiúmque à communibus regulis diſcedamus.

Futurum ſumitur pro præterito, etiam ſine ו conuerſiuo, vt Iob.1. v.5. *Sic* יַעֲשֶׂה *faciebat Iob cunctis diebus.* Iud 2. 1. אַעֲלֶה *Eduxi vos de Ægypto.* Et cùm præcedit particula אָז vt Exod.15. 1. אָז יָשִׁיר, *Tunc cecinit Moyſes & filij Iſrael.* Item pro præſenti, maximè cum voce interrogationis, vt Gen. 32. 17. *Cuius es, aut quò* תֵּלֵךְ *vadis?* Iob. 1. 7. מֵאַיִן תָּבֹא *unde venis?* Item pro Imperatiuo, vt Deut.6. 13. *Dominum Deum tuum* תִּירָא *timebis*. Peculiariter autem præcepta negatiua per futurum dari ſolent, quòd vim ſuam in omne tempus exerant. Item pro infinito. Eccl. 8. 3. *ne feſtines recedere* (תֵּלֵךְ, recedes, ibis,) *à facie eius.* 1. Sam.2.3.*nolite multiplicare loqui* (תְּדַבְּרוּ loquemini) *ſublimia.*

Poſſet

Posset tamen in istis subaudiri ש, quo sensus fiat, *vt recedas*, *vt loquamini*.

Imperatiuus quandoque ponitur pro futuro, maximè in promissionibus, vt Prouerb. 3. 4. *misericordia & veritas te non deserant, circumda*, &c. וּמְצָא־חֵן *& inueni*, pro *inuenies gratiam*. c. 4. 4. *custodi præcepta mea*, וֶחְיֵה *& viue*, pro *viues* Isa. 55. 2. *audite audientes me* וְאִכְלוּ־טוֹב *& comedite*, pro *comedetis, bonum*.

Infinitiuus pro præterito, vt Psalm. 8. 2. *Quoniam* תְּנָה *ponere*, pro, *posuisti, magnificentiam tuam super cælos*. Ezech. 1. 14. *Et animalia ibant & reuertebantur*, רָצוֹא וָשׁוֹב. Item pro Imperatiuo, vt Psal. 17. 5. תְּמֹךְ *sustenta, perfice gressus meos in semitis tuis*. Item pro futuro, Leuit. 6. 14. *Hæc est lex sacrificij & libamentorum*, quæ הַקְרֵב *offerent filij Aaron coram Domino*.

9. Infinitiuus augendæ significationis gratia sæpissimè verbi sui præterito vel futuro adiungitur & plerumque præponitur, Gen. 26. 28. רָאוֹ רָאִינוּ *videndo vidimus*.

1. Sam. 1. 11. רָאֹה תִרְאֶה *videndo videbis* : imperatiuo autem postponitur, vt Isa. 6. 9. שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ *Audite audientes, & nolite intelligere, & videte videndo, & nolite cognoscere.* Actiuum etiam & passiuum coniunguntur, vt Exod. 19. 13. סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה *lapidando lapidabitur, aut iaculando iaculabitur.*

10. Verbum הָיָה *est*, cum Datiuo possessionem significat, explicaríque potest per verbũ, habet, vt Ge. 26. 14. וַיְהִי־לוֹ מִקְנֵה־צֹאן *Et fuit illi possessio pecoris.* Sæpe tamen omittitur; vt Genes. 18. 10. וּלְשָׂרָה בֵן *Et Saræ filius*, scilicet, *erit*. Ps. 24. 1. לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ *Domini est terra, & plenitudo eius.* Cùm idem verbum substantiuè accipitur, eius vim supplēt pronomina, vt Ps. 119. 128. עַבְדְּךָ־אָנִי *seruus tuus ego*, pro, *sum ego.* Psalm. 128. 2. אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, *beatus tu, & bene tibi*, pro, *beatus es, & bene tibi erit.* Gen. 42. 9. מְרַגְּלִים אַתֶּם *exploratores estis.*

11. Verbis, quæ voluntatem facultatémque significant, additur infinitiuus cum

cum ל, vt Prou.24.1. *Ne æmuleris viros malos,& ne desideres* לִהְיוֹת *esse cum eis.* Gen.45 1. *non poterat vltra* לְהִתְאַפֵּק *se continere Ioseph.* tamen ל interdum omittitur.

12. Verba sensuum, & alia quædam præpositiones amant, constructione Latinis inusitata. vt Psal.105 6. לִרְאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ *ad videndum in bonitate electorum tuorum*, id est, *vt videam bonitatem electorum tuorum.* Psal.20.8. *Hi in curribus & equis; nos autem* בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר *in nomine Domini Dei nostri memorabimus*, siue, *inuocabimus.* Psal. 78.22. *Non crediderunt* באלהים *in Deo*, id est, *Deo non crediderunt.*

13. Verba motum per se non significantia, beneficio præpositionum eiusmodi verba supplent, ac duplicem quodammodo significationem habent, vt Psal.18.22. וְלֹא־רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי *nec impiè gessi à Deo meo*, id est, *nec impiè me gerendo defeci à Deo meo.* Psal. 73.27. *Perdis omnem* זוֹנֶה מִמֶּךָּ *qui fornicatur abs te*, id est, *quicunque fornicando recedit à te.* Numer. 19. 2. וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ *Et accipient*, id

id eſt, *accipientes ducent, ad te vaccam rufam.* Pſalm. 104. 22. וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן & *ad cubilia ſua recumbent,* id eſt, *ibunt, vt recumbant.*

14. Verba quæ repetitionem iteratamve actionem ſignificant, commodiſſimè per Latinorum aduerbia explicantur, vt Iob. 7. 7. *non* (תָשׁוּב) *reuertetur oculus meus, vt videat bona,* id eſt, *non ampliùs videbit bona.* Simile eſt illud Pſ. 85. 7. *Deus tu conuerſus,*(id eſt, *iterum*)*viuificabis nos.* Iud. 3. 12. *Addiderunt autem* (וַיֹּסִפוּ) *filij Iſrael facere,* id eſt, *iterum fecerunt, malum in conſpectu Domini.*

15. Sacra lingua peculiariter gaudet verbis tranſitiuis, quæ regant nomina ab iiſdem ipſis verbis profecta, vt Exod. 3. 3. *Vadam &* אֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה *videbo viſionem hanc magnam.* Gen. 11. 3. *venite faciamus lateres* (נִלְבְּנָה לְבֵנִים laterificemus lateres) *& coquamus eos igni,* וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה & comburamus ad combuſtionem. Ezech. 17. 1. vbi nos legimus: *propone ænigma, & narra parabo*

parabolā, Hebræa habent, חוּד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל *ænigmatiza ænigma*, & *parabolıza parabolam*.
16. Verba Paſſiua ſuorum actiuorum caſus admittunt, vt Gen. 31. v. 8. *Fecitque Abraham grāde conuiuiū* בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק *in die quo ablactabatur* (Iſaacum) *Iſaac*, id eſt, *ablactionis eius. Exo.* 10. 8. וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה & *reductus eſt* (Moſen) *Moſes* & *Aaron ad Pharaonem.* Pſ. 72, 19 וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כֹּל־הָאָרֶץ *Et replebitur maieſtate eius* (omnem terram) *omnis terra. Poteſt tamen videri probabilius voculam* אֶת *etiam Nominatiuo iungi vt* 1. Reg. 17. 34. Nehem. 9. 34.
17. Participia interdum abſolutè ponuntur ad cauſam eius, quod præceſſit, indicandam, vt Amos 5. 7. *Qui conuertitis* (הַהֹפְכִים conuertentes) *in abſynthium, iudicium*. Et cap. 8. 14. *Qui iurant* (הַנִּשְׁבָּעִים iurantes) *in delicto*, ſeu *per vitulum*, *Samariæ*. vtrobique pœna præcedit, cuius hoc loquendi modo ſubiungitur cauſa.
18. Participia paſſiua habent interdum vim nominum verbalium in *bilis*, vt

2.Sam.1.23.*Saul & Ionathas* הַנֶּאֱהָבִים *amabiles & decori valde in vita sua.* Psal. 139.14. *mirabilia* נִפְלָאִים *opera tua.* Ps.145.3. *Magnus Dominus* וּמְהֻלָּל *& laudabilis nimis.* Abd. 1.2. בָּזוּי *contemptibilis.* Exod. 16.35. נוֹשָׁבֶת *habitabilis.*

CAPVT III.

De Dictione.

1. ADVERBIVM negandi etiam præpositum signo *omnis*, vim negatiuæ vniuersalis habet, vt Psalm. 49.18. לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל *cum interierit, non sumet omnia*, id est, *nihil secum auferet.* Psal. 147.20. לֹא־עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי *non fecit taliter omni nationi*, id est, *nulli sic fecit.*

2. Negatio posita in præcedente sententia vel parte, sæpenumero etiam ad sequentem extenditur, sicque vicem duarum obit, vt Ps. 1.5. *Non resurgent impij in iudicio,* וְחַטָּאִים *&* (pro, *& non*, seu *neque*) *peccato*

peccatores in conſilio iuſtorum. Sic Pſal. 44. 19. *Non eſt conuerſum retro cor noſtrum, & declinaſti ſemitas noſtras à via tua*, id eſt, *& non declinaſti*, &c. Prou. 17. 26. *non eſt bonum damnum inferre iuſto, percutere principem, qui recta iudicat*, id eſt, *nec percutere*, &c. *bonum eſt.*

3. Aduerbium כ modò ſolam ſimilitudinem ſignificat, vt Deut. 18. 15. *Prophetam de gente tua & de fratribus tuis* כָּמֹנִי *ſicut me ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus*: modò etiam æqualitatem ac veritatem. vt Iſa. 17. *Deſolabitur* כְּמַהְפֵּכַת זָרִים *ſicut in vaſtitate hoſtili.* Quando geminatur, maior paritas ac permiſtio indicatur, vt Iſa. 24. 2. וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן *Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos, & ſicut ſeruus, ſic dominus eius*, &c. Ge. 18. 25. *abſit a te, vt rem hanc facias, & occidas iuſtum cum impio, fiatque* כַּצַּדִּיק כָּרָשָׁע *iuſtus ſicut impius*, quaſi dicat: *nullum inter vtrumque diſcrimen facias*. Sic Pſ. 139. 11. *Nox ſicut dies illuminabitur*, כַּחֲשֵׁיכָה כָּאוֹרָה *ſicut tenebræ, ita lumen*, id eſt, *apud te prorſus pares ſunt lux & tenebræ.* Ponitur quandoque alterum ſimi-

similitudinis membrum, omisso altero, vt Ose. 11. v. 2. *vocauerunt eos, sic abierunt*, pro sicut vocauerunt.

4 Aduerbiorum comparatiui etiam per יוֹתֵר videntur exprimi: vt Esth. 6. 6. *cui volet rex facere* יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי *honorem potiùs*, vel *magis, quàm mihi?* Eccles. 6. 8. מַה־יּוֹתֵר לֶחָכָם מִן־הַכְּסִיל *quid habet amplius sapiens à stulto?* hoc tamen potest etiam nominaliter explicari: *quæ præstantia sapienti præ stulto?* Superlatiui per מְאֹד geminatum, vt Exod. 1. 7. *Filij Israel creuerunt, & quasi germinantes multiplicati sunt, ac roborati* בִּמְאֹד מְאֹד *validissimè*, noster vertit *nimis*, quo vocabulo etiam simplex מְאֹד vertere solet, aptâ hyperbole. vt Ps. 93. 5. *Testimonia tua credibilia facta sunt* מְאֹד *nimis*, q. d. *adeo, vt cuipiam videri possit nimis*: duplicatum tamen magis auget.

5. Frequens est apud Hebræos Enallage præpositionum, vt de ב, ל, כ, מ, superiori parte cap. 6. dictum; nunc vnum & alterum addamus exemplum.

אַל

אֶל quod præcipuè significat *ad*, valet etiam *super*. vt Ier. 4. 3. *nolite serere* אֶל־קֹצִים *super spinas*. item *cum*, Ezech. 2. 6. *cum scorpionibus* אֶל־עַקְרַבִּים *habitas*. Item *contra*, vt Is. 3. 8. אֶל־יְהוָה *contra Dominum*. Item *in*, Exo. 25. 16. *Ponesque in arca* אֶל־הָאָרֹן *testificationem, quam dabo tibi*. item *de*, vt Gen. 20. 2. *Dixitque* אֶל־שָׂרָה *de Sara vxore sua, soror mea est*. Item *pro*, vt 1. Sam. 1. 27. אֶל־הַנַּעַר *pro puero*. Item *secus* siue *apud*, vt Iob 29. 19. *Radix mea aperta est secus aquas*, אֱלֵי־מָיִם.

אֵת quod præcipuè significat *cum*, sumitur etiam pro *ex*, vel *de*, vt 1. Reg. 18. 32. *Et ædificauit* אֶת־הָאֲבָנִים *de lapidibus altare*. Exod. 9. 29. *cùm egressus fuero* אֶת־הָעִיר *de*, vel *ex vrbe*. Item pro ל datiuo seruit, vt 1. Samuel. 22. 17. *respondénsque Achimelech* אֶת־הַמֶּלֶךְ *regi, ait*. Item pro *ad*, vt 1. Sam. 30. 21. *accedens autem Dauid* אֶת־הָעָם *ad populum, salutauit eos pacificè*. Item pro *per*, vt Gen. 4 1. *Possedi hominem* אֶת־יְהוָה *per Deum*. Item pro *aduersum*, vt Ierem. 15. 11. *si non occurri tibi in tempore afflictionis, & in tempore*

tribula

tribulationis אֶת־הָאֹיֵב *aduersus inimicum.*

עַל quod præcipuè significat *super*, accipitur etiam pro *iuxta* siue *secus*: vnde illud Psal. 137. 1. *super flumina* עַל־נַהֲרוֹת *Babylonis illic sedimus & fleuimus* : item pro *contra*, vt Ps. 2. *aduersus Dominum* עַל־יְהוָה *& aduersus Christum eius* : item pro *ad*, vt Gen. 38. 12. *ascendebat* עַל־גֹּזְזֵי *ad tonsores ouium suarum*. item pro *cum*, vt Exod. 35. 22. *Et venerunt viri* עַל־הַנָּשִׁים *cum mulieribus*. Item pro *in*, vt Isa. 38. 20. *Psalmos nostros cantabimus omnibus diebus vitæ nostræ in domo Domini*, עַל־בֵּית יְהוָה. significat etiam *pro* seu *propter*, Ps. 32. 6. *pro hac* עַל־זֹאת *orabit ad te omnis sanctus*, & tantundẽ adiuncto דְּבַר vt Ps. 45 5. *propter verbum veritatis* עַל־דְּבַר־אֱמֶת, id est, *propter veritatem*, item *coram*, vt Zach. 6. 5. *vt stent* עַל־אֲדוֹן *coram Dominatore vniuersæ terræ.*

6. Loco præpositionis *propter* vsurpant τὸ *à facie*, vt Ps. 37. 4. *non est pax ossibus meis* מִפְּנֵי *à facie peccatorum meorum*, id est, *ob peccata mea*, quæ vox sumitur etiam pro *contra*

tra. vt Pſ.61.4. *Factus es ſpes mea, turris fortitudinis* מִפְּנֵי אוֹיֵב *à facie inimici.* ſignificat etiam *à fronte*, vt 2. Sam. 10. 9. *videns igitur Ioab, quod præparatum eſſet aduerſus ſe prælium* מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר *& ex aduerſo & poſt tergum.* aliàs quoq; frequentes vſus habet vox iſta.

7. Solent Hebræi plures propoſitiones coniungere præſertim מִן cum aliis, vt Pſ. 78. 71. מֵאַחַר עָלוֹת *De poſt fœtantes accepit eum*, quaſi dicat, *de loco vel officio, quo ſolebat ire tanquam ſedulus paſtor poſt oues ſuas.* 2. Reg. 5. 27. *Et egreſſus eſt ab eo* מִלְּפָנָיו *leproſus quaſi nix*, ac ſi dicat, *à loco, vbi erat Giezi coram Eliſeo.* Gen. 37. 18. *cùm vidiſſent eum procul* בְּטֶרֶם *antequam accederet, cogitauerunt eum occidere.* Exod. 20. 20. *nolite timere* כִּי לְבַעֲבוּר *vt enim probaret vos, venit Deus*, expreſſiùs, *ad hoc, vt probaret*, &c. Deut. 30. 13. אֶל־עֵבֶר הַיָּם *trans*, id eſt, *ad locum qui eſt trans mare.*

8. Coniunctionum quoque non infrequens eſt Enallage, veluti ו, quod præcipuè ſignificat, *&*, ſumitur quoq; pro *quia*, vt Iſa. 64. 5. *Ecce tu iratus es*, וַנֶּחֱטָא, *&* (id eſt,

est, *quia) peccauimus*. Genes. 14. 18. וְהוּא כֹהֵן *ipse enim sacerdos*. item pro *autem*, vt Ps. 40. וְאַתָּה *Tu autem Domine miserere mei & resuscita me*. Item pro *vt*, Gen. 23. 1. *intercedite pro me*, &c. וְיִתֶּן־לִי *vt det mihi speluncam duplicem*. Item pro *si*. Exod. 13.3. וְאָמְרוּ־לִי *si dixerint mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis?* Post אם conditionalem, denotat consequentem orationis partem, quæ respondeat antecedenti, vt Leuit. 6. 28. *si vas æneum fuerit*, וּמֹרַק וְשֻׁטַּף *defricabitur & lauabitur aqua*. Et 12. 5. *sin autem fœminam pepererit*, וְטָמְאָה *immunda erit*. Item pro *sed*, vt Iob. 4. 1. *si cœperimus loqui tibi, forsitan molestè accipies*, וַעְצֹר בְּמִלִּין *sed conceptum sermonem tenere quis poterit?* Item pro *vel*, vt Exo. 21. 15. *Qui percusserit patrem suum* וְאִמּוֹ *aut matrem suam, morte moriatur*. Item pro *siue*, vt Prou. 29. 9. וְרָגַז וְשָׂחַק *siue irascatur, siue rideat*.

Sic coniunctio כִּי quæ præcipuè *causam* denotat, sumitur etiam pro *quòd*, vt Gen. 1. 4. *vidit Deus lucem*, כִּי *quòd esset bona*. Item pro *sed*, vt Psalm. 118. 17. *non moriar*, כִּי *sed viuam*

viuam: hîc tamen volunt aliqui per Ecthlipsin abesse אם, sicut & in illo Pſ. 116. 10. *credidi* כִּי *propter quod locutus sum*, abest עַל. nam integrè dicendum foret עַל־כִּי. verùm sæpiùs inuenitur solum, vt Deut 5. 3. & cap. 8. 3. Psal. 44. 4. Item pro *vt*, Iosſ. 6. 11. *Quæ est enim fortitudo mea*, כִּי *vt sustineam?* &c. Item pro *attamen*, vt Num. 14. 22. Item pro *autem*, vt Iob. 4. 5. Ierem. 49. 10. Item pro *tantum*, vt Iſa. 39. 8. *Et dixit*, כִּי *tantùm fiat pax & veritas in diebus meis*. Item pro *quando*, vt Geneſ. 4. 12. כִּי *cùm operatus fueris terram, non dabit tibi fructus suos*. Item pro *num, an verò*, vt Iſa. 36. 19. *Numquid* וְכִי *liberauerunt Samariam de manu mea?* Item pro *relatiuo*, vt Gen. 4. 25. *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel*, כִּי *quem occidit Cain*. Quando geminatur, sumitur modò *copulatiuè*, vt Iſa. 30. 21. *Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dextram, neque ad sinistram*, כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ ad verbum, *nec dextrabitis, nec sinistrabitis*, modò *disiunctiuè*, vt 1. Reg. 18. 27. *Forsitan loquitur*, כִּי *aut in diuersorio*

est, כִּי *aut in via*,&c. כִּי אִם non solùm pro *sed*, verùm etiam pro *nisi* accipitur, vt 1. Sam.30.17. *Et non euasit ex eis quisquam, nisi* כִּי אִם *quadringenti viri adolescentes.*

Sic etiam אִם communiter quidem pro *si* accipitur, significat tamen etiam *at*, vt Iob. 19.5. *at* אִם *Vos contra me erigimini.* Item *an*, seu *numquid*, vt Isa. 10.9. *numquid* אִם *non vt Charcamis, sic Calano?* Item *aut*, Exod.32.32. *aut* אִם *dimitte eis hanc noxam, &c.* Item *quando, cùm*, vt Num. 36.4. *cùm* אִם *Iubileus aduenerit.* Est etiam non rarò particula affirmantis, vt Prou.23.18. *In timore Domini esto tota die, quia habebis spem in nouissimo.* Hebr. *quia verè* אִם *est nouissimum*, eodem sensu. Item *iurantis*, vt Psal. 89. 36. *Semel iuraui in sancto meo, si* אִם *Dauid mentiar.* Isa.14.24. *Iurauit Dominus exercituum, dicens; si non* אִם־לֹא *vt putaui, ita erit.* Priori modo vim negantis habet, posteriori asserentis. Si præponatur כִּי fit aut aduersatiua, vt Psal.1.2. *sed* כִּי־אִם *in lege Domini voluntas eius.* aut conditionalis,

nalis, vt Genes. 32. 26. *non dimittam te, nisi* כִּי־אִם *benedixeris mihi.* Si עַד præponatur, ſumitur pro אֲשֶׁר vt Geneſ. 24. 33. *non comedam, donec* עַד־אִם (vel vſquequo) *loquar ſermones meos.*

9. Coniunctio לוּלֵי, ſequente שׁ, reddit constructionem Latinis inuſitatam, vt Pſalm. 124. 1. *niſi quia Dominus erat in nobis,* &c. Hebr. לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ, *niſi Dominus quia erat nobis.* Senſus eſt, *niſi Dominus fuiſſet nobiſcum.* Poteſt etiam dici, quòd vel שׁ redundet, vel ſit ecthlipſis, hunc in modum ſupplenda, *niſi Dominus, qui erat nobiſcum, obſtitiſſet,* &c. Hanc formam noſter Interpres etiam alibi ſequitur, vt Pſal. 94. 17. *niſi quia Dominus adiuuit me,* &c. id eſt, *niſi Dominus adiuuiſſet me.*

CAPVT IV.

De Conſtructione figurata.

NON minùs Hebraica, quàm vel Græca vel Latina lingua, ſuas habet

frequentes figuras ac tropos,nec vllis aliis caret ornamentis. Pauca, quæ huc ſpectent,breuiter perſtringemus.

1. Enallages multa iam exempla vidimus, addamus pauca quædam alia, vt Pſ. 39.2. *tu cognouiſti* שִׁבְתִּי וְקוּמִי *ſedere meum & reſurgere meum*, pro,*ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam.* Pſal.102.3. *In quacunque die inuocauero te* מַהֵר עֲנֵנִי *feſtina* (pro *velociter*) *exaudi me.* tale videtur & illud Pſal.60. 8. אֶעְלֹזָה אֲחַלְּקָה *lætabor & partibor Sichimam*,pro *lætè diuidam.* Gen.11.4. הָבָה *da*, (pro *venite, agite*, aduerbio exhortandi) *faciamus lateres.* Sic v.7. *venite deſcendamus.* Geneſ. 27.27. *Ecce* (רְאֵה *vide*) *odor filij mei ſicut odor agri pleni.*

2. Ad Ecthlipſin pertinet imprimis abſentia quarundam literarum ſeruilium,veluti Ioſ.2.1. חֶרֶשׁ *in ſilentio, clam.* Exod.37.5. *Fecit & propitiatorium* זָהָב (pro מִזָּהָב) *ex auro mundiſſimo.* Exod.13.8. *Hoc eſt*, עָשָׂה (pro שֶׁעָשָׂה) *quod fecit mihi Dominus.* Mich.3.12. *Sion quaſi ager* שָׂדֶה (pro כְּשָׂדֶה) *arabitur.*

Num.

Num. 12.5. *Descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu* פֶּתַח (pro בְּפֶתַח) *tabernaculi.* Num. 14.25. *reuertimini in solitudinem.* הַמִּדְבָּר pro לְהַמִּדְבָּר. Ose. 8. 10. *requiescent paulisper ab onere* מֶלֶךְ שָׂרִים (pro וְשָׂרִים) *regis & principum.* Item casûs verborum videndi & audiendi, vbi subintelligitur id, quod hisce sensibus pro tali vel tali hominis constitutione, solet gratum ac iucundum esse. vt Psal. 35. 21. *Euge, euge, viderunt oculi nostri*, quòd scilicet adeò expetebamus, exitium eius. Psal. 92. 12. *In insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea*, vindictam nimirum, quam exspecto. Item aduersatiuæ, Ps. 119. 157. *multi qui persequuntur me, & tribulant me, &* (tamen) *à testimoniis tuis non declinaui*, &c. Huc spectat illud Iob. 1. 21. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar* שָׁמָּה *illuc.* cùm enim vterus maternus referri non possit, debet aliquod externum, nimirum *terra*, subintelligi.

3. Ad Zeugma, quod legimus Prou. 14.

25. מַצִּיל נְפָשׁוֹת עֵד אֱמֶת וְיָפִחַ כְּזָבִים מִרְמָה. *Eruit animas testis veritatis, & efflat mendacia doli*, vbi ex priori membro resumendus est עֵד *testis*, vt sensus fiat: *testis doli*, seu *dolosus*. Exod. 3. 16. *Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi*, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב *Deus Abraam, Isaac, & Iacob*, id est, *Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob*. vt suprà v. 6. repetitur. Psl. 22. 21. *Erue* הַצִּילָה *à framea Deus animam meam*, & (הַצִּילָה *erue*) *de manu canis vnicam meam*.

4. Ad Syllepsin spectat, quòd Hebræi verbum reddere soleant proximo nomini, seu masculinum sit, seu fœmininum. nam inde alterum genus assumendum est, vt Num. 12. 1. וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן. *Locutaque est Maria & Aaron contra Moysen*. Esth. 5. 29. וַתִּכְתֹּב *Et scripsit Esther regina filia Abihail & Mardochæus Iudæus*. Iob. 19. 15. *Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ sicut alienũ* תַּחְשְׁבֻנִי *habuerunt me*, vbi tamen secundùm quosdam finis verbi est generis masc. vt sic vterque sexus comprehendatur.

5. Ad Prolepsin illud 1. Sam. 1. 2. וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים *Et habuit duas vxores, nomen vni Anna, & nomen secundæ Phenenna.* Huc reduci etiam potest figura sacris literis vsitatissima, quã ἐπεξήγησιν vocant, qua, quod obscuriùs dici videbatur, sequenti verbo vel oratione clariùs exprimitur. vt Gen. 11. 1. *Erat autem terra labij vnius, & sermonum eorundem,* Exod. 16. 29. שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו *manete vnusquisque sub se,* siue *apud semetipsum*, quod quia non satis clarum est, subiungitur, *nullus egrediatur de loco suo die septimo.* Gen. 9. 4. *veruntamen carnem cum anima eius, sanguine eius,* בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ *non comedetis.*

6. Etiam Hypallagen reperire licet, vt Iud. 1. 8. וְאֶת־הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ *& ciuitatem miserunt in ignem*, pro, *ignem miserunt in ciuitatem.* 2. Reg. 5. 7. *iste misit ad me*, לֶאֱסֹף אִישׁ מִצָּרַעְתּוֹ *ad auferendum virum à lepra sua*, pro, *vt auferam à viro lepram ipsius.* Amos 5. 16. *vocabunt agricolam ad luctum,* וּמִסְפֵּד אֶל־יוֹדְעֵי נֶהִי *& planctum ad scientes lamentum*, pro, *& ad planctum eos, qui sciunt*

plangere. 2. Reg. 9. 30. וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ *& posuit in stibium oculos suos*, pro, *& posuit stibium in oculos suos.*

7. Item Hyperbaton, vt Ps. 116. 14. *Vota mea Domino reddam coram nunc* נֶגְדָה־נָּא *omni populo eius*, pro, *nunc reddam coram*, &c. nisi potiùs τὸ נָא sit expletiua particula cùm etiam interpretes illud non exprimant. Iob 38. 21. *sciebas, quòd tum nasciturus esses* יָדַעְתָּ כִּי־אָז תִּוָּלֵד pro, *sciebas tum, quòd nasciturus esses*. Sic Ps. 139. 14. *mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit nimis*, pro, *nimis* seu *valde mirabilia opera tua*, nisi fortè, quod alij volunt, Dauid de magna gloriatur cognitione sua. Huc referri potest illud Iob 23. 6. לֹא אַךְ־הוּא יָשִׂם בִּי pro אַךְ־הוּא לֹא *tantùm ipse non incumbat in me*, quod noster vertit, *nec magnitudinis suæ mole me premat.*

8. Tandem quemadmodum sæpe quid desideratur, vt vidimus, ita non raro quædam videntur redundare, tantúmque explementi vel ornamenti causa poni, vt Eccl.

Eccl. 11. 8. *si annis multis vixerit homo*, &c. Hebr. כִּי אִם *quoniam si*, &c. Sic Psſ. 39 9. אַךְ ſumitur potiùs expletiuè, quàm aduerſatiuè, vbi dicitur: *verumtamen vniuerſa vanitas omnis homo viuens*, & v. 7. *verumtamen in imagine pertranſit homo*. Pſ. 4. v. 4. *Et ſcitote, quoniam*, &c. illud *&* ſeu ו redundat, ſicut etiam in librorum initiis, redundare ſolet, niſi potiùs dicendum, quòd libros libris, aut mentalem vocali ſermoni connectat. Idem accidit in pronominibus. vt Cant. 2. 13. *ſurge* (לְכִי tibi) *amica mea, ſpecioſa mea, & veni* (לָךְ tibi) *columba mea.* Prou. 22. 20. *oſtendi eam tibi hodie* אַף־אַתָּה *etiam tu.* & 23. 15. *Gaudebit cor meum tecum* גַּם אֲנִי *etiam ego.* Et hic finis eſto huius partis, nam plura qui volet, ſacros interpretes conſulere debet.

INSTITVTIONVM HEBRAICARVM

PARS SEXTA

De Poësi Hebræorum.

VETERES *illos Hebræos, præcipuè Mosen, Dauidem, aliosque nonnullos sanctos, arte Poëtica insigniter claruisse, eâque in laudibus Dei Opt. Max. decantandis vsos esse, non modò grauium auctorum sententia est, sed ipsa quoque diuinarum literarum monumenta satis superque testantur; quippe quæ nobis Psalmos, varia Cantica, aliáque non pauca, vt Iobum fermè totum, exhibent per adeo diuersam à reliquo sacræ dictionis contextu formam, vt dici vix aliud possit, quàm ista in certos modos ac versus esse ligata & coacta, cùm reliqua libero eloquendi stylo decurrant. At quales hi modi ac versus? adhuc nemo recentiorum satis est*

est assecutus, nec conandum cuiquam videtur, vt assequatur. Cùm enim illa, vnde ratio metri dependet, adeò incerta sint (num scilicet puncta vbique à Rabbinis aptè sint posita, num quædam in carmine breuibus an longis adnumeranda, quando scheua quiescat vel sonet, & alia, de quibus prima parte actum est) professò quale quodque genus carminis sit, constare non potest. Accedit, quòd forsitan non minus Hebrææ, quàm aliæ nonnullæ gentes, sibi propriam quandam habuerint atque excoluerint poësin, quæ cùm posteriores omnes Rabbinos fugiat, omnino periisse potiùs censenda est, quàm eius ratio inani labore indaganda. Nec refert S. Hieronymum præfatione in Iob ita scribere: A principio voluminis vsque ad verba Iob, apud Hebræos prosa oratio est. Porro à verbis Iob, in quibus ait: *Pereat dies, in qua natus sum, & nox, in qua dictum est, conceptus est homo*, vsque ad eum locum, vbi ante finem voluminis scriptum est, *Idcirco ipse me reprehendo, & ago pænitentiam in fauilla & cinere*: hexametri

metri versus sunt, dactylo spondæoque currentes: & propter linguæ idioma, crebrò recipientes alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum. Interdum quoque rythmus ipse dulcis & tinnulus fertur numeris pedum solutis: quod metrici magis quàm simplex lector intelligunt. A suprà dicto autem versu vsque ad finem libri paruum comma, quod remanet, prosa oratione contexitur. *Non*, inquam, *refert*, *quia nihil aliud S. Doctor vult, quàm similitudinem quandam inter ista Iobi carmina, & Græcorum Latinorumve hexametra intercessisse, quemadmodum ex ipsomet iam allato textu deduci potest, quæ similitudo S. Hieronymi ætate quantaquanta fuerit; nunc post adiecta puncta non adeo magna cernitur. Hæc cùm ita sint, omissa veteri, nouam Rabbini Poësin suis punctis legendíque rationi accommodatam excogitarunt, certo syllabarum numero, certâque pedum dimensione ac syllabarum quantitate constantem, quæ cùm inelegans non sit, & Christianis quo-*

que ad Dei laudes Hebraicè canendas videatur aliquid vtilitatis allatura, placuit eam breuiter subiungere.

CAPVT I.

De Syllabis ac Pedibus.

SYLLABÆ vocum Hebraicarum diuiduntur in longas & breues. Longæ dicuntur, quæ constant vno ex decẽ punctis vocalibus, de quibus egimus pag. 6. Quare in Poëtica etiam longa habentur, ָ, ֵ, chiric paruũ ֳ, ֶ, quæ aliàs breuia seu minùs longa sunt. Breues verò syllabæ vocantur illæ, in quibus est scheua mobile simplex aut compositum ֲ, ֱ, aut וּ, initiale ante labiales ב ו מ ף, aut literam scheuatam, positum pro ְ (de quo pag. 244. 17.) quæ omnia sunt puncta breuissima.

Scheua quiescens, vt in lectione, ita etiam in carmine negligitur, cùm syllabarum numerum non augeat, nisi per

Diæ

Diæresin moueatur, aut per Diastolen producatur, vt suis locis videbimus.

Patach suffuratum literis עחה in fine dictionum additum, in Poësi etiam peculiarem syllabam facit. Itaque מָשִׁיחַ *Christus*, שׁוֹמֵעַ *audiens*, trisyllaba habentur, quæ, ratione accentus, tantùm disyllaba sunt, & sic de aliis.

Pedes, quibus in suis versibus componendis vtuntur Hebræi, duo tantùm sunt. Alter dicitur תְּנוּעָה *motio*, *à* נוּעַ *mouere*, & constat vna syllaba longa ▭ תָּם *perfectus*, לוֹ *illi*. Alter dicitur יָתֵד *clauus*, constans duabus syllabis, vna breui, altera longa, instar Iambi, vt לְךָ *tibi*, עֲמוֹד *stare*, אֱמוֹר *dic*, וּרְאֵה *& vide*, וּפֶה *& os*.

Porrò ex his duobus pedibus, Tenuha & Iathed, variè permistis fiunt alij tres, qui nobis appellantur Spondæus -- דָּבָר *verbum*: Bacchius, ◡--. ▭ דְּבָרִים *verba*: Creticus, -◡-. ▭ כּוֹרְמִים *vinitores*; Per hos Latinos pedes & Iambum, vtpote notiores, Hebræorum carmina metiemur.

CAP.

CAPVT II.

De quibusdam versuum appellationibus, Rhythmo versuum, & eius locis.

HEBRÆI plerunque ad finem vsque Carminis binos versus coniungunt, vt in nostris Elegiis, vel Distichis fieri solet. Priorem versum (qui quasi Hexametro respondet) appellant דֶּלֶת *ostium*, quòd per illum fiat ingressus in carmen. Posteriorem (qui Pentametri loco est) vocant סְגוֹר *clausulam*, quia carmen claudit. Vtrumque verò coniunctum nominant בַּיִת *domum*, nos Distichon appellare possumus. Debet autem סְגוֹר vel subscribi versui דֶּלֶת (vt in Latinis Distichis fieri videmus) vel si in eadem quoque linea ob paucitatem syllabarum scribatur, ita distingui & separari, vt per se singula spectari possint, hoc modo:

Segor

Segor. *Daleth.*

מִרְיָם ▭ שֶׁיָּלַדְתְּ לָנוּ חֵן׃ שִׁירֵנוּ אוֹתָךְ יְרַמֵּם

Maria, quæ peperisti nobis gratiam : Carmen nostrum te laudabit. Denique Carmen continens בָּתִּים ▭ siue disticha pauciora quàm decem, dicitur פָּסוּק *versus*, à Chaldaico פְּסַק *clausit.* Quod verò decem vel plura continet, vocatur שִׁירָה vel שִׁיר *Canticum.* Tres alias versuum appellationes in proximo capite explicabimus.

De Rhythmo versuum, & eius locis.

Hebræi ad sua carmina condienda, Rhythmum quasi salem adhibere solent. Fit autem Rhythmus tribus ferè mòdis. Primo, solæ literæ simplices, (siue plures, siue vna) nulla habita punctorum ratione conueniunt, vt דָּבָר *verbum*, דֶּבֶר *pestis.* כּוֹס מַס *tributum, calix.* Et hic Rhythmus dicitur עוֹבֵר *transiens*, seu *vulgaris*, quòd ita transeat aures, vt vix agnoscatur. Raró inuenitur, eò quod nihil ferè artis habeat.

Secvndo

Secvndo, in integra ſyllaba tam literæ, quàm puncta in fine conueniunt, vt דֶּרֶךְ בֶּרֶךְ *via, genu.* Et hîc vocatur רָאוּי *conſpicuus*, ſiue *elegans*, *à* רָאָה *vidit.*

Tertio, duæ ſyllabæ, vt עֵינַיִם, אָזְנַיִם *oculi, aures*, ſimiliter cadunt. Et hic appellatur Rhythmus מְשֻׁבָּח, id eſt, *laudatus*, qui Hebræis admodùm familiaris eſt. Porrò in his Rhythmi modis, ex literis & vocalibus, quæ pronunciatione, aut ſono affines ſunt, vna pro alia non raró ponitur. Hinc iſtæ ſyllabæ,

אָח עָה: בָּא וָא פָּא: צָא צָה:
רֵא רֶה רֵי: רוּן רוֹן: &c.

Rhythmum efficiunt etiam in canticis Eliæ, qui huius facultatis facilè princeps eſt. Literæ eiuſdem ſoni ſunt ד: א ה ס ש: ז צ: כ ק: ב ו פ: ט ת. & ſi quæ aliæ.

Sed iam videndum eſt, quibus in locis Rhythmus adhiberi poſſit ac ſoleat. Ac primò quidem Segor vnius בַּיִת ſeu diſtichi, cum סָגוֹר alterius eundem rhythmum

Aa per

per totum carmen habet, ita vt דָּלֶת vtriuſque בַּיִת ab omni Rhythmo liberum ſit, hoc modo :

אֶהְיֶה קַל כַּנֶּשֶׁר וּצְבִי *Daleth.* } Baith.
גַּם▭ עַז כַּנָּמֵר אוֹ לָבִיא *Segol.*
אָשִׂים▭ פָּנַי כַּחַלָּמִישׁ *Daleth.* } Baith.
לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אֵלִי אָבִי *Segor.*

Ero velox ſicut aquila & hinnulus, Et fortis ſicut pardus aut leo. Ponam faciem meam ſicut petram, Ad faciendum ſecundum voluntatem Dei mei, patris mei.

Idem fit in his Dimetris.

Agamus cuncti gratias
Noſtræ ſalutis vindici.
Scelus vitemus peſſimum,
Puri occurramus Iudici.

Vt enim hîc *vindici & Iudici*, ita ibi אָבִי & לָבִיא in vtroque Segor Rhythmum finalem efficiunt. Melius verò erit, ſi etiam Daleth vnius diſtichi ſiue בַּיִת cum Daleth alterius in Rhythmo finali conuenire poſſit. Atque hoc Carmen Rhythmicum, vocatur שִׁיר קָשׁוּר *carmen ligatum*, quo Elias & alij

& alij, qui Epigrammata ſcribunt, frequenter vtuntur.

SECVNDO, Daleth & Segor in quolibet בַּיִת ſiue diſticho eundem Rhythmum finalem habent, vt

Segor.	Daleth.
אֶל־הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁמָיִם׃	אֶשָּׂא לִבִּי גַם כַּפָּיִם׃
Segor.	Daleth.
כִּי יֶשְׁנוֹ תָּמִיד פֹּדְנִי	מִכָּל רָעָה יַצִּילֵנִי׃

Leuabo cor meum, & manus meas, Ad ſedentem in cœlis. Ex omni malo liberabit me, Quia ipſe eſt iugiter redemptor meus.

Et hoc carmen κατ᾽ ἐξοχὴν dicitur שִׁיר חֲרוּזִי *carmen Rhythmicum.* (חָרוּז enim aliàs *torquem* ſignificans Rabbinis eſt *Rhythmus*, inde adiectiuum חֲרוּזִי *Rhythmicus*) in quo vel ſingula בָּתִּים ſuum proprium Rhythmum habere poſſunt (vt in duobus præcedentibus videre licet) vel omnes verſus ad finem vſque carminis eundem planè Rhythmum retinent, atque ita ſimiliter deſinunt. Exemplo ſit ſecundum canticum Eliæ, in quo omnes verſus(qui

numero ſunt viginti octo,) exeunt in ni. Quidam Carmen קשור & חרוזי paulò aliter explicant: ſed hæc, quæ diximus, ad mentem Eliæ & aliorum auctorum Poëſeos Hebraicæ accommodatiora videntur.

TERTIO, Quatuor בתים ſeu octo verſus ita conſtrui poſſunt, vt primus, ſecundus, & tertius: quintus, ſextus & ſeptimus: quartus & octauus ſuos proprios Rhythmos finales habeant. Elias Cant. 5. *cuius verſus conſtant Iambo, & duobus Spondæis.*

אחוה את־דעי   בשם האל רועי
והוא יתן ישעי   לישר מעגלים:
לבבי אודיע   ודקדוק אביע
בדגש אציע   פרטים וכללים:

Indicabo ſcientiam meam, in nomine Domini paſcentis me. Et ipſe dabit auxilium mihi, ad dirigendum calles.
Cor meum erudiam, & Grammaticam eructabo: De Dageſch proponam ſpecialia generalia.

Simile quid cernitur in illa Eccleſiaſtica Melodia D. Thomæ Aquinatis.

Ecce

Ecce panis Angelorum | *Factus cibus viatorum.*
Verè panis filiorum, | *Non mittendus canibus.*

In figuris præsignatur, | *Cùm Isaac immolatur,*
Agnus Paschæ deputatur, | *Datur Manna Patribus.*

Nihil autem obstat, quò minùs eadem Rhythmica structura apud Hebræos etiã in versibus paucioribus fieri possit.

Huius autem generis carmen vocatur שִׁיר מְחֻלָּק *Carmen, diuisum à* חָלַק *diuisit.*

CAPVT III.

De Carmine simplici & composito.

EX illa priori diuisione pedum Hebraicorum duplex genus carminis oritur. Nam quod ex solis תְּנוּעוֹת, id est, syllabis longis constat, nec vllum scheua mobile recipit, vocatur voce Rabbinica פָּשׁוּט simplex. Huius tantùm vna species vsitata reperitur, quæ constat Spondæis quatuor. Elias Cant. 2.

— — | —   — | —   — | — —

אָשִׁירָה נָא שִׁיר נִכְבָּדוֹת

בָּאֵר הֵיטֵב וּבְלִי חִידוֹת

Cantabo nunc canticum rerum magnificarum,
Explicando bene & absque ænigmate, &c.

Vocatur etiam Carmen Quadratum, eò quòd ex duabus quadratis dimensionibus constet.

Quod autem partim ex תְּנוּעוֹת, partim ex יָתֵד componitur, dicitur שִׁיר מוּרְכָּב *carmen compositum*, (רָכַב enim Rabbinis est *componere*) cuius 18. genera numerantur.

PRIMVM, constat Iambo, & duobus Spondæis.

— — | — —   — ᴗ

לְכֹל אַנְשֵׁי מַעַל

מְאֹד נַפְשִׁי תִגְעַל׃

Omnes homines mendaces,
Valdè anima mea odit.

SECVNDVM, Spondæo, Iambo, & Spondæo.

— — | — ᴗ | — —

רָפֶה בְּהִתְפַּלֵּל

יֵרַע בְּעֵינֵי אֵל

Remissus in precando
Displicebit in oculis Dei.

TERTIVM,

TERTIVM, Spondæo, Bacchio & Iambo. In fine τȣ̃ Segor mutatur etiam Iambus in Spondæum.

= ˘ | – – ◡ | – –

בָּרָא אֱלֹקִים אֱנוֹשׁ

בְּגַן מְרִימוֹ לְרֹאשׁ׃

Creauit Deus hominem
In horto, exaltans eum in principem.

QVARTVM, Cretico, Spondæo, & Bacchio.

– – ◡ | – – | -◡-

טוֹב יְהוֹשֻׁעַ שְׁלַח לִי

חִנְּךָ קָדוֹשׁ בְּלִבִּי׃

Bone Iesu mitte mihi
Gratiam tuam sanctam in cor meum.

QVINTVM, Spondæo & duobus Bacchiis.

– – ◡ | – – ◡ | – –

יָבֵשׁ בְּקָרְאִי גְּרוֹנִי

דָּבֵק לְחִכִּי לְשׁוֹנִי׃

Exaruit in clamore meo guttur meum
Adhæsit fauci meæ lingua mea.

SEXTVM, Spondæo, Iambo, & duobus Spondæis.

— — | —   — | —   — | — —

אָשִׁירָה נָא שִׁיר נִכְבָּדוֹת

בָּאֵר הֵיטֵב וּבְלִי חִידוֹת.

Cantabo nunc canticum rerum magnificarum,
Explicando bene & absque ænigmate, &c.

Vocatur etiam Carmen Quadratum, eò quòd ex duabus quadratis dimensionibus constet.

Quod autem partim ex תְּנוּעוֹת, partim ex יָתֵד componitur, dicitur שִׁיר מוּרְכָּב *carmen compositum*, (רַכֵּב enim Rabbinis est *componere*) cuius 18. genera numerantur.

PRIMVM, constat Iambo, & duobus Spondæis.

— — | — —   — ᴗ

לְכֹל אַנְשֵׁי מַעַל

מְאֹד נַפְשִׁי תִגְעַל׃

Omnes homines mendaces,
Valdè anima mea odit.

SECVNDVM, Spondæo, Iambo, & Spondæo.

— — | — ᴗ | — —

רָפֶה בְּהִתְפַּלֵּל

יֵרַע בְּעֵינֵי אֵל

Remissus in precando
Displicebit in oculis Dei.

TERTIVM,

TERTIVM, Spondæo, Bacchio & Iambo. In fine τȣ̃ Segor mutatur etiam Iambus in Spondæum.

— ᴗ | — — ᴗ | — —

בָּרָא אֱלֹהִים אֱנוֹשׁ

בְּגַן מְרִימוֹ לְרֹאשׁ׃

Creauit Deus hominem
Jn horto, exaltans eum in principem.

QVARTVM, Cretico, Spondæo, & Bacchio.

— — ᴗ | — — | - ᴗ -

טוֹב יְהוֹשֻׁעַ שְׁלַח לִי

חִנְּךָ קָדוֹשׁ בְּלִבִּי׃

Bone Ieſu mitte mihi
Gratiam tuam ſanctam in cor meum.

QVINTVM, Spondæo & duobus Bacchiis.

— — ᴗ | — — ᴗ | — —

יָבֵשׁ בְּקָרְאִי גְרוֹנִי

דָּבֵק לְחִכִּי לְשׁוֹנִי׃

Exaruit in clamore meo guttur meum
Adhæſit fauci meæ lingua mea.

SEXTVM, Spondæo, Iambo, & duobus Spondæis.

-- -- | – ◡ | --

קוּמָה אֱלֹהִים□ עֶזְרָתָה
לִי וַעֲנֵה בְּצָרָתָה׃

Surge Deus (in) auxilium
Mihi, & exaudi in tribulatione.

SEPTIMVM, Iambo, Spondæo, Iambo, Spondæo.

-- | – ◡ | -- | – ◡

אֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָע
אֲבָל קוֹל צוֹרְרָיו יִשְׁמַע׃

Qui ambulat in via mala,
Certè vocem hostium suorum (dæmonum) audiet.

OCTAVVM, Iambo, duobus Spondæis & Bacchio.

– – ◡ | – – | -- | - ◡

מְהֻלָּל תָּמִיד הָאֱלֹהִים□
אֲשֶׁר חָנַן אֶת־הָאֲנָשִׁים□׃

Laudandus semper Deus,
Qui misertus est hominis.

NONVM, quatuor Creticis.

—◡— | —◡– | —◡— | —◡—

מָה אֱנוֹשׁ מַה־פְּאֵר הָאֱנוֹשׁ מַה־יְקָר
הַכְּאֵב מוֹת שְׁאֵר הַשְּׁאוֹל הוּא שְׁאָר׃

Quid homo? quod decus hominis? quæ gloria?
Dolor, mors corporis: sepulchrum: hoc residuum (eius.)

DECIMVM

Decimvm, Iambo, duobus Spondæis, Iambo & Spondæo, licèt primo loco Spondæus, secundo verò etiam Iambus esse possit.

| – – | – ∪ | – – | – – ∪ | – – ∪

בשם ▭ אל חי הגיון לשוננו

בעוד רוח חיים ▭ באפנו׃

In nomine Dei viuentis sermo linguæ nostræ,
Quamdiu spiritus vitæ in naribus nostris.

Vndecimvm, Spondæo, Iambo, Spondæo, Iambo, & Molosso, vel Spondæo.

| – – – | – ∪ | – – | – ∪ | – –

כחסדך גדול מאד חננו

חנון מחה רבים ▭ פשעינו׃

Secundùm misericordiam tuam magnam valde miserere nostri.
Miserendo dele multas iniquitates nostras.

Dvodecimvm, Iambo vel Spondæo, Spondæo vel Iambo, Iambo, Spondæo, Bacchio.

| – – ∪ | – – | – ∪ | – – ∪ | – – ∪

בך את־מחסי שמתי אדני

אתה בטובך ישר דרכי׃

In te spem meam posui Domine:
Tu in bonitate tua dirige vias meas.

DECIMVM TERTIVM, Spondæis & Iambis alternatim poſitis.

| — — | — ∪ | — — | — ∪ | — —

כֵּפִיא אֲבִי קָהָל וְשַׂר עֶלְיוֹן

מִכֹּל שְׁלִיחִים עַם עֲזוֹר אֶבְיוֹן׃

Petre Pater Eccleſiæ, & princeps excelſe

Præ omnibus Apoſtolis, populum iuua pauperem.

DECIMVM QVARTVM, ex quinque Bacchiis.

| — — ∪ | — — ∪ | — — ∪ | — — ∪ | — — ∪

לְדַבֵּר תְּהִלּוֹת לְמִרְיָם לְכוּ כֹּל מְשִׁיחִים

וְהִיא יָלְדָה אֶת־אֱלֹהִים בְּתֻמַּת בְּתוּלִים׃

Ad dicendum laudes Mariæ, venite omnes Chriſtiani.

Quia ipſa peperit Deum in integritate Virginitatis.

DECIMVM QVINTVM, componitur ex primo, cuius idcirco metrum tantum duplicatur.

— — | — — | — ∪ | — — | — — | — ∪

Huius generis duo diſticha attulimus pro מְחָלָק pag. 373.

DECIMVM SEXTVM, Spondæo, Iambo, Spondæo, Iambo, Spondæo, Iambo,

| — ∪ | — — | — ∪ | — — | — ∪ | — —

לִי תַּ־עֲזוֹר אֵלִי וְיָדִי תְּחַזֵּק

הִנֵּה בְּלִי עֶזְרָתְךָ אִיגַע לָרִיק׃

Me iuua Deus meus, & manum meam fortifica.

Ecce ſine auxilio tuo laboro inaniter.

DECIMVM

DECIMVM SEPTIMVM, Bacchio, Iambo, Spondæo, Bacchio, Iambo, Spondæo.

— — | — ᴗ | — — ᴗ — — | — ᴗ | — — ᴗ

בְּתוּלַת יְקָר הִתְפַּ־לְלִי עַל־עֲוֹנֵנוּ

וְאֵת חֵן בִּנְךָ לָנוּ קְנִי־נָא בְּמוֹתֵנוּ

Virgo gloriæ ora pro iniquitatibus noſtris:

Et gratiam filij tui nobis impetra quæſo in morte noſtra.

DECIMVM OCTAVVM, Spondæo, Iambo, duobus Spondæis, Iambo, vel Bacchio, & Spondæo.

— — | — — ᴗ ᴗ | — — | — — | — ᴗ | — —

אֶת־רוּחֲךָ קָדוֹשׁ שְׁלָחָה בְּנַפְשֵׁנוּ

כִּי הוּא יְשַׂמַּח לָעַד בֶּאֱמֶת לִבֵּנוּ

Spiritum tuum ſanctum mitte in animam noſtram,

Quia ipſe lætificabit perpetuo in veritate cor noſtrum.

Hæc ferè ſunt Carminum genera, quæ à præcipuis auctoribus vel vſurpata, vel ad ſcribēdi vſum propoſita ſunt. In quibus ſi ſeſe Hebraicæ linguæ ſtudioſus exercere velit, præſtat à quadrato ſiue ſimplici omnium facillimo initium facere, & inde ad vnum, vel plura ex compoſitis progredi, quæ cuiuſque ingenio magis accommodata videbuntur. Sunt qui velint, cuivis

vis liberum esse noua, & à superioribus diuersa Carminum genera sibi excogitare, & in iis sese exercere: quibus assentior, cùm facile sit inuentis addere, & nulla causa subsit, cur nos recentiorum Rabbinorum regulis adeo religiosè constringi patiamur.

CAPVT IV.

De figuris versuum Hebraicorum, eorum coniunctione, & Cæsura.

HABENT *& Hebræorum versus suas figuras, quarum nomina & proprietas ex Latina Prosodia iam nota esse debet.*

SYNÆRESIS.

Reperitur hæc figura potissimùm in scheua simplici mobili, & in vtroque composito ֲ & ֱ. De quibus hæ duæ sunt regulæ.

PRIMA, Scheua simplex sub litera initiali

tiali,ſub dageſchata, & poſt longum punctum, frequenter cum ſequente puncto coaleſcit, & cum eo vnam ſyllabam efficit, vt ex his tribus quadratis Eliæ verſibus (Cant. 2.) intelliges.

בִּמְקוֹם▭ שׁוּרֶק שָׁלוֹשׁ נְקֻדּוֹת

In loco ſchurec, tria puncta, id eſt Kibbuts.

Hic vox נְקֻדּוֹת habens ſcheua initiale, Spondæum efficit, quaſi ſcriptum eſſet נְקֻדּוֹת diſyllabum.

וַאֲבָאֵר עֶשֶׂר הַנְּקֻדּוֹת

Et explicabo decem puncta.

Vox הַנְּקֻדּוֹת (habens ſcheua ſub dageſchata) triſyllaba eſt, quaſi הַנְּקֻדּוֹת. De triſyllaba וַאֲבָאֵר *vide ſequentem regulam.*

רַק אִם▭ בְּפַ־עַם▭ חֵן עוֹמְדוֹת

Niſi quando cum accentu ipſæ ſtant, id eſt, vocales.

Vox עוֹמְדוֹת (habens ſcheua poſt longam vocalem) Spondæum efficit, quaſi eſſet עָמְדוֹת.

Secvnda, Vtrumque ſcheua compoſitum ֲ & ֱ, eodem modó quo ſimplex, cum ſequente puncto coaleſcit, & in vnam

vnam ſyllabam contrahitur. Vtriuſque exemplum habes in hoc verſu quadrato Eliæ Cant. 2.

רְפוּת אַחֲרֵי הֵן נֶאֱגָרוֹת

Raphatæ tunc ipſæ congregantur.

Hic vox אַחֲרֵי *diſſyllaba eſt, quaſi* אַחְרֵי*, &* נֶאֱגָרוֹת *triſyllabum quaſi* נֶאְגָרוֹת*: Huc etiam ſpectat vocabulum* וַאֲבָאֵר *paulò antè in exemplo poſitum. Eſt enim per hanc regulam triſyllabum, ac ſi ſcriptum foret* וַאְבָאֵר.

DIÆRESIS.

Scheua quieſcens poſt punctum breue, nonnunquam neceſſitate metri fit mobile, ita vt à ſuo puncto & litera præcedente, cum qua in vna ſyllaba cohærebat, penitus diſtrahatur, vt Elias Cant. 1.

כֻּלָּם כְּאֶחָד נֶחֱ־לְקוּ וַיְ־הְיוּ

Omnes, ſicut vnus, diuidentur, & erunt, &c.

Hîc וַיְ־הְיוּ fit quadriſyllabum pro וַיִּהְיוּ triſyllabo. Eſt enim carmen generis XVI.

ECTASIS, ſiue DIASTOLE.

PRIMO, וּ initiale poſitum pro וְ copulatiuo

tiuo, per hanc figuram (siue sequatur scheuata litera, siue non) interdum producitur, vt Cant. 2. quadrato Eliæ.

בָּאֵר הַטֵּב וּבְלִי חִידוֹרת

Explicare benè, & sine ænigmate. & ibidem,

וּמְדָּגֵשׁ הֵן נִפְרָדוֹרת

Et à dagesch ipsæ separantur.

In priori versu וּבְלִי & in posteriori וּמְדָּגֵשׁ producit ו initiale, quod aliàs breuem syllabam facere solet, vt diximus cap. 4.

Secundò. Scheua simplex mobile produci videtur in voce בְּיוֹד Cāt. 7. Eliæ, disticho 9. quod est decimi generis Carmen.

וְכַאֲשֶׁר בְּיוֹד י־הְיֶה חִירֶק׃

Et quando in Iod fuerit chiric.

Nisi malis potiùs scheua sub ב, quàm ־ sub א absorberi, quod minùs videtur probabile.

TMESIS DVPLEX.

Prior.

Hebræi suos versus non semper continenti, & omnino cohærenti syllabarum serie

ſerie ſcribunt, more Latinorum : ſed ſingulos pro pedum multitudine modo in duas, modo in tres, modo in quatuor regiones ſeu ſpatia diuidunt, ſalua tamen nihilominus eadem prorſus integritate, & ratione metrica. Atque harum regionum initium plerunque facit יָתֵד ſiue Iambus, qui partes verſus interuallo quodam diſtinguit, vt Elias Cant. 1.

אֶשָּׂא לְבָבִי נָא אֱלֵי כַפַּיִם

אֶל אֵל אֲשֶׁר חַסְדּוֹ בְּהַשָּׁמַיִם

Leuabo cor meum nunc ad manus,

Ad Deum, cuius miſericordia in cœlis.

Quòd ſi יָתֵד iſte incidat in mediam dictionem, diſtrahitur illa per Tmeſin (interpoſito ſigno coniunctionis inſtar Maccaph ‾) & quicquid eſt ante יָתֵד illud cum antecedentibus connectitur, ita vt יָתֵד ſit initium nouæ regionis, quemadmodum in his tribus exemplis videbis.

שְׁבָא וְזֶה יֵצֵא מִ‾‾כְּלָל הִנֵּה Cant. 7.

Scheua tranſgreditur Regulam iſtam, Ecce, &c.

Cant. 8.

יְקַדְּמוּהוּ חֲמִשָּׁה הַ־גְּדוֹלִים Cant. 8.

Præcedent ipſum quinque magni.

לִי יַ־עֲזוֹר כַּיּוֹם וְיָדִי יַ־חֲזִיק Cant. 1.

Mihi auxiliabitur iuxta diem, & manum meam roborabit.

Idem fit in Carmine quadrato ob ſolam verſus aliquam diſtractionem, etſi illud Iambum non habeat, vt

אוֹתוֹ מְנִי־עוֹת וּמְנָדוֹת Cant. 2.

Ipſum mobile reddunt, atque commouent.

Prior Tmeſis ad ſolam ſcriptionis elegantiam ſpectare videtur.

Poſterior.

Integra dictio quandoque ita diſtrahitur, vt prior illius pars verſum præcedentem finiat, poſterior verò ſequentem inchoet, vt Cant. 1. diſticho quarto.

חִלּוּף וְדִין נִקּוּד וְאוֹתִיּוֹת וּמִשְׁ־
פָּטָם לְאוֹר אוֹצִיא כַּצָּהֳרָיִם

Vſum & indicium punctationis & literarum, & indicium earum in lucem proferam, vt meridiem.

Sic apud eundem Cantic. 4. disticho 6. distrahitur in duobus versibus hæc vox וְשַׁ—לְוִין & felicitas. *Verùm hæc posterior Tmesis minùs frequens est in carmine.*

ANNOTAT.

Si syllabæ hac posteriori Tmesi in carmine resecandæ habeant dagesch forte, non fit distractio, sed integra dictione ibi relicta, (eò quòd dagesch forte initio sequentis versus proferri non possit) ille prior versus fit hypermeter syllabam habens superuacaneam, quæ tamen referenda sit ad initium sequentis versus, cuius idcirco prima syllaba desideratur, vt:

יְחִיֶה קְלָלָה לְגַנָּב *Est tertij generis.*

—כִּי קָצַר חַיִּים *Est secundi generis.*

Erit in maledictionem fur.

Quia breuis vitâ (erit.)

In hoc disticho superest syllaba נָּב addenda sequenti Segor, cui vna deest syllaba. Eiusmodi tamen hypermetri versus potiùs cognoscendi, quàm imitandi, sunt studiosis.

De

De Coniunctione verſuum diuerſi generis, & de Cæſura.

Etſi in Carminibus Hebræorum plerunque ad finem vſque tam Daleth, quàm Segor, adeóque omnes verſus eiuſdem ſunt generis, quemadmodum Latinorum Græcorúmque Hexametri, tamen licet etiam quandoque duo verſuum genera in vno diſticho ſiue בַּיִת ita coniungere, vt Daleth ſuum proprium genus habeat, & Segor ſimiliter ſuum, more Elegiarum in quibus prior verſus eſt Hexameter, poſterior verò Pentameter.

Quòd ſi Daleth & Segor vnius ſint generis, carmen dicitur *Monocolon.* Sin autem duorum, *Dicolon.* Trium verò vel plurium generum verſus vix coniungi ſolent propter Rhythmum.

Exemplum Diſtichi Monocoli.

Elias Cant. 8.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּלְמוֹד זְמִיר זֶה
מְפָרֵשׁ דִּין מְשָׁרֵת לִמְלָכִים

Confortare, & eſto robuſtus fili mi, & diſce canticum hoc,
Quod exponit iudicium miniſtrans (miniſtrantium) Regibus.

Hîc tam Daleth, quàm Segor ſunt Carmina generis 12.

Exemplum Diſtichi Dicoli.

Elias Cant. 3.

עוֹד יֵשׁ נְקֻדָּה וּמְשָׁרֶת לְכֻלָּם הֵן עוֹד
אֲשׁוֹרֵר בָּהּ שִׁירוֹת נְעִימוֹת

Eſt quoque punctum, quod omnibus ſeruit, adhuc
Canam de eo cantica pulchra.

Hîc Daleth eſt generis Decimi octaui: Segor verò octaui.

CÆSVRÆ

CÆSURÆ nulla vel certè exigua habetur ratio, cùm sæpè singulis pedibus singula vocabula tribuantur, maximè quæ à scheva mobili incipiunt. His enim ceu incisis ac membris, versus eleganter distingui Hebræi, sicut & Latini existimant. Quare si adsit cæsura, vsurpanda: si desit, haud laboriosè quærenda fuerit.

LECTORI S.

QVANTVM vtilitatis linguæ Græcæ & Hebraicæ studiosis id genus exercitationes, in quibus singula certi auctoris vocabula accuratè perpenduntur, afferre soleant, non pauci ita quotidie experiuntur, vt suum profectum penè vniuersum iis grato animo acceptum referant. Non solùm enim in illis præceptiones traditæ breuiter ac compendiosè repetuntur, sed earum vsus præcipuus, quasi Magistri ipsius digito, demonstratur. Nos igitur, vt aliorum tam præclarum institutum imitaremur, ex Hebraicis Bibliis IONAM Prophetam explicandum delegimus; ipsius cùm facilitate, quæ discentium animos initiò vehementer excitauerit, tum historiæ iucunda breuitate potissimùm adducti. Quod ad accentus Grammaticos attinet, eos in singulis vocabulis eâdem lineæ perpendicularis figura notauimus. Distinguentibus tamen & reliquis, per quos literis בגדכפת, etiam præcedente vna ex Quiescentibus, Dagesch lene infigere licet, suas figuras consultò reliquimus.

IONAS

IONAS
PROPHETA:
CAPVT PRIMVM. א.

Versus I.

filium	*Ionam ad*	*Domini verbum est*	*factum Et*
בֶּן־	אֶל־יוֹנָה	דְּבַר־יְהוָה	וַיְהִי
ven	Iona el	Adonai devar	Vajhi
		dicendo.	*Amithai,*
		לֵאמֹר׃	אֲמִתַּי
		lemor	Amitthai

וַיְהִי) *Prima litera est* ו *conuersiuum, efficiens vt futurum* יְהִי *significationem præteriti habeat. Huius rei signum est patach subscriptum* τῷ ו. *pag.* 252.8. *Vox* יְהִי *futurum est defectiuum tertiæ personæ, mascul. ab* הָיָה *fuit ponitúrque pro* יִהְיֶה *pag.* 138.3. *Accentus supra Iod finale, est Pasta pag.* 276.

דְּבַר־) *In regimine singulari. In statu absoluto dicitur* דָּבָר verbum, *p.* 193. 10. *Radix est* דִּבֵּר

 locutus

locutus eſt. ד *hoc loco habet dageſch lene, quia eſt ex literis* בגד כפת *Nec impedit illud præcedens Iod quieſcens, cùm ſupra ſe habeat accentum diſtinguentem Paſta, p.*278. 19. *Ipſum autem* דְּבַר־ *caret accentu Grammatico, quia coniungitur cum ſequenti dictione per Maccaph p.* 279. 8. *quod de ſimilibus deinceps vbique dictum exiſtimetur.*

יְהוָה). *Nomen proprium* Dei, *diuinam ſignificans eſſentiam, à radice* הָיָה *vel* הָוָה fuit.*pag.*137. 13. *Prima igitur litera Iod eſt formatiua nominis proprij, pag.*45.22. *Accentus illius hoc loco eſt Zakeph cathon, p.*26.1. *Cur autem* יהוה *legatur* Adonai, *vide p.*247.10.

אֶל־יוֹנָה) אֶל *Præpoſitio, pag.*118.15. יוֹנָה *hîc eſt nomen proprium Sancti Prophetæ, de quo* 4. *Reg.* 14.25. *Appellatiuè poſitum ſignificat* columbam *habétque in plurali* יוֹנִים *præter normam, p.*33.9. *Radix eſt* יוֹן columbus, *vel vt alij volunt* יָנָה deprædatus eſt.

בֶּן־) *In regimine ſingulari, & propter Maccaph. In ſtatu abſoluto* בֵּן filius. *Formam ipſius integram cum omnibus affixis habes in Tabula*

Imperfe

Imperfectorum pag. 218.12. *Dagesch in* ב *initiali non scribitur, quia præcedit litera quiescens, pag.* 19.9. *Radix est* בָּנָה ædificauit.

אֲמִתַּי) *De hoc etiam* 4. *Reg.* 14.25. *Dictus ab* אֱמֶת (veritas) *quasi* verax. *Radix est* אָמַן educauit. *Noster interpres habet Amathi, sicut &* 70. *Amadi, quibus credendum potiùs, quam Rabbinis, qui puncta pòst subscripserunt.*

לֵאמֹר׃) *Propter frequentem vsum dicitur pro* לֶאֱמוֹר, *vt habes pag.* 15.19. *Est autem Gerundium in Kal à verbo* אָמַר dixit, *cuius paradigma habes p.*93.22.

Versus II.

magnam	*ciuitatem*	*Nineuen in*	*vade,*	*Surge.*
הַגְּדוֹלָה	הָעִיר	אֶל־נִינְוֵה	לֵךְ	קוּם
hagghedola	hair	Nineue el	lech	Kum
eorum malitia	*ascendit*	*quia*	*,ea in*	*pradica Et*
רָעָתָם	עָלְתָה	כִּי	עָלֶיהָ	וּקְרָא
raatham	aletha	ki	aleha	ukra
				.meum conspectum in
				לְפָנָי
				lephanai.

קוּם) *Imperatiuus in Kal Quiescentium Ajin Vau, sicut* שׁוּם *&c. p.*106. *Radix illius est item* קוּם surgere.

לֵךְ) *Imperatiuus in Kal Quiescentium Pe Iod, sicut* שֵׁב *p.98.10. à Radice* יָלַךְ ambulauit, *quæ non est in vsu, nisi in Futuro, Imperatiuo, & Infinitiuo. Reliqua enim accipit ab* הָלַךְ *eiusdem significationis.*

נִינְוֵה) *Metropolis Assyriæ, ædificata ab Assur, Gen.* 10. 11. *Exponitur* habitaculum, *à* נָוָה habitauit.

הָעִיר) ה *Demonstratiuum est hoc loco (pag.* 248. 20.) *respondens articulo Græcorum*, τὴν πόλιν. *Habet autem camets, pro patach & dagesch, quia sequens* ע *est gutturalis pag.* 249. 13. עִיר *est fœmininum præter normam, vt ex adiectiuo sequenti colligimus, licet in vtroque numero terminationem masculinam habeat.*

הַגְּדוֹלָה) ה *prius, hîc quoque demonstratiuum est, cum sua punctatione omnium frequentissima, nimirum patach, sequente dagesch forti, quæ iam studiosè notanda est, cùm posthac de ea, breuitatis causa, nihil dicturi simus. Repetitur autem hîc rursus* ה *cùm adiectiuo; licet in substantiuo* הָעִיר *præcesserit, sicut in Græco articulus*, τὴν πόλιν τὴν μεγάλην. גְּדוֹלָה *adiectiuum fœmininum formatum à masculino* גָּדוֹל

magnus

magnus, *per adiectionẽ literæ* ה *& mutationem* צֵרֵי *camets in ſcheua, p.42. 4. Radix eſt verbum* גָּדַל magnus fuit, *vel* factus eſt magnus.
וּקְרָא) ו *copulatiuum tranſit in ſchurec, quia ſequitur litera ſcheuata, p. 251. 11.* קְרָא *Imperatiuus in Kal Quieſcentium Lamed Aleph ſicut* מְצָא *p. 119. 3. à verbo* קָרָא vocauit, clamauit, *&c. poſſit etiam verti* clama ſuper eam.
עָלֶיהָ) *Præpoſitio* עַל *hoc loco ſignificans*, in, *vel* ſuper, *cum affixo fœminino, pag. 244. 7.*
כִּי) *Coniunctio p. 188. 10. habet dageſch lene propter accentum diſtinguentem præcedentis vocis* עָלֶיהָ *p. 279. quod aliàs hoc loco poni non poſſet ob literam quieſcentem* ה, *quæ virtute continetur in camets præcedentis dictionis, p. 22. 20. Exiſtimatur enim ſcriptum eſſe* עָלֶיהָה. *Porro* כִּי *frequenter cum ſequenti voce per Maccaph coniungitur, quamuis etiam ſine eo eſſe, & proprio accentu inſigniri poſſit, vt verſu 10. videbis.*
עָלְתָה) *præteritum tertiæ perſonæ fœmininæ in Kal Quieſcentium Lamed He, ſicut* קָנְתָה *pag. 124. 13. à verbo* עָלָה aſcendit. *Porro in hoc* עָלְתָה *& ſimilibus primum camets ſubintelligitur habere accentum Metheg, quemadmodum*

para

paradigma קָנְתָה *, ita vt consequenter proximum scheua sonet ; aliàs putabitur esse camets catuph secundum regulam, p.*10.22. *cum sequente scheua quiescente , perinde ac si scriptum esset* עָלְתָה *sicut* חָכְמָה.

רָעָתָם) רָעָה *fœmininum adiectiuum à masculino* רַע malus , *substantiuè acceptum, cum affixo masculino sicut* תּוֹרָתָם, *p.*51. *v. vlt. Radix est verbum* יָרַע *vel* רָעַע malum, *aut* molestum fuit.

לְפָנָי) *Præpositio* לִפְנֵי *cum affixo singulari primæ personæ , p.*244. 4. *Accentus Soph pasuc mutat hîc* - *in* ־ . *Nam sine distinguente dicitur* לְפָנַי. *Cæterùm hæc præpositio* לִפְנֵי *etiam rectè potest esse nomen, positum in regimine plurali cum articulo* ל *(qui habet chiric pro scheua, ob scheua alterum mox sequens, p.*257.10.*) à plurali absoluto* פָּנִים facies, *quod affixa recipit sicut* שָׂדִים *p.*213.24. *Et tunc* לְפָנַי *ad verbum sonat,* Ad facies meas. *Radix est* פָּנָה aspexit.

Versus III.

facie à	*,Tarsis in*	*fugiendum ad*	*Ionas*	*surrexit Et*
מִלִּפְנֵי	תַּרְשִׁישָׁה	לִבְרֹחַ	יוֹנָה	וַיָּקָם
milliphne	Tarschischa	livroach	Iona	Vajjákom

Domini

euntem nauem inuenit &, Iapho descendit &, Domini

יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה בָּאָה

baa onijja vajjimza Iapho vaijéred Adonai

,eam in descendit &, eius mercedem dedit &, Tarsis (in)

תַּרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ

bah vajjered secharah vajjitten , Tarschisch

Domini facie à, Tarsis in eis cum veniendum ad

לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה׃

Adonai millíphne Tarschischa immahém lavo

וַיָּקָם) ו *Conuersiuum p.252. Vnde futurum, cui additum est, more præteriti explicatur. Futurum per se esset* יָקוּם *sicut* יָשׁוּב *pag.106.12. à verbo quiescente Ajin Vau* קוּם *de quo etiam versu secundo. sed hic propter istud* ו, *accentus retrahitur, & schurec transit in camets catuph, pag. 107.5. quod à camets longo discernitur per regulam datam pag. 11.9.*

לִבְרֹחַ) *Gerundium in Kal Perfectorum sicut* לִמְסֹר *p. 62. v. vltimo. Nam cholem etiam sine illo* ו *scribitur, p.10.8. Sub* ח *finali ponitur patach suffuratum, quia non præcedit camets aut patach, pag. 10. 3. nihilominus tamen accentus censetur esse in vltima, cum illud patach additum syllabas extra Poëticā non augeat. Porro huius Gerundij præteritum & Radix est* בָּרַח fugit

תַּרְשִׁישָׁה

תַּרְשִׁישָׁה) תַּרְשִׁישׁ *Hæc vox variè explicatur, sed hîc est, vt aliqui volunt, Metropolis Ciliciæ, ortu D.Pauli Apostoli percelebris: Finale* ה *significat motũ ad locum, sicut apud Græcos in quibusdam vocibus syllaba* σε *vt* ὀυρανόσε in cœlum.

מִלִּפְנֵי) *Nomen substantiuum* פָּנִים (*de quo supra) in regimine habet* פְּנֵי *cui hoc loco adduntur duæ literæ seruiles.* ל *mutat hîc suum scheua (aliàs sibi debitum p.256.) in chiric, ne duo scheuaim concurrant, pag. 191. 16. Scribitur enim* לִפְנֵי *pro* לְפְנֵי. *Cur litera* פ *sequenti* ל *infigat dagesch forte, vide p.37. 19.*

וַיֵּרֶד) יֵרֵד *Futurum est tertiæ personæ in Kal Quiescentium Pe Iod à verbo* יָרַד descendit. *Sed hîc propter Vau conuersiuum ponitur segol pro tsere, & accentus retrahitur, pag. 99. 3. cùm aliàs dicatur* יֵרֵד *sicut* יֵשֵׁב, *p. 98. 3.*

יָפוֹ) *Portus Iudææ celeberrimus (Græcis est* ἰόππη, *Latinis vero Ioppe) à pulchritudine nomen habens. Dicitur enim à* יָפָה pulcher fuit. *In hac autem constructione* וַיֵּרֶד יָפוֹ descendit Ioppen, *desideratur præpositio* אֶל־ *quam Hebræi, more Græcorum, huiusmodi locorum nominibus propriis plerunque apponere solent.*

וַיִּמְצָא) *Est futurum in Kal Quiescentium Lamed Aleph*, 118. 19. *à verbo* מָצָא inuenit. *In voce* וַיִּמְצָא *concurrunt tria* i, *duplex scilicet Iod propter infixum dagesch, & chiric paruum, vajjimza. Vbi tamen primum, cum præcedente patach in diphthongum coalescit, (neque enim aliter efferri posse videtur) vel certe in pronunciatione prorsus negligendum est: alterum, vt consonans, ferit tertium, quod vocalis est. Idem de similibus vocibus dicendum.*

אֲנִיָּה) *Substantiuum fœmininum, idem significatione, quod* אֲנִי *Radix est* אָנָה luxit. *Abest autem hîc articulus* אֵת *accusatiui casus, qui non semper nominibus addi solet, p.* 37. 5. *Habet accentum regem* פָּסִיק, *idcirco sequente* ב *infigi potest dagesch lene. pag.* 279.

בָּאָה) *Benoni fœmininum in Kal à verbo* בּוֹא venire, ire, *p.* 115. 10.

תַּרְשִׁישׁ) *Et hic desideratur præpositio* אֶל *motum ad locum significans. Cætera in* תַּרְשִׁישָׁה, *de quo paulò antè.*

יִתֵּן) *Futurum tertiæ personæ in kal, à verbo* נָתַן *vtrinque defectiuo, p.*178.10.

שְׂכָרָהּ) שָׂכָר *substantiuum masculinum cum affixo*

affixo fœminino (quod ad אֳנִיָּה *item fœmininum refertur)ficut* דְּבָרָה,*p.*194.10.*Radix est verbum* שָׂכַר mercatus est, mercede conduxit.

בָּהּ) *Seruilis litera* ב , in , *cum affixo fœminino,pag.*245.3.

לָבוֹא) *Gerundium in Kal à verbo , & radice* בּוֹא venire, *p.*115. *v.vltimo. Seruile* ל *habet* · , *quia est cum monosyllabo , pag.*255.

עִמָּהֶם) cum eis. *scilicet* nautis, *vel* vectoribus. *Præpositio* עִם, *cum affixo masculino , pro quo etiam dicitur* עִמָּם : *Nam hoc* עִם *recipit affixa sicut* אֶת־ , *pag.* 236. 2.

Versus IV.

fuit &,	*mare in*	*magnum ventum*	*immisit*	*Dominus Et*
וַיְהִי	אֶל־הַיָּם	רוּחַ־גְּדוֹלָה	הֵטִיל	וַיהוָה
vajhi	bajjam el	ghedola ruach	hetil	Vadonai

frangi	*putabat*	*nauis &*	*,mari in*	*magnus turbo*
לְהִשָּׁבֵר	חִשְּׁבָה	וְהָאֳנִיָּה	בַּיָּם	סַעַר־גָּדוֹל
lehischschaver	chischscheva	vehaonijja,	bajjam,	gadol faar

וַיהוָה) ו *habet patach,expulso scheua p.*251. 3.

הֵטִיל) *Præteritum tertiæ personæ in Hiphil Quiescentium Ajin Iod,sicut* הֵשִׁיב, *p.*110.19. *à Radice* טִיל , *cuius Kal inusitatum est. In Hiphil autem significat,*immittere, projicere.

רוּחַ

רוּחַ) *Subſtantiuum hoc loco fœmininum, licèt idem maſculinum etiam reperiatur, p.302. cum affixis* רוּחִי רוּחֲךָ רוּחוֹ. *In plurali* רָחוֹת *&* רוּחוֹת. *Radix eſt* רָוַח reſpirare. *Caret accentu proprio propter maccaph, & ſubintelligitur articulus accuſatiui* אֶת־, *vt in* אֳנִיָּה *diximus.*

יָּם) *Numeri ſingularis, in plurali habet* יַמִּים, *ſignificat etiam generatim quamlibet aquarum collectam multitudinem.*

סַעַר־ *pro hoc* שַׂעַר *& fœmininum* סְעָרָה *in eadem ſignificatione reperitur.*

גָּדוֹל *Adiectiuum maſculinum de quo in* גְּדוֹלָה *verſu 2.*

בַּיָּם) ב *ſeruile habet patach, punctum expulſi* ה *p.255.16. ponitur enim pro* בְּהַיָּם : יָם *de quo paulò antè.*

וְהָאֳנִיָּה) ו *cum ſuo ſcheua p.249.* ה *verò demonſtratiuum cum camets pro patach, quia ſequens* א *gutturalis, non recipit dageſch, p.249.13.* אֳנִיָּה *vide verſu 3.*

חִשְּׁבָה) *putabat, ſcilicet* nauis, *id eſt,* homines nauis. *Continens pro contento, vel potiùs ſumitur pro* חֻשְּׁבָה putabatur. *Eſt autem* חִשְּׁבָה *præteritum fœmininum in Piel Perfectorum, ſicut*

מִסְפָּרָה p. 76. 3. *à masculino* חִשֵּׁב putauit, *vtriusque Radix* חָשַׁב *eiusdem significationis.*

לְהִשָּׁבֵר׃) *Gerundium ex Niphal Perfectorum, sicut* לְהִמָּסֵר *p.72. v. vlt.*

Versus V.

ad vnusquisque clamauerunt & , nautæ timuerunt Et

וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־

el isch vajjizaku hammallachim vajjireu

naui in quæ , instrumenta proiecerunt & , suum Deum

אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה

baonijja ascher hakkelim eth vajjatilu elohau

ad descendit Ionas & : eis ab alleuiandum ad, mare in

אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־

el larad veIona mealehem lehakel hajjam el

.est sopitus & , iacuit & , nauis inferiora

יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם׃

.vajjeradam vajjischkav hassephina jarkethe

וַיִּירְאוּ) *Futurum plurale in Kal, cuius singulare est* יִירָא timebit, *à verbo composito* יָרֵא *quod habes p.166. 16.*

מַלָּחִים) *Plurale, à singulari* מַלָּח. *Radix est* מֶלַח sal, *ex qua fit verbum in Piel perfectorum* מִלַּח sale condire. *Inde* מַלָּח nauta, *eò quòd mare salsum nauiget.*

וַיִּזְעֲקוּ) *Futurum plurale tertiæ personæ in Kal perfe*

perfectorum ſicut יְמַסְּרוּ, *p.62. 11. ſub* ע *gutturali ſcribitur* ֲ *pro ſcheva ſimplici p.15.1.in ſingulari* יִזְעַק clamabit, *cum patach propter ſecundam gutturalem p.66.21.Præteritum & radix eſt* זָעַק clamauit.

אִישׁ) *Singularis numeri, quod in huiuſmodi locis commodè exponitur per* vnuſquiſque, ſinguli. *Aliàs eſt* vir. *In plurali* אִישִׁים viri, *pro quo vſitatius eſt* אֲנָשִׁים *ab* אֱנוֹשׁ homo.

אֱלֹהָיו) *Plurale* אֱלֹהִים *cum affixo tertiæ perſonæ ſicut* תַּלְמִידָיו, *p.51.7. Nam* ם *abiicitur. In ſingulari* אֱלֹהַּ *cum mappic p.24.5.*

יָטִלוּ) *Futurum plurale tertiæ perſonæ in Hiphil Quieſcentium Ajin Iod ſicut* יָשִׂימוּ *p.111. 13. In penultima deſideratur Iod coniugationis ſymbolum : quod tamen in quibuſdam exemplaribus reperiri dicitur* יָטִילוּ *: Radix eſt* טיל *de qua in verſu quarto.*

כֵּלִים) *Plurale, à ſingulari* כְּלִי *cuius formam & affixa reperies in tabula Imperfectorum nominum, p.219.4.*

אֲשֶׁר) *Relatiuum p.52.22. Subintelligitur autem hîc verbum ſubſtantiuum* הָיוּ erant, *quod Hebræi ſæpe omittunt p.342.*

בָּאֳנִיָּה) ב *cum camets, quia sequitur camets catuph, p.256. 6. De* אֳנִיָּה *versu tertio.*

לְהָקֵל) *Gerundium ex Hiphil Defectiuorum Ajn, sicut* לְהָגֵל, *p.156. 2. à verbo* קָלַל *quod in Kal significat* alleuiauit.

מֵעֲלֵיהֶם) מֵעַל *Aduerbium loci, compositum ex præpositione* עַל super, *&* מ *seruili. Vnde manente vbique tsere sub* מ, *recipit affixa (ex quibus hoc masculinum plurale est) sicut simplex* עַל, *p.244. 5. Porro* מ *habet tsere pro chiric, quia sequens litera non admittit dagesch, sicut in voce* מֵעִיר, *p.37. 23.*

יָרַד) *Præteritum in Kal Quiescentium Pe Iod, sicut* יָשַׁב, *p. 97. 20.*

יַרְכְּתֵי) *In regimine Duali, cuius absolutum est* יַרְכָּתַיִם *à singulari* יַרְכָּה latus, *pro quo etiam dicitur* יָרֵךְ femur, latus.

סְפִינָה) *Fæmininum sicut* תּוֹרָה *p.36.5. Radix est* סָפַן texit: *videtur hoc nomine* carina *significari, quòd tegatur.*

יִשְׁכַּב) *Futurum est in Kal Perfectorum exiens in patach, p.66. 21. à Radice* שָׁכַב iaceo.

יֵרָדַם) *Futurum in Niphal Quiescentium Pe Iod: quam coniugationem hoc verbum solùm habet.*

bet. Seruile Iod habet tſere pro chiric, quia ר *prima Radicis non admittit Dageſch, p. 74. 6. Vltima ſyllaba hoc loco recipit patach, prout aliquando hîc fieri ſolet, ibid. v. 11. licèt aliàs in ſimilibus tſere ſit frequentiùs, vt in* יְפַּסֵּר*, p. 72. 16. Præteritum eſt* נִרְדַּם ſopitus eſt. *Benoni* נִרְדָּם ſopitus *à Radice* רדם*, à qua etiam fit nomen* תַּרְדֵּמָה ſopor, ſomnus profundior.

Verſus VI.

: ei dixit & gubernator magnus eum ad acceſſit Et

וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ

lo vajjomer hachovél rav elau Vajjikrav

forte ſi : tuum Deum ad clama , ſurge ? ſopite tibi quid

מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי

ulai elohécha el kera kum nirdam lecha ma

.pereamus non &, nobis Deus placetur

יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד׃

.noved velo lanu haelohim jithaſchſcheth

יִקְרַב) *Futurum in Kal perfectorum. Vltima per patach, quia ipſius verbum* קָרֵב appropinquauit, *neutrum eſt p. 66. 21.*

אֵלָיו) אֶל *Præpoſitio cum affixo maſculino, p. 242. 6.*

רַב) *Adiectiuum maſculinum ſignificans*, mul-

 tus,

tus, magnus, magister, *&c. cum affixo* רַבִּי Magister meus, *vel in Vocatiuo*, Magister mi. *Quæ vox Hebræis familiarissima est. Fœmininum* רַבָּה; *Radix verò* רָבַב *de qua multa in Lexicis.*

הַחֹבֵל) ה *Demonstratiuum retinens patach ante* ח *p. 257.* חֹבֵל *est Benoni in Kal perfectorum. Ponitur hîc loco substantiui, vel nominis verbalis, sicut* שֹׁמֵר *p. 57. vers. vlt. à verbo* חָבַל *quod inter alia significat*, gubernare nauem.

וַיֹּאמֶר) *A verbo Quiescente Pe Aleph* אָמַר dixit, *formatur futurum in Kal* יֹאמַר dicet. *Accedente verò* ו *conuersiuo retrahitur accentus, & patach migrat in segol. Hæc omnia in paradigmate* אָמַר *p. 94. 22.*

לוֹ) *Datiuus singularis pronominis tertiæ personæ* הוּא ille, *p. 48. 5.*

מַה־) *Pronomen interrogatiuum, p. 53. 4.*

לְּךָ) *Datiuus singularis pronominis secundæ personæ* אַתָּה tu, *p. 47. 16. Habet Dagesch forte, p. 23. 3. De* נִרְדָּם *(quod hîc rectiùs per vocatiuum, quàm per datiuum exponitur) egimus in* יֵּרָדַם *paulò antè.*

וּקְרָא

וּקְרָא) *Imperatiuos* קוּם *&* קְרָא *iam explicauimus versu 2.*

אֱלֹהֶיךָ) *Plurale* אֱלֹהִים *cum affixo secundæ personæ sicut* תַּלְמִידֶיךָ , *p.* 51. 13.

אוּלַי) *Aduerbium dubitandi, pag.* 185. 19. *vel vt alij volunt, bene ominandi, à radice* אָלָה iurauit.

יִתְעַשֵּׁת) *Futurum in Hithpael perfectorum, sicut* יִתְמַסֵּר *p.* 88. 15. *Illius præteritum* הִתְעַשֵּׁת placatus est, propitium, serenum se exhibuit. *Radix verò est* עָשַׁת *in Kal significans* nituit, canduit.

לָנוּ) *Datiuus pluralis primæ personæ* אֲנִי, *p.* 47. 7.

וְלֹא) ו *Copulatiuum cum aduerbio negandi* לֹא, *pag.* 185. 15.

נֹאבֵד׃) *Futurum plurale primæ personæ in Kal Quiescentium Pe Aleph, sicut* נֹאמַר, *p.* 94. 7. *nisi quod propter Soph pasuc mutetur patach in tsere, à verbo* אָבַד periit.

Versus VII.

venite,	*suum socium ad:*	*vnusquisque*	*dixerunt Et*
לְכוּ	אֶל־רֵעֵהוּ	אִישׁ	וַיֹּאמְרוּ
lecu	reehu el	isch	Vajjomeru

malum *quem propter sciemus & , sortes* *proiiciamus &*
וְנַפִּילָה גוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה
haraa beschellemi venedeha goraloth venappila

sors *cecidit &,* *sortes proiecerunt &* *: nobis* *hoc*
הַזֹּאת לָנוּ׃ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל
haggoral vajjippol. goraloth vajjappilu lanu hazzoth

.Ionam super
עַל־יוֹנָה׃
.Iona al

וַיֹּאמְרוּ) *Futurum plurale in Kal Quiescentium Pe Aleph , à singulari* יֹאמַר *, Præteritum & Radix est* אָמַר dixit, *cuius paradigma habes pag.* 93. 22.

רֵעֵהוּ) *Adiectiuum masculinum* רֵעַ amicus, socius, *cum affixo tertiæ personæ, sicut* מִקְנֵהוּ *p.* 212. 4. *manente vbique tsere sub* ר. *Radix illius est verbum Quiescens Lamed He* רָעָה pauit. *Notanda phrasis Hebraica* אָמַר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ (*ad verbum*) Dixit vnusquisque ad socium suum, *id est*, alter ad alterum, ἀλλήλοις.

לְכוּ) *Imperatiuus pluralis in Kal Quiescentium Pe Iod, sicut* שְׁבוּ, *cuius singularem & Radicem quære suprà versu secundo. Quidam tam* לֵךְ *quam* לְכוּ *in huiusmodi locis volunt esse*

voces

voces hortantis, pro Agedum *vel* Eia, *sicut* ἄγε *&* ἄγετε *apud Græcos.*

נַפִּילָה) *Futurum plurale primæ personæ in Hiphil Defectiuorum Pe Nun, sicut* נַשִּׁיל, *pag.* 146. 19. *Accedit tamen* ה *paragogicum, de quo pag.* 258. 8. *accentu seruante suam sedem, quam aliàs habet in* נַפִּיל. *Radix est* נָפַל *in Kal*, cecidit. *In Hiphil (vt hoc loco)* הִפִּיל fecit cadere, proiecit.

גּוֹרָלוֹת *Plurale absolutum fœmininum à singulari masculino* גּוֹרָל sors. *Est ergo Heteroclitum, vt multa alia, cùm dicendum esset* גּוֹרָלִים. ג *sine dagesch leni, quia præcedit litera quiescens p.* 19. 9. *Radix est* גרל, *cui, vt pote inusitatæ, pũcta non subiicio, quod & in similibus obseruandum.*

נֵדְעָה) *à verbo Quiescente Pe Iod* יָדַע sciuit, *formatur futurum in Kal* יֵדַע sciet: *In plurali primæ personæ* נֵדַע *vltima cum - p.* 98. 23. *& post additum* ה *paragogicum*, נֵדְעָה.

בְּשֶׁלְּמִי) בְּשֶׁל *Præpositio cum Pronomine interrogatiuo* מִי, *p.* 53. 4. *vbi huius vocis significationem ex communi Grammaticorum sententia posuimus. Verùm cùm legamus Iud.* 13. 17. מִי שְׁמֶךָ quod nomen tuũ, *& Mich.* 1. 5. מִי־פֶּשַׁע

quod ſcelus Iacob ? וּמִי בָּמוֹת & quæ excelſa Iudæ ? *nihil obſtat, quò minùs cum S. Hieron. & Septuaginta, eandem vocem* מִי *latiùs vſurpemus. Scribitur autem* בְּשֶׁלְּמִי *inſtar dictionis compoſitæ pro* בְּשֶׁל מִי. *vel* בְּשֶׁל לְמִי *vt ex verſ. ſeq. colligitur.*

הָרָעָה) ה *Demonſtratiuum cum* ־ *, quia* ר *non admittit dageſch p.* 249. 12. רָעָה *iam explicatum eſt verſu ſecundo.*

הַזֹּאת) *Pronomen Demonſtratiuum fœmininum p.* 52. 17. *cum* ה *demonſtratiuo.*

יַפִּלוּ) *Futurum plurale in Hiphil Defectiuorum Pe Nun, ſicut* יַשִּׁילוּ *pag.* 146. 17. *Omittitur tamen Iod characteriſticum, cùm dicendum eſſet* יַפִּילוּ: *Accentus eſt Paſta duplicatus Diſtinguens, p.* 284. *qui etiam facit, vt ſequenti* ב *infigatur Dageſch lene, licet præcedat* ה *litera quieſcens. De* גּוֹרָל *paulò antè egimus.*

יִפֹּל) *Futurum ſingulare in Kal more perfectorum, p.* 144. *Naſcitur ex præcedente Radice* נָפַל:

Verſus VIII.

propter	*,nobis*	*nunc indica:*	*eum ad*	*dixerunt Et*
בַּאֲשֶׁר	לָנוּ	הַגִּידָה־נָּא	אֵלָיו	וַיֹּאמְרוּ
baaſcher	lanu	na haggida	elau	Vajjomeru

quem

vnde &	*? tuum opus quod ?*		*nobis*	*hoc*	*malum*	*quem*
וּמֵאַיִן	מְלַאכְתְּךָ	מַה־	לָנוּ	הַזֹּאת	הָרָעָה	לְמִי־
umeajin	melachtecha	ma	lanu	hazzoth	haraa	lemi

? tu	*populo*	*quo*	*de &*	*? tua terra*	*quæ*	*?venis*	
אַתָּה׃	עַם	מִזֶּה	וְאֵי־	אַרְצֶךָ	מָה	תָּבוֹא	
.attha	am	mizze	vee	artsecha	ma	tavo	

אֵלָיו) *Præpositio* אֶל־ *cum affixo tertiæ personæ, p.*242 8.

הַגִּידָה־) *Imperatiuus in Hiphil Defectiuorum Pe Nun sicut* הַשִּׁיל (*Hiphil enim in vltima recipit chiric vel tsere pag.*84. 19.) *addito* ה *paragogico. Caret accentu Grãmatico propter Maccaph, vt iam aliquoties diximus. Radix est* נגד.

נָא) *Aduerbium obsecrandi, p.*185. *Cur habeat Dagesch forte, vide p.*23.3.

בַּאֲשֶׁר)*Vox composita ex litera seruili* ב, *&* *relatiuo* אֲשֶׁר. *Accipitur hoc loco pro Præpositione* בַּעֲבוּר propter.

לְמִי) *Pronomen Interrogatiuum cum articulo Datiui, qui etiam accusatiuo inseruit, vt p.*37.15.

מְלַאכְתְּךָ) *Substantiuum fœmininum* מְלָאכָה opus, *cum affixo secundæ personæ. Recipit enim affixa, sicut* מֶמְשָׁלָה *p.*208. 2. *Radix est* לאך.

וּמֵאַיִן) ו *pro* וְ *quia sequitur labialis, p.*252.12.

מֵאַיִן *aduerbium interrogandi de loco, p.* 186.

תָּבוֹא

תָּבוֹא) *Futurum ſecundæ perſonæ ſingularis in Kal à verbo & Radice* בּוֹא venire, *cuius paradigma habes p.*115. 9. *Ponitur autem hîc futurum pro Benoni, p.*58. 20. *vt ex ſenſu colligitur.*

מָה) *Pronomen interrogatiuum.*

אַרְצֶךָ) *Subſtantiuum* אֶרֶץ *ſex. punctorum cum affixo ſecundæ perſonæ. Recipit enim affixa ſicut* מֶלֶךְ *p.*199. 21. *Porro hîc propter accentum Athnach diſtinctiuum, mutatum eſt ſcheua in ſegol, p.* 282. 19. *aliàs enim dicitur* אַרְצְךָ *ſicut* מַלְכְּךָ:.

אֵי־מִזֶּה) אֵי *per ſe ſignificat*, vbi, & מִזֶּה inde. *Vide aduerbia. Vtrunque verò coniunctum exponitur* vnde? *vel* ex quo? *Hic additur nomen* עַם populus. *Alibi haud incommodè ſubintelligitur* מָקוֹם locus.

אָתָּה) *Pronomen ſecundæ perſonæ, pag.* 47. 14. *ſic ſcribitur propter accentum, pag.*49.

Verſus IX.

Deum Dominum & ,ego Hebræus :eos ad dixit Et

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי

Elohê Adonai veet anochi Ivri alehem Vajjomer

cælorum

& mare fecit qui timeo, ego cælorum

השָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־

eth ve haijam es asa ascher jare ani haschschamajim

aridam.

הַיַּבָּשָׁה׃

hajjabbascha

אֲלֵיהֶם) *Præpositio* אֶל *cum affixo plurali tertiæ personæ*, p.242. 10.

עִבְרִי) *Nomen Gentile*, p.42. 9. *Radix est* עָבַר *in Kal*, transiuit. *Ita primùm Abraham fuit dictus à Chananæis & Phœnicibus, quòd Euphrate transito ad eos commigrasset, Gen.* 14. *Hoc deinde nomen ipsius posteris inditum est. Alij aliter.*

אָנֹכִי) *Pronomen primæ personæ, idem quod* אֲנִי *pag.*47.7. *Est millel propter accentum athnach, qui hîc valet comma, licet sæpiùs valeat colon, pag.*25.25.

אֱלֹהֵי) *In regimine plurali, cuius absolutum est* אֱלֹהִים *de quo versu quinto.*

שָׁמַיִם) *Vox Dualem habens terminationem, modò per singularem, modò per pluralem numerum exponitur. Accentus in penultima, quia habet formam punctorum sicut* בַּיִת *pag.* 279. 14. *Radix videtur* שמה, *sed alij aliam afferunt.*

אֲנִי

אֲנִי) *Pronomen primæ perſonæ, p.* 47.7.
יָרֵא) *Benoni in Kal à præterito* יָרֵא, *p.* 166.17.
עָשָׂה) *Præteritum in Kal Quieſcentium Lamed He, ſicut* קָנָה, *p.* 124. 16.

יַבָּשָׁה) *Subſtantiuum fœm. idem quod* יַבֶּשֶׁת. *Per vtrumque verò* terra *intelligitur, quaſi dicas*, ariditatem *vel* aridum *ſubſtantiuè. Græcis & Latinis per adiectiuum explicatur. Radix eſt* יָבֵשׁ.

Verſus X.

dixerunt & magno timore viri timuerunt Et
וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ
vaijomeru gedola jira haanaſchim Vajjireu

viri cognouerunt quia ? fecisti hoc cur :eum ad
אֵלָיו מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים
haanaſchim iadeu ki aſitha zoth ma elau

.eis indicauerat quia : fugiens ipſe Domini facie à quòd
כִּי מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם׃
lahem higgid ki voreach hu Adonai milliphne ki

הָאֲנָשִׁים) ה *Demonſtratiuum cum camets, quia ſequens litera* א *non recipit Dageſch, pag.* 249. 12. אֲנָשִׁים *plurale* (*quod ſæpè pro viris accipi*

accipitur) *à singulari* אֱנוֹשׁ homo.

יִרְאָה) *Substantiuum fœmin. à Radice* יָרֵא *propriè significat* timorem, *vt hoc loco* : *Vsurpatur etiam pro* pietate *seu* religione *ac* cultu diuino, *qui Græcis est* εὐσέϐεια *seu* θεοσέϐεια. *Nota hic significari modum rei sine vlla seruili litera, &* יִרְאָה גְדוֹלָה *exponi per ablatiuum Latinum*, timore magno.

עָשִׂיתָ) *Secunda persona præteriti in Kal Quiescentium Lamed He, sicut* קָנִיתָ *p.* 124. 16. *ab* עָשָׂה fecit.

יָדְעוּ) *Tertia persona pluralis præteriti in Kal Quiescentium Pe Iod, quæ in hoc tempore à Perfectis non differunt. Est ergo sicut* מָסְרוּ *p.*61.16. *à verbo* יָדַע sciuit.

בֹּרֵחַ) *Benoni in Kal Perfectorum, sicut* מוֹסֵר. *Additur autem patach suffuratum, quia vltima est* ח *p.*10.3. *Radix est* בָּרַח.

הִגִּיד) *Præteritum tertiæ personæ in Hiphil Defectiuorum Pe Nun, sicut* הִשִּׁיל *p.* 146. 4. *à verbo* נָגַד *quod tantùm in Hiphil & Hophal vsitatum est.*

לָהֶם:) *Pronomen Datiui pluralis tertiæ personæ*, *p.*48. 11.

Vers.

Verſus XI.

ſilebit & ,tibi faciemus quid : eum ad dixerunt Et

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק

vajjiſchtok lach naaſe ma elau Vajjomeru

,tumultuans & vadens mare quia ,nobis à mare

הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הֹלֵךְ וְסֹעֵר׃

.veſoer holech hajjam ki mealenu hajjam

נַּעֲשֶׂה) *Futurum primæ perſonæ pluralis in Kal Quieſcentium Lamed He, ab* עָשָׂה *de quo verſu nono & decimo.*

לָּךְ) *Ita ſcribitur in pauſa Datiuus ſingularis Pronominis ſecundæ perſonæ maſculinus, p. 49. 13. qui aliàs eſt* לְךָ *p.47. 16. ab* אַתָּה tu.

יִשְׁתֹּק) *Futurum tertiæ perſonæ in Kal perfectorum ſicut* יִמְסוֹר *, p. 72. 7. Nam cholem etiam ſine* ו *ſcribitur. Præteritum illius & radix eſt* שָׁתַק ſiluit, tranquillum fuit.

מֵעָלֵינוּ) מֵעַל *Aduerbium, (de quo etiam verſu quinto,) cum affixo plurali primæ perſonæ.*

הֹלֵךְ סֹעֵר) *Vtrumque Benoni in Kal perfectorum, ſicut* מֹסֵר *p. 61. 21. illud à verbo* סָעַר intumuit, turbatum, commotum fuit; *cuius radix eſt* סַעַר turbo, tempeſtas, *quòd commodè hîc etiam per Imperfectum explicari poteſt pag.* 57. 22. ibat & intumeſcebat, *de qua voce paulò*

paulò pòst. Hoc ab הָלַךְ ambulauit, *quo tantùm vtimur in Præterito & Benoni. Nam cætera sumuntur à* יָלַךְ *vt diximus versu secundo.*

Versus XII.

,mare in me proiicite &, me tollite :eos ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם
hajjam el vahatiluni fauni alehem Vajjomer

quòd ego scio quia :vos super mare silebit &
וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי
ki ani iodea ki mealechem hajjam vejischtok

.vos super hæc magna tempestas me propter
בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם׃
alechem hazze haggadol haffaar veschelli

אֲלֵיהֶם) *vide versum nonum.*

שָׂאוּנִי) *Verbum* נָשָׂא accepit, eleuauit, &c. *In Imperatiuo singulari* ꝰ *Kal, facit* שָׂא eleua. *In plurali* שְׂאוּ eleuate, *cui hîc additur affixum singulare primæ personæ. Habet* ּ *loco scheua, sicut aliàs etiam frequens est punctorum mutatio, de qua p.266. 8.*

הֲטִילֻנִי) *A* טִיל *(de quo versu quinto) Imperatiuus singularis est in Hiphil* הָטֵל proijce. *Pluralis* הָטִילוּ. *Cum affixo mutatur camets sub* ה *in* ֲ, *Kibbuts hîc ponitur pro schurec, p.229.20.*

מֵעֲלֵיכֶם) *Aduerbium* מֵעַל (*de quo versu* 5. *cum affixo secundæ personæ pluralis.*

יוֹדֵעַ) *Benoni singulare, in Kal, sicut* מוֹסֵר, *p.*61. 21. *Radix* יָדַע. *Habet patach suffuratum, quia vltima est gutturalis non præcedente* ּ *aut* ־, *pag.* 10. 3.

אָנִי) *Ob accentum distinguentem ita scribitur, alias* אֲנִי, *p.*47. 7.

בְשֶׁלִּי) *Præpositio* בְּשֶׁל (*de qua supra versu* 7.) *cum affixo singulari primæ personæ.*

סַעַר) *vide suprà versu quarto.*

הַזֶּה) זֶה *Pronomen Demonstratiuum*, *p.*52. 16. *cum* ה *item Demonstratiuo.*

עֲלֵיכֶם) *Præpositio* עַל *cum affixo secundæ personæ*, *p.*244. 7.

Versus XIII.

non & aridam ad redeundum ad viri remigarunt Et

וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא

velo ,hajjabbascha el lehaschiv haanaschim Vajjachteru

.eos contra tumultuans & vadens mare, quia, potuerunt

יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם׃

.alehem vesóer holech hajjam ki iacholu

יַחְתְּרוּ) *Futurum est plurale tertiæ personæ in Kal perfectorum à singulari* יַחְתּוֹר remigabit.

Cur

Cur autem hîc literæ futuri habeant patach ſequente ſcheua ſub gutturali, vide ſecundum & tertiam Regulam Gerundij, p. 69. Radix eſt חָתַר fodit, remigauit cum aliqua contentione, *quod LXX. inſinuant, qui hic vtuntur verbo* παρεκβιάζοντο.

לְהָשִׁיב) *Gerundium in Hiphil Quieſcentium Ajin Vau, ſicut* לְהָשִׂים *p.* 111.

יָכֹלוּ) כ *cum cholem propter accentum Athnach, pro* יָכְלוּ*, ſicut* מָסְרוּ. *Eſt præteritum plurale tertiæ perſonæ. Mutatur autem hîc ſcheua in cholem, non in cametis, quia venit à tertia forma Præteriti in Kal, nimirùm* יָכוֹל potuit, *p.* 63. 21.

עֲלֵיהֶם) *Præpoſitio* עַל *cum affixo plurali tertiæ perſonæ, p.* 244. 7.

Verſus XIV.

Quæſumus ,dixerunt & Dominum ad clamauerunt Et
אנה ויאמרו אל־־יהוה ויקראו
anna vajjomeru Adonai el vajjikreu

viri animam propter pereamus · quæſumus ne Domine
יהוה אל־־נא נאבדה בנפש האיש
· haiſch benepheſch noveda na al Adonai

quia :innocentem ſanguinem nos ſuper des ne & ,huius
הזה ולא־תתן עלינו דם נקי כי
ki naki dam · alenu titten velo hazze

 feciſti

.fecisti ,voluisti sicut Domine tu
אַתָּה יְהוָֹה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃
.asitha chaphazta caascher Adonai atta

יִקְרְאוּ) *Futurum plurale tertiæ personæ in Kal Quiescentium Lamed Aleph, sicut* יִמְצְאוּ, *p.* 118. 22. *cuius singulare* יִקְרָא clamabit, *à verbo* קָרָא *de quo versu secundo.*

אָנָּה) *Aduerbium obsecrandi, p.*185. 23. *Redditur per* Quæsumus; *aut per* Quæso, *si vnus tantùm loquatur. Idem autem valet* נָא *quod* אָנָּא *nisi quòd hoc præponatur, alterum verò (vt hic videre est) interposita vna aut altera voce postponatur.*

נֹאבְדָה.) *A verbo Quiescente Pe Aleph* אָבַד periit, *formatur futurum in Kal* יֹאבַד peribit, *sicut* יֹאמַר, *p.*94. 4. *Vnde in plurali prima persona* נֹאבַד, *& cum paragogico* נֹאבְדָה.

בְּנֶפֶשׁ) ב *seruile cum scheua. Habet dagesch initio, quod* ה *præcedens propter Revia distinguentem non impedit, p.*19. 4.

תִּתֵּן) *Futurum singulare secundæ personæ in Kal à verbo vtrinque Defectiuo* נָתַן, *cuius coniugationem habes p.*150.

עָלֵינוּ) *Præpositio* עַל *cum affixo plurali primæ personæ, p.*244. 11.

דָּם

הַיָּם) *Substantiuum masculinum singularis numeri sicut* יָד, *p.* 218.18.
נָקִיא) *Adiectiuum masculinum, cuius fœmininum esse potest* נְקִיָּה. *Affixa illius vide p.* 219.
כַּאֲשֶׁר) *Aduerbium similitudinis, p.* 185.4. *compositum ex* כ *seruili, &* אֲשֶׁר.
חָפַצְתָּ) *Secunda persona singularis à verbo* חָפֵץ *in Kal perfectorum, sicut* זָקֵן : *ex altera præteriti forma, de qua p.*63. 18.

Versus XV.

Et tulerunt	*Ionam &,*	*proiecerunt eum*	*in*	*mare :*
וַיִּשְׂאוּ	אֶת־יוֹנָה	וַיְטִלֻהוּ	אֶל־	הַיָּם
vajjissu	eth Iona	vajtiluhu	el	haijam:

& stetit	*mare*	*à feruore suo.*
וַיַּעֲמֹד	הַיָּם	מִזַּעְפּוֹ :
vajjaamod	hajjam	mizzapo.

יִשְׂאוּ) *Futurum plurale, cuius singulare* יִשָּׂא eleuabit, accipiet, *à verbo composito* נָשָׂא *quod habetur, p.* 172. 6. *Excidit autem dagesch ex* שׂ *propter frequentem vocis vsum. Dicendum enim esset* יִשְּׂאוּ.
יְטִלֻהוּ) *ab* הֵטִיל *præterito in Hiphil (de quo versu* 12.) *fit futurum* יָטִיל, *sicut* יָשִׂים, *p.* 111.13. *accedente autem affixo, mutatur camets sub*

litera futuri in scheua, *p*.238. 10. *De Kibbuts posito pro* ו, *vide versum duodecimum*.

יַעֲמֹד) *Futurum tertiæ personæ in Kal perfectorum sicut* נַעֲמֹד,*p*.69.14. *à præterito* עָמַד stetit.

מֵזַעְפּוֹ:) *Singulare* זַעַף ira, *cum affixo tertiæ personæ* (*quod hic pro Reciproco vsurpatur* , *p*.331.) *sicut* מַלְכּוֹ, *pag*. 199. *Radix est* זָעַף iratus est feruens, furens fuit.

Versus XVI.

, Dominum	magno	timore	viri	timuerunt Et
אֶת־יְהוָה	גְדוֹלָה	יִרְאָה	הָאֲנָשִׁים	וַיִּירְאוּ
Adonai eth	gedola	jira	haanaschim	Vajjireu

. vota	voverunt & Domino	hostiam	immolauerunt &
נְדָרִים׃	וַיִּדְּרוּ לַיהוָה	זֶבַח	וַיִּזְבְּחוּ־
nedarim	vajjidderu ladonai	zevach	Vajjizbechu

יִזְבְּחוּ) *Futurum plurale tertiæ personæ in Kal perfectorum sicut* יִמְסְרוּ *p*. 62. 11. *cuius singulare est* יִזְבַּח *per patach,quia tertia est* ח,*p*.66.21.*Præteritum & Radix est* זָבַח immolauit,sacrificauit. ב *hîc recipit dagesch lene* , *quia ponitur post scheua quiescens*, *p*.20.19.

זֶבַח) *Substantiuum cuius plurale* זְבָחִים.

לַיהוָה)*Vox* יְהוָה *de qua versu primo*, *cum articulo Datiui casus*. ל *habet* ־ *sicut* ב *in* בַּיהוָה, *p*.256.

יִדְּרוּ) *Futurum plurale tertiæ personæ, cuius singulare est* יִדֹּר *in Kal Defectorum Pe Nun, sicut* יִשְּׁלוּ *p.143. 14. à præterito* נָדַר vovit.

נְדָרִים: *Plurale absolutum à singul.* נֶדֶר *ex forma* & בֶּגֶד*, pag.200. 13.*

CAPVT II.

ב.

Versus I.

deglutiendum ad magnum piscem Dominus præparauit Et
וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ
,diebus tribus piscis visceribus in Ionas fuit & ,Ionam
אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים
.noctibus tribus &
וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃

וַיְמַן) ו *Conuersiuum cum patach; sed dagesch ex Iod scheuato excidit, pag.252.9.*

יְמַן) מָנָה, numerauit, *verbum Quiescens Lamed He, in futuro Coniugationis Piel habet* יְמַנֶּה *sicut* יְקַנֶּה*, p.130.4. & sine* ה יְמַן *sicut* תְּכַס *pag.130.22. Hic in Piel significat* constituere, præparare.

דָּג) *Nomen ex forma* & יָד*, p.218. 17. Habet dagesch propter præcedentem accentum p.19.15.*

Eiusdem significationis est דָּגָה *fæm. quod sequitur proximo versu. Hinc etiam fit verbum in Kal* דָּגָה multiplicatus est instar piscium.
לִבְלֹעַ) *Gerundium in Kal perfectorum sicut* לִמְסֹר, *p.62. v.vlt. Sub* ע *ponitur patach suffuratum, quia non præcedit camets, aut patach, p.10.3 Radix est* בָּלַע deglutiuit.
בִּמְעֵי) ב *litera seruilis cum chiric propter sequens scheua p.191. 15.* מְעֵי *in regimine plurali, ab absoluto* מְעִים. *Singulare est* מְעִי (*instar* פְּרִי *p.221. 1. vel* כְּלִי *p. 219. 4.) significatque* omnia membra interiora, vt cor, hepar, pulmonem, *&c. Radix* מעה.
שְׁלֹשָׁה) *Masculinum Cardinalis numeri, pag. 299. 14.*
יָמִים) *Plurale à singulari* יוֹם dies *p.221.*
לֵילוֹת) *Plurale fœmininæ terminationis à singulari masculino* לַיִל nox. *Est ergo heteroclitum, construitúrque in plurali cum numerali masculino.*

Versus II. & III.

suum Deum	*Dominum ad*	*Jonas*	*orauit Et*
אֱלֹהָיו	אֶל־יְהֹוָה	יוֹנָה	וַיִּתְפַּלֵּל

Ex

angustia ex   Clamaui ,dixit Et   .piscis visceribus ex

מִמְּעֵי הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה

inferi   ventre ex : me exaudiuit & Dominum ad   mea.

לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל

.meam vocem exaudiuisti ,clamaui

שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי׃

יִתְפַּלֵּל) *Futurum in Hithpael sicut* יִתְמַפֵּר, *p.* 88. 15.*Cuius præteritum* הִתְפַּלֵּל orauit. *Radix est* פלל *vsitata etiam in Piel, vbi significat* iudicare, arbitrari.

מִמְּעֵי) מ *seruile cum voce* מֵעֶי, *de qua versu proximo egimus, vt & de* דָּגָה *in* דָּג.

קָרָאתִי) *Prima persona præteriti Quiescentium Lamed Aleph, pag.*118.11.*Radix est* קָרָא *de qua versu secundo primi capitis.*

צָרָה) *Substantiuum fœm. hîc propter sequens monosyllabum retrahitur accentus*, p. 281. *versu vltimo. Radix est* צור obsidere, affligere.

לִי) *Pronomen primæ personæ ab* אֲנִי *pag.* 47.7. *hîc accipitur pro Genitiuo*, p.49. 3.

יַעֲנֵנִי) *ab* עָנָה *Quiescente Lamed He, formatur futurum in Kal* יַעֲנֶה, *cui hîc* ו *significationem præteriti tribuit. Verum ob affixum (quod hîc est primæ personæ) abiicitur vltimum* ה *sicut in* יִקְנֵנִי, *pag.*239.4.

(בֶּטֶן) *Nomen formæ* בֶּגֶד *tz*, *p*.200. 13.

(שְׁאוֹל) Infernus, *à Radice* שָׁאַל postulauit.

(שִׁוַּעְתִּי) *Prima persona præteriti* שִׁוַּע clamauit, *in Piel, sicut* מִסַּרְתִּי, *pag*.76. 4.

(שָׁמַעְתָּ) *Secunda persona præteriti* שָׁמַע audiuit, exaudiuit, *in Kal, sicut* מָסַרְתָּ, *pag*.61.13.

(קוֹלִי׃) *Nomen* קוֹל *cum affixo primæ personæ.*

Versus IV.

flumen &, marium cor in, profundum (in) me proiecisti Et

וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר

fluctus tui &, tuæ illisiones omnes, me circumdedit

יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ

transierunt me super.

עָלַי עָבָרוּ׃

(תַּשְׁלִיכֵנִי) תַּשְׁלִיךְ *Futurum secundæ personæ in Hiphil Perfectorum* (*sicut* תַּמְסִיר, *p*.83.13.) *cum affixo primæ personæ. Præteritum* הִשְׁלִיךְ proiecit. *Reperitur tantùm in Hiphil & Hophal. Radix* שלך.

(מְצוּלָה) *Substantiuũ fœm. à Radice* צוּל. *omittitur autem hîc per Eclipsin præpositio* אֶל־ in, *cùm dicendum esset* אֶל־מְצוּלָה in profundum. *Habet accentum pasta in vltima, idcirco infigitur dagesch lene initio sequentis dictionis, p*.279.

(בִּלְבַב

בִּלְבַב) ב *seruile cum chiric propter sequens scheua, pag.* 190. 15. לְבַב *in regimine singulari, cuius absolutum est* לֵבָב cor, *in plurali* לְבָבִים. *Ab hac Radice nascitur etiam* לֵב *&* לִבָּה *eiusdem significationis.*

יַמִּים) *Plurale, de cuius singulari* יָם *cap.* 1. 4. *egimus.*

נָהָר) *Nomen sicut* דָּבָר, *p.* 194. 2. *Radix est* נָהַר cucurrit, fluxit.

סָבַב (וְסִבְבֻנִי) circuiuit, *&c. verbum Defectiuum Ajin, in futuro Poël habet* יְסֹבֵב *p.* 81. 9. *cui additur hic affixum primæ personæ, mutato tsere sub secunda radicali in scheua.*

כָּל־) כֹּל *propter maccaph vertit cholem in camets catuph, p.* 282. 23. כ *habet dagesch lene, quia præcedit accentus distinguens. Porrò vox hæc vsitatissima est, & omnibus generibus & numeris sine syllabarum additione communis, quam cum omnibus affixis inuenies, p.* 221. *Radix est* כָּלַל absoluit, consummauit.

מִשְׁבָּרֶיךָ) *Plurale* מִשְׁבָּרִים *cum affixo secundæ personæ, sicut* דְּבָרֶיךָ *pag.* 194. 16. *Cuius singulare est* מִשְׁבָּר fluctus, *vel* illisio fluctuum, *à Radice* שָׁבַר fregit, *eò quòd sese conterant, vel, quòd*

quòd naues frangant. ב *cum dagesch leni, propter scheua quiescens, quod præcedit, p.*20. 19.

גַּלֶּיךָ) *Plurale* גַּלִּים *à singulari (quod tamen in Scriptura non extat)* גַּל fluctus, (*idem ferè quod* מִשְׁבָּר) *à Radice* גָּלַל volvit, *eò quòd fluctus sit aqua conuoluta. Porro hæc vox* גַּל *crescens syllabá recipit dagesch forte, sicut* עַז *pag.*215. 8. *quia oritur ex Defectiuo Ajin.*

עָלַי) *Præpositio* עַל *cum affixo primæ personæ, pag.*244. 11.

עָבְרוּ) *Tertia pluralis præteriti in Kal Perfectorum, sicut* מָסְרוּ, *p.*61.16. *nisi quòd hîc soph pasuc mutet scheua in camets, p.*282. 23.

Versus V.

tuorum oculorum conspectu à sum expulsus, dixi ego Et

עֵינֶיךָ מִנֶּגֶד נִגְרַשְׁתִּי אָמַרְתִּי וַאֲנִי

templum ad aspicere addam veruntamen

אֶל־הֵיכַל לְהַבִּיט אוֹסִיף אַךְ

.tuæ sanctitatis

קָדְשֶׁךָ׃

וַאֲנִי) ו *cum patach, quia est ante* -:, *p.*250. 24. *De* אֲנִי *pag.*47. 9.

אָמַרְתִּי) *Secunda persona præteriti in Kal sicut* מָסַרְתִּי

מְסַרְתִּי *p.61.14. à Quiescente Pe Aleph* אָמַר dixit, *pag.93. 22.*

נִגְרַשְׁתִּי) *Prima præteriti in Niphal perfectorum, vt* נִמְסַרְתִּי, *p.72.9. à verbo & Radice* גָּרַשׁ. expulit.

מִנֶּגֶד) נֶגֶד *Præpositio*, coràm antè, *p.187. 21. Cum seruili* מ *significat* à conspectu.

עֵינֶיךָ) עֵינַיִם *Duale cum affixo secundæ personæ, à singulari* עַיִן oculus, *de quo in tabula Imperfectorum, p.220. 4.*

אַךְ) *Coniunctio, pag.188. 7.*

אוֹסִיף) *Verbum* יָסַף *ex Quiescentibus Pe Iod, facit in præterito Hiphil* הוֹסִיף. *In futuro verò* יוֹסִיף *sicut* יוֹשִׁיב, *pag. 102.7. Vnde hæc prima persona. Porrò in Hiphil idem significat quod in Kal, nimirum* addere, iterare. *Idcirco per Aduerbium* iterum *rectè explicatur*, Adam aspicere, *id est*, iterum aspiciam. *Vide pag. 344.*

לְהַבִּיט) *Gerundium in Hiphil Defectiuorum Pe Nun, sicut* לְהַשִּׁיל, *p.147.4. à* נָבַט *cuius vsus in Hiphil frequens est.*

הֵיכַל) *In regimine singulari, cuius absolutum est* הֵיכָל templum. *Tsere in hac voce semper*

manet

manet. Radix est חכל:

קָדְשֶׁךָ׃) *Substantiuum* קֹדֶשׁ *cum affixo secundæ personæ, p.203. nisi quod hîc soph pasuch scheua mutet in segol, p.282. 19. Ponitur substantiuum pro adiectiuo*, Templum sanctitatis tuæ, *id est*, templum sanctum tuum, pag.325.

Versus VI.

abyssus :animam ad vsque aquæ me circumdederunt

אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם

.meo capiti implicata alga : me circumdedit

יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃

אֲפָפוּנִי) *Præteritum* אָפַף circumdedit, *in Kal facit plurale* אָפְפוּ, *cum affixo* אֲפָפוּנִי *sicut* מְסָרוּנִי *pag.* 229. 3.

מַיִם) *Nomen terminationem tantùm Dualem habens, p.32.14. Radix est* מיה.

עַד־) *Aduerbium, vel si mauis, præpositio.*

נֶפֶשׁ) *vers.* 14. *cap.*1.

תְּהוֹם)*Nomen terminationis masculinæ habens plurale fœm.* תְּהוֹמוֹת *à Radice* תהם.

סוּף) *Nomen,(à Radice* סוּף finire,) *etiam* mare *significans, eò quod algis abundet. Vnde noster interpres* : Pelagus operuit caput meum, *& Chal. paraph.* mare carectosum suspensum est capiti meo.

חבוש

חָבוּשׁ) *Paul in Kal perfectorum sicut* מָסוּר, *pag.* 62. 3. *à præterito & Radice* חָבַשׁ implicauit, alligauit.

לְרֹאשִׁי) *Nomen* רֹאשׁ *cum articulo Datiui & affixo primæ personæ, de cuius plurali vide pag.* 211. 10.

Versus VII.

me super eius vectes terra ,descendi montium fines Ad
לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִיחֶיהָ בַעֲדִי
meam vitam fouea è fecisti ascendere & :æternum in
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי
.meus Deus Domine
יְהוָה אֱלֹהָי׃

לְקִצְבֵי) ל *hoc loco significat* Ad. קִצְבֵי *in regimine plurali, cuius absolutum est* קְצָבִים *à singulari* קֶצֶב excisio, finis, *ex forma* בֶּגֶד, *p.* 200. 13. *Radix est* קָצַב excidit, præfiniuit.

הָרִים) *Plurale, à singulari* הַר Mons. *Radix est* הרר.

יָרַדְתִּי) *Secunda persona præteriti* יָרַד *in Kal*, descendit, *sicut* מָסַרְתִּי, *p.* 61. 14.

הָאָרֶץ) *Ad verbum*, Terra vectes eius, *pro* vectes terræ *pag.* 332. *sensus est*, magnæ rupes fortésq; impositæ erant mihi, quas

rumpere

rumpere non poteram, vt iterum supra aquas erigerer.

בְּרִיחֶיהָ) *Plurale* בְּרִיחִים *cum affixo fœm.* (*nam* אֶרֶץ, *ad quod affixum refertur, hîc etiam generis fœm. est*) *sicut* תַּלְמִידֶיהָ, *p.* 35. 13. *à singulari* בְּרִיחַ vectis. *Radix est* בָּרַח fugit.

בַּעֲדִי) *Præpositio* בְּעַד *cum affixo primæ personæ. pag.* 243. 15.

לְעוֹלָם) ל *significat*, in, *p.* 253. 12. עוֹלָם *substantiuum à Radice* עָלַם latere.

תַּעַל) עָלָה ascendit, *verbum Quiescens Lamed He, habet in futuro Hiphil* יַעֲלֶה faciet ascendere, תַּעֲלֶה facies ascendere. *Ex hoc igitur, abiecto* ה *fit* תַּעַל, *pagin.* 126. *Cui deinde conuersiuum* ו *significationem præteriti attribuit, pag.* 252. 8.

שַׁחַת) *Nomen à Radice* שָׁחַח humiliauit, incuruauit, *vel* שָׁחַת perdidit, corrupit.

חַיַּי) *Plurale* חַיִּים *de quo p.* 32. 15. *cum affixo primæ personæ à* חַי *vel* חָיָה vixit.

אֱלֹהָי) *Plurale* אֱלֹהִים *de quo p.* 403. 10. *cum affixo primæ personæ, sicut* תַּלְמִידַי, *pag.* 51. 19. *nisi quod Soph pasuc mutet - in - pag.* 282.

Versus

Domini ,meam animam me in deficiendo In
אֶת־יְהוָה נַפְשִׁי עָלַי בְּהִתְעַטֵּף
templum ad ,mea oratio te ad veniet & :sum recordatus
אֶל־הֵיכַל תְּפִלָּתִי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ זָכָרְתִּי
.tuæ sanctitatis
קָדְשֶׁךָ׃

בְּהִתְעַטֵּף) *Gerundium in Hithpaël perfectorum, p.88.25. Abiice seruile* ב, *& habebis præteritum. Radix est* עָטַף *in Kal*, operuit, afflictionibus affectus est, *&* quasi obrutus. *Sumitur enim etiam intransitiuè.*

נַפְשִׁי) *Nomen* נֶפֶשׁ *de quo verſ.14.c.1. cum affixo primæ personæ, sicut* מַלְכִּי, *p.200.*

זָכַרְתִּי) *Prima persona Præteriti & Radicis* זָכַר recordatus est, *in Kal perfectorum sicut* מָסַרְתִּי *p. 61. 14.*

תָּבוֹא.) *Futurum fœm. tertiæ personæ in Kal à verbo* בּוֹא venire, *de quo p.115. 18.*

אֵלֶיךָ) *Præpositio* אֶל *cum affixo secundæ personæ pag.242. 12. De duplicato accentu Pasta diximus p.284. 11. ob quem etiam sequens* ת *habere dagesch potest, quo aliàs hîc careret, cùm præcedat* ת *virtute contentum in vltimo.*

תְּפִלָּתִי) *Nomen fœm.* תְּפִלָּה *cum affixo primæ personæ, ſicut* תּוֹרָתִי, *p.52. 6.*

Verſus IX. X. & XI.

ſuam miſericordiam , falſitatis vanitates Cuſtodientes
מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם
,tibi immolabo confeſſionis voce in autem Ego. derelinquent
יַעֲזֹבוּ׃ וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ
dixit & Domino ſalute (pro) reddam voui quod
אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר
.aridam in Ionam euomuit & ,piſci Dominus
יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃

מְשַׁמְּרִים) *Benoni plurale in Piel perfectorum, inſtar* מְסַפְּרִים, *p.76.9. cuius ſingulare* מְשַׁמֵּר & *præteritum , (licèt non extet)* שִׁמֵּר. *Radix eſt* שָׁמַר cuſtodiuit *in Kal ; ſignificatio tamen illius in Piel intenſior eſſe debet, nimirum* magna cum diligentia cuſtodire, vel obſeruare.

הַבְלֵי) *Vox in regimine plurali ſicut* מַלְכֵי, *p.199. Cuius abſolutum eſt* הֲבָלִים *à ſingulari & à radice ſex punctorum* הֶבֶל vanitas, *id eſt*, quod non eſt quidpiam, *aut* quod citò deſinit, vt flatus, qui exit ab ore. *Sæpe etiam pro idolis Gentium accipitur.*

שָׁוְא) *Nomē ſubſtātiuū reperitur in* שָׁוָה ęquauit.

חַסְדָּם)

חַסְדְּכֶם) חֶסֶד *Nomen cum affixo tertiæ personæ, sicut* מַלְכְּכֶם, *p.* 200. 5.

יַעֲזְבוּ) *Futurum plurale in Kal perfectorum, cuius singulare* יַעֲזוֹב *à præterito & Radice* עָזַב dereliquit. *Porro soph - pasuc mutat scheua in cholem, nam aliàs dicendum esset* יַעַזְבוּ, *p.* 282.

בְּקוֹל) ב *seruile cum dagesch leni, quia præcedit distinguens Reuia, p.* 279. קוֹל vox, *nomen est, & ipsa Radix.*

תוֹדָה) *Nomen instar* תּוֹרָה, *p.* 36. 2. *Radix est* יָרָה proiecit. *In Hiphil* הוֹרָה confessus est, gratias egit, *&c.*

אֶזְבְּחָה־) *Verbum* זָבַח immolauit, sacrificauit, *in tertia persona futuri* *Kal habet* יִזְבַּח. *In* 1. *persona* אֶזְבַּח (ב *cum patach, quia tertia Radicis est* ח, *p.* 66. 21. *& cum dagesch leni propter præcedens scheua quiescens, p.* 20. 19.) *cum* ה *paragogico,* אֶזְבָּחָה. *Caret accentu Grammatico propter Maccaph. Cur autem sequens* ל *habeat dagesch, vide p.* 23. 5.

נָדַרְתִּי) *Prima persona præteriti* נָדַר vouit, *in Kal, sicut* מָסַרְתִּי, *p.* 61. 14.

אֲשַׁלְּמָה) *Verbum* שָׁלֵם pacificauit, reddidit, *&c. in præterito Piel perfectorum habet* שִׁלֵּם

 reddi

reddidit: *in tertia persona futuri* יְשַׁלֵּם *in prima* אֲשַׁלֵּם, *sicut* אֲסַפֵּר, *p.76.20. Cum* ה *paragogico* אֲשַׁלֵּמָה *sed accentus Athnach mutat hîc scheua in tsere, p.282.*

יְשׁוּעָתָה) *Nomen substantiuum fœm. à Radice* ישע. *Caeterùm hîc subintelligenda est Præpositio* תַּחַת pro, *vt sit sensus*: Quod voui reddam Domino, pro salute, *id est*, liberatione mea.

לַדָּג) ל *habet patach sequente dagesch post expulsum* ה, *p.255. 16.*

יָקֵא) *Futurum in Hiphil Quiescentium Ajin Vau, à Radice* קִוא vomere, *quod coniugatur sicut* בּוֹא, *sed tantùm in Hiphil, p.115. 5. Cætera accipit à* קָאָה *eiusdem significationis.*

CAPVT III.

Versus I. & II.

.dicendo secundò Ionam ad Domini verbum est factum Et

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר׃

prædica & ,magnam ciuitatem Niniuem ad vade Surge

קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא

.te ad loquens ego quam ,prædicationem eam ad

אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃

שֵׁנִית)

שֵׁנִית) *Aduerbium ordinis, p.186.*

אֵלֶיהָ) *Præpositio* אֶל *cum affixo fœmin. tertiæ personæ, p.242. 10.*

קְרִיאָה) *Nomen à verbo & Radice* קָרָא prædicauit, *&c.*

דֹּבֵר) *Benoni in Kal Perfectorum à præterito* דִּבֵּר locutus est; *in coniugatione Piel frequentissimè vsurpatur.* Ego loquens, *pro* loquor, *pag. 65. 4.*

אֵלֶיךָ׃) *Præpositio* אֶל *cum affixo secundæ personæ, p.242. 12. Reliqua suprà.*

Versus III.

verbum secundùm Niniuen in iuit & ,Jonas surrexit Et

וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר

, Dei magna ciuitas erat Niniue & : Domini

יְהוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים

dierum trium itinere

מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃

וַיֵּלֶךְ) *à verbo* יָלַךְ ambulauit, (*de quo versu secundo cap. 1.*) *fit futurum in Kal* יֵלֵךְ, *sicut* יֵשֵׁב *p. 98. 4. Propter accentum verò mutatur tsere in segol, accentu retracto, p.99.5.*

כִּדְבַר) כ *seruile cum regimine singulari à* דָּבָר verbum, *p.* 194. 2.

לֵאלֹהִים) *Ita seruile* ל *coniungitur cum* אֱלֹהִים *p.*248.15. *sed* לֵאלֹהִים *ponitur hoc loco pro* לִפְנֵי אֱלֹהִים coram Deo. *Nec displicet hanc vocem isto loco explicari pro* valde, *secundùm regulam*, *p.*329. *assignatam.*

מַהֲלַךְ) *Absolutum* מַהֲלָךְ *præter normam ita in regimine ponitur, cùm aliàs tsere in similibus maneat. Radix est* יָלַךְ.

שְׁלשֶׁת) *Nomen ordinale masc. in regimine*, *pag.* 299. 14.

Versus IV.

,vnius diei itinere ,ciuitatem in introire Ionas cœpit Et

וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד

Niniue & ,dies quadraginta adhuc : dixit & clamauit &

וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה

(erit).subuersa

נֶהְפָּכֶת׃

יָחֵל) *Futurum in Hiphil Defectiuorum Ajin, vt* יָגֵל, *p.* 155. *nisi quòd additum* ו *conuersiuum mutet tsere in segol*, *p.* 156. *Præteritum est* הֵחֵל cœpit, *quam significationem per totum Hiphil plerunque retinet. Radix verò* חָלַל *in Kal*, vim passus, prophanatus est, *&c.*

בָּעִיר

בְּעִיר) ב cum ּ quia hoc punctum erat expulsi ה, Ponitur enim pro בְּהָעִיר, p.255. 16.

יוֹם) Nomen, cuius formam & affixa habes, pag. 218.

אֶחָד) Masculinum Numeri Cardinalis, pag. 301. 7.

יִקְרָא) Futurum in Kal Quiescentium Lamed Aleph, p.118. eius Radix, & præteritum est קָרָא de quo versu 2. cap. 1.

יֹאמַר) Futurum est in Kal (in quo etiam cum distinguente, & ו conuersiuo manet patach) à verbo אָמַר quod habes p.95. 22.

עוֹד) Aduerbium temporis, p.185. 6.

אַרְבָּעִים) Numeri Cardinalis, p.300. 18.

נֶהְפָּכֶת) Benoni fœm. ex Niphal perfectorum, ut נִמְסֶרֶת pag.72. 12. נ cum ּ propter primam gutturalem. פ cum dagesch leni, quia præcedit scheua quiescens. Sub eodem פ, soph pasuc mutat segol in camets, p.282.

Versus V.

prædicarunt & ,Deum in Niniue viri crediderunt Et

וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־

 ieiunium

ad vſque & , eorum magno à ſaccos induerunt & , ieiunium

צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־

.eorum paruum

קְטַנָּם׃

יַאֲמִינוּ) *Futurum plurale in Hiphil, cuius ſingulare* יַאֲמִין, *ſicut* יַאֲמִיר *p.96. 19. Præteritum verò* הֶאֱמִין credidit, *vt* הֶאֱמִיר. *Et in hac ſignificatione & coniugatione ferè conſtruitur cum* ב, *vt hoc loco* בֵּאלֹהִים.

אַנְשֵׁי) *In regimine plurali, cuius abſolutum* אֲנָשִׁים viri, *vel* homines, (*de quo verſu* 4.) *à ſingulari* אֱנוֹשׁ homo.

בֵּאלֹהִים) *Ita ſeruile* ב *cum hoc nomine punctatur, pag.* 257. *Accentus autem Tarcha regius præcedentis vocabuli, facit, vt idem* ב *poſſit habere dageſch lene, pag.*279.

וַיִּקְרְאוּ) *verſu* 14. *cap.*1.

צוֹם) *Nomen à verbo, & Radice* צוּם ieiunare.

יִלְבְּשׁוּ) *Futurum plurale in Kal perfectorum, vt* יִמְסְרוּ, *p.*62.11. *ſingulare* יִלְבַּשׁ *cum patach. Præteritum & Radix eſt* לָבַשׁ *vel* לָבֵשׁ *in Kal*, induit, veſtiuit.

שַׂקִּים) *Plurale, à ſingulari* שַׂק ſaccus, *in omni*

ferè

ferè lingua : ſed in ſacra plerumque ſignificat aſperius indumenti genus agendæ pœnitentiæ accommodatum.

מִגְּדוֹלָם) ם *ſeruile cum punctatione*, *pag*. 37. 19. *De hoc nomine verſu* 2. *cap*. 1. *Habet affixum tertiæ perſonæ, ſicut* דְּבָרָם, *p*. 194. 13.

עַד־) *Aduerbium p*.185.

קְטַנָּם:) *Singulare adiectiuum maſculinum* קָטָן paruus, *cum affixo item tertiæ perſonæ. Præter normam aliorum, duplex camets habentium, mutat poſterius camets in patach ſequente dageſch*, *pag*.195.

Verſus VI.

ſurrexit & ,Niniue Regem ad verbum peruenit &

וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם

,ſe à ſuam magnificam veſtem amouit & ,ſuo ſolio de

מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו

.cinerem ſuper ſedit & ,ſacco ſe operuit &

וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר:

יִגַּע) *Futurum in Kal Defectiuorum Pe Nun*; *ſicut* יִשַּׁל, *p*. 143. 15. *à Radice* נָגַע peruenit, tetigit, *&c*.

מָלֶךְ) *huius formam habes p.*199.20.

כִּסְאוֹ) *Nomen* כִּסֵּא ſolium, *cum affixo tertiæ perſonæ, cætera p.*219.9.

יַעֲבֵר) *Futurum in Hiphil perfectorum. nam vltima ſyllaba etiam tſere recipit, pag.* 84. 19. *Præteritum illius eſt* הֶעֱבִיר tranſire fecit, tranſtulit, amouit, *&c. pro loci ſenſu: ſcheua compoſitum ponitur pro ſimplici propter gutturalem. Radix eſt* עָבַר *in Kal*, trãnſiuit, tranſgreſſus eſt.

אַדַּרְתּוֹ) *fæm.* אַדֶּרֶת veſtis magnifica, *cum affixo tertiæ perſonæ, ſicut* אַגַּרְתּוֹ *p.* 209. 6. *nam patach vbique manet. Plurali caret, p.*209.12.

מֵעָלָיו) *Præpoſitio* מֵעַל *cum affixo tertiæ perſonæ. Recipit enim affixa, ſicut ſimplex* עַל, *p.*244. 5. *vide verſum* 5. *cap.*1.

וַיְכַס) ו *Conuerſiuum cum ſuo patach. Sed dageſch ex Iod ſcheuato excidit, p.*252. 10.

יְכַס) *Verbum Quieſcens Lamed* ה. כָּסָה texit, *in futuro Piel facit* יְכַסֶּה *ſicut* יְקַנֶּה, *& abiecto* ה, יְכַס, *pag.* 130.

יֵשֶׁב) יָשַׁב ſedit *in futuro* Kal *habet* יֵשֵׁב, *p.* 98. 4. *ſed propter* ו *conuerſiuum,* יֵשֶׁב *p.*99. 5.

אֵפֶר) *Nomẽ quinque punctorũ ſicut* סֵפֶר *p.*196.

Verſus

Versus VII.

,Regis decreto ex, Niniue in dixit & ,fecit proclamare Et
וַיַּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ

,bos ,bestia & homo : dicendo eius magnatum &
וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר

aquam & ,pascantur ne ,quicquam gustent, ne pecus &
וְהַצֹּאן אַל־יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ וּמַיִם

bibant ne
אַל־יִשְׁתּוּ׃

יַזְעֵק) *Futurum in Hiphil perfectorum sicut* יַסְכֵּר *vel* יַסְכִּיר (*utraque enim punctatio usitata est*) *pag*. 83. 14. *Præteritum est* הִזְעִיק fecit [iussit] clamare, *vel* proclamare, *à Radice* זָעַק clamauit.

טַעַם) *Nomen : propriè* gustus. *Accipitur tamen etiam pro aliis* , *ut hîc pro* edicto. *Radix est* טָעַם gustauit.

הַמֶּלֶךְ) ה *hîc articulum genitiui refert* , *p*.37.13.

גְּדֹלָיו) גְּדוֹלִים magni, magnates, *plurale adiectiuum* [*à* גָּדוֹל magnus] *substantiuè positum. Radix est* גָּדַל magnus fuit, creuit.

בְּהֵמָה] Animal, iumentum, *generale nomen, cuius formam habes*, *p*. 207. 16. *Radix* בהם

צאן]

צֹאן) *Commune nomen minutorum animalium,* *vt* ouium, caprarum, *&c. Porro hæc quatuor nomina* צֹאן , בָּקָר , בְּהֵמָה , אָדָם , *hîc in singulari pluraliter accipiuntur more collectiuorum*, turba, populus, *&c.*

יִטְעֲמוּ) *Futurum plurale in Kal perfectorum sicut* יִמְסְרוּ, *p.62.11. Nisi quod gutturalis* ע *habeat scheua compositum, p.14.23. cuius singulare* יִטְעַם gustabit, *à præterito & Radice* טָעַם *de qua paulò antè.*

מְאוּמָה) *Est vox Milel Radicem habens* מאם.

יִרְעוּ) *Futurum plurale in Kal Quiescentium Lamed He (vt* יִקְנוּ *pag.125.3.) cuius singulare* יִרְעֶה. *Præteritum & Radix* רָעָה pauit sese, *vel* alia.

מַיִם) *Nomen terminationem habens dualem, pag.32.14.*

יִשְׁתּוּ) *Futurum plurale in Kal Quiescentium Lamed He, vt* יִקְנוּ, *p.125.22.* (ת *cum dagesch leni, quia præcedit scheua quiescens, pag.20.19.) cuius singulare* יִשְׁתֶּה *à præterito & Radice* שָׁתָה bibit. *Hebræi cùm tertia Imperatiui persona careāt, loco illius adhibent tertiā futuri, vt in* יִרְעוּ *&* יִשְׁתּוּ. *& aliis proximè sequentibus videre est.*

Versus

Verſus VIII.

clament & , beſtia & homo ,ſaccis ſe operiant Et

וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ

vnuſquiſque conuertantur & , fortitudine in Deum ad

אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ

.eorum manibus in quæ , iniquitate ab & ,mala ſua via à

מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם׃

יִתְכַּסּוּ) *Futurum plurale in Hithpael Quieſcentium Lamed He, ſicut* יִתְקַנּוּ *p. 136. 8. Cuius ſingulare eſt* יִתְכַּסֶּה *à præterito* הִתְכַּסָּה operuit ſeipſum. *Radix eſt* כָּסָה *in Kal* operuit.

חָזְקָה) *Subſtantiuum fœm. Radix eſt* חָזַק *in Kal* roborauit.

יָשֻׁבוּ) *Futurum plurale in Kal Quieſcentium Ajin Vau (cum kibbuts loco ſchurec , quia hæc duo puncta facile inter ſe commutantur) cuius ſingulare eſt* יָשׁוּב *ſicut* יָשׁוּבוּם, *pag.106.7.Radix eſt* שׁוּב conuerti, redire, *&c.*

דַּרְכּוֹ) דֶּרֶךְ via,mos, ἐπιτήδευμα,*&c. cum affixo tertiæ perſonæ (hîc vim Reciproci habente) ſicut* מַלְכּוֹ *pag. 200.4. Fœmininum eſt,vt ex adiectiuo ſequente colligitur , licet terminationem maſculinam habeat. Verbum* דָּרַךְ *in Kal* , calcauit , inceſſit.

רָעָה) *Adiectiuum fœm. vide versum* 2. *cap.* 1.
מִן־) *Præpositio integra, pro qua sæpius ponitur* ם *sequente Dagesch, pag.*37. 19.
הֶחָמָס) ה *articulus, cum segol sicut in* הֶעָשָׁן *pag.* 249 חָמָס iniquitas, violentia, *&c. sicut* דָּבָר *pag.*194. 2. *à Radice* חָמַס rapuit, vim intulit, &c.
בְּכַפֵּיהֶם) *Duale* כַּפַּיִם *cum affixo plurali tertiæ personæ. Singulare est* כַּף vola, *vel* palma, manus: *immò* tota manus, *posita parte pro toto. Quando crescit syllabis, requirit dagesch forte, p.*215. *quia descendit ex Radice duplicante Ajin* כָּפַף.

Versus IX.

Deum pœniteat & conuertatur (an) scit Quis
מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים

pereamus non & suis furoris ira ab auertatur &
וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד

יוֹדֵעַ) *Benoni in Kal (sicut* מוֹסֵר, *p.*61.21.) *per quod hîc verbum præsens exprimitur, pag.*65. 2.
יָשׁוּב) Conuertetur. *Desiderat hîc sensus particulam* אִם an, si, *quam noster interpres rectè expressit*

expressit; Quis scit si conuertatur, *&c. vide versum præcedentem in voce* יָשׁוּבוּ.

נִחַם) *Præteritum in Niphal Defectiuorum Pe Nun, vt* נִגַּשׁ. *vide pag.* 144.15. *Ceterùm* ו *conuersiuum facit, vt hoc & sequens præteritum per futurum explicetur, quia præcedit aliud futurum* יָשׁוּב. *Radix est* נחם, *quæ præterea in Piel & Hithpaël reperitur. vide Lexicon.*

וְשָׁב) שָׁב *præteritum* (*propter* ו *significationem habens futuri*) *in Kal Quiescentium Ajin* ו, *sicut* שָׂם, *p.* 105. 22. *à Radice* שׁוּב.

מֵחֲרוֹן) מ *præpositio, cum tsere, quia sequens litera non recipit dagesch, p.* 37. 22.

חֲרוֹן) *in regimine singulari, cuius absolutum est* חָרוֹן ira, *à Radice* חָרָה *in Kal*, iratus est.

אַפּוֹ) *Nomen* אַף *significans* nasum, faciem, *item* iram, *quòd ea ibi conspiciatur, cum affixo tertiæ personæ. Duale* אַפַּיִם facies, iræ. *Cum monosyllabum esse desinit, accipit vbique dagesch forte. Radix est* אָנַף iratus fuit, *&c. cum defectu Nun, vt etiam de* בַּת *dictum, p.* 217.16.

נֹאבֵד) *Hanc vocem habes versu* 6. *cap.* 1.

Versus X.

sunt conuersi quia , eorum opera Deus vidit Et

וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ

malo super Deum pœnituit & :mala sua via à

מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל־הָרָעָה

fecit non & .eis faciendum ad locutus fuerat quod

אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה׃

וַיַּרְא) *Futurum anomalum in* Kal *Quiescentium Lamed He pro* יִרְאֶה, *p.* 127.13. *vbi hanc ipsam vocem habes. Radix est* רָאָה vidit.

מַעֲשֵׂיהֶם) *Plurale* מַעֲשִׂים *cum affixo tertiæ personæ, vt* מִקְנֵיהֶם, *pag.* 213.5. *singulare est* מַעֲשֶׂה opus *à Radice* עָשָׂה *in* Kal fecit.

שָׁבוּ) *Plurale præteritum sicut* שָׂמוּ, *p.* 105. 22. *singulare* שָׁב *de quo versu præcedente.*

דַּרְכָּם) דֶּרֶךְ *cum affixo plurali tertiæ personæ, vt* מַלְכָּם. *vide versum* 8. *huius cap.*

וַיִּנָּחֶם) נִחַם *præteritum* 𝔊 *Niphal (de quo versu priore) habet in futuro* יִנָּחֵם *sicut* יִסָּפֵר, *p.*72.16. *sed retracto accentu mutatur tsere in segol, p.*74. 9.

רָעָה) *hîc rursus substantiuè ponitur , vt versu secundo, cap.* 1.

דִּבֶּר)

דִּבֶּר) *Præteritum in Piel perfectorum cum segol loco tsere, p.77.2. à* דָּבַר *in Kal, eiusdem significationis.*

לַעֲשׂוֹת־) *Gerundium in Kal Quiescentium Lamed He, sicut* לִקְנוֹת, *p.125.10. nisi quòd* ע *gutturalis habeat scheua compositum, & consequenter* ל *patach, sicut* לַעֲמוֹד, *p.69.15.*

לָהֶם) *Datiuus pluralis pronominis tertiæ personæ. Nominatiuus singularis est* הוּא, *p.48.3.*

עָשָׂה) *vide versum 9. cap.1.*

CAPVT IV.

Versus I.

.ipsi fuit ira & ,magnâ displicentiâ Ionæ displicuit Et

וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ׃

יֵרַע) *Futurum in Kal Quiescentium Pe Iod, p.98.24. à* יָרַע malum fuit, displicuit, *ad verbũ,* malum fuit ad Ionam, *quod quia minùs Latinè dicitur, rectè nóster Interpres* afflictus est Ionas afflictione magna. *Et LXX.* Καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύπην μεγάλην.

יִחַר) *Verbum Quiescens Lamed He,* חָרָה iratus est, excanduit. *In futuro Kal habet* יֶחֱרֶה *sicut* יֶחֱוֶה *pag.126.4. & abiecto* ה, יִחַר, *p.126.20.*

Verſus II.

nonne, Domine obſecro , dixit & Dominum ad orauit Et
וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־

Ideo .mea terra in exiſterem adhuc cùm, meum verbum hoc
זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי עַל־כֵּן

quòd ſciui quia , Tharſis in fugiendum ad præoccupaui
קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי

ira (ab) longus , miſericors & , clemens Deus tu
אַתָּה אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם

.malum ſuper pænitens & , miſericordia multus &
וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה׃

וַיִּתְפַּלֵּל) *Vide verſum ſecundum, cap.2.*
אָנָּה) *de hoc dictum p.420. 8.*
הֲלוֹא־) *Aduerbium interrogandi, p. 186.*
זֶה) *Pronomen Demonſtratiuum, p.52. 16.*
דְבָרִי) דָּבָר *cum affixo primæ perſonæ, p. 194. 18.*
עַד־) *Aduerbium temporis, p. 185. 9.*
הֱיוֹתִי) *Infinitiuus ab* הָיָה fuit, *p. 137. 13. cum affixo primæ perſonæ. Notanda hæc phraſis elegans, quam reddidit noſter interpres*, cùm adhuc eſſem. *Et LXX.* ἔτι ὄντος μȣ.
אַדְמָתִי) *Nomen* אֲדָמָה terra, *cum affixo primæ perſonæ, ſicut* צִדְקָתִי, *p. 205. 11. In regimine ſingulari*

gulari habet אֲדָמָה *In absoluto plurali* אֲדָמוֹת. *In regimine* אַדְמוֹת.

עַל־כֵּן) *Hæ duæ voces coniunctæ* (*quarum prior est præpositio, posterior aduerbium similitudinis*) *Coniunctioni tribuuntur, cùm reddantur*, Ideo, propterea, *p.*88.

קִדַּמְתִּי) *Prima persona præteriti* קִדֵּם *in Piel, sicut* סִפַּרְתִּי, *p.*76. 5.

לִבְרֹחַ) *Quære versu* 3. *cap.* 1.

יָדַעְתִּי) *Prima persona præteriti* יָדַע *in Kal, Perfectorum.*

אֵל־) DEVS, *à fortitudine (per Antonomasiam) sic appellatus. In singulari tantùm de Deo dicitur. In plurali* אֵלִים fortes. *Radix est* איל.

חַנּוּן) *Adiectiuum* benignus, *quasi* gratificum dicas, *seu* propensum ad benefaciendum gratis. *Nascitur enim ex Radice* חָנַן, *quæ has significationes habet.*

רַחוּם) *Adiectiuum. Radix est* רָחַם *in Kal*, misertus est, amauit.

אֶרֶךְ אַפַּיִם) אֶרֶךְ *item adiectiuum*, *à Radice* אָרַךְ *in Kal*, prolongauit, distulit. אַפַּיִם *vox dualis, à singulari* אַף, *de qua versu nono, cap.*3. *Vtrumque ergo vocabulum coniunctum re-*

 spondet

ſpondet adiectiuo Græcorum μακρόθυμος,*quaſi dicas* longanimis,*id eſt*,tardus ad iram, *ſeu* pœnam & vindictam.

רַב) *De hoc egimus cap.*1.*verſ.*6.

חֶסֶד) *Subſtantiuum ſex punctorum ſicut* מֶלֶךְ *p.*199.21.

נִחָם) *Benoni ex Niphal ſicut* נִשְׁל, *p.*145. 5. *de cuius præterito egimus capite præcedenti verſu nono.*

Verſus III.&IV.

Et nunc Domine, accipe quæſo animam meam à me,
וְעַתָּה יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי

quia bona mors mea præ vita mea. & dixit Dominus,
כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה

num bene ira eſt tibi?
הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ׃

קַח־) *Imperatiuus in Kal verbi Defectiui* לָקַח accepit, *p.*148.20.

מִמֶּנִּי) *Ablatiuus Pronominis* אֲנִי, *p.*47. 11.

טוֹב) *Adiectiuum maſculinum. Fæm.* טוֹבָה *p.*42. 4. *Radix* טוֹב *in Kal*, bonum eſſe.

מוֹתִי) *Affixum ab abſoluto* מָוֶת, *p.*211.13.

מֵחַיָּי) *Nomen plurale* חַיִּים vita,*p.*35,15. *cum affixo*

affixo primæ perſonæ, ſicut תַּלְמִידַי, *p.51.19. niſi quòd ſoph paſuc mutat vltimum patach in camets. Nam aliàs dicitur* חַיַּי. *Radix eſt* חָיַי *vel* חָיָה vixit : מ *cum* ֵ , *quia ſequens litera non recipit dageſch, p.37. 21. Nota hîc Comparatiuum*, bona eſt mors mea præ vita mea, *id eſt*, melior.

הַהֵיטֵב) ה *Interrogatiuum, p.249. 20.* הֵיטֵב *eſt præteritum hiphil, per Enallagen aduerbij loco poſitum, pro* bene, rectè, *à Radice* יָטַב bonum, gratum fuit.

חָרָה) *Præteritum & Radix, de qua verſu* 1. *huius capitis.*

Verſus V.

Oriente ab ſedit & ,vrbe ex Ionas eſt egreſſus Et
וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם

ſedit & ,tabernaculum ibi ſibi fecit & ,ciuitatis
לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב

futurum eſſet quid ,videret donec, vmbra in eo ſub
תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה

ciuitate in
בָּעִיר׃

יֵצֵא) *Futurum in Kal à verbo compoſito* יָצָא egreſſus eſt, *p.166.*

קֶדֶם) *Significat* prioritatem, *ſeu* loci, *ſeu* temporis. *Hîc eſt* Oriens, *verbum* קָדַם *ſignificat* præuenit, anteceſſit.

לָעִיר) ל *Hic Genitiui articulus eſt, habetque* ◌ָ, *quia eſt cum monoſyllabo, p.* 256.

יַעַשׂ) *Verbum* עָשָׂה fecit, *ex Quieſcentibus Lamed He, in futuro Kal* יַעֲשֶׂה *& abiecto* ה יַעַשׂ, *pag.* 127.

שָׁם) *Aduerbium loci, p.* 184. 18.

סֻכָּה) *Subſtantiuum, à* סָכַךְ operuit, texit.

תַּחְתֶּיהָ) *Præpoſitio* תַּחַת *cum affixo fæm. tertiæ perſonæ, p.* 244. 16. *Habet accentum Paſta, ideo ſequens* ב *admittit dageſch lene, p.* 278.

בַּצֵּל) ב *cum puncto expulſi* ה, *p.* 255. 16.

צֵל) *Nomen à Radice* צלל.

עַד אֲשֶׁר) *Hæ duæ dictiones accipiuntur pro* donec.

יִרְאֶה) *Futurum in Kal Quieſcentium Lamed He, ſicut* יִקְנֶה, *p.* 125. 3. *à Radice* רָאָה vidit.

יִהְיֶה) *Futurum in Kal à verbo* הָיָה fuit, *pag.* 137. 13.

בָּעִיר:) ב *cum puncto expulſi* ה, *quod hoc loco eſſet* ◌ָ, *quia ſequens litera non recipit dageſch. Habet dageſch lene, quia præcedit tarcha, p.* 278.

Verſus

Verſus VI.

ſuper aſcendit & ,hederam Deus Dominus præparauit Et
וַיְמַן יְהוָה־אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל

,eius caput ſuper vmbram exiſtendum ad Ionam
לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־רֹאשׁוֹ

Ionas eſt lætatus & : eius malo à illum eruendum ad
לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה

:magna lætitiâ hederâ ſuper
עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃

וַיְמַן) *vide ſuprà. Hæc vox* קִיקָיוֹן (*à radice* קִיק) hederæ & cucurbitæ *communis. Vnde hanc Græci, illam S.Hieronymus vſurpauit.*

וַיַּעַל) *Verbum* עָלָה aſcendit, (*ex Quieſcentibus Lamed He*) *in futuro Kal habet* יַעֲלֶה *ſicut* יַעֲשֶׂה *p.126.6. & fine* ה, יַעַל תַּעַל, *p.126.24.*

לְיוֹנָה) לְ *videtur ſuperfluum, niſi præcedens vox* מֵעַל *ponatur aduerbialiter;* & לְיוֹנָה *per Datiuum commodi explicetur.*

לִהְיוֹת) *Gerundium in* Kal *à verbo* הָיָה *pag.* 138.13.

צֵל) *Huius radix eſt* צלל.

ראשׁו) *Nomen* רֹאשׁ caput , *cum affixo tertiæ perſonæ. Vide verſum 6. cap.2.*

לְהַצִּיל) *Gerundium in Hiphil Defectiuorum*

Pe Nun , sicut לְהַשִּׁיל*, p.146. 24. Radix est* נצל *quæ in Hiphil significat* eruere , *&c.*

מֵרָעָתוֹ) *Vox* רָעָה *(de qua versu secundo, cap. 1.) cum* מ *seruili & affixo tertiæ personæ, sicut* תּוֹרָתוֹ*, pag. 51. 24.*

יִשְׂמַח) *Futurum in Kal perfectorum cum patach propter tertiam radicalem* ח *sicut* יִפְתַּח*, p.62. 21. Radix est* שָׂמַח lætatus est , *vnde & sequens substantiuum* שִׂמְחָה lætitia , *nascitur.*

Versus VII.

auroram ascendendo in vermem Deus præparauit Et

וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר

.aruit & ,hederam percussit & : :rastino in

לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ׃

תּוֹלַעַת) *Nomen fœm. à Radice* תלע.

בַּעֲלוֹת) *Gerundium in Kal Quiescentium Lamed He, instar* בִּקְנוֹת *, p.125. 10. nisi quod ob* ע *gutturalem punctatio sit, vti in* לַעֲמוֹר*, p.69. 15.*

שַׁחַר) *Nomen à Radice* שָׁחַר nigruit , *in Piel significat* diluculauit , *significatione quasi contraria.*

לַמָּחֳרָת) ל *habet punctum expulsi* ה*, p.255. 17.*

מחרת

מַחֲרָת nomen, *idem significans quod radix ipsius* מָחָר cras, *p.*183.4.

תַּךְ) *Futurum fœm. sine* ה *radicali in Hiphil, sicut* תַּט *vel* יַט *pro* תַּכֶּה, *p.*177. *à verbo composito & in Hiphil usitatissimo* נכה percussit.

יִיבַשׁ) *Futurum in Kal Quiescentium Pe Iod sicut* יִירַשׁ, *p.*98.15. *nisi quòd soph pasuc hîc mutet patach in camets: illius Radix est* יָבֵשׁ aruit.

Versus VIII.

Deus præparauit & ,solem oriri iuxta est factum Et
וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים

super Sol percussit & ,vehementem orientalem ventum
רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־

,mori suam animam petiit & ,æstuauit & Ionæ caput
רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת

.mea vita præ mea mors bona ,dixit &
וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃

וַיְהִי) *Habet accentum Pesic, vel ut alij vocant, legarme. Idcirco sequentis vocis prima litera* ב *recipit dagesch lene, licèt præcedat litera quiescens. vide c.*1.*v.*1.

כִּזְרֹחַ) *Gerundium, sicut* לִבְרֹחַ *v.c.*1. *Radix ipsius* זָרַח ortus est.

שֶׁמֶשׁ) Sol *modò mascul. modò fœm. Recipit affixa sicut* בֶּגֶר, *p.* 200. 13.

קָדִים) *Nomen venti, qui flat ab Oriente, cui plerunque vox* רוּחַ *quasi declarationis gratia, addi solet. Radix est* קדם.

חֲרִישִׁית) *Adiectiuum fœm. (respiciens vocem* רוּחַ *de qua versu* 4. *cap.*1.) *Cuius masculinum non extat, formari tamen potest* חֲרִישִׁי *nisi illud substantiuum esse malis. Radix est* חרש tacuit, obsurduit, *rectè explicatur* vehemens [*ventus*] vrens, intensus, *&c. quo flante homines efficiuntur veluti surdi.*

ראשׁ) *Ipsa radix, cuius plurale reperies, p.*211.9.

יִתְעַלָּף) *Futurum in Hithpaël perfectorum sicut* יִתְמַסֵּר *p.*88.15. *Nam vltima syllaba etiam patach admittit, p.*89. 4. *quod hîc ob Athnach transiiit in camets. Præteritum est* הִתְעַלֵּף *propriè significat* se texit, inuoluit. *Ad animum si referatur,* mœstitia obductus, *vel* conturbatus est, *quod noster per* æstuauit *exposuit. Radix est* עלף, *quæ in Pual eandem significationem habet.*

יִשְׁאַל) *Futurum cum patach in Kal perfectorum, à Radice* שָׁאַל petiit postulauit, *&c.*

אֶת־נַפְשִׁי

אֶת־נַפְשִׁי) אֶת *hic pro* לְ *Datiui casus accipi videtur; quod quandoque fieri diximus, p.* 37. 16. לָמוּת) *Gerundium in Kal Quiescentium Ajin Vau, sicut* לָשׂוּם *p.* 106.14. *à verbo* מוּת mori, *cuius præteritum* מֵת *p.* 107. 4.

Versus IX.

tibi ira est bene num ,Jonam ad Deus dixit Et
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ
,mortē ad vsque mihi ira est bene ,dixit & hederam super
עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת׃

חָרָה־לְךָ) *Accentus in* חָרָה *non est Grammaticus sed Metheg.*

Versus X.

qua ,hederam propter doluisti tu ,Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אַתָּה חַסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר
,eam crescere fecisti non & ,ea in laborasti non
לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ
.periit noctis, filia & ,fuit noctis filia quæ
שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה וּבִן־לַיְלָה אָבָד׃

חַסְתָּ) *Secunda persona præteriti in Kal Qui*

Quiescentium Ajin Vau, sicut שָׂמְתָּ*, p.105.23. licèt hîc videri possit præteritum pro præsenti positum. Prima est* חָס pepercit. *Construitur cum* עַל. *Radix est* חוּס parcere, misereri, dolere; *quæ æquiuocatio facit, vt hoc idem verbum paulò pòst repetatur, sed significatione nonnihil diuersa.*

עָמַלְתָּ) *Secunda persona præteriti in Kal perfectorum sicut* מָסַרְתָּ*, p.61.13. prima persona (quæ & Radix,) est* עָמַל laborauit.

בּוֹ) ב *seruile cum affixo tertiæ personæ, pag. 245.3. Caret dagesch leni propter* ה *quiescens, quod continetur virtute in præcedente camets vltimo, pag. 22.20. Porrò in hac phrasi*, hedera אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ qua non laboraſti in ea, *Affixum illud in voce* בּוֹ, *Latinis superfluum est, vt in Syntaxi p.332. diximus.*

גִּדַּלְתּוֹ) *Verbum* גִּדֵּל *in Piel* fecit crescere. *Secunda persona habet* גִּדַּלְתָּ *cum affixo tertiæ personæ* גִּדַּלְתּוֹ *sicut à* מִסַּרְתָּ dicimus, מִסַּרְתּוֹ*, p. 228.7. Nam in Piel chiric sub prima semper manet.*

שֶׁבִּן־) ש *seruile est, pro* אֲשֶׁר *p.248.3.* בִּן *in regimine singulari ab absoluto* בֵּן filius, *p.217.12.*

per

per metaphoram eleganter etiam de rebus inanimis dicitur, vt hoc loco de קִיקָיוֹן *quæ vox, cùm Hebræis ſit maſculina, etiam nomina, verba, affixa item maſculina requirit, quæ tamen nos propter nomen* hedera *fœmininum, fœmininè reddimus. De* בֵּן *plura capite* 1. *verſ.* 1.

לַיְלָה) *Nomen cum* ה *paragogico, pag.* 258. 19. *Nam aliàs dicitur* לֵיל nox.

אָבָד׃) *Radix & præteritum in* Kal *ſicut* מָסַר. *Non enim in hoc tempore differt à perfectis. Patach penultimæ literæ mutatur propter ſoph paſuc in camets, p.*283. 8.

Verſus XI.

,magnam ciuitatem Niniuem ſuper parcam non ego Et
וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
myriadibus duodecim præ multum ea in eſt qua
אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ
ſuam dexteram inter diſcreuit non qui ,hominis
אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ
.multa beſtia & ſuam ſiniſtram ad
לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃

אָחוּס) *Futurum primæ perſonæ in Kal Quieſcentium*

ſcentium Ajin Vau, ſicut אָשׁוּם *, p.* 106.

יֶשׁ־) *De hac voce vide p.* 222. 4. *Habet ſegol propter Maccaph, p.*282. 17.

בָּהּ) *Seruile* ב *cum affixo fœm. tertiæ perſonæ. pag.* 245. 3.

הַרְבֵּה) *Adiectiuum omnis generis, vbique inuariatum. Hîc cum* מ *ſeruili ſequentis dictionis comparationi inſeruit, pag.*328. *Eſt enim ſenſus:* in Niniue plures eſſe, quàm duodecim myriades hominum. *Sumitur etiam* הַרְבֵּה *aliquando aduerbialiter pro* multum *pag.* 186. 8.

מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה) מ *ſeruile eſt, p.* 247. *Reliquæ duæ dictiones ſunt cardinalis numeri, p.*300.

רִבּוֹ) *Item numeri Cardinalis, de quo p.*303.

אָדָם) *Vox ſingularis, licèt hoc loco, vt aliàs ſæpè collectiuè ſumatur pro plurali,* homines, *pag.* 32. 9.

יָדַע) *Præteritum pro præſenti poſitum, & Radix Quieſcentium Pe Iod, p.*97. 20.

בֵּין) *Præpoſitio, p.*187.13. *quæ interdum geminata eſt, vt* בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין אָדָם, inter Deum & hominem. *Interdum ſola, ſequente plerumque* ל*, vt hoc loco, vbi ſenſus eſt,* inter dextram

dextram ſuam & ſiniſtram ſuam, *id eſt*, inter bonum & malum. *Radix eſt* בין.

יְמִינוֹ) *Subſtantiuum* יָמִין dextra, *cum affixo tertiæ perſonæ. Radix eſt.*

לִשְׂמֹאלוֹ) *Subſtantiuum* שְׂמֹאל *cum* ל *ſeruili ſignificante* ad, *& affixo tertiæ perſonæ. Radix eſt* שמל.

רַבָּה) *Adiectiuum fœm. à maſculino* רַב *de quo verſu 6. cap. 1.*

בְּהֵמוֹת) *Subſtantiuum fœm. de quo verſu 7. cap. 3.*

LAVS DEO OPT. MAX.
Deiparæque Virgini MARIÆ.

LVGDVNI,

EX TYPOGRAPHIA

Antonij Iullieron.

M. DC. XLIX.